Ilustraţia copertei; ***Adrian Ionescn***

george meredith unul dintre cuceritorii noştri

ROMAN

*

TRADUCERE, PREFAŢĂ, TABEL CRONOLOGIC ŞI NOTE **DE** ANTOANETA RALIAN

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 1984

EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Pentru ediţia de faţă toate
drepturile rezervate Editurii
Minerva C.B.P.T.“)

PREFAŢA

O privire aruncată cadrului dat, istoric social şi cultural, în care s-au înjpris cele peste opt decenii de existenţă a lui George Meredith ni-1 »elevă ca martor al uneia dintre cele mai efervescente perioade din istoria Angliei şi a lumii. Seismograful prefacerilor sociale înregistrează convulsii de profunde reverberaţii, de la mişcarea chartistă, pînă la revoluţiile din 1848, de la Războiul de Secesiune din Statele Unite, sau organizarea Internaţionalei întîi, şi pînă la revoluţia burghezo-democratică din Rusia, din 1905 ; ştiinţele sociale şi cele ale naturii cunosc fundamentale răsturnări gnoseologice şi axiologice determinate de apariţii — pietre de hotar : *Capitalul* lui Karl Marx, *Originea Speciilor* lui Charles Darwin şi *Teoria Relativităţii* lui Einstein ; filozofia îşi orientează concepţiile de la „cultul eroilor" lui Carlyle, opus fariseismului societăţii victoriene, pînă la „supraomul" şi filozofia „vitalităţii şi energiei“ lui Nietzsche, trecînd însă prin afirmarea singularităţii existenţei umane şi a neliniştilor existenţiale ale lui Kierkegaard. Momente cruciale ale istoriei omului şi ale gîndirii care nu

puteau să nu găsească ecou în sensibilitatea şi receptivitatea artistului însetat de cunoaştere, eruditului autodidact şi etern rebelului George Meredith. In cultură, Meredith a fost contemporan cu aproape întreaga istorie a romanului realist englez şi

universal şi, păstrînd gama generaţiilor, cu aproape toţi titanii sacri ai secolului nouăsprezece, ba chiar cu unii care au trecut pragul secolului douăzeci — de la Dickens şi Thackeray la Kipling şi Galsworthy, de la Walt Whitman şi Herman Melville la Upton Sinclair şi Henry James, de la Balzac şi Victor Hugo la Baudelaire şi Lautréamont, de la Gogol la Dostoïevski şi Cehov, de la Oscar Wilde la Ibsen, Strindberg şi Caragiale, de la Emiîy Dickinson la Eminescu.

Faptul de a se fi impus ca romancier într-o Anglie saturată de realismul sentimental al lui Dickens, de realismul poetic al surorilor Brontë, de cel satiric al lui Thackeray şi de cel psihologic al lui George Eliot, şi de a fi reuşit să-şi croiască loc în bibliotecile posterităţii alături de contemporanii săi Flaubert sau Tolstoi, a însemnat pentru Meredith o performanţă foarte dificilă, parcurgerea unui drum spinos pînă la atingerea laurilor răsăriţi tîrziu, foarte tîrziu. Pentru că între debutul său ca poet în 1851 şi ca prozator, în 1856, şi pînă la apariţia în 1879 a romanului *Egoistul,* care-i aduce, în sfîrşit, recunoaşterea publică, s-au scurs peste 25 de ani de tăcere ignorantă din partea publicului, de ostilitate iritată şi iritantă din partea criticii contemporane, contracarate de răspunsuri şi afirmaţii sporadice ale acelei „elite de intelectuali“ pentru care era acuzat că scrie. Numai că „elita“ se alcătuia din spiritele cele mai alese ale vremii sau, mai curînd, din generaţia tînără a spiritelor alese : Swinbume, W. E. Henley, R. L. Stevenson, George Gissing, Arthur Symons, Oscar Wilde, care au recunoscut în el un iconoclast, un critic implacabil la adresa conformismului, convenţionalismului, pudibonderiei şi făţărniciei victoriene şi un apostol al modernismului. Fără să fi fost un avangardist, ci mai curînd un inovator şi un precursor, Meredith constituie un exemplu tipic al artistului care devansează mentalitatea contemporană şi se izbeşte

de obtuzitatea şi incapacitatea de discernămînt a criticilor şi a publicului.

Intr-un eseu scris la centenarul naşterii lui Meredith, Virginia Woolf avea să spună, adresîndu-se contemporanilor ei, că

yi

„opera lui trebuie să fie, inevitabil, disputată şi discutată“ [1]. Ei bine, discuţiile şi disputele au constituit acompaniamentul permanent al operei prolifice, extinse a lui Meredith, al operelor care — din momentul debutului — îşi confundă, aproape, anii de apariţie cu anii lui de viaţă. Meredith a fost scriitorul cel mai controversat al literaturii engleze şi unul dintre cei mai comentaţi. S-au scris despre el sute de articole şi eseuri şi zeci de cărţi, în lumea întreagă, printre autorii cărora figurează nume ca G. M. Trc-velyan, Virginia Woolf, Marcel Schwob, René Galland, J. B. Priestley, Siegfried Sassoon, L. Stevenson, Ernest Baker, Jack Lindsay, Cezar Petrescu şi mulţi alţii.

E incitant să urmărim cîteva dintre atacurile şi pledoariile contemporanilor şi chiar ale urmaşilor : ciocniri de idei extremiste, contradicţii ale judecăţilor de valoare privind uneori una şi aceeaşi carte sau una şi aceeaşi atitudine artistică. Argumente pentru ilustrarea unor teze diametral opuse, din care se pot reconstitui însă, mozaical, parţial, trăsăturile proeminente ale operei meredithiene. Astfel, în 1856, la apariţia primului său roman *Bărbierirea lui Shagpat,* o alegorie pe teme orientale, George Eliot scria în Revista *Leader* că este vorba de „o operă de geniu, de un geniu poetic“[2]. Pentru ca la apariţia volumului *Modern Love (O iubire modernă),* revistele *Spectator* şi *Athenaeum* 'să-l biciuiască pentru „intimismul indecent“ al subiectului. în revista *Spectator,* organ reprezentativ al victorianismului exacerbat, Richard Hutton, şocat, îi reproşează lui Meredith că scrie

despre „pasiuni umane nude“, acuzîndu-1 totodată că este „lipsit şi de imaginaţie originală şi de sentimente autentice“. Recenzie care va atrage un indignat răspuns şi o furtunoasă apărare din partea poetului Swinburne. In 1950, istoricul literar Ernest Baker avea să afirme, despre aceeaşi *Modern Love* că „suferinţa şi investi-

[1] Virginia Woolf — *Collected Essays,* Hogarth Press, London **1980**.

[2] Citatele din criticile şl recenziile contemporanilor sînt extrase din volumul *George Meredith — The Criticai Heritage,* edited by Joan Williams, London, Routledge and Regan.

garea unui suflet rănit sînt redate cu o forţă pe care o depăşesc
doar sonetele lui Shakespeare“

Shakespeare serveşte ca termen de comparaţie şi referire în numeroase dintre pledoariile apologeţilor lui Meredith, întărîtaţi de negativismul criticilor din reviste. Scriitorul Robert Louis Ste- venson, discipolul lui Meredith, îşi exagerează aprecierile, frizînd sacrilegiul, cind declară unui reporter american : *„Rlioda Fleming* este lucrul cel mai puternic scris în literatura engleză de la Shakespeare încoace, şi dacă Shakespeare l-ar putea citi, ar sări din mormînt şi ar striga : «Iată un egal !»“ Mai temperat, George Gissing scrie fratelui său, cu privire la romanul *Diana din Cross-sways :* „Este Shakespeare în engleza modernă, dar ia aminte, trebuie citit de două, chiar de trei ori“. Şi acelaşi Gissing scrie într-o altă scrisoare adresată aceluiaşi frate : „In ultimii treizeci de ani Meredith a realizat opere incontestabil superioare faţă de cele ale oricărui scriitor în viaţă, şi totuşi nimeni nu-1 citeşte in afara unui cerc de intelectuali subţiri. E mare, fără îndoială, dar prea dificil pentru publicul englez.“ Concomitent, *Saturday Review,* printr-un recenzent anonim. îl consideră „scriitor de mina a doua“, iar cîteva zile mai tîrziu, J.A. Noble, în *Spectator* îl proclamă „scriitor nici măcar de mina a doua“, reproşîndu-i stilul afectat şi manierismul.

Interesantă pentru ilustrarea eternului subiectivism al gusturilor ni se pare divergenţa de opinii în receptarea uneia şi aceleiaşi cărţi dintre doi giganţi ai literelor care, paradoxal, se integrează, fiecare în parte, în „moştenirea lui Meredith“, ambii fiind iradiaţi de suflul operei lui. Scriitorii sînt Henry James şi Virginia Woolf, iar cartea meredithiană : *Lordul Ormont* şi *iubita lui,. Amin ta.* Henry James, care în realitate îl admira şi care declarase că lectura romanului *Evan Harrington* îl stimulase să îmbrăţişeze

cariera scriitoricească, se exprimă după lectura *Lordului Ormont în* 1894 : „Mă îndoiesc dacă a putut exista vreodată o asemenea cantitate de verbiaj extravagant, de afectări şi de artificii, de fraze şi atitudini... care să-i spună mai puţin cititorului".

' Ernest Baker — *A History of the English Novei,* Barnes and Noble Inc., New York.

Treizeci de ani mai tîrziu, Virginia Woolf notează în *Jurnalul* ei : „Am început să citesc *Lordul Ormont şi iubita lui, Aminta* şi am găsit cartea atît de bogată... de plină de viaţă şi de viguroasă. după palidele şi măruntele romane pe care le citesc de obicei. încît, vai ! mi-a trezit dorinţa de a scrie un nou roman... Mă impresionează strădania lui Meredith de a scăpa de proza banală." [1]

Tocmai această strădanie de a scăpa de proza banală şi de cotidianul limbajului a constituit una dintre direcţiile principale ale criticii contemporane orientate, îndeosebi, împotriva intelectualismului său, a prolixităţii stilistice, a deficienţei de coeziune şi de concentrare a construcţiei romaneşti şi a insolitului şi cutezanţei ideaticii sale. Criticii şi recenzenţii contemporani îi pun diagnosticul de „hipertrofie pernicioasă a intelectului". E acuzat de „suprainteligenţă", de „snobism intelectual", de „inteligenţă greşit orientată", de „dispreţ filozofic pentru englezul de rînd", i se cere, ironic „să aibă milă de semenii lui mai slabi şi să-şi lase fluxul geniului să curgă mai puţin nebulos" *(Westminter Review, Examiner, The Times),*

Stilul lui, într-adevăr eufuistic, de extracţie eiizabethană, încărcat de metafore uneori criptice care se ciocnesc unele de altele, de fraze eliptice şi asociaţii obscure, un stil îngreunat de excrescenţe

1 Virginia Woolf — *Jurnalul unei scriitoare.* Ed. Univers, Bucureşti, 1980. " ^

parazitare — aforisme, sentinţe, aluzii la mitologie, ample digresiuni — a fost cravaşat în fel şi chip de cei ce nu i-au înţeles apartenenţa organică, corelaţia ireductibilă cu sensurile noi pe care Meredith le-a infuzat romanului.

J. A. Noble consideră că stilul lui Meredith „are acea calitate exasperantă care, dacă nu e o afectare, înseamnă că e o perversitate“ *(Spectator,* 1884). Pînă şi Oscar Wilde, într-un articol în care-1 socoteşte pe Meredith „un romancier incomparabil“, îi defineşte stilul drept „un haos iluminat de fulgere“ *(Fortnightly Review,* 1891). Bizareria limbajului său este socotită o dispoziţie „de a scrie de dragul de a scrie“, „de a transforma stilul într-un

scop în sine“, „o excentricitate şi **o** obscuritate deliberată" **(Lionel** Johnson, *Academy,* 1891). Criticul J. M. Robertson închină stilului meredithian un întreg volum intitulat *Mereăith's Preciosity (Preţiozitatea lui Meredith),* în care îi apreciază limbajul ca „prea subtil pentru generaţia sa“. Cea mai corectă caracterizare a extravaganţei stilistice meredithiene ni se pare cea trasată de Marcel Schwob în *Spicilège* : „Limbajul lui George Meredith este de **o** extremă dificultate, din cauza complexităţii ideilor ce se grămădesc in frazele lui. Toate nuanţele de sentiment, toate antinomiile de spirit, toate construcţiile imaginaţiei sînt exprimate cu o bogăţie de metafore pe care de-abia de-o afli în operele epocii elizabethar.e.“ [1]

Romanul care a suscitat însă o vijelie de critici, o adevărată explozie de „pro“ şi de „contra“ a fost Unul *dintre cuceritorii noştri,* apărut în 1891, şi socotit drept o chintesenţă a manierei sau manierismului meredithian, punctul paroxistic al calităţilor şi al cusururilor sale literare. *Saturday Review* acuză cartea, printr-un recenzent nesemnat, de „incoerenţă, prolixitate, slăbiciune a construcţiei epice, căutare cu orice mijloc a tot ce iese din comun, excentricitate deliberată“. J. A. Noble afirmă în *Spectator :* „Un stil atît de grotesc afectat ar fi ruinat chiar şi un roman bun, dar a defini *Unul dintre cuceritorii noştri* drept un roman bun e o imposibilitate“. *The Times,* exprimă opinia unui alt recenzent nesemnat : „O. poveste dramatică ce nu se lasă insă povestită. Lungi descrieri despre o turmă de personaje neinteresante, digresiuni despre naţiune, cumpătare, box, totul şi orice în afară de povestirea pe care vrea s-o urmărească cititorul“. Recenzenţii se arată profund şocaţi de relaţiile dintre Victor şi Nataly, nesancţionate de biserică, şi de şirul căsniciilor nereuşite din roman, care par să ridice pretenţia la generalizare.

“ Şi Istă-1 pe scriitorul H. G. Wells, comentînd Unul *dintre cuceritorii noştri,* în 1911, în *The New Machiavelli :* „O carte care m-a stimulat imens, aşa

îndt i-am obligat pe prietenii mei **s-o**

[1] Marcel Schwob — *George Meredith,* în vol. *De la Chateaubriand la Mallarmé* (Antologie de critică franceză literară), traducere şi note de Perpessicius, Ed. Fundaţiilor, Bucureşti, 1938.

«

citească, în parte din spirit de propagandă, în parte ca să-mi verific impresiile prin comentariile lor. Este una din cărţile care m-au format şi care n-a fost suplimentată decît de Kipling. în ea am găsit prima critică obiectivă la adresa englezului."

Celebrul lung monolog al lui Victor Radnor, cu care debutează volumul, sau mai curînd descrierea mecanismului mental, în care se ivesc, microcosmic, toate sensurile dezvoltării şi desfăşurării morale şi psihice ale acestui fantastic personaj, este etichetat de J. A. Noble drept : „Naraţiune lentă, păstoasă, în care firul epic e inexistent". Pe cînd Cezar Petrescu, vădit influenţat de eseul lui Marcel Schwob, scrie în 1929 : „Mecanismul inteligenţei e atît de minuţios studiat în One o/ *our Conquerors,* incit cele dinţii cincizeci de pagini sînt consacrate ideilor care se nasc în creierul lui Victor Radnor la văzul unei pete de noroi pe o vestă al'oă. Atît ar fi destul'pentru a descifra ce influenţă hofcă- rîtoare a avut metoda sa (a lui Meredith, *n.n.)* asupra scriitorilor contemporani englezi şi francezi. Prin acest monolog interior de cincizeci de pagini se explică monologul interior al lui Leopoid Bloom din cele 800 de pagini ale romanului *Ulysses* al lui James Joyce..., prin el se explică cele 200 pagini în care Proust descrie supeul de la Guermantes ; prin el monologul de 8 ore care constituie întreg romanul *Mrs. Dalloway.* al Virginiei Woolf." [1]

Spicuirile, poate prea numeroase şi ample, din critici, au urmărit oarecum o introducere la

1 *Cezar Petrescu — George Meredith, în volumul Cezar Petrescu — Evocări şl aspecte literare* Ed. Facla, 1974.

individualitatea literară şi la forţa de stimulare creatoare a unui Meredith reflectat pasiv, în viziunea contemporanilor şi a urmaşilor. Care a fost însă reacţia *activă* a artistului în faţa avalanşelor de invective care-1 doborau de pe altitudinile shakespeareene în depresiunile submediocri- tăţii ? Această reacţie e cu atît mai interesantă cu cit, prinsă în vîrtejul unui cerc vicios, nu e numai un corolar, un factor determinat, ci totodată un determinant, o perpetuă cauză de exasperare şi reînvigorare a atacanţilor.

De bună seamă, virulenţa criticilor şi opacitatea publicului l-au afectat. Se pare că atacul vehement al lui Riehard Pfuttoa

la *Modern Love,* volum de adîncă dăruire de sine, cuprinzînd cincizeci şi cinci de sonete care concentrează — cu tramă şi succesiune epică — drama deznădejdii pricinuite de trădarea şi dezertarea primei sale soţii, l-ar fi obsedat pe Meredith pînă Ia sfîrşitul vieţii. Dar scriitorul a adoptat o atitudine de superioară indiferenţă, de agasant dispreţ, manifestare a orgoliului intelectual, faţă de critică şi de gustul publicului avid de o literatură sentimentaloidă, uşor digerabilă. Este autorul care a refuzat orice concesie, orice compromis cu piaţa literară comercială, chiar dacă operele nu i se vindeau sau erau eliminate din bibliotecile publice. [1] Şi-a păstrat pe tot parcursul carierei integritatea artistică, fidelitatea faţă de propria-i tehnică şi de standardul ideiLor. Romancierul care la treizeci şi unu de ani a creat *Suferinţele lui Ricliard Feverel* — primul său roman adevărat — este acelaşi care la optzeci şi unu de ani a lăsat, spre apariţie postumă, romanul Celfii *şi saxonii.* Acelaşi, cu o singură mutaţie fatală, subliniată de istoricul literar Ernest Baker : „Pînă la publicarea romanului *Egoistul,* Meredith este Meredith, pentru ca

1 *Ibidem.*

după aceea să devină meredithian“. Asemenea multora dintre scriitorii foarte prolifici, a căzut într-un manierism împins uneori pînă la stereotipie. Şarjele criticii nu făceau decit să-l provoace la o deliberată intensificare, la o accentuare a trăsăturilor atacate. Romanul *Unul dintre cuceritorii noştri* este de-a dreptul o sfidare, o mănuşă aruncată în faţa celor fce-1 hărţuiseră timp de trei decenii pentru tehnica şi pentru stilul său supraelaborat. Dispreţul criticilor şi dispreţul său faţă de critici se condiţionau reciproc. După torentul anihilator stîrnit de acest roman, Meredith îi scrie în 1891 biografului şi exegetului său francez Constantin Photiades : „Criticii bîjbîie orbeşte în propria lor beznă“[2]. Ii gratifică pe critici cu etichete ca : „predicatori de duminică“, „fii ai stipen- diului“, „sclavi ai mulţimilor“ „conducători de orbi“. îşi de-

[1] Oscar Wilde observă : „Cel ce a creat asemenea personaje le-a creat pentru propria sa plăcere... nu a permis niciodată publicului să-i dicteze sau să-l influenţeze“ (Oscar Wilde — *The Soul of Man under Socialism, Fortnighttly Review, 1891).*

[3] *Letters,* Collected and edited by C. L. Cline, vol. Ill, 1968.

clară totodată şi alienarea faţă de publicul britanic victorian, într-o scrisoare adresată în ianuarie 1888 lui R. L. Stevenson : „Dispreţuiesc publicul englez ; cînd mă gîndesc la el mă simt asaltat de diavolii satirei“ '. Şi diavolii satirei îl îmboldesc să-şi toarne acizii în gura personajelor Colney Durance şi Simeon Fe- nellan din *Unul dintre cuceritorii noştri* — cei doi cinici complementari : cinicul amar, pesimist, şi cinicul optimist — ambii modelaţi, în bună măsură, după chipul şi asemănarea autorului : „Publicul se dă în vînt după gustul bomboanei de zahăr candel pe băţ. Asta îi stoarce lacrimile pe care adoră să le verse şi îi procură căldura digestivă, necesară receptacolului său literar — o băşică gastrică uriaşă şi îngrozitor de leneşă.“

In chip paradoxal, sau poate că nu paradoxal, ţinînd seama de apetitul american faţă de nonconformism şi de durîmarea convenţiilor, Meredith se bucură de mult mai mult succes în America decît în Anglia. Publicarea romanelor sale în Statele Unite ii aduce venituri remarcabile ; în 1885, editura americană „Robert Bross“ din Boston în conjuncţie cu editura „Chapman and Hali“ din Londra, pentru care Meredith lucra în calitate de consilier literar, încep să-i publice culegeri de opere. Consacrarea vine cu paşi foarte lenţi şi în Anglia, după publicarea romanului politic *Cariera lui Beauchamp* în 187C şi, mai ales, a romanului *Egoistul* în 1879, iar popularitatea se instaurează din 1884, după apariţia romanului *Diana din Crossicays,* care trata o temă de mare vogă la public : emanciparea femeii (temă nelipsită, dealtfel, din ţesătura tuturor romanelor sale).

I se decernează distincţii şi Ordinul de Merit. La Box Hill, în văgăuna unde s-a retras împreună cu cea de a doua soţie a sa, din 18(17 şi pînă la sfîrşitui vieţii, au loc adevărate pelerinaje ale tinerilor admiratori englezi şi străini, veniţi să cunoască şi să stea de vorbă cu un scriitor care, „mai presus de orice, şi-a rămas fidel lui însuşi“.

La moartea lui. în 1908, publicul englez şi criticii care-şi întorc acum armele împotriva a tot ce reprezentase mentalitatea [1]

victoriană, îl proclamă „ultimul dintre giganţi — un scriitor cu defecte şi calităţi eroice — care marchează încheierea unei epoci“.

Se impune, firește, să înţelegem ce n-au înţeles şi de ce nu l-au înţeles criticii victorieni. In dorinţa lui de a demola convenţiile, Meredith sparge barierele prozei şi-i lărgeşte sfera, in- troducînd elemente care nu întotdeauna fuzionează perfect cu epicul : poezia şi filozofia. Pînă la el, romanul moralist îşi dăduse măsura cu Richardson, eseul în roman se consumase cu Goldsmith şi Sterne, pateticul şi umorul benign cu Dickens, drama psihologică cu Fielding şi Jane Austen, satira cu Swift şi Thac- keray, poezia cu surorile Brontë. Romanul meredithian este o rezultantă armonioasă a tuturor acestora, asupra căreia acţionează însă alte multiple raze : revoltele şi aspiraţiile spre progres, libertate şi armonie ale lui Goethe, efuziunile lirice şi ironia acidulată a lui Jean Paul — idolii lecturilor absorbante ale tinereţii lui — ; radicalismul lui Carlyle — dascăl şi profet ; afectarea estetizantă a grupului prerafaelit, prieteni intimi a căror amprentă era inevitabilă chiar dacă nu se poate vorbi de afinităţi reale ; comedia de moravuri a lui Molière pe care Meredith însuşi îl exaltă în chip de străbun literar şi al cărui discipol se proclamă singur ; teoria evoluţionista a lui Darwin care-i generează un în- treg sistem filozofic şi, în sfirşit, una dintre cele mai covîrşitoare influenţe : umorul, cinismul vesel, extravaganţa socrului său, scriitorul Thomas Love Peacock, ale cărui cultură şi intelectualism se armonizau cu tendinţele lui, şi căruia Meredith îi este îndatorat pentru scepticismul concepţiilor asupra naţiunii engleze.

Meredith este, poate, mai curînd un poet, un rapsod, decît un romancier. Nu un poet „de duminică“, de recreaţie intelectuală, ca George Eliot sau chiar ca

Dickens şi Thackeray, care şi-au încercat şi ei lira, ci un poet autentic, grav, ca Emily Brontë, ca Thomas Hardy sau, cum aveau să fie mai tîrziu, Kipling şi D. H. Lawrence. Ştergerea graniţelor dintre poezie şi proză a început odată cu surorile Brontë, cele două genuri devenind mijloace de expresie complementare, armonice, ale aceleiaşi coh- [1]
cepţii asupra lumii. Dar Meredith nu e numai un romancier-poet ca Emily Bronte. Formaţia lui intelectuală este prea sofisticată ca să rămînă doar liric. Gîndirea lui e o combinaţie de poezie şi filozofie şi această dualitate temperamentală este atît de pronunţată, incit întreaga lui operă oscilează între realism poetic şi poezie filozofică. Romanele *Suferinţele lui Richard Feverel* sau *Evan Harrington* nu sînt cu nimic mai puţin poetice decît sonetele din O *iubire modernă* — roman în versuri în care personajul principal se introspectează în solilocvii — sau decît *Balade şi poeme despre viaţa tragică,* în care personajul principal plînge şi comentează filozofic moartea celei de a doua soţii a sa.

Poezia nu trebuie căutată numai în plastica peisagistică a romanelor, deşi Meredith este un mare zugrăvitor de peisaj — romanele sale abundă în descrieri de mare frumuseţe atît de peisaj englezesc cît şi italienesc, german, francez, sau alpin, tirolez ; e suficient să ne amintim de splendoarea descrierilor din călătoriile lui Victor Radnor şi alor săi în Normandia şi în Alpii Tirolului, sau de cea a Tamisei din primul capitol al romanului de faţă. Dar, aşa cum avea să apară şi la Thomas Hardy sau la John Cowper Powys — alt succesor atins de morbul meredithian — peisagistica nu are valoare autonomă ci se află într-un raport mimetic cu starea de spirit a personajului, fie că reacţiile acestuia se adaptează decorului sau,

1 *Ibidem.*

viceversa, norii, munţii, apele, pădurile îi reflectă efluviile şi fluctuaţiile psihice. în opera lui Meredith poezia e ubicuă : rezidă în însăşi intensitatea lirică a viziunii sale asupra vieţii ; în aura cu care-şi înconjoară personajele ce încarnează poetica sa credinţă în perfectibilitatea umană ; poezia impregnează crezul său filozofic, naturist, de care ne vom ocupa separat. Şi, mai ales, poezia, cu mijloacele sale specifice, îi invadează stilul romanelor, conferindu-i acea încărcătură metaforică, uneori obositoare şi confuză. Cînd scrie în proză, emoţiile se materializează în îmaginl, abstractul se concretizează ; cu puternica sa forţă senzorială, Meredith vede forma şi culoarea unei idei. în poezie, procesul e răsturnat, vizibilul şl audibilul din natură se sublimează în abstractul gîndului şi al Ideii. Stilul romanelor sale este agresiv poetic, profuziunea de

imagini insolite şi de simboluri absconse violentează epicul, ce- rînd, parcă, eliberarea oferită de versul alb, după cum afluenţa ideatică ajunge la tensiuni congestive, dîndu-ţi senzaţia că autorul nu poate ţine pasul cu propriile sale idei, şi cerînd din partea cititorului o gimnastică intelectuală. Obscuritatea lingvistică provine în parte din faptul că, în proza sa, Meredith tratează cuvintele întocmai ca şi în poezie, conştient de valoarea lor ca factori stilistici şi lăsîndule deschise toate valenţele semantice şi toate ambiguităţile. Personajele sale intelectuale, chiar şi cele neintelectuale (de pildă Skepsey, chiar şi Victor Radnor care doar mimează intelectualul) vorbesc un limbaj epurat de orice platitudine, de orice banalitate colocvială sau cotidiană, cu preţul artificialităţi şi al neverosimilitudinii, creînd impresia unui snobism de estet al autorului.

Şi totuşi mult contestatul stil meredithian nu e o afectare (s-a afirmat de către un critic că Meredith stă

la birou şi îşi muşcă condeiul în căutarea modalităţilor de a spune lucrurile altfel de- cît oricare alt om). Contemporanii care l-.au vizitat la Box Hill relatează că vorbea acelaşi limbaj poetic, eufuistic, ambiguu, ca şi personajele sale : „... Dl. Meredith nu gîndeşte nici în englezeşte, nici în vreo altă limbă cunoscută ci : în *meredith...* Dl. Meredith traduce în cuvinte lucrarea sa cerebrală, oferind, în chipul acesta, spectacolul celei mai prodigioase funcţiuni intelectuale din ăst secol.“ [1]

„Lucrarea cerebrală“ este cea pe care a urmărit-o cu stăruinţă Meredith în mecanismul care-i acţionează personajele şi intrigile în care funcţionează acestea. Meredith nu este un romancier realist în genul lui Fielding sau Trollope, care zugrăvesc, ca într-un tablou academic, viaţa aşa cum au văzut-o. Romanele lui nu sînt simple transcripţii ale realităţii, deşi porneşte întotdeauna de la viaţă, ajungînd chiar să-şi modeleze numeroase personaje după oamenii care-i populau viaţa sau după figuri binecunoscute. De pildă, cultivatul, spiritualul şi epicurianul doctor Middleton din *Egoistul* este socrul lui, Thomas Love Peacock, iar umorul acestuia, gustul rafinat pentru vinuri bune şi cultura sa vinicolă fac obiectul capitolului *Un vin vechi şi* hun din romanul menţionat şi al capitolului Old *Veuve* — conversaţia în jurul sticlei de şampanie veche — clin *Unul dintre cuceritorii noştri.* Bunicul său, sociabilul croitor Melchizedek Mercdith, introdus în cercurile înalte, i-a furnizat modelul pentru Marele Mei, galantul croitor din romanul *Evan Harrington.* Prietenul său, cunoscutul poet Swinburne, este retoricul, explozivul, impulsivul personaj Tracy Runningbrook din *Sandra Belloni,* iar scriitorul Robert Louis Stevenson e transpus în filozoful naturalist Gower Woodseer din romanul O *căsătorie extraordinară* (în aceste două cazuri personajele sînt

1 Marcel Schwob — op. *cit.*

caracterizate şi prin simbolica numelor, *Runningbrook* înseamnă „pîrîu repede“, iar Woodseer s-ar traduce, aproximativ, cu „proorocul din pădure“. Meredith face adeseori uz de simbolica onomasticii). *Diana din Crossways* reproduce senzaţionalul caz al doamnei Caroline Norton, nepoata dramaturgului Sheridan, care s-a separat de soţul ei şi s-a dedicat carierei literare, dobîndind oarecare faimă. Revoluţionarul italian din romanul risorgimental *Vittoria* este Giuseppe Mazzini, Al van din *Comedienii tragici* este socialistul german Ferdinand Lassalle, iar Nevil Beauchamp din romanul *Cariera lui Beauchamp* este bunul său prieten, politicianul radicalist Frederick Augustus Maxse, „cariera“ eroului bazîndu-se pe campania electorală întreprinsă de Meredith împreună cu Maxse în 1808, şi pe teoriile acestuia din urmă, care preconizau regenerarea sistemului social din Anglia victoriană. Experienţa personală penetrează permanent romanele lui Meredith. Şocul puternic provocat de trădarea soţiei sale, fiica lui Pcacock, care l-a părăsit lăsîndu-i în grijă băieţaşul lor de cinci ani este transferat aidoma personajului Austin Feverel, t'atăl dezamăgit, care-şi distruge fiul printr-un sistem de educaţie doctrinar, alcătuit din coduri morale pietrificate. Intensificînd dezastrul la care poate duce o educaţie greşită, Meredith face din Austin Feverel un „memento“, un avertisment pentru tot ce s-a ferit el să devină. Drama sa conjugală, pe care a deshibat-o în culegerea de sonete *Modern Love,* s-a repercutat în toate romanele sale, prin motivul, leitmotivul, câsniciilor nepotrivite, care i-au scandalizat pe criticii victorienl. E*van Harrington* e şi mai bogat în experienţe personale, fiind versiunea romanţată a propriei sale lupte de eliberare din mediul prăvăliaşilor din Portsmouthul natal şi a anilor de adolescenţă petrecuţi în Germania. Harry Richmond, eroul romanului cu acelaşi nume, e şi el, într-un fel, o

întruchipare a tinereţii lui. Dealtfel, asemenea marilor pictori renascentişti care-şi marcau identitatea pictîndu-se pe ei înşişi într-un colţ de tablou, în masa figuranţilor, Meredith se transpune frecvent în cîte un personaj secundar, menit să-i debiteze ideile. Colney Durance din *Unul dintre cuceritorii noştri,* scriitorul acrit de ostilitatea criticilor şi de stupiditatea publicului, cinicul care-şi împroaşcă acidul asupra întregii naţiuni engleze, nu este decît încă o faţetă a lui Meredith.

Aşadar, porneşte de la personaje reale şi de la trăiri reale, dar nu este nici un moment preocupat să-şi convingă cititorul că priveşte la viaţă reală. Meredith nu este interesat de desfăşurarea faptică şi circumstanţială, şi nici măcar de plauzibilul acţiunilor şi intrigilor ; el urmăreşte doar studiul reacţiilor omului la circumstanţe. încearcă să dea un sens nou, original, scenei umane, anatomizînd mobilurile intime, resorturile ascunse ale comportamentului şi manifestărilor exterioare ale personajelor. Nu urmăreşte firul vizibil al unei întîmplări, ci fluxul şi refluxul emoţiilor şi sentimentelor subterane, operaţiile şi cicatricile invizibile iscate de siajul întîmplării. Pînă şi romanul autobiografic *Evan Harrington* nu e atît o reproducere a faptelor de viaţă cît a emoţiilor şi reacţiilor unui tînăr la realitatea şi la societatea înconjurătoare. Meredith foloseşte relaţiile umane ca mijloc de explorare şi investigare în periplul interior pe care-1 întreprinde în creierul şi în sufletul, în ego-ul personajului. î s-a imputat că nu ştie sau nu poate să construiască o naraţiune. In realitate, Meredith nu *vrea* să istorisească o poveste deşi, atunci cînd i se pare necesar, reuşeşte să confere o intensitate dramatică maximă unei scene, pornind tot de la stressul unui conflict moral (să ne gîndim doar la scena extraordinară a vizitei lui Victor şi a Nataliei Ia doamna Burman). Intr-adevăr, in romanele sale

substanţa epică se dizolvă în densitatea analizei psihologice şi în permanenta
interpretare intelectuală a faptelor. Pentru că Merediih e un analist, un Thîerpretator, ua spectator grav şi un comentator adeseori ironic al propriilor sale povestiri. Acţiunea romanelor lui se desfăşoară concomitent pe pianul obiectiv şi pe cel su- bieetiv-auctorial : Meredith lasă acţiunea să-şi urmeze cursul dar o şi expune în acelaşi timp. O întrerupe permanent prin abundente comentarii generalizatoare şi abstractizatoare pînă ia aforism, care invită comparaţia cu moraliştii francezi, sau particularizatoare pînă la mutaţiile infinitezimale ale articulaţiilor psihice sau mentale ale protagoniştilor. Personajele sînt lipsite pînă şi de independenţa monologului interior, care este descris, obiectivat, interpretat (vezi primul capitol din *Unul dintre cuceritorii noştri* sau descrierea amplă a gîndurilor torturante ale Nataliei). Dialogurile sînt la rîndul lor frecvent întrerupte prin- tr-un sci de subdialog, care expune gîndurile neformulate, în stare larvară, ale personajelor, măşinăria secretă a gîndirii, sau reacţiile, percepţiile subterane, tot nerostite, ale interlocutorului. Cititorul are adeseori senzaţia că personajele sînt împiedicate să acţioneze sau să vorbească. Mai mult, pentru a-şi descărca preaplinul de idei, în afara comentariilor, aforismelor, filozofărilor puse în gura personajelor, în afara propriilor sale comentarii care însoţesc cu mare conştiinciozitate acţiunea, Merediih apelează adeseori şi la nişte aşa-zise cărţi tutelare, un soi de eseuri care planează cu înţelepciunea lor asupra acţiunii romanelor şi din care personajele se înfruptă şi citează copios : *Poveţele pelerinului* în *Richard FeverCÎ, Cartea Egoismului,* despre care se spune că înglobează întreaga înţelepciune umană, în *Egoistul* Extrase din *Jurnale intime* în *Diana din Crossways,*

Maxime pentru bărbaţi, scrise de tatăl Carinthiei în O *căsătorie extraordinară,* parabolicul foileton al lui Colney asupra rivalităţilor dintre limbi, în Unul *dintre cuceritorii noştri.*

Intervenţia auctorială este o trăsătură caracteristică a roma- manului clasic englez, de la Fielding şi pînă la George Eliot, care au urmărit să facă din opera literară un tratat asupra vieţii, trăsătură exacerbată de Meredith, mai cu seamă în ultima perioadă a creaţiei sale. Este unul din punctele în care se înregistrează superioritatea realiştilor ruşi sau francezi, care se detaşează de acţiune, dînd libertate intrigii să se desfăşoare şi cititorului să interpreteze şi să tragă concluzii.

Deci, deşi menţine linia realistă, asigurînd trecerea ştafetei de la Dickens pînă la Galsworthy, Meredith face din roman un instrument mai subtil şi mai complex, introducînd în construcţia naraţiunii poemul, eseul filozofic, şi minuţia analizei gîndirii şi sufletului uman, care-i anunţă pe Proust şi pe Virginia Woolf. Dar nu numai atît. tn opera sa se desemnează un permanent ioc secund : fenomenul social, critica societăţii, privite tot prin prisma viziunii sale filozofice naturiste şi a celebrei sale teorii despre virtuţile terapeutice ale spiritului comic.

Sistemul său filozofic şi teoriile sale sînt atît de adine implantate în opere şi atît de determinante pentru coordonatele personajelor şi ale tramelor, îneît se impune să le enun(ăm succint.

Meredith nu a fost un metafizician şi filozofia lui nu e de inspiraţie livrcscă, ci intuitivă, mai curind o filozofie poetică decîl un sistem de doctrine. Nefiind un om cu convingeri religioase. nu i-a fost necesar un efort ca să înţeleagă evoluţionismul darvvinist. Spre deosebire de Tennyson şi de Browning, care, după şocul darvvinist nu şi-au mai putut recăpăta echilibrul convingerilor. Browning afirmîndu-se chiar ca un

antagonist al darvvinismului, în cazul lui Meredith, evoluţionismul i-a confirmat şi a devenit parte din intuiţia sa. A extins evoluţionismul la rasa umană, la natura individului şi la condiţia umană. Meredith statuează o religie a naturii, o concepţie nu propriu-zis panteistă, sau mai curînd de un panteism goethean. Natura este o entitate vie. în plină dezvoltare, din care omul este o parte vie, în plină dezvoltare, un fiu care nu trebuie să uite sau să rupă niciodată legătura cu mama sa, natura. Evoluţia este drumul pe care-1 parcurge omul de la pămînt, de la stadiul primitiv, către intelect şi de acolo spre spirit. Procesul evolutiv este concretizat în triada „sînge — creier — spirit", pe care o înfăţişează în primul capitol al romanului *Diana din Crossways.* Sîngele, adică simţurile şi instinctele — de o importanţă capitală, care
nu trebuie negate sau mortificate întrucît sînt însăşi emanaţia naturii — este controlat de creier, adică de intelect, împiedicat să predomine în triadă, (ceea ce ar însemna reîntoarcerea omului la stadiul animalic) şi orientat către stadiul cel mai greu de atins : spiritul. Spiritul semnifică idealurile înalte, sacrificiul de sine, devoţiunea omului pentru binele umanităţii. Dar atingerea esenţelor nu se poate realiza decit prin comuniunea filială cu natura.

Meredith are o încredere rousseauistă în perfectibilitatea omului, care se traduce ia el prin echilibrul triadei, realizat nu prin educaţie ci prin însăşi strădania umană. Crede în preponderenţa binelui vizibil în istoria naturii. El nu se mulţumeşte să descrie faţa naturii, ci, ca şi în cazul personajelor pe care le crează, îi scormoneşte fiinţa intimă, încearcă să-i discearnă finalităţile şi direcţiile. Orice încălcare a legilor naturii e un păcat ; e un păcat să dispreţuieşti instinctele şi dorinţele cărnii, care trebuie însă dirijate, prin cooperarea intelectului, spre ţelurile înalte ale rasei. Victor Radnor, cuceritorul nostru,

păcătuieşte şi îşi atrage dramatica pedeapsă a naturii nu pentru că trăieşte nemarital cu Nataly şi pentru că a adus pe lume un copil bastard (acuzaţiile pentru acest fapt sînt puse doar în gura filistinilor satirizaţi), ci pentru că a jignit adine natura cînd s-a căsătorit cu o femeie bătrînă, care putea să-i fie mamă.

Filozofia inviolabilităţii legilor naturii apare încă din *Suferinţele lui Pdchard Feverel :* sistemul educaţional al lui Austin Feverel este dezastruos pentru că e împotriva naturii, şi aceasta din urmă repurtează o victorie cînd Richard cel îndoctrinat se îndrăgosteşte de Lucy, ultima persoană pe care ar accepta-o tatăl său.

Natura este însă mereu viciată de circumstanţe, cu care se află într-o relaţie antagonică şi care trebuie şi pot fi depăşite ; iar balanţa triadei ce marchează dinamica evoluţiei este dezechilibrată de tarele umane : egocentrismul, în primul rînd, care constituie frontispiciul întregii galerii de personaje meredithiene anti-eroice ; obtuzitatea, conformismul, laşitatea socială, ipocrizia, sentimentalismul pe care Meredith nu conteneşte să-l vestejească.

Poezia lui filozofică predică „divina' uitare de sine", non-egoismul,
condiţie a perfectibilităţii.

Care este remediul potrivit să înlăture aceste obstacole ? Spiritul comic. In faimoasa lui prelegere ţinută în 1877 *Ideea de coviedie şi modalităţile spiritului comic* ca şi în „Preludiul“ la romanul *Egoistul,* Meredith afirmă : „Ea (Comedia, *n.n.)* ne propune să corijăm pretenţiile, suficienţa, îmbufnarea, ca şi resturile de brutalitate şi mîrlănie rămase în noi. Este civilizatorul suprem, care şlefuTeşte obiceiurile...“ *. Spiritul comic „compensează, echilibrează extravaganţa, remediază platitudinea, aruncă lumină asupra chestiunilor publice. Combate nebunia care ia forme multiple într-o societate

dominată de avere şi huzur"[2]. După Meredith, comedia merge mînă în mînă cu poezia : comedia e un corectant, un remediu, iar poezia îţi indică drumul pe care trebuie să-l urmezi ; ea discerne perfecţiunea spre care se îndreaptă etern natura. Filozoful şi poetul comic se întîlnesc in privirea pe care o aruncă vieţii. Duşmanii umoristului sînt puritanii care nu ştiu să rîdă, ca şi excesivii bacanali care rid prea mult, precum şi sentimentaliştii. Rîsul este arma intelectului împotriva prostiei şi mărginirii, e un instrument al civilizaţiei şi a raţiunii împotriva barbariei. Aristofan, Rabelais, Voltaire, Cervantes, Fielding (aflat în totală dizgraţie în epoca victoriană şi reabilitat de Meredith) şi Molière „ştiau să-i dezvăluie lumii ceea ce o doare" şi să-i indice ..sensul vieţii în societate".

Meredith, autoconsiderîndu-se un discipol al lui Molière, ţine să facâ „comedie de idei". Are o viziune comică asupra lumii, după cum urmaşul său imediat, Thomas Hardy, are o viziune funciarmente tragică asupra lumii, Meredith îşi vede romanele ca pe nişte „comedii umane", chiar cînd au un sfîrşit tragic. Evenimentele tragice fac parte integrantă din comedia vieţii,, care nu [1]
trebuie să te iacă să rîzi la tot pasul. „A xîde de orice înseamnă **a** nu şti să apreciezi spiritul comic" [4].

Acest comic pe care Meredith îl detectează în evenimentele tragice, ca şi morţile gratuite, absurde, care-i populează romanele : Lucy Feverel moare stupid de teamă că soţul ei va muri în duel, luptătorul, politicianul Beauchamp moare la fel de stupid salvînd un puşti vagabond de la înec, supraomul, invincibilul

1 George Meredith — *Egoistul* — Preludiu, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 19GG.

George Meredith — *Ideea dc comedie,* citat reprodus după Phyiîis Bartlett — *George Meredith,* Longmans, Green and Co London 19G3.

Alvan din *Comedienii tragici,* moare de mîna unui băiat care nici nu ştie cum se mînuieşte pistolul, — acest comic tragic, imprevizibil, iraţional ne duce cu gîndul, poate că hazardat, mai puţin la teatrul lui Molière cît ia teatrul absurd.

De Molière îl apropie dilatarea caracterelor, îngroşarea şi reducerea lor la o pasiune dominantă, la o manie, un viciu, starn- parea lor în concepte, în prototipuri : în loc de *Avarul, Tartuffe* ipocritul sau *Mizantropul,* îi avem pe Willoughby *Egoistul,* Ricmond Roy, megalomanul, Nevil Beauchamp, politicianul donchihotesc, Victor Radnor, optimistul găunos, amăgitorul de sine însuşi. Operele pe care Meredith le consideră a fi „comedia vieţii", sînt de fapt comedii de moravuri, lipsite de amploarea şi amplitudinea frescei sociale ale *Comediei Umane* .balzaciene.

In calitate de slujitor al spiritului comic, Meredith foloseşte mai ales atitudinea ironică, dar face o distincţie netă între comic şi satiră, adică între umor şi ironie. Meredith realizează adeseori •comicul de caracter şi de situaţii, ba chiar şi pe cel de replică. •Citeva dintre personajele lui au dimensiuni comice de-a dreptul antologice : Contesa de Saldar din *Evan Harrington,* fiica de ■croitor, lansată în aristocraţie, care recurge la cele mai hazoase 'tertipuri pentru a-şi ascunde originea umilă, Richmond Roy, 'tatăl eroului titular din *Harry Richmond* care se crede fiu de rege şi reuşeşte să-i halucineze pe cei din jur cu megalomania lui ; însuşi Sir Willoughby Patterne, *egoistul,* a fost eonceput ca un personaj eomie ; să nu-i uităm pe ridicolul preot îndrăgostit ■Barmby sau pe sfrijitul Skepsey, cel care vrea să regenereze na- [1]
ţiunea britanică şi să salveze soarta Angliei prin pugilistică,
personaje din *Unul dintre cuceritorii voştri.* Distinctă

1 *Apud* Phyllis Bartlett, *op. cit.*

de comic, satira îşi amplifică obiectivul, vizînd societatea engleză. Principiile sociale ale lui Meredith sînt in consonanţă cu viziunea sa asupra naturii, iar etica lui e complementară sociologiei. Prejudecăţile de castă, inegalitatea socială, concentrarea averilor în mina unor puţini, risipa marilor case, răsfăţarea pînă la idiotizare a vlăstarelor de părinţi bogaţi, imuabilitatea codurilor morale sînt tot atîtea atitudini contrare naturii şi raţiunii, care împiedică evoluţia socială, şi care sînt tratate cu o satiră corozivă.

In romanul său politic, *Cariera lui Beauchamp* — publicat după prima înfrîngere a lui Gladstone în 1074, cînd conservatorii erau în ascensiune şi în ţară se declanşaseră mari nemulţumiri — nu cruţă pe nimeni ; conservatori, liberali, radicali, republicani, toţi sînt gratificaţi cu aceeaşi ironie. Nevil Beauchamp este înfăţişat ca un idealist naiv, sortit eşecului, deoarece crede că schimbările sociale pot fi realizate doar prin dezvăluirea tarelor ordinei existente şi prin înfăţişarea avantajelor unui sistem superior. Alimentat de radicalismul lui Carlyle, Nevil luptă, cu elanuri romantice, rupte de realitatea dată, pentru sufragiul universal, limitarea averilor particulare, justiţie egală pentru toţi, puncte care figurează şi azi în programul partidului laburist. Teme care vor fi reluate de Meredith şi în volumul de versuri satirice *Punga goală (The Empty Purse*), publicat în 1092, la peste cincisprezece ani după apariţia *Carierei lui Beauchamp.* Meredith a tratat problemele socialiştilor în *Comedienii tragici* (viaţa lui Lassalle, privită însă mai puţin prin prisma politică şi mai mult prin cea psihologic-erotică) iar cele ale spiritului revoluţionar în *Vittoria,* romanul Risorgimento-ului italian, şi singurul în care a dovedit că ştie să fie şi epic, ba chiar din abundenţă.

Departe de a avea accentele sociale ale romanelor contemporanei sale Elisabeth Gaskell, sau chiar ale

romanelor lui Dis- raeli — pentru că estetul din Meredith elimina din cărţile lui „tot ce-i urît", de la aspectele mizeriei pînă la limbaj — Meredith, pornind de la marele lui regizor, natura, şi de la recuzita spiritului comic, infiltrează în conglomeratul său de idei şi o accentuată vină socială.[1]

Nu credem că se poate vorbi de o viziune politică profetică a lui Meredith, ci mai curînd de o viziune satirică, dar. oricum, a reuşit să vină cu problematici sociale noi, ultragiind opinia publică. în primul rind, problema emancipării femeii, preponderentă în toate romanele sale. Să un uităm că Meredith e contemporan cu Societatea Fabienilor, pentru care cauza femeii constituie un punct programatic, să nu uităm că e contemporan cu *Nora* lui Ibsen şi cu dramele lui Strindberg, să nu uităm că. vastele lui lecturi franceze nu au putut-o exclude pe George Sand. cu campania ei feministă. Dar profeminismul lui nu e numai rezultatul unor influenţe exterioare. Pentru Meredith femeia este mult mai apropiată şi mai direct legată de natură decît bărbatul — poate din pricina fertilităţii ei, a capacităţii de a absorbi natura şi de a o transmite direct prin naşterea de viaţă. Femeia oferă un cîmp

1 în monografia sa de coloratură sociologistă, scriitorul Jack Lindsay afirmă : „Dintre toţi romancierii care s-au dezvoltat după 1850, Meredith a înţeles cu cea mai mare profunzime calea pe care merge omenirea. Desigur, nu a putut prevedea criza războiului în forma precisă în care s-a produs, dar a pătruns şi a definit conflictele care au determinat-o. Avea viziunea optimistă că, în ciuda indivizilor, maselę vor înfăptui o viaţă mai fericită şi mai armonioasă pe pămînt." Totodată, Lindsay expediază critica vremii prin concluzia : „„Sîntem obligaţi să credem că... protestele ridicate împotriva romanelor sale nu au constituit decît o formă de a ocoli problemele majore ridicate de conţinut". (J. Lindsay — *George Meredith* — His *Life and Woork,* The Bodley Head, London, 1956.)

mult mai sensibil pentru împlinirea triadei sînge — creier — spirit şi e mult mai aptă să atingă stadiul spiritual al evoluţiei : dăruirea de sine. Femeia este mult mai receptivă şi mai permeabilă la spiritul comic — drept care acesta nu-şi poate îndeplini salubra şi salutara misiune decît intr-o societate în care femeile sînt pe deplin libere, ca în Franţa lui Molere, şi nu ca în Anglia victoriană în care femeile erau nişte captive, subordonate bunului plac şi tendinţelor dominatoare ale unor soţi care le insultau demnitatea, precum şi unor convenţii sociale potrivnice naturii. Condiţia femeii în Anglia lui Meredith

este poate cei mai bine definită de Sir Willoughby Patterne din *Egoistul,* care o alege pe Clara Middleton pentru că e „esenţial feminină, cu alte cuvinte un parazit şi un potir.“ Meredith afirmă dreptul femeii la dezvoltare intelectuală egală cu a bărbatului, Ia alegerea unei cariere (vzi *Diana din Crossways* şi *Sandra Belloni),* la un loc independent în organizarea socială. Lungul şir de femei eroice din romanele lui sînt surprinse în plină dezvoltare dialectică, în dinamica ciclului de evoluţie de la sînge la spirit şi, toate, după ce reuşesc să se descătuşeze din tirania şi îngustimea de vederi a soţilor, părinţilor, societăţii, după ce parcurg un dureros proces de autocunoaştere, se dedică unor acţiuni cu caracter social, „divina uitare de sine“ menită să proiecteze mai multă lumină asupra existenţei umane. Clara Middleton din *Egoistul* se smulge din mrejele acaparatoare ale lui Sir Willoughby Patterne, în urma transformării morale generate de îndelungi acumulări intuitive traduse în înţelegeri intelectuale, şi îşi hotărăşte singură destinul, alături de omul ales de ea ; cîntăreaţa Sandra Belloni are puterea de a se elibera de iubirea nutrită conformistului, sentimentalului Vilfrid Pole şi, în romanul-suită *Vittoria,* devine renumita divă care va lua parte directă la mişcările de eliberare a poporului

talian ; Diana Warwick — *Diana din Crossways* — părăseşte un soţ mărginit pentru a milita prin literatură pentru mai binele societăţii; Carinthia din O *căsătorie extraordinară* se desprinde din dragostea înrobitoare, umilitoare nutrită efemerului soţ, Lordul Fleetwood, şi pleacă împreună cu fratele ei să slujească în calitate de infirmieră în revoluţia burgheză din Spania. Nesta Rad- nor din *Unul dintre cuceritorii noştri,* depăşeşte aspiraţiile de arivism social ale părinţilor, respinge îmbietoarele cereri în căsătorie care ar fi putut-o plasa în rangurile aristocraţiei şi se dedică, alături de soţul pe care şi-l alege singură, luptei pentru drepturile şi emanciparea femeii. Iar Aminta, din *Lordul Ormont şl iubita lui, Aminta,* trece prin acelaşi proces de conştientizare, rupe în- jositoarea căsătorie cu Lordul Ormont, şi pleacă în Elveţia împreună cu un prieten din adolescenţă, pentru a pune bazele unui nou sistem de educaţie şcolară. Sistem care, la rîndul său, reprezintă una dintre ideile revoluţionare ale lui Meredith — fiind bazat pe o cît mai mare apropiere între sexe — o prefigurare a şcolilor mixte de azi — menite să stabilească, încă din copilărie, relaţiile de egalitate între bărbaţi şi femei.

Şi mai scandalizantă pentru puritanismul victorian este pledoaria lui Meredith în favoarea aşa-ziselor femei decăzute, victime ale prejudecăţilor de castă sau ale convenţiilor sociale : Dahlia din *Rhoda Fleming,* cea sedusă de aristocratul Edward Blancove, doamna Marsett din *Unul dintre cuceritorii noştri,* cea care-şi atrage oprobriul „societăţii bune“, sau chiar Nataly, al cărei curaj de a trăi peste douăzeci de ani în concubinaj cu un bărbat căsătorit este privit ca „un act eroic“, în conformitate cu natura.

Toate aceste eroine — eroine în sensul propriu al noţiunii — ilustrează apoteotica transcendenţă a

condiţiilor sociale alienanie şi dinamica devenirii spirituale, sub egida naturii, pînă la atingerea stadiului de cunoaştere şi realizare de sine, al unei „autenticităţi“ sartriene *avant la lettre.* Toate însă, supradimensionate ca statură morală şi intelectuală, nu sînt decît nişte variaţii pe aceeaşi temă.

In faţa acestor splendide eroine, universalizate la rîndul lor pînă la concept, se ridică cele două galerii de opozanţi, bărbaţii care au pierdut legătura funciară cu natura şi deci nu pot răspunde spontan, firesc, la impulsurile spontane şi fireşti ale vieţii.

Pe de o parte galeria „cavalerilor refuzaţi“, soţii sau pretendenţii respinşi, înlăturaţi, majoritatea aristocraţi mumificaţi în codurile castei sau progenituri ale familiilor foarte bogate, închistaţi în rigidul sistem de valori ale unei etici filistine : Wilfrid Pole, cel care iniţial o respinge şi apoi e respins de Sandra Belloni alias Vittoria, Edward Blancove, seducătorul Dahliei Fleming, Lordul Ormont, Lordul Fleetwood, sau anostul şi limitatul Dudley Sowerby, pretendentul Nestei Radnor. Comportamentul şi traiectoria acestor personaje nu sînt însă liniare, ca în cazul superbelor şi elevatelor eroine. Meredith crede în puterea transformatoare a iubirii : dragostea este piatra de încercare, testul la care e supus caracterul uman. Şi exemplarele conservatoare enumerate reacţionează la test printr-o lentă şi treptată flexibilizare. Cu toţii pînă la urmă, realizează ce comoară au pierdut, trăiesc momente de redempţiune şi sînt gata de orice pentru a redobîndi iubirea dis-

preţuită : şovăielnicul Wilfrid Pole trădează tabăra austriacă în care s-a înrolat, pentru a o recuceri pe Sandra-Vittoria, militantă în rîndurile revoluţionarilor italieni ; Edward Blancove se roagă în genunchi de implacabila Rhoda Fleming să-i îngăduie să repare prin căsătorie jignirea de neiertat adusă surorii ei, Dahlia ; Du.dley Sowerby, după toate fluctuaţiile sale de

atitudine, este hotărît să ceară mina Nestei Radnor şi să-i accepte frondele sociale, chiar cînd aceasta nu mai e moştenitoarea unei averi fabuloase. Numai că toate aceste prefaceri sînt zădărnicite de factorul ..prea tîrziu", încă unul dintre motivele meredithiene.

Si acum titanica galerie a celorlalţi fii renegaţi ai naturii : marii egocentrici. Egoismul înseamnă pentru Meredith una din principalele obstrucţii ale perfectibilităţii individuale şi ale progresului social. Egoistul, spune el, este bătrînul Adam care se află în noi toţi, adică omul primitiv, renăscut în condiţii noi, care poate fi foarte şlefuit, rafinat, chiar simpatic, dar nu se mai bucură de nimic decît de barbaria naturii lui originare. Prin procedee subtile, rafinate, egoistul îi subjugă pe cei din jur, anulîndu-le personalitatea şi determinîndu-i să se supună voinţei lui. înstrăinat de natură, deci de sine însuşi, egoistul îşi extrage seva vitală din aduiaţia mulţimilor, din subordonarea lor, din imaginea lui răs- frîntă în privirile publicului. E uneori despotic, ca Sir Austin Fe- verel, care-şi ruinează fiul, încercînd să-l adapteze la dogmele lui procustiene, dar de cele mai multe ori e fermecător, spiritual, galant ca Sir Willoughby Patterne, care jonglează cu personalităţile celor două femei asupra cărora acţionează forţa lui strivitoare, sau ca sexagenarul Lord Ormont, anihilatorul Amintei ; histrionic şi captivant ca impostorul Richmond Roy, alt părinte care-şi devita- lizează fiul, transformîndu-1 pe Harry Richmond într-o marionetă idolatrizatoare ; sau rafinat, cu gusturi artistice, culant, sanguinic ca Victor Radnor.

Victor Radnor este poate cel mai complex şi mai ambiguu dintre „sultanii" lui Meredith.

Victor, cuceritorul, magnatul uriaşelor succese materiale şi sociale, ale cărui dorinţe se concretizează automat în înfăptuiri, este omul ce nu cunoaşte nereuşita, eşecul, pe care-1 dispreţuieşte
îa alţii. însuşi numele său, Victor, este emblematic. Ca

şi cei al fiicei sale, Nesta-Victoria, perfectă proiectare a ambiţiilor, tenacităţii, inteligenţei creatoare şi vitalităţii tatălui ei. Numai că in cazul Nestei Victoria, aceste însuşiri sînt orientate în sensul naturii şi, deci, al progresului social, ceea ce o va conduce inevitabil spre victorie, pe cînd Victor, care-şi cîrmeşte corabia în sensul opus, va naufragia, ineluctabil.

Jack Lindsay, în monografia sa, vede în Victor un reprezentant tipic al burgheziei expansioniste, colonialiste (referindu-se la marile sale investiţii şi speculaţii legate de minele de aur şi diamant din Africa Centrală şi de căile ferate din America de Sud). Iar „ideea" lui obsesivă, cea care îi scapă la începutul cărţii şi pe care o regăseşti abia la sfîrşit, ideea confuză a salvgardării Angliei pe baza unei uniuni naţionale, a unui soi de socialism naţional fundamentat pe imperiu şi pe starea de lucruri existentă, idee aliată cu xenofobia lui Victor în materie de comerţ şi de pieţe comerciale, i se pare lui Lindsay, in mod exagerat, că anunţă nazismul.

Spre deosebire de *Cariera lui Beauchamp, Unul dintre cuceritorii noştri* nu este un roman politic ci un debuşeu pentru ampla desfăşurare a teoriilor filozofice, a luxuriantei de analize psihologice, a acţiunii terapeutice a umorului şi satirei, a simbolisticii poetice şi a tendinţelor moralizatoare ale lui Meredith. Fundalul marii burghezii acumulatoare în plin proces de dislocare a aristocraţiei oferă doar scena grandioasă necesară evoluţiei unui personaj atît de grandios, şi nu are dimensiuni de frescă socială. Ideile politice ale lui Victor sînt corolare, manifestări definitorii ale demagogiei şi autoamăgirii sale ireductibile, ale dualităţii temperamentale şi ale depresiunii sale lăuntrice. Procesul psihic care îl cariază existenţa nu are rădăcini ci numai conotaţii sociale ; este acţiunea de lentă descompunere generată de o permanentă stare conflictuală

subconştientă şi de impactul revelaţiei treptate a unicului dar devastatorului său eşec : virajul spiritual al Nestei, destinat să-i răstoarne întreg edificiul înălţat cu atîta deliberare. Semnificativul incident cu care debutează romanul, căderea cu valoare simbolică, pe Podul Londrei, şi scurta încăierare, oripilantă pentru Victor, cu oameni din gloată, probabil muncitori răzvrătiţi,

constituie intr-adevăr punctul din care începe dezagregare* lui psihică, dar nu pentru că i se trezeşte spaima de clasa muncitoare, după cum afirmă Lindsay ; ci pentru că expresia „afurisitele astea de convenţionalisme“, lansată de unul dintre oamenii din gloată, expresie care-i va reveni obsedant în minte, însoţită de un junghi imaginar la baza craniului, şi care se va desprinde din zonele obscure ale subconştientului chiar cînd Victor îşi va pierde luciditatea, îi stîrneşte angoasa propriei sale dualităţi inconştiente, vecină cu schizofrenia. Victor Radnor se consideră în sinea lui şi se flatează a fi un răzvrătit, un spărgător de convenţionalisme, pe cînd, în realitate, este un pilon al normelor societăţii convenţionale. Diviziunea lui lăuntrică şi pendulările pe care le generează aceasta au rădăcini adine împlîntate în trecut. In tinereţe, dorinţa parvenitismului social îl face să se însoare cu o bătrînă văduvă bogată. Dar Victor răspunde ca un fiu disciplinat la chemarea naturii-mumă, părăsindu-şi soţia şi trăind iubirea firească pentru tînăra şi frumoasa Nataly. In umbra ameninţătoare a unei Nemesis întruchipate de soţia abandonată. Vertiginoasa carieră şi uriaşa avere pe care o acumulează, ca şi aspiraţiile de parvenire socială, rod şi subţiază în el legătura filială cu natura — deşi Victor o invocă necontenit în chip de avocat pledant pentru cazul său şi cu toate că accese de răzvrătire împotriva societăţii îl zgîlţîie din cînd în cînd conştiinţa. Dar Victor idolatrizează societatea pe care a

sfidat-o, vrea să o cucerească şi o cucereşte, o cumpără cu magnificenţa, cu averea, cu farmecul său personal. Societatea care ignoră însă suprema insultă adusă de Victor. Echivocul situaţiei sale de delincvent faţă de societate şi de ardent apărător şi sprijinitor al normelor ei de conduită constituie unul dintre factorii desfiguratori ai lui Victor Radnor. Ca şi permanentul joc dublu între cui său natural şi cel confecţionat pentru public. Mecanismul alienării lui Victor are însă articulaţii mult mai fine. Odată cu gigantica sa ofensivă de cucerire a societăţii, de pătrundere printr-o alianţă matrimonială a Nestei în rîndurile aristocraţiei, de căţărare pînă pe băncile Parlamentului, Victor se alienează implicit de natură ; se înstrăinează de omul simplu din el, care răbufneşte din cînd în cînd doar prin capacitatea de a gusta plăcerile simple ; se înstrăinează de singurul lucru pur şi frumos din viaţa lui : dragostea pentru Nataly, care, înspăimîntată de spectrul dezvăluirii publice a tainei lor şi total despersonalizată de covîrşitorul egocentrism al lui Victor, nu poate fi partenera de luptă şi de ascensiune dorită de acesta ; înstrăinare care-1 face pe Victor să accepte fără scrupule frivola aventură cu mondena Lady Grace. Tentaculele alienării se înfig însă şi mai adine. Victor se înstrăinează treptat şi de adorata lui Nesta, realizarea realizărilor sale : dragostea orgolioasă pentru fiica sa se transformă gradat şi inconştient în teamă faţă de intuiţia acesteia, cînd îi curmă, subtil, legătura cu Lady Grace ; în spaimă faţă de îndărătnicia — reflectare a propriei sale îndărătnicii — cu care Nesta persistă în continuarea scandaloasei ei hotărîri de a ocroti o femeie decăzută ; în zguduitoarea decepţie în faţa refuzului ei de a se căsători cu Dudley Sowerby şi, în tragicul final, în ură agresivă faţă de fata care i-a năruit întreg turnul de năzuinţe măreţe. Procesul de alienare psihică a lui Victor culminează,

dramatic, cu alienarea mintală.

Nu mai puţin sinuos este drumul parcurs de Nataly, una dintre puţinele eroine tragice ale lui Meredith. Nataly a fost iniţial plăsmuită din substanţa de rebelă a Clarei Middleton. Chiar mai curajoasă decît aceasta, nu pregetă nici o clipă să sfideze societatea şi să urmeze omul iubit. Pentru ca treptat, spre deosebire de Clara sau' de Aminta, să se lase total aplatizată, aneantizată de tăvălugul voinţei lui Victor. Revoltele ei împotriva acestuia se consumă lăuntric, devorant, sub masca tăcerii şi a supunerii placide. Sau se transmută, genetic, în răzvrătirile Nestei. Un singur act de curaj e capabilă Nataly să mai întreprindă, cînd îi dezvăluie lui Dudley Sowerby ruşinosul secret legat de ilegitimitatea naşterii Nestei. Dar şl acest act e dictat mai puţin de onestitatea ei originară, cît de spaima de un scandal public. Nataly îşi petrece existenţa — ca şi Victor dealtfel — măcinată între aşteptarea morţii soţiei abandonate, care se încăpăţînează să nu moară — şi mustrările de conştiinţă mai mult sau mai puţin ipocrite pentru faptul **că** doreşte moartea unui om.

Dar spre deosebire de Victor care nu deviază, decît prin pră**buşire,** de **la marşul** lui optimist şi năvalnic spre succes, Nataly înregistrează o dramatică şi spectaculară mutaţie. De îndată ce află că Nesta şi-a compromis reputaţia împrietenindu-se cu o femeie dubioasă care, asemenea ei, trăia în concubinaj cu un bărbat, Nataly, terorizată de opinia publică, împanicată ca nu cumva sfidarea Nestei să fie interpretată ca o trăsătură ereditară, trece brusc în tabăra adversă, se raliază concepţiilor conformiste, gus- tînd chiar dureroasa voluptate că, o dată în viaţă, se poate transforma din acuzată în acuzatoare. Se simte dezamăgită şi frustrată de însăşi luminoasa înţelegere a Nestei faţă de propria ei dramă.

Extras şi înădit din pasta nonepică, firul povestirii

se deapănă în momente de dramatism intens, de umor, de omenesc tulburător, chiar dacă supradimensionarea şi conceptualizarea unora dintre personaje frizează uneori neverosimilul. Dar aşa cum am mai arătat, Meredith e fidel doar adevărului psihologic. Şi acesta este supus la o autentică „lecţie de anatomie“. Vom cita doar două dintre scenele ilustrative pentru adîncimea nivelurilor la care sînt urmărite reacţiile umane. Admirabila descriere a vizitei lui Victor şi a Nataliei la, în sfîrşit, muribunda doamnă Burman — unica apariţie concretă în roman a acestei umbre ameninţătoare atotprezente. In timp ce Nataly se lasă sincer copleşită de emoţiile purificatoare pe care le insuflă apropierea morţii, Victor mimează emoţia şi reculegerea, numărînd însă în gînd minutele pînă la sfîrşitul întrevederii, analizînd cu ochi critic chipul muribundei sau mobilierul, lăsîndu-se năpădit de asociaţii odioase şi auto- convingîndu-se în tot acest timp de propria-1 cucernicie. Asemenea preotului Barmby, care, chemat, în momentele culminante ale tragediei bunilor săi prieteni Victor şi Nataly, îşi lasă tristeţea şi conştiinţa profesională perforate de speranţa şi gîndul vesel că, în sfîrşit, acum va putea probabil obţine mîna mult rîvnită a Nestei.

S-a afirmat că orice carte a lui Meredith trebuie citită cu toate puterile de percepţie şi facultăţile de penetrare conjugate : creierul gîndeşte, simţurile simt, imaginaţia vede, inima înţelege.

Cititorul trebuie să fie pregătit să cunoască nu un romancier obişnuit, ci un gînditor, un eseist, un poet, un critic al societăţii, un dascăl, care îmbină poezia, comedia şi drama vieţii reale, intuiţia şi fantezia, armonizîndu-le *ntr-un tot fidel adevărului la toate înălţimile şi adîncimile sufletului omenesc. Un scriitor care, în ciuda pulberii de vetust care s-a lăsat peste opera lui, a ştiut să scoată la lumină universul uman, şi a ştiut să creadă în mai bine.

ANTOANETA RALÎAN

TABEL CRONOLOGIC

1828 La 12 februarie, se naşte la Portsmouth, George,' fiul lui Auguste Urmston Meredith, croitor şi furnizor de echipamente pentru marină, meserie devenită tradiţională în familie. Bunicul, Melchizedeck Meredith îşi cîştigase faimă pentru relaţiile amicale cu clienţii săi, aristocraţii, amiralii şi înalţii ofiţeri navali ai vremii.

1833 Moare mama lui George, o femeie splendidă, de origine irlandeză. Imaginea ei va deveni modelul nobleţii feminine — fizice şi morale — întruchipate de numeroase din eroinele romanelor sale. Tatăl său, om egoist şi uşuratic, pentru care George nu a nutrit niciodată prea multă afecţiune — portretizat la rîndu-i în repetatele figuri de egocentrici ce-i populează opera — se mută din Portsmouth la Londra şi, ulterior, în Africa de Sud, lăsîndu-şi copilul sub tutela unor mătuşi.

Anii treizeci ai secolului al XlX-lea au constituit pentru Anglia una dintre cele mai efervescente perioade de lupte social politice, ca urmare a schimbărilor în structura de clasă a societăţii, determinate de Revoluţia Industrială din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi de Revoluţia din Franţa din Iulie 1830. „In 1830 mişcarea pentru reforma

parlamentară părea să fie generată de un proces firesc, născut din împrejurările prezente — reîntoarcerea vremurilor grele, violenţa cu care se manifesta disperarea clasei muncitoare în oraşe şi sate, gravitatea temerii pe care o nutrea clasa mijlocie faţă de o răscoală socială ce s-ar aprinde sub tălpile ei, şi credinţa că aceasta nu mai putea fi împiedicată printr-o simplă represiune.“ [1]

In 1833 se votează reforma parlamentară, care lărgeşte oarecum sfera acordării dreptului de vot, departe însă de a satisface dezideratele proletariatului.

1834 Se constituie în Anglia Marea Unitate Naţională a Sindicatelor *(Grand National Consolidated Trades Union)*

183G Apar Documentele postume ale clubului Pickwick de Dicl-cens.

1837 Urcă la tronul Angliei regina Victoria Epoca victoriană coincide cu declinul aristocraţiei, dezvoltarea şi stabilizarea economică a burgheziei industriale, pauperizarea proletariatului şi, implicit, radicalizarea conştiinţei de clasă. Propulsarea vertiginoasă a clasei de mijloc şi penetrarea acesteia, prin alianţe matrimoniale, în structurile aristocratice, duce la prefaceri pregnante în mentalitatea publică : dorinţa de „respectabilitate“, care se manifestă prin pudibonderia, convenţionalismul şi conformismul exacerbat, proprii epocii victoriene. Literatura, marcată de efervescenţa socială, cunoaşte o înflorire extraordinară. Este epoca titanilor romanului realist englez care „... au dezvăluit lumii mai multe adevăruri politice şi sociale deeit toţi politicienii, publiciştii şi moraliştii de profesie la un loc.“ [1 2]

In acelaşi an 1837, apar : *Oliver Twist* de Dickens ;
Istoria Revoluţiei Franceze de Carlyle.

Se naşte Algernon Charles Swinburne (m. 1909), poet, adept al mişcării prerafaelite, care va fi prietenul de o viaţă şi apărătorul reputaţiei literare a lui Meredith.

1 G. M. Trevelyan — *Istoria ilustrată a Angliei,* p. 715, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1975.

2 K. Marx, F. Engels —*Despre artă* şi *literatură*, Ed. Politică, 1954,

1838 Mişcarea chartistă, pentru revendicarea drepturilor politice ale proletariatului.
Primul tren intră în Londra.
Se stabileşte legătura maritimă între Anglia şi Statele Unite.

1839 Carlyle publică pamfletul *Chartismul* în care pune problema drepturilor şi a amploarei nemulţumirilor muncitorimii.

1841 După ce a urmat timp de patru ani la şcoala St. Paul din Southsea, George Meredith intră ca intern la o şcoală particulară din Petersfield, unde primeşte o educaţie spartană. Lovitura de nuia, abstractizată în simbol, este una dintre imaginile care traversează toate cărţile sale. Tînărul Meredith învaţă boxul şi nataţia, sporturi pe care le va practica întreaga viaţă. încep lecturile literare, baza extraordinarei sale erudiţii.

1842—1844 Nemulţumit de internatul din Petersfield, abandonat de tatăl său şi dispunînd de oarecari fonduri financiare administrate de tutori, decide singur să plece în Germania, la o şcoală condusă de secta moravă Herrenhiitte din Neuwied. Cei doi ani petrecuţi la Neuwied constituie cea mai înaltă formă de învăţămînt pe care a urmat-o. în realitate, eruditul Meredith este un autodidact. în Germania, unde ajunge la zece ani după moartea lui Goethe, este pătruns de opera acestuia, despre care va spune că „a dat formă tinereţii lui''. Dar in

fluenţa cea mai puternică asupra formaţiei sale o are Jean Paul Richter, cu amestecul său de efuziune lirică şi ironie corozivă. Citeşte Fichte, No- valis, Heine, Spinoza. Peisajul romantic al văii Rinului 'impregnează imaginaţia viitorului adulator al naturii. Totuşi, întreaga viaţă, Meredith se va simţi mai apropiat de cultura franceză, în special de enciclopediştii secolului al XVIII-lea.

1842 Apar : *Note din America* de Dickens, în Anglia ; *Suflete moarte* de Gogol, în Rusia..

1343 Carlyle publică pamfletul politic *Trecutul şi Prezentul* ; Kierkegaard publică Ori... *ori,* în Danemarca.

1S44 Apar : B*arry Lindon* de Thackeray, *Martin Chuzzlewit* de Dickens, *Coningsby* de Disraeli, în Anglia ; *Eseuri* de Emerson, în Statele Unite ; *Cei trei muşchetari* de Al. Dumas, în Franţa.
Morse organizează prima companie de telegrafie.

1845 Meredith, reîntors la Londra, intră în slujba avocatului Charnock, un tip original, extravagant, pentru a-şi face ucenicia în avocatură. Prin acesta îl cunoaşte pe poetul şi romancierul satiric Thomas Love Beacock, cu care se împrieteneşte, şi care-i infuzează gustul pentru umor.

Prima reprezentaţie a operei *Tannhăuser* de Wagner. Meredith este, în general, fascinat de dramatismul muzicii wagneriene, şi referiri la operele acestuia revin frecvent în romanele sale.

1845 Apar : *Bîlciul deşertăciunilor* de Thackeray, în Anglia ; *Typee* de Melville, în Statele Unite ; *Verişoara Bette* de Balzac, în Franţa ; *Oameni sărmani* de Dostoïevski, în Rusia ; *Puterea armată*

şi arta militară de la întemeierea Prind-

patului Valahiei pînă acum, de Bălcescu, în Ţara Românească.

1847 Apar : *La răscruce de vînturi de* Emily BrontS şi *Jane Eyre* de Charlotte Bronte, în Anglia ; *Povestea vorbei* de Anton Pann, în Ţara Românească.

1848 Revoluţii in Franţa, Germania, Austria, Ungaria, Italia, Ţările Române. Intensificare a mişcărilor proletariatului englez.
Pictorul şi poetul Dante Gabriel Rossetti, mare prieten al lui Meredith, întemeiază „Frăţia Prerafaelită", care preconizează întoarcerea la puritatea înaintaşilor lui Rafael — reacţie estetică la sordidul societăţii contemporane. Rosetti îl folc-' seşte pe Meredith drept model pentru unul din tablourile sale.
John Stuart MiU publică *Economia Politică.*

1849 George Meredith se căsătoreşte cu fiica scriitorului Peacock : Mary Ellen Nicolls, o văduvă cu ciţiva ani mai în vîrstă decît el, mamă a unui băieţaş. Renunţă la avocatură şi începe să colaboreze la diverse periodice, publicînd poeme, recenzii literare, articole. Scrie la Fortnightly Revieto, în care, mai tîrziu, cele mai multe dintre operele sale vor apărea în foileton, înainte de a fi editate. Ulterior, preia rubrica de critică literară şi artistică pe care o deţinuse George Eliot la Westminster Review, condusă de soţul ei, H.G. Lev/es, critic literar, adept şi prieten al lui Spencer şi Stuart Mill, ale căror principii pozitiviste le aplică în critică. în timpul liber, Meredith îşi continuă lecturile din clasici şi traduce din Goethe şi pasaje din Iliada lui Homer.

1849 Apar : *David Copperfield* de Dickens şi *Pendennis* de Thackeray, în Anglia; *Nesupunere*

civică de Thoreau, în Statele Unite.
Moare Edgar Alian Poe;

2852 George Meredith debutează ca poet, Primul său volum, intitulat Poeme este dedicat socrului său, Tho- mas Love Peacock. Cuprinde poezii cu subiecte clasice, pastorale, cîntece.

Apar : *Casa cu şapte frontoane* de Hawthorne şl *Moby Dick* de Melviile, în Statele Unite.

1852 Napoleon al III-lea se proclamă împărat al Franţei. Apar : *Casa Umbrelor* de Dickens şi *Henry Esmond* de .Thackeray, în Anglia ; *Povestirile unui vlnător* de Turghe- niev, în Rusia ; *Poezii populare* de Alecsandri, în Moldova.

1854 Războiul Crfmeii, purtat de Anglia, Franţa şi Piemont împotriva Rusiei.
Apar : *Timpuri grele* de Dickens, în Anglia şi *Walclen* de Thoreau, în Statele Unite.

1855 Apar : Mica *Dorrit* de Dickens, şi *Nord şi Sud* de Elisabeth Gaskell, în Anglia ; *Fire de iarbă* de Walt V/hit- man. în Statele Unite.

1856 Meredith publică Bărbierirea lui Shagpat primul său volum de proză, roman alegoric de inspiraţie orientală, pe care George Eliot, într-o recenzie extrem de favorabilă, îl compară cu O mie şi una de nopţi. Publicul şi critica literară îl primesc însă cu răceală.

Se nasc Oscar Wilde (m. 1900), fervent admirator - al lui Meredith şi Bernard Shaw (m. 1950).

2857 Publică romanul Farina, o carte despre Rinul adolescenţei sale şi despre legendele Rinului. Eroul principal este Farina, inventatorul apei de colonie.

Apar : *Virginienii* de Thackeray şi *Silas Marner* de George Eliot, în Anglia ; *Doamna Bovary* de Flaubert şi *Florile Răului* de Baudelaire, în Franţa.

2858 în viaţa lui Meredith se petrece un eveniment dramatic care îl marchează profund : soţia sa Mary îl părăseşte pe el şi pe copilul lor în vîrstă de cinci ani. şi pleacă în străinătate cu pictorul Henry Wallis. Trădarea soţiei sale se va reverbera aproape în toate romanele apărute ulterior, alterîndu-i concepţia despre căsătorie.

1859 **Publică romanul Suferinţele lui Richard F ev erei, care înfăţişează roadele unei educaţii conformiste asupra unui tînăr. Pentru prima dată Meredith se bucură de popularitate în rîndurile criticii şi ale publicului. Se definesc vîna ironică şi subtilitatea de psiholog ale lui Meredith. Romanul e atît de curajos în ce priveşte analiza pasiunilor extraconjugale, îneît este eliminat dintr-o bibliotecă publică.**

Apar : *Povestea a două oraşe* de Dickens şi *Adam Bede* de George Eliot, în Anglia ; poemul *Mir cin* de Frédéric Mistral (pe care Meredith îl va traduce direct din provensală), în Franţa.
Charles Darwin publică *Originea Speciilor.* Impactul concepţiei evoluţioniste va impregna întreaga gîndire şi operă a lui Meredith care, în general, se dovedeşte foarte receptiv la toate teoriile şi descoperirile ştiinţifice.

1860 **Meredith, mînat de lipsuri băneşti, se lansează în jurnalismul cotidian. Colaborează un timp la Ips~**

■ **rvich Journal, o gazetă a partidului conservator care susţine o ideologie cu totul contrarie vederilor sale politice, şi la gazetele Household**

Words şi Chambers' Journal. In acelaşi an se angajează ca lector de ma-

nuscrise ia editura „Chapman and Hali", funcţie pe care o va deţine timp de 35 de ani. în calitatea sa de consilier al unei mari edituri, încurajează şi
lansează scriitori tineri ca Thomas Hardy, George Gissing şi R. L. Stevenson (ultimii doi devin admiratorii săi fervenţi şi prieteni buni). Respinge însă romanul Erevohon de Samuel Butler.

Herbert Spencer publică *Primele principii.*
Apar : *Moara de pe Floss* de George Eliot şi *Femeia in alb* de Wilkie Coîlins.

1861 **Publică Evan Harnngton, roman autobiografie, cu tentă comică, în care personajul fin satirizat, Marele Mei, este copiat după galantul său bunic, Mel- ehizedeek Meredith.**

1861—1862 Meredith se mută pentru un an de zile, împreună cu prietenii săi Swinburne şi Dante Gabriel Rossetti, într-o vilă în Chelsea. Aici află de moartea fostei sale soţii.
Abraham Lincoln este ales al 16-lea preşedinte al Statelor Unite. In S.U.A. izbucneşte războiul civil între Nord şi Sud.

1862 **Publică volumul de versuri Modern Love and Poems of the English Roadside (Iubirea modernă şi Poezii de la marginea drumurilor din Anglia). Iubirea modernă, o culegere de cincizeci de sonete, este o deshibare a emoţiilor provocate de trădarea soţiei sale. (Publicarea a avut loc după moartea acesteia.) Sonetele, pornite de la concepţia lui Goethe despre afinităţile elective, au un caracter atît de personal şi de intimist, încît provoacă reacţii furtunoase din partea criticii victoriene. Una dintre criticile cele mai destructive, semnată de R. H. Hutton în revista Spectator din 24**

mai 1862, îl afectează

profund pe Meredith, care nu avea s-o uite pînă la sfîrşitui vieţii. Swinburne scrie în aceeaşi revistă un articol de răspuns, în apărarea lui Meredith. Timp de 21 de ani, Meredith nu va mai publica nici un volum de versuri.

'Apar : *Mizerabilii* de Victor Hugo şi *Salammbô* de Flaubert, în Franţa.
1363 Biologul Thomas Henry Huxley, propagator a! darwi- nismului, publică lucrarea *Locul Omului în natură,*
Moartea lui Thackeray.
In S.U.A. Proclamaţia de emancipare a sclavilor, emisă de Lincoln.
înfiinţarea la Iaşi a societăţii literare româneşti ..Junimea".

1864 **Meredith se răcăsătoreşte cu Marie Vulliamy, o tî- nără de origine franceză, care-i va fi o soţie perfectă şi cu care va avea trei copii.**
Publică Emilia în Anglia, reîntitulat mai tîrziu Sandra Belloni, romanul unei cîntăreţe, în care unul dintre personaje este plăsmuit după modelul lui Swinburne.

Organizarea Internaţionalei Intîi.
Apar : *Atlanta în Calyăon de* Swinburne, Enoch *Arden* de Tennyson, în Anglia ; *Război şi pace* de Tolstoi, în Rusia.

1865 **Publică romanul Rhoda Fleming, o pledoarie pentru demnitatea şi drepturile femeii.**

Apar : *Alice în Ţara minunilor* de Lewis Carroll, în Anglia j *lon-Vodă cel Cumplit* de Hasdeu, în România.
Are loc premiera operei *Tristan şi Isolda* de Wagner, Ia Germania.

1866 **Meredith pleacă în Italia, în calitate de corespondent al cotidianului Morning Post, pentru relatarea**

evenimentelor războiului italo-austriac. Strînge material peniru viitorul său roman Vittoria.

Apar : *Poeme şi balade* de Swinburne, în Anglia ; *Crimă şi pedeapsă* de Dostoievski, în Rusia ; *Florile Bosforului* de Bolintineanu, în România.

2567 Publică Vittoria, roman istoric în care unul dintre personaje este revoluţionarul Giuseppe Mazzini — portret considerat de istoricul Trevelyan drept ..cea mai cuprinzătoare viziune asupra acestei personalităţi.“
Se mută din Londra, împreună cu soţia sa, la Flint Cottage, Box Hill, in Surrey, unde rămîne pînă la sfîrşitul vieţii.

Apare *Capitalul* de KarI Marx

1868 Meredit'n participă împreună cu bunul său prieten, F. A. Maxse, radical de nuanţă pozitivistă, la campania electorală din Southamton.

2570 Publică Aventurile lui Harry Richmond, roman cu tentă autobiografică, scris la persoana întii.
Asediul Parisului şi izbucnirea războiului franco-prusian, care-1 mîhneşte profund pe Meredith, legat afectiv alit de Germania cit şi, mai ales, de Franţa. în scrisorile adresate, în această perioadă, prietenul său John Morley îşi exprimă încrederea în triumful raţiunii, adică în victoria finală a Franţei.
Apar : *Poeme* de Dante Gabriel Rossetti, în Anglia ; *Demonii de* Dostoievski, în Rusia.

1871 Comuna din Paris.
Apare *Originea Omului* de Charles Darwin.

1872 Apar : *Middlemarch* de George Eliot şi *Erewhon* da Butler, în Anglia ; *Originea tragediei* de Nietzsche, în Germania ; *Prima verba* de Macedonski, în România.

1874 Disraeli este numit prim ministru.
Apare *Autobiografia* lui John Stuart Mill.

1875 Mişcarea pentru independenţa Irlandei.

1876 **Publică romanul social politic Cariera lui Beauchamp, care constituie o culme a gîndirii radicaliste meredithiene. Prototipul personajului principal, Nevii Beauchamp, este prietenul său, politicianul ra- dicalist Maxse.**

Apar : *Daniel Deronda* de George Eliot, în Anglia ; *Tom Sawyer* de Mark Twain, în Statele Unite ; *Teoria ondula- ţiiinii universale* de Vasile Conta, în România.

1877 **Meredith ţine prima şi singura sa prelegere publică, invitat de „Institutul Londonez pentru Propăşirea Literaturii şi Difuzarea Cunoştinţelor folositoare“, pe tema : Ideea de comedie şi modalităţile spiritului comic, în care îşi dezvoltă ideea sa despre importanţa spiritului comic în formarea mentalităţii unei societăţi şi despre lipsa de receptivitate a publicului englez. în comparaţie cu cel francez, în faţa comicului. Molière este considerat idealul creaţiei de comedie.**
Prelegerea este publicată în 1877 în New Quarterly Magazine şi editată sub formă de eseu în 1897. Studiată în şcoli din diverse ţări ca o contribuţie clasică la înţelegerea comediei.

1S78 Apar : *Întoarcerea băştinaşului* de Th.

Hardy, în Anglia ; *Daisy Miller* de Henry James, în Statele Unite ; *Cuvenite den bătrîni* de Hasdeu. în România.

2879 Publică Egoistul, romanul considerat drept capodopera creaţiei meredithiene, şi care, după 25 de ani de carieră literară, îi aduce, în sfîrşit, consacrarea.

Apar : *Fraţii Karamazov* de Dostoievski, în Rusia; *Camera roşie de* Strindberg, în Suedia ; *Nora* de Ibsen, în Norvegia (Strindberg şi Ibsen exercită o puternică influenţă asupra teatrului şi romanului realist englez, implicit asupra lui Meredith, mai cu seamă asupra concepţiilor sale legate de drepturile femeii) ; O *noapte furtunoasă* de Caragiale, în România.

1880 Publică Comedienii tragici, cel de-al doilea roman istoric al său, în care înfăţişează viaţa socialistului german Ferdinand Lasalle.

Gladstone este numit prim ministni.
Apar : *Muncitorii în zori* de Gissing, în Anglia ; *Bulgăre de seu de* Maupassant, în Franţa ; *Despot Vodă* de Alecsandri, în România.

1881 Apar : *Balade şi sonete* de Rosetti, *Mary SUiart* de Swinbume, în Anglia; *Portretul unei doamne* de Henry James, în S.U.A. ; *Crima lui Sylvestre Bonnard,* de Anatole France, în Franţa; *Strigoii* de Ibsen, în Norvegia ; *Amintiri din copilărie* de Creangă, în România.
Moartea lui Carlyle.

1882 Apar : *Insula Comorilor* de R. L. Stevenson, entuziast admirator şi apărător al lui Meredith, în- Anglia ; *Prinţ şi cerşetor* de Mark Twain, în S.U.A.
Moartea lui Darwin şi a lui Dante Gabriel Rossetti.

1880 Publică Comedienii tragici, cel de-al doilea roman tului, un nou volum de versuri în care se defineşte atitudinea sa de poet filozofic al naturii.

Apar : Aşa *grăit-a Zarathustra* de Nietzsche, în Germania) *Viaţa pe Mississipi* de Mark Twain, în S.U.A. ; *Poezii* da Eminescu, în România.

1834 Publică Diana din Crossumys, romanul său care cunoaşte cel mai mare succes de public. în acest roman, Meredith îşi reafirmă credinţa în necesitatea emancipării femeilor.

In Anglia se înfiinţează Societatea Fabieniţpr, care ara drept obiectiv instaurarea socialismului pe calea reformelor treptate. Unul dintre punctele programului fabienilor ii constituie apărarea drepturilor şi emanciparea femeii

1885 Moare Mărie, soţia lui Meredith, după o boală chinuitoare şi îndelungată.

Scriitorul Williâm Morris şi Eleonora Marx-Aveling, fiica lui Karl Marx, înfiinţează în Anglia Liga Socialistă.

1886 Apar : Pripiarul din Casterbridge de Thomas Hardy, Doctorul Jekyll şi domnul Hyde şi Răpit de piraţi de R. L. Stevenson, în Anglia ; Iluminări de Rimbaud, în Franţa j Etymologicum. Magnum Romaniae de Hasdeu, în România.

1887 Publică Balade şi poeme despre viaţa tragică, volum care adună poemele lirice şi filozofice scrisa în timpul bolii chinuitoare a soţiei sale şi după moartea acestdia.

2888 Publică O citire a pământului, volum de versuri în care îşi reafirmă concepţiile naturiste.

1889 Apar : *Stăpînul din Ballantrae* de Stevenson şi Trei înfr-o barcă de Jerome K. Jerome, în Anglia ; ¡*Un yankeu la curtea regelui Arthur* de Mark Twain, în S.U.A.

Moartea poetului Robert Browning, cu care Meredith a fost asemuit de întreaga critică a timpului şi, mai cu seamă, de admiratorul său Oscar Wilde.

1890 Apar : *Portretul lui Dorian Cray* de Oscar Wilde, în Anglia ; *Poeme* de Emily Dickinson, în S.U.A. ; *Hedda Gabler,* de Ibsen, în Norvegia ; *Năpasta* de Caragiale, în România.

1891 **Publică Unul dintre cuceritorii noştri, romanul cel mai complex şi mai controversat din creaţia lui. Este romanul în care sînt demonstrate toate crezurile şi teoriile lui, în care se concentrează toate defectele şi calităţile manierei şi stilului meredithian.**

Apar : Tess d'Urberville de Thomas Hardy, Noua stradă Grub De Gissing, şi Sherlock Holmes de Conan Doyle, în Anglia.

1892 **Publică Punga goală, volum de versuri satirice.**

1893 **Publică Lordul Ormont şi iubita lui, Aminta, roman care reia tema - egoismului masculin şi al demnităţii feminine.**

Apar : *Cărţile Junglei* de Kipling şi *Profesiunea doamnei Warren* de Bernard Shaw, în Anglia.

1893 Publică O căsătorie extraordinară, roman în care se repetă aceleaşi idei despre căsătorie, robia femeii şi necesitatea emancipării ei. Prototipul unuia dintre personajele masculine, un filozof al naturii, a fost R. L. Stevenson.

Marconi transmite primul mesaj prin telegrafie fără fir. Roentgen descopere razele X.
Apar : *Importanţa de a fi onest* de Oscar Wilde,

Maşina timpului de H. G. Wells, *Poezii* de Yeats, în Anglia şi Irlanda.

XLVIII

1898 Publică Ode; o contribuţie la cântarea istoriei Franţei, subiect pe cai'e l-a studiat ani de zile. Volumul cuprinde patru ode, dintre care una, cea mai bună, a fost scrisă cu prilejul asediului Parisului, în acest an care marchează cea de a şaptezecea aniversare a lui Meredith, numeroşi .francezi vin la Flint Cottage, Box Hill, să aducă omagiu scriitorului care a venerat Franţa.

Soţii Curie descoperă radiumuL

1S99 Războiul Angliei împotriva burilor din Africa de Sud.

1901 Publică volumul de versuri O citire a vieţii şi alte poeme.

Apar : *Kim* de Kipling în Anglia ; *Casa Buddenbrock* de Thomas Mann, în Germania ; *Trei surori* de Cehov in Rusia ; *Patriarhale* de St. O. Iosif, în România.
Moartea reginei Victoria. în istoria Angliei începe epoca edwardiană.

1903 Congresul social-democraţilor la Londra.
Apar *: Taifun* de Joseph Conrad, *Om şi supraom* de Bernard Shaw, în Anglia ; *Ambasadorii* de Henry James, în S.U.A. ; *Iiagi Tudose* de Delavrancea, în România.

1905 Revoluţia burghezo-democratică din Rusia.
Kinstein formulează teoria relativităţii.

1906 Apar : *Forsyte Saga* de Galsworthy în Anglia ; *Jungla* de Upton Sinclair, în Statele Unite; *Mara* de Slavici, în România.

1908 Publică Milton, volum de versuri scrise cu

prilejul tricentenarului naşterii lui Milton.

'1909 Publică volumul Ultimele versuri

1910 **Apare, postum,CeZfii *şi saxonii,* roman istoric.**
*.
|

13 mai **Moartea lui George Meredithi.**

A. R,

Tabelul a fost întocmit pe baza consultării lucrărilor :
G. M. Trevelyan — *Istoria ilustrată a Angliei,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1975 ;
C. Hugh Holman — *A Handbook to Literature,* The Odyssey Press, New York, 1960 ;
Phyllis Bartlett — George Meredith, Longmans Green **and Co,** London, 1969 ;
Robert Sencourt — *La vie de Meredith,* Gallimard, Paris, 1931 | Dan Grigorescu — *Dicţionar cronologic — Literatura americană,* Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1977.

Mi

’ PARTEA ÎNTlI

CAPITOLUL I

TRAVERSIND PODUL LONDREI

Un domn, care îţi reţinea atenţia atît printr-o faţă înfloritoare cît şi printr-o vestă imaculată, ce rivaliza în strălucire cu figura, traversa Podul Londrei, într-o zi vîntoasă de aprilie, pe la ceasul prînzului ; deodată fu întrerupt ca prin farmec din încleştarea sa cu vîntul de o perfidă fîşie de gheţuş, din cele care abundă prin pieţele noastre şi care jucase pînă atunci renghiuri, mai mult sau mai puţin reuşjte, unor numeroşi trecători. De astă dată, îl trînti pe domnul nostru la pămînt, plat şi nemişcat, în mijlocul învălmăşelii de paşi ai pietonilor, asemenea unui înotător care s-ar fi scufundat sub valurile umflate de flux. Nu se lovise, nu păţise nimic, era doar puţin zguduit de şoc,răspunse el la întrebările primului binevoitor care-1 ajută să se ridice ; şi, într-adevăr, se părea că aşa stăteau lucrurile. Rîse, îşi scutură cozile redingotei, îşi pipăi atent baza craniului, primi cu mulţumiri, din mîna cetăţeanului, pălăria care o luase razna în cădere, dădu din cap, împărţi cîteva zîmbete în dreapta şi-n stînga şi, fără să dea atenţie amprentelor de noroi pe care i le lăsase pavajul, lansă o nouă ploaie de zîmbete radioase şi

de semne din cap pentru a-i asigura pe bunii săi prieteni din jur că era teafăr şi că

t

se puica ţine bine pc picioare. Era gata să pornească, după ce mai aruncă o privire mirată familiarului fund al pantalonilor, cerîndu-i parcă să-i explice cum de asemenea regretabilă păţanie i se putuse întâmpla tocmai lui, dintre toţi oamenii din lume, cînd. mutîndu-şi privirea spre pîntec, făcu o mutră lungă de un cot.

— Oh, bătu-l-ar Dumnezeu de individ ! exclamă cu francheţe, scos din fire la priveliştea unor absurde urme de degete murdare, distribuite pe toată suprafaţa vestei lui virginale.

Exclamaţia nu fusese decît o comunicare intimă între un spirit jovial şi acel anume articol vestimentar care-i aparţinea. în acelaşi timp însă, dorind să-şi împărtăşească hazlia iritare prietenoşilor spectatori din jur, întoarse brusc capul, încruntîndu-şi sprîncenele. spre mica ceată de buni samariteni care-1 priveau. Un om din mijlocul acestora, care-şi ştia mîinile necurate — într-o manieră onorabilă însă — auzind că unul dintre ei e înjurat, şi încă de purtătorul unei veste extrafine, de o sclipitoare albeaţă, se simţi îndeajuns de afectat încît să seziseze lipsa de gratitudine atît a expresiei gentilomului cît şi a buzunarului său. Cînd nu ceri nimic ca să ajuţi cuiva care a căzut să se ridice pe picioare, te aştepţi la puţină poliţele. Pe de altă parte, există raţiuni fireşti care te fac să răspunzi morocănos cînd cei foarte bogaţi ţin să te convingă că rinjetele lor condescente ar fi cordiale.

Privirea gentilomului fusese urmată de o grimasă care-i crispase faţa într-o expresie ce sugera un orgolios dezgust ; ceea ce ne-ar putea evoca lecturile din ziare cu privire la ţanţoşul prinţ regent şi la suita lui, laolaltă cu dispreţuitoarea lor atitudine faţă de truditorii

cinstiţi, chiar dacă le erau oarecum îndatoraţi acestora ; precum şi cele referitoare la valul de ură şi revendicări democratice care înflăcărau capetele mulţimii în această a doua jumătate de secol nouăsprezece.

— Eu sînt individul la care vă referiţi, domnule ? întrebă omul.

I se răspunse, nu fără oarecare amabilitate :

— E-n ordine, omule.

Balanţa stăpînirii de sine tinde să încline spre ieşiri violente, împungătoare, în ocazii în care, de pildă, un veşmmt ostentativ emblematic pare să-ţi sfideze rangul social şi personal, sau cînd o monedă oficială a regatului nu a căzut pe celălalt taler, spre a restabili echilibrul. De aceea, un răspuns care se voise prietenos şi convingător, a pricinuit următoarea ripostă :

— Vă-nşelaţi, domnule, nu-i în ordine, şi nici nu va fi.

— Ce vrei să spui ? răsună întrebarea melodioasă a domnului.

— E limpede, aşa cum nu este capul dumneavoastră, replică omul.

— Ei, asta-i, nu fi obraznic, îl povăţui domnul pe un ton de blîndă dojană, înainte de despărţire.

— Şi dumneavoastră lăsaţi-vă de afurisitele astea de convenţionalisme, răspunse omul.

Replicile se încrucişară clincănind ca săbiile, dar fără ostilitate făţişă, şi domnul porni mai departe. Cei din mulţime observară că, după ce făcu cîţiva paşi, îşi duse din nou două degete la ceafă.

Presupuseră că se mîngîia astfel pentru nefericita în- tîmplare. Dar, de fapt, se petrecuse ceva care-1 supăra pe domn mai rău decît o cădere pe trotuar sau macularea vestei

imaculate : detesta gîndul unei încăierări cu un ins din gloată ; gîndea că gloata, această fiară cu milioane de capete, îşi găsea utilitatea numai cînd îl aplauda. îi dorea tot binele din lume ; îi dorea tot ceea ce i-ar fi fost de folos : mese îmbelşugate, excursii la ţară, bare puternice ca la menajerie, muzică, un dans, şi la culcare ! El era dintre aceia care ţin să dezmierde gloata, s-o bată pe umăr, s-o scarpine pe spate, să-i arunce bucăţele de pîine ; să n-o zgîndăre ca să-şi arate vreun dinte şi, cu

atît mai puţin. coiţiL Şi, străduindu-se să-şi amintească de unde pornise ciocnirea cu individul acela cu pumni murdari, îi reveni în minte cuvîntul „convenţionalisme‘r,
însoţit de un junghi dureros în ceafa devenită acum atît de susceptibilă. îl ameninţa o migrenă, tocmai pe el dintre toţi oamenii din lume. Dar mai existase vreodată un cuvînt atît de teribil care să-ţi ciocănească în craniu ? în zilele noastre ni se prezintă din cînd în cînd enigme ce se cer dezlegate ; şi, cu cit sînt mai mărunte, cu atît mai sîeîitoare ; sosesc în cutii cu pîrîitoare, ca nişte jucării lipsite de noimă ce sînt, şi-ţi pîrîie, şi-ţi bîzîie la porţile înţelegerii, stăruind să le sfărîme, pe ele sau pe tine ; în orice caz, continuă să huruie asurzitor şi să sune a gol. Sau asta se întîmplă numai cînd cazi pe spate ?

încercă o clipă să-şi suspende eforturile minţii, dar cuvîntul zăngănea întruna ca limba unui clopot stricat, zornăind prin făptura lui, cu reverberaţii care prindeau formă de întrebări : cum de tocmai el, dintre toţi oamenii din lume, nimerise şi se lăsase prins într-o gîlceavă, într-o ciondăneală, tocmai pe Podul Londrei, dintre toate locurile din lume ? El, care era atît de popular, atît de renumit pentru afabilitatea lui, pentru amabilitatea lui ; el care nu-i ura pe mizerabilii ăştia ordinari şi murdari, ba dimpotrivă, ţinea la ei şi făcea tot ce putea pentru ei el care era obişnuit să le primească ovaţiile ? Şi prin ce anume stîrnise acuzaţia de convenţionalism ?

— Ce naiba m-a apucat să iau toate astea în serios ? murmură, aranjîndu-şi un nasture al redingotei.

Faptul că lua asemenea lucruri în serios îi furniză subiectul următor de meditaţie. Şi de astă dată, ajunse la concluzia fermă că era vorba de o tulburare fizică, pricinuită de şocul căderii.

Avusese loc o defecţiune de mecanism care-1 trăgea mereu în jos, la nivelul gîndurilor puerile şi, foarte curînd, cuvîntul „convenţionalisme“ începu din nou să-l tortureze..încerca să dezlege ghicitoarea în ce fel se aplica asemenea noţiune la persoana lui; era

f

furios că lăsase ca acesta să fie ultimul cuvînt, dealtfel un cuvînt grozav pentru încheierea unei dispute. îi izbea în creier cu bubuieli de tobă ; îi asurzea raţiunea. Să fi fost ultimul cuvînt la modă în jargonul periferiilor londoneze, sau îi rămăsese individului înfipt în minte, în urma lecturii fiţuicilor lui de doi bani ?

Mai mult, faptul că trebuia să recurgă la scuza unei căzături, şi la aceea a unui şoc provocat de căzătură pentru a-şi justifica neputinţa spiritului, era umilitor pentru el, care pînă atunci nu făcuse niciodată vreun pas greşit şi nu săvîrşise cea mai mică abatere de la linia ascendentă.

Această recunoaştere a unei deficiente prezenţe de spirit în oferirea replicilor — pentru a folosi termenii în care un prieten al lui definea darul promptitudinii în răspunsuri — era o veche şi amarnică suferinţă a lui Victor Radnor. Ursitoarea sa îl văduvise de acest har. Şi i-1 dăruise, ijn schimb, prietenului său, Fenellan ; asta, şi nu mare lucru în plus. Simeon Fenellan se pricepea să pună căluşul în gura unei mulţimi colţoase ; reuşise să amuţească zarva şi răcnetele unor nemulţumiţi, pur şi simplu urlînd mai tare decît ei, pînă ce oamenii începuseră să-l aclame. Şi Această scenă, la care Victor Radnor asistase, avusese asupră-i efectul de a-1 face să preţuiască promptitudinea replicii mult mai mult decît talentul oratoric dulceag, de care ştia că dispune el şi care, chiar dacă nu curgea, picai. Ah, dacă s-ar fi bucurat de o replică promptă şi eneiigică : bomba cu explozie bine calculată, acul care înţeapă balonul, ecoul mugetului de corn ! Fenellan ar fi descărcat un extinctor peste „convenţionalismele“ individului, de cum se declanşaseră. Victor Radnor nu era în stare să le înfrunte pe calea reflecţiei. „Da, dar nu-i plăcut să te ştii înfrînt“, răspunse el unei mustrări pornite din partea mai raţională a cugetului său, în timp ce-şi ducea la ceafă cele două degete, evident mai suspicioase decît restul mîinii, şi îşi frîna sau îşi stăvilea fluxul unei spaixine. Pentru că nu se mai recunoştea : se frămînta atîta pentru un fleac, o nimica toată, un mărunt incident de stradă. Şi, cu toate că nu reuşea să simtă vreun cuţui sau

vreun indiciu de vînătaie, trecu peste mîndria lui personală în favoarea orgoliului intelectual şi se asigură singur că suferise un şoc ; drept care continuă să judece la fel de infantil.

„Da. şi dacă o căzătură ne distorsionează concepţiile de viaţă şi un cuvînt bizar expandează în speculaţii, înseamnă că nu sîntem decît nişte biete creaturi“, se adresă el în gînd. de astă dată altui prieten cu care se afla în fundamentală divergenţă de păreri şi care se numea Colncy. Şi, sub presiunea numelui, i se redeşteptară în minte vechile disensiuni dintre ei asupi'a stadiului actual al umanităţii şi asupra destinelor ei probabile ; mai cu seamă asupra grandorii, vitalităţii şi stabilităţii Angliei, a sensibilei aprecieri privind locul ocupat de Anglia în univers ; ca să nu mai vorbim de istorica demnitate a Londrei. Lui Colney trebuia să-i închidă gura pe loc şi Radnor se eschiva cit putea, dai- uneori reuşea să procedeze ca sepia, împroşcînd două-trei fraze amare, care-1 puneau temporar în umbră pe învingătorul său : „Un punct Lambert [1] al tuturor oraşelor, un oraş rentier al tuturor naţiunilor“ şi alte asemenea aiureli nimerite să-l descumpănească pe Colney Durance, dar cărora le facem vînt, rîzînd, cînd ne aflăm în plinătatea facultăţilor intelectuale. Toate acestea pot fi sintetizate într-un dispreţuitor „Piui !“ emis din vîrful buzelor şi o înălţare din umeri care pun capăt dis- pepsiei verbale.

Gîndurile înnegurate se risipiră un minut mai tîrziu. Leacul n-a provenit din evocarea menirii lui de a salva străvechea şi glorioasa patrie ; şi nu s-a datorat decît parţial spectacolului vapoarelor ancorate în dreapta parapc-

1 Hartă proiectată de matematicianul ,T. H. Lambert (1728—1777), în care toate meridianele sînt reprezentate ca radiind în linie dreaptă de la un punct comun aflat în afara hărţii, iar paralele sînt reprezentate ca cercuri, avînd in centru acelaşi punct comun.

tului, şi pădurii de catarge care se înalţă în această parte comercială a Tamisei ; .nici incomparabilului aspect de gravură în mezzotintă a Londrei, ori neobositei retorici a oraşului. Tămăduirea s-a datorat cerinţelor imperioase create de un însufleţit cadru de noi impresii. De obicei, cînd traversa podul, Radnor era prea preocupat de afacerile şi de abstractele lui fantezii, pentru a mai putea admira, sau pefcepe măcar minunile pe care i le oferea peisajul, deşi, uneori, cîte un crîmpei de frază le putea trezi la viaţă : o sugestie privitoare la Străinul gelos de înflorirea noastră comercială, osîndit să ne invidieze fără să ne poată vreodată întrece, asemenea diavolului înfrlnt ; sau vreo afirmaţie dintr-un discurs al primului ministru, a cărui fină oratorie dilata atmosfera banchetelor din City — o afirmaţie răscolitoare cînd o auzeai, şi caraghioasă cînd ţi-o aminteai ; sau vreo trîmbiţă a veneratului Poet al Curţii, figura literară numărul unu, cînd acesta sufla în foaie ca să-i pompeze pe vasali.

Trebuie să mărturisim, însă, că şi fraze referitoare la alte subiecte înrudite puteau avea acelaşi efect asupra domnului Radnor, care se înflăcăra foarte uşor. Oricum, pentru moment, priveliştea exercita o puternică atracţie asupră-i. Chiar dedesubt, la arcadele podului, se învolburau valuri orizontale, ca nişte coloane înspumate, ce se spărgeau, la oarecare distantă, în apele repezi ; o navă roşcată, venind dinspre nord, pufnea nervos între Pod şi Casa Vămii, şfichiuind şi încreţind fluxul care, la rîndul lui. plesnea un remorcher ce cobora şi un convoi de şalupe goale, ancorate, care-şi izbeau pupele una de alta : un vapor cu aburi adulmeca lenevos pe lingă troliurile de pe debarcader, pregătindu-se să-şi desfăşoare cablul ; şi bărci cu botul împlîntat în apă şi pupa înălţată in aer dansau pe lingă el ca harpoanele în jurul

balenei ; de-a lungul unei alei vag aurii de drapele reprezentînd toate naţiunile, o adevărată pădure înfiorată de vînt, fiecare pavilion se umfla trufaş şi fîlfîia către cer ; trîmbe şi fuioare de abur alburiu şi colaci de fum negricios se despleteau, se ondulau, se subţiau şi se topeau ; un cer de azur glacial deasupra, cu o cavalcadă de noxă în plină şarjă.

De bună seamă, un decor ce avea pretenţia să atingă
sublimul ?

Cînd priveşte la această grandioasă cale străbătută de pădurea călătoare, cetăţeanul nostru londonez, legat de bunurile lui imobiliare, îi reproşează poetului naţional că nu toarnă în stihuri, succint şi melodios, puzderia de emoţii larvare pe care i le stîrneşte priveliştea. Sînt anumite momente cînd ar fi gata să plătească pentru ca să le audă cîntate ; simte că sînt măreţe ; simte că sînt umane ; sînt londoneze ; nu le lipseşte decît forma şi harul poetic pentru a fi înscrise pe lista versurilor bune de citat la întruniri festive. Aşa ceva le-ar putea făgădui poeţilor. Cît despre alte petreceri decît cele festive, zeiţa Comerţului ar trebui să-şi umple nările cu duhoarea rîgîielilor participanţilor şi, oricît de sublim ar fi poetul şi cetăţeanul londonez, după două sau trei fraze volatile cu privire la comerţ, s-ar trezi împinşi spre plonjonul în castronul cu supă. Plonjon cu capul în jos, întîi poetul, pe urmă cetăţeanul, ca un bolovan.

Şi n-ar fi fost cu putinţă pentru cetăţeanul nostru, transportat pe aripile meditaţiei, să-şi îndrepte privirea dincolo de pod, de-a lungul malului, spre nord-est, fără să zărească, strălucind în asfinţitul de vară, cale de o leghe sau două, ferestrele arcuite ale dughenelor cu peşte ; acolo vede, inhalînd în memorie arome apetisante,

sfîrşitul paradisiac al Comerţului : frontispiciile unui basm care face să reapară nepieritorul spectru al lui Apicius [1]; şi care-1 îmboldeşte pe Crispin[1] [2] să-şi vîre punga în viteză, la piaţă, ca să cumpere peştele cel mai fin.

1[s] Celebru gastronom roman, din vremea împăratului Tiberiu,

2 Nume de valet din comediile italieneşti, simbolizînd tipul servitorului şmecher şi serviabil.

Dar oare se infiltrează într-adevăr Străinul,, vrînd să devină regele-despot al Comerţului ?

în acest caz nu-i mai cerem bardului naţional să compună vreo strofă de osanale — dimpotrivă. Da, dimpotrivă, ne silim să ne aducem aminte ai cui fii slntem ; şi în loc să ne desfătăm cu roadele Comerţului, trecem ca săgeata pe lingă vitrinele ademenitoare ale ospeţelor scăldate în arome ; ne îndreptăm furioşi dincolo de Tamisa, spre văgăunile unde trăiesc pescarii, străvechiul element băştinaş al Angliei, acolo unde truda strămoşească a unei rase încă şi deapururi viguroasă, călită-n încercări, ne cheamă îndărăt la splendidul efort muscular ; acolo unde spuma mării împroaşcă norii, şi oameni cu inimi brave călăresc peste dealuri şi văiugi scorţoşate de sare, acolo unde Moartea şi Omul se încleştează pentru prinderea peştelui.

Acolo ne regăsim identitatea, acolo ne regăsim poezia.

Aşa e ; cel puţin, de acolo am plecat. Ca să ne reîntoarcem sau nu, asta rămîne de văzut. Hengist[1] ghebosul şi Horsa bondocul; părăsindu-şi lespezile de mormînt şi jerbele de îngropăciune, s-ar putea să-şi regăsească picioarele încovoiate de lupta cu marea, şi bărbile roşii ţepoase, şi prelatele impermeabile ; s-ar putea să-şi reînvigoreze bărbăţia în bătălia ¡pentru pescuirea codului ; cu Harald şi Hardiknut în frunţe, s-ar putea să rostogolească valuri, măturînd din cale orice străin care-ar rîvni să ne domine. Şefi în străvechea noastră concepţie, ei ar putea să-l convingă pe Străin să se lepede de păcat, să se pocăiască, turnîndu-şi cenuşă în cap, asemeni celor ce jinduiesc după juvaeruri, după titluri, parfumuri, banchete, asemeni celor ce se bălăcesc

1 Conducător germanic (n. 488), împreună cu fratele său Horsa, al invaziei anglo-saxone în Anglia.

în mîzga şi icrele slinoase ale banului. L-ar seca ei pe Străin de poftele lui libidinoase !

Şi cum am sta atunci cu legea ? Ei, dar legea este întotdeauna, şi aşa trebuie să fie, de partea celor mai tari.

Vai, dar mintea e mai puternică decît braţul, şi dacă Străinul are o minte ageră ? O ipoteză vrednică să stîrnească temeri. Ei, în cazul ăsta ne reîntorcem la răzvrătiţii oameni de mare saxoni (cu nume în două silabe şi accentul pe prima), şi la căpeteniile lor daneze şi, îndărătul lor, poate vom regăsi o rămăşiţă a semeţului Norman Lord de Warenne ; în acest timp, Străinul pufăie dintr-un trabuc uriaş, pe un balcon din care admiră panorama unei spînzurători. Da, vom încerca această contrapondere : de partea noastră, moralitatea, umanitatea, fraternitatea, stiîpi ai unei bravuri înnăscute — drepturile firii. Aha ! şi cine le înfruntă ? De partea lui, o trupă de mercenari.

— Şi asta mă duce cu gîndul la Republicanii Roşii, murmură domnul Radnor, ricanînd la ideea cotiturii naturale pe care o făcuse mintea lui. Şi de la ei, doar un pas, o săritură, pînă la socialism ! Totuşi, asta-i evoca o idee...

Uşorul efort de a recupera ideea fugitivă sfîrşi cu un junghi dureros în ceafă, lingă locul unde obsesivul cuvînt „convenţionalisme" se agăţa de orice pretext ca să poată ţipa.

Totuşi, nu putem renunţa la o idee care ne aparţine ; sîntem sortiţi să o urmărim pînă o prindem. Domnul Radnor porni pe urmele ideii, deviind însă printr-un gînd în care-1 evocă pe domnul Inchling, partenerul lui de afaceri, şi ura acestuia faţă de evrei. Inchling nu-i ura numai pe evrei, ci şi pe scoţieni, pe americani, pe armeni şi pe greci ; în ultima vreme şi pe nemţi. Teama lui ca nu cumva Comerţul să fie absorbit de străini

care să ne domine, fusese adeseori însoţită de o deplorabilă înălţare din umeri, în care Victor Radnor detecta acum contururile ideii sale ; ba chiar se întreba dacă înălţarea din umeri a lui Inchling nu era reacţia ia aceeaşi idee. Ideea fiind... poftim, din nou îi scăpase ! Definiţia părea a fi duşmanul nimicitor al acestei idei, ori poate că era extrem de timidă din fire. O idee foarte feminină ; apărea cînd avea chef şi se volatiliza cînd avea chef.

Abia spre sfîrşitul istoriei sale a regăsit Victor Rad- nor ideea, de astă dată clar formulată, în termeni concreţi.'

CAPITOLUL II

PLUTIND PRIN' VAG CĂTRE LUCRURI INFINITEZIMALE

Onestitatea faţă de cititori ne cere ca povestirea noastră să nu înainteze mai lent decît paşii omului în mers ; şi ne aflăm încă tot pe la mijlocul Podului Londrei. Dar dacă ţinem seama că gîndirea unui om face parte integrantă din el însuşi, reproducerea acestei gîn- diri, în chip de introducere în sinul unei întregi oştiri de emoţii gata să pornească o campanie năvalnică, ne va servi drept scuză pentru întârzierea şi încetineala mişcărilor noastre ; avînd în vedere, mai ales, cu ce cantitate de material trebuie să vă familiarizaţi pînă să puteţi spune că-1 cunoaşteţi pc omul nostru. Asemenea lucru nu e necesar cînd autorul vă urcă de-a dreptul în şa pe calul fermecat al Povestirii, lăsînd acasă gândurile personajului şi urmărindu-i doar isprăvile : în acest caz, naraţiunea se poate desfăşură iute ca săgeata. Dacă noi ar trebui să fim mai rapizi sau riu, depinde de concepţia dumneavoastră asupra elementului dominant în alcătuirea unui om, şi de actuala lui misiune aici şi acum. Povestirea ne reînsufleţeşte elanurile de odinioară, cînd pornisem la drum liberi de orice bagaj şi încărcătură ; cînd Imposibilul ne înaripa imaginaţia, cînd dalta noastră nu putea ciopli alt- ceva decît eroicul. Povestirea nu înaintează repede, e drept; se învîrteşte în cerc, ca un titirez,

în jurul singurului punct central existent; dar e însoţită de aplauzele băieţilor şi fetelor de toate vîrstele din ţara noastră ; şi toţi criticii englezi se vor întrece în elogii în faţa bra-

U

vei, străvechii ei Simplităţi: stindardul nostru literar naţional, care ne semnalizează prezenţa în timp ce plutim prin înălţimi, şi flutură emfatic deasupra golului de dedesubt. Oftăm după simplitate. Dar menestrelul nefericit, pe care o soartă vitregă l-a făcut să vadă cu claritate că omul nu poate fi înfăţişat, precum maimuţa, doar prin trăsături exterioare, îşi va lua oricînd misiunea unei portretizări lăuntrice, adinei.

După zădarnica sa străduanie intelectuală de a prinde ideea care-i tot scăpa, domnul Radnor îşi oferi un răgaz de odihnă, gîndindu-se la fiica sa şi la scumpa ei mamă. Amîndouă îl imploraseră să îmbrace un pardesiu în această zi muşcată de vînt, sau să-şi înfăşoare gîtul într-o eşarfă de mătase. Dar fidel primăverii, se deprinsese încă din adolescenţă să-şi împodobească persoana cu nuanţele anotimpului feciorelnic,' cu albul cîmpurilor smălţuite de margarete şi, cu toate că avea un pardesiu uşor, care-i flutura de pe umeri în serile de înghesuială la ieşirea de la operă, refuzase să apeleze în acea dimineaţă la ocrotirea lui. Gestul lui de înlăturare şi respingere a tandrelor presiuni făcute asupră-i, însemna împotrivirea fizică la controlul îmbrăcăminţii. în timp ce se gîndea cu mare afecţiune la cele două femei care-1 copleşiseră cu rugăminţile lor, îşi descheie, cu o mişcare mecanică, nasturele vestei pîngărite, expunînd un piept de largi dimensiuni rafalelor unui vînt ghimpat cu ţepii nordului şi îmbibat cu Eămînţă de tuse şi guturai — făpturi oribile, şuierătoare, stipendiate de medicii noştri. Dar el le brava ; în ce-1 privea pe domnul Radnor, medicii puteau să moară de foame. El era acel un om la cincizeci de mii care, deşi înfrunta cu dispreţ elementele ostile ale naturii, scăpa nepedepsit; şi păşea ţanţoş şi calm printr-o hoardă de oameni scuturaţi de strănuturi şi smiorcăieli, neclintit ca un far deasupra valurilor învolburate

de vînt. Circulaţia sîngelui său avea o natură electrică : pentru domnul Radnor frigul nu era deext o încercare a naturii de a-1 stîrni;

şi, sub acest impuls, simţea, gîndea şi acţiona cu asemenea repeziciune, încît aceste trei funcţiuni succesive apăreau ca o reacţie unitară, simultană şi nedeliberată, asemenea mişcării spontane a unui jucător, în ochii celor care nu-1 cunoşteau îndeajuns şi nu-i ştiau precizia aritmetică în a cumpăni, a cerceta şi a decide.

Firește, Victor Radnor se număra printre cele mai fericite făpturi omeneşti ; aşa dorea el să fie şi avea consim- ţământul circumstanţelor ; un consens gălăgios, ca atunci cînd voturile se îndreaptă toate către un candidat favorit : cu excepţia unui mic corp de dizidenţi întunecaţi dintr-ua colţ, un minuscul grup opac, diabolic de îndărătnic, care se străduia necontenit să creeze discordie, strigîndu-i mereu unica greşeală săvîrşită în tinereţea lui, singurul pas strîmb din antecedentele sale. Dar ascultăm vreodată glasul unor asemenea dizidenţi ? N-ar trebui să-i izgonim ? încerca el să-i izgonească ; şi îngăduia elementelor gălăgios fericite din el să le înăbuşe glasul; povestea prietenilor că, de fapt, nu fusese ceea ce se numeşte o greşeală, ci o rătăcire. Daţi-mi voie să vă explic dumneavoastră, prietenii mei de suflet : era vorba de un pas pe care nu-1 regreta, dimpotrivă, îl glorifica ; un pas pe care-1 făcuse în mod deliberat şi pe care l-ar fi repetat dacă timpurile s-ar fi întors vreodată. Era un pas devenit necesar (in mod emfatic), în urma altui pas care-1 precedase. Se putea invoca tinereţea drept scuză. In primul rînd tinereţea şi ignoranţa ei; şi, în al doilea rînd — o, cît de profund adevărat ! — dragostea. Dragostea adîncă, sinceră, pusă la încercare de timp, este cel mai bun avocat.

Şi îşi spunea, aplecînd urechea la exordiul avocatului şi la o frază favorită a lui că, judecat de înaltele Forţe (numai în faţa acestora ar fi putut el

expune toate taineie ascunse ale cazului), judecat de acele înalte Forţe clarvăzătoare, va fi achitat.

A fi achitat de acele Forţe cumplite înseamnă a fi aprobat.

Din acest punct de vedere, nu încape îndoială : cînd Forţele atotvăzătoare şi discriminatoare te achită, înseamnă că te justifică.

Şi pe cel pe care-1 justifică, îl elogiază. Ele, care văd totul, nu sînt insensibile în faţa unor anumite deosebiri, aşa cum sint oamenii.

Şi atunci, care era pentru ele esenţa greşelii, admiţînd că ar fi fost o greşeală ? Ele ştiu prea bine că era vorba de un lucru care ţinea de convenţii şi nu de Natură. Dar noi ne ridicăm şi ne pledăm cauza sub lumina aderării la legile naturii ; afirmăm că, departe de a fi un lucru înjositor, a fost o iluminare, o marcă de nobleţe. Şi pentru fiinţa iubită care împarte vina cu noi e o marcă a celei mai înalte nobleţi. Lumea noastră are multe mijloace de a-şi exprima nemulţumirea ; dar nu poate înfiera un înger.

Aceasta era altă frază favorită din marea pledoarie susţinută de Iubire. Şi atît de seducătoare se dovedea fraza pentru înaltele Forţe adunate în complexul de judecată, încît, la auzul ei, întorceau cu toatele ochii către înger şi-i zîmbeau.

Ori celui ce urmează a fi osîndit, nu-i zîmbesc niciodată.

Şi atunci ea, chiar dacă el va fi dojenit, va avea puterea să-i insufle curaj. Şi care om, ştiind că ea îi aparţine, s-ar putea socoti altfel decît în primele rînduri ale celor fericiţi ?

Domnul Radnor putea afirma, în deplină cunoştinţă de cauză, că fusese construit pentru fericire ; absorbea, respira, emana fericire. Cine ar fi putut concepe că acele Forţe celeste,

clarvăzătoare, i-ar putea contesta vreodată dreptul de proprietate asupra domeniilor fericirii ? Cu neputinţă ! O ştia şi el prea bine pentru că, de fapt, ţinea Forţele bine ferecate în taini̧a din inima lui, de unde îi serveau răspunsuri supuse şi umile. Lumea, sau mai curînd membrii puritani ai Lumii, îl chemaseră o dată sau de două ori la judecată — ori se prefăcuseră că-1 cheamă ;

şi-i creaseră o vremelnică neplăcere, care sfîrşise însă de fiecare dată printr-un vesel duet cu ‘fiica lui, Nesta Victoria. Sau intr-un glorios trio, cînd li se alătura şi mama ei, Natalia ; crin diafan ce era, îşi scutura stropii de ploaie din caliciu şi urma bunul lor exemplu de a străluci în soare,

Acum, domnul Radnor avea o surpriză pentru ele. Promiţătoarea voce de soprană a Nestei, timbrul de con- tralto al mamei ei şi glasul lui baritonal — un bariton autentic, chiar dacă nu atît de bine antrenat ca ele în ce priveşte acurateţea notelor — se vor înălţa la unison odată cu ridicarea cortinei asupra surprizei pe care le-o pregătea : le oferea un; grandios prilej de cînt şi de concerte, de triumf şi celebrare.

Totuşi, în timpul cît a traversat podul, gîndurile nu i ş-au îndreptat nici măcar o dată spre secretul atît de palpitant. pricina expediţiei lui din această dimineaţă, materializarea unui proiect care încolţise cu mai bine de un an în urmă. S-ar fi z}s că secretul fusese complet dislocat din mintea lui, că fusese „desconvenţionalizat“, cum ar fi spus Fenellan. Şi nu-1 dislocaseră alte combinaţii legate de afacerile lui. Pînă cu o clipă înainte de căzătură, întreaga scenă a dezvăluirii surprizei i se desfăşurase în faţa ochilor, strălucitoare ca la teatru. ■

Nu reuşea să simtă vreo contuzie la cap, dar gîndea că ar putea să o simtă, ceea ce, virtual, nu era decît o senzaţie a gîndului. Său, cum ar fi spus prietenul lui, doctorul Peter Yatt, însemna să simţi un germene mişcînd în colţişorul curativ al globulei homeopatice. O fantezie nostimă ! Numai că, în problemele de sănătate, lucrurile infinitezimale nu au puterea de a ne zgîndări.

Domnul Radnor încercă ciudatele efecte ale lucrurilor infinitezimale, în timp ce se îndrepta spre un magazin de galanterie, ca să-şi cumpere o altă vestă albă. Oprindu-se în umbra

reprezentativului monument al Corporaţiilor din [1]

1 —**8** Unul dintre cuceritorii noştri, **voi.** I

City [1] şi al măreţiei Londrei, figura monarhică, impresionantă prin abundentele-i rotunjimi dăltuite-n marmură, figura care priveşe spre pod, pe panta unde valurile de peşte şi de fructe se îngrămădesc în mormane, lăsînd dîre subţiri în urmă-le, domnul Radnor contemplă înfăţişarea guelfică ce răspîndea o calmă voioşie, începînd cu falca uşor căzută şi pînă la genunchiul îndoit. O examină de parcă o vedea pentru prima oară ; pentru că nu-i venea să o pornească pe strada pe care o străbătuse de sute de ori şi, pe de altă parte, pentru că nu dorea ca ezitarea lui să fie remarcată. Dacă ar fi fost dotat cu mai multă imaginaţie, ar fi putut aproape să-şi închipuie că figura fumurie, cu obezitatea ei, îi bara calea spre City. Ar fi putut să rîdă singur de ipocrizia care se ascundea îndărătul' contemplării lui liniştite, asemenea admiraţiei unui provincial în faţa operei sculptorului londonez. Pe de altă parte, se simţea vag incitat de neobişnuitul acces de timiditate care-1 copleşise. Şiruri de care, omnibuze, trăsuri, camioane, roabe, căruţe trase de măgari se scurgeau în convoaie, întrerupte cînd şi cînd, fără ca el să-şi poată convinge picioarele să profite de o pauză în circulaţie. Avea sentimentul că, dacă ar încerca să traverseze, s-ar pomeni din nou trîntit la pămînt, de astă dată printre roţi. Nervii îl ţineau încleştat, ca tot atîtea mîini de soţii şi de fiice, apărîndu-1 de hazardul de a fi măcinat sub roata nemiloasă ca dinţii de tigru ; şi adevărul este că, din momentul în care te îndepărtezi de făgaşul trotuarului, devii hrană pentru lei şi şacali — forţele lumii mecanice abia aşteaptă să te devoreze în mandibulele lor.

Pe undeva, îl bîntuia şi o idee ; numai că refuza să se lase prinsă.

— Nori de furtună deasupra capului ? îi şopti o voce la ureche.

— Azi cel puţin, da, răspunse domnul Radnor,

cu afabilitate, străinului care îi vorbise. Dar, întorcîndu-se, văzu

[1] Partea comercială a Londrei.

ls

faţa prietenului său Fenellan, îi recunoscu vocea şi-l în- - trebă rîzînd : Tu ?

îşi adună pe dată curajul de a traversa strada, scuturîndu-se de nervozitate ca de un nor de praf şi, între o trăsură şi un camion, îl întrebă :

— Ai ceva treburi în City ?

Pentru că sediul domnului- Fenellan se găsea în partea de vest a oraşului.

Răspunsul fu amînat pînă cînd aterizară cu bine pe trotuar, şi domrtul Fenellan îi spuse :

— Am să-ţi povestesc, şi ii aruncă o privire îndoielnică, după cîte i se păru domnului Radnor.

Dar privirea nu oglindea decît mirarea la constatarea petelor de noroi de pe haină.

— O să luăm prînzul împreună, simt nevoia să mănînc bine, şi atunci ai să-mi povesteşti, îi zise domnul Radnor, adăugîndu-şi în sinea lui : „Gol în stomac ! Nevoie de mîncare !“, încercînd să-şi explice şi prin aceste senzaţii recentele lui tulburări şi nelinişti. în fond, nu mai pusese nimic în gură de mai bine de patru ore.

Tonul lui Fenellan îi sugerase, în sensibilitatea lui febrilă, că-i vorba de o chestiune personală. Şi orice aluzie la problemele lui familiale îi pricinuia prăbuşiri în golul său lăuntric, de parcă i se scufunda inima.

îi pomeni despre căzătura pe pod, şi-i arătă vesta mînjită ca să-i explice necesitatea de a se opri la un magazin de galanterie.

Domnul Fenellan compătimi cu : „Sărmana virgină din oraşul îmbîcsit de glod !“

— Ştii, în prăvăliile astea au veste de gata, poate că nu cu croiala la modă, dar n-are a face, pentru azi o să meargă, zise domnul Radnor, nerăbdător să mănînce, acum că vorbise despre masă. O tocană de porumbel ! îmi lasă gura apă ! în primul rînd o să-mi perie bine haina, cred că noroiul s-o fi uscat. Porumbel fript mai bine, cu o

sticlă de Old Veuve [1]. Sper că n-ai veşti proaste pentru mine ? îţi place Old Veuve ?

— Mult prea mult ca să-ţi dau veşti pdbaste în preajma ei, răspunse domnul Fenellan. - intenţionînd să-şi liniştească prietenul. Şi n-ai putea să întîmpini primăvara decît cu o vestă neîntinată ?

— Cam aşa stau lucrurile.

Cu aceste cuvinte, domnul Radnor intră în prăvălie, unde primi omagiile patronului. în timp ce vînzătorii se căţărau pe scări, la rafturile de sus, în căutarea cutiilor cu, veste albe, el fiind prima pasăre care vestea anotimpul. Lucru care îi făcu plăcere să-l audă. Căci acest domn jovial din fire se simţea fericit la auzul celui mai neînsemnat compliment.

CAPITOLUL m

OLD VEUVE

Erau cunoscuţi la casa cu porumbei fripţi şi cu atrac- ţioasa Bătrînă Văduvă : o şampanie de o dulceaţă temperată, dintr-o recoltă respectabilă, de o vîrstă respectabilă, care se apropia de maturitatea extremă atinsă de vinurile scumpe din tăcutele adîncuri ale pivniţelor. Meritorie rudă a acestora, în ciuda jucăuşelor ei băşicuţe, reuşea să creeze aceeaşi stare de euforie şi de reveren- ţioasă uimire ca şi un vin vechi. Ştiţi dumneavoastră cum vine asta. Prospeţimea de fetişcană crudă şi prostuţă cedase locul suavităţii de femeie, gravităţii de matroană, păstrînd însă băşicuţele sprinţare ; acestea se ridică la suprafaţă ; dar culoarea şi savoarea ne vorbesc despre un suflet care şi-a făcut lăcaş acolo, în »profunzime. Pe

’ Marcă de şampanie. Se traduce prin : Bătrîna Văduvă.

băutorul tînăr îl conduce spre templele gîndirii crepusculare ; iar filozoful care o gustă îşi simte gîtul încolăcit de braţele catifelate ale nimfelor împodobite cu ghirlande, care-1 călăuzesc în insondabilele şi incomprehensibilele adîncuri ale cunoaşterii. Ne dăruieşte un glob de cristal, pentru dobîndirea lucrului la care rîvnim cel mai mult. Şi cu cit îmbătrîneşte, cu atît mai vioi clocoteşte ; cununîn- du-se cu Timpul, îşi extrage individualitatea din esenţa zahărului : printr-un miracol, am spune, dacă n-am cunoaşte roadele nobile care se nasc din împreunarea timpului cu lucrurile bune. Trebuie să existe pe undeva vreo legendă despre unirea dintre timp şi sticla de vin. Trebuie să existe în mitologie tîlcuri ascunse, care nu aşteaptă decît să fie dezvăluite. Căci subiectul are izvoare mai adinei decît pivniţele, e un arbore cu rădăcini larg ramificate şi crengi răspîndite peste mari întinderi, pe care jumătate, dacă nu întregul corp de zei din mitologie, inferiori sau superiori, infernali sau celeşti, sălăşluiesc în deplină armonie, cîntînd în cor, primind cu gene- rozitate ofrandele şi jertfele albilor şi negrilor ; şi negrii nu-i eclipsează cu nimic pe cei mai bălăiori. Cînd timpul îmbrăţişează butelia de vin, se poate că Bacchus, cel născut sub auspicii favorabile, ne determină să ne închinăm şi unor zeităţi mai înalte.

Luaţi-o cum vreţi ; feriţi-vă să vă gîndiţi la exemplul bolnavilor de malarie în care pătrunderea acestor raze aurii iscă ceţuri ; dar gîndiţi-vă, din moment ce v-aţi lăsat antrenaţi în căutarea de tîlcuri, gîndiţi-vă cu îngăduinţă la acea ebrietate ditirambică a povestirilor noastre (tremurul reverenţiosului condei) ori de cîte ori ne apropiem de cercurile cu polaritate magnetică. Ca de pildă

acum, cînd acompaniem acordurile corale, în ritmul domnilor Victor Radnor şi Simeori Fenellan, care sorb din venerabilul vin.

Aşezaţi într-un colţişor intim, lingă fereastra care încadrează priveliştea cenuşie din City cu labirintul ei de

străzi înnegrite de funingine, amîndoi ridică în slăvi băutura, în termeni de gen neutru şi feminin ; neutru pentru pahar, feminin pentru sticla cu banderola de văduvă îndoliată. Nu-i înalţă imnuri, asemenea poeţilor ; ci o slăvesc în maniera obişnuită în City, concis, oarecum meditativ, ca doi oameni ce călătoresc spre graniţa extremă a savorii evanescente (o vîlcea în eterul infinit), dar care se simt încă stăpîni pe ei înşişi, şi la ei acasă.

Un asemenea vin, cînd ne permeabilizează făptura cu seducţiile sale, se impune, un timp, ca subiect de discuţie în sine.

— Mă întreb ! exclamă domnul Radnor, acum pe deplin refăcut, privind la cel de-al doilea pahar pe jumătate golit, şi la partenerul lui de libaţiuni.

— Puţine, răspunse domnul Fenellan, scuturînd din cap.

— Juma' de duzină or mai fi avînd ?

— Jumătate din jumătate. Şi cine-i vinovat ?

— Hei, vremurile de odinioară ! Acum nu m-ar mai lăsa să iau cu mine o duzină de sticle.

— N-ar mai găsi asemenea cantitate în toată pivniţa, decît dacă i-ar descoperi un al cincilea colţ.

— Nu-i condamn că-i pun un preţ prohibitiv. Şi mai stabil ca oricînd.

Domnul Radnor urmări ascensiunea bulelor prin transparenţa de topaz trandafiriu. Pe urmă bău. Ideea porumbeilor fripţi fusese o inspiraţie fericită ; va trebui să ţină minte că era hrana cea mai potrivită în momente cînd un om ca el îşi pierde cumpăna. Ultimele experienţe cu privire la reacţiile lui personale erau de-a dreptul incredibile ; dar se spulberaseră ca undele pe oglinda apei. Goli cel de-al treilea pahar. Sticla, ca şi pivniţa, ei'a pe terminate ; spre deosebire însă de pivniţă, sticla mai putea fi încă stoarsă. începu să pălăvrăgească, fericit ca tot omul care o face de bună voie ţ

'— Fenellan, adu-ţi aminte, am dreptul să beau — ba încă cel mai bun vin. Şi această Bătrînă Văduvă, mai mult decît oricare alta, e o şampanie nupţială ! Am aflat că Giulia Sanfredini se căsătoreşte cu ducele spaniol, aşadar beau pentru fericirea naşei micuţei mele Nesta. Ţi-am mai povestit. Am dus odată fata la Operă, cînd era doar atîtica — şi, ce să-ţi spun, a fost minunea minunilor ! A doua zi dimineaţa, după micul dejun, fetiţa s-a înfipt în mijlocul camerei, şi-a luat o poză de cântăreaţă şi, crede-mă, aproape cu vocea lui Sanfredini — numeşte-o iluzie, dacă vrei — a început să cînte mai mult decît aş fi putut gîndi vreodată că-i în stare să reţină un copil. Dar ţi-am povestit toate- astea. Şi din ziua aceea am bote-, za t-o Fredi. Şi acum i-am trimis divei, ˉcu scuze şi cu complimente, un dar de nuntă : un colier, lucrătură în aur italienească, cu un medalion conţinînd o buclă aurie a fetei, şi dedesubt o perlă scumpă ; foarte drăguţ. Şi i-am explicat într-o scrisoare motivele pentru care ne-am îngăduit această libertate. Ne-a răspuns, acceptînd responsabilitatea de naşă. O scrisoare impresionantă, aşa ni s-a părut. Am înrămat-o şi am pus-o în camera lui Fredi, sub fotografia naşei ei. Numai că Fi'edi are acum altă eroină, deşi o adoră încă şi pe cea veche ; nu-şi abandonează niciodată vechii prieteni. Dar ai auzit şi ai răs- auzit toate astea !

Domnul Fenellan încuviinţă din cap ; avea o slăbiciune pentru volubilitatea Bătrînei Văduve, ca şi pentru tînăra fată. Pălăvrăgeala pe asemenea teme se desfăşura plăcut.

Domnul Radnor mîzgăli ceva, apoi expedie la biroul lui fila de carnet cu dispoziţiile sale. Redevenise el însuşi, binevoitor, activ, vesel, gata să se amuze, să sondeze orice plan pînă-n măduva oaselor, să cîntărească ce e bun şi ce nu e bun în

el, cu finul său simţ al pro^ porţiilor.

— Sezon mort în City ! Un refren monoton, dar necesar ca atunci clnd îţi tragi respiraţia după ce-ai alergat. Numai că-ţi mănîncă prea mult timp, şi nu-i sănătos ! Skepsey o să-mi aducă îndată scrisorile de la birou. Azi de dimineaţă am fost la ţară cu Taplow, arhitectul meu, ca să ne uităm la casă : mi-a vorbit foarte frumos despre constructori. Da, şi azi am văzut primul fluture galben de pe domeniul meu, într-o mică vîlcea însorită, ferită de vînt, şi era cit pe-aci să-l prind pentru Fredi — voiam să-l prind cu mîna mea ! Adevărul e că noi toţi trei ne-am născut şi am crescut la ţară ; aerul din Londra ne ofileşte. Londra-i bună pentru un sezon ; ştii doar cum gândesc eu. Mîine vor afla secretul despre „Ţara Lacurilor", aşa se numeşte casa. O să fie grozav ; amîndouă cred că eu n-am observat că de cîtva timp încoace au unele bănuieli. Tu spuneai, sau nu ştiu cine a spus, că femeile lasă să le scape din secretele lor atîta cit încape în urechea unui ac : în schimb, pătrund în secretele tale cu vîrful acului. Dar nu-i aşa ; sufletele mele dragi^nu înţeapă şi nu te sîcîie. Şi apoi au de-a face cu un om în armură. Mîine le duc la „Ţara Lacurilor", dacă totu-i în ordine în City.

— Tu, cînd vrei să păstrezi un secret, eşti ca un ca
pac peste oala care dă în clocot, spuse domnul Fenellan, lingîndu-şi buzele în jurul cărora stăruia parfumul şampaniei. t

— Ba îl păstrez. v

. — ll păstrezi pînă-i gata să-ţi erupă din piept.

— De pildă îl păstrez faţă de Colney.

— Aşa cum Vezuviul îşi păsti'ează secretul faţă de oraşul Palmieri cînd e gata să-l zgîlţîie din ţîţîni.

■— Ştie bătrînul Colney ceva ?

— A prezis erupţia unui edificiu.

Rîseră amîndoi, apoi căzură pe gînduri.

întîrzierea domnului Fenellan de a da drumul noutăţilor lui era grăitoare pentru faptul de care se temea

domnul Radnor. Şi cînd îşi dădu seama de acest lucru, simţi cum, cu fiecare secundă, i se dilata spaima, şi fu nevoit să facă apel la prudenţă.

— Ei, haide ! îi spuse la un moment dat domnului Fenellan.

Provocarea fu înţeleasă de acesta.

— Nimic special. Am venit în City să văd un depozit la' care vor să înfiinţeze un sistem dublu de pază. Ideea ta cu patrulele de pompieri de noapte şi cu sîrmele a făcut minuni.

— Dacă toate indicaţiile mele vor fi urmate, pot să garantez securitatea în City.

Afirmaţia domnuîtii Fenellan cum că n-ar fi avut nimic special de spus, reduse proporţiile chestiunii pînă la cele ale unei noutăţi neplăcute, din categoria acelora pe care urechile noastre trebuie să le îndure din cînd în cînd ; oricum, suferea amînare. Aşadar, domnul Radnor îl încurajă să vorbească despre Oficiul de Investiţii pentru Asigurarea Bunurilor. Căzură de acord că într-un loc unde nu-i decît noroi şi pîclă, aşa cum e în City, orice pas e inutil. Dacă acest lucru putea fi atribuit unei supraproducţii neconsumate care inunda pieţele, sau unui început de panică, rămîne de văzut.

Amîndoi domnii erau furioşi pe păsările de pe steagurile naţiunilor străine, care nu voiau să imite Leul britanic de mucava, şi să se culce liniştite. Dimpotrivă, ţipau întruna şi îşi ascuţeau ghearele.

— La cea mai mică întîmplare, cîrîie şi croncăne în City, zise domnul Fenellan. Dar dacă o să îngăduim ca

' ziarele englezeşti să profite de ele, transformîndu-le în falşi şoimi care planează în văzduh, o să

plătim pentru mica lor plăcere de vînătoare cu toate stolurile noastre. O Londră instabilă nu poate fi o piaţă internaţională.

— Nu, nu ; nu' jurnalele sînt de vină ci cîrpănoşenia pungii noastre naţionale, protestă domnul Radnor. Jurnalele fac comerţ cu bombe. Pentru ele, panica e o mană cerească ; tot aşa şi războaiele. Dar îşi fac datoria aver- tizîndu-i pe contribuabilii cinstiţi şi stîrnind Parlamentul. Doctorul Schlesiel are dreptate : noi continuăm să credem că bunul nostru zeu Neptun va face totul pentru noi şi nu ne dăm seama că Aburul i-a paralizat tridentul. Tu şi Colney sînteţi aspri cu Schlesien, sau mai curînd la adresa lui. Dar are dreptate : dacă n-o să ne intre in cap că am devenit şi noi o naţiune continentală, carul istoriei o să treacă peste noi. Lene, laşitate, asta ne mănîncă, zice el...

— Oh, las-o baltă ! îl întrerupse .Fenellan. Lene, într-adevăr, cită vrei ! Are dreptate eînd spune că „individualismul'" nostru nu-i decît o" formă a egoismului, şi cînd arată deficienţele manifestărilor lui exterioare. E individualismul celor de aceeaşi factură, şi cînd mulţimea e lăsată în voie, atunci fiecare se comportă după cum îl' taie capul. Mă rog, haide să introducem serviciul militar obligatoriu, şi atunci vor atinge o factură mai înaltă. E singurul lucru pe eare-1 putem face, şi cel mal ieftin. Pe Dumnezeul meu ! E singurul lucru onorabil.

Domnul Radnor protestă din nou :

— Nu poate fi vorba de serviciu militar obligatoriu la noi.

— Nu, pînă cînd n-o să simţi picătura de otravă în sîngele tău, sub forma unei armate de uscat. Atunci ai să înveţi că trebuie înghiţită pilula amară.

— Nu, Fenellan ! Şi-apoi e nevoie de-o armată

de uscat. Uite, eu pot să garantez instituirea unei armate de uscat şi a unei flote, ambele cu contract, la două treimi din costurile de azi. După ce va trece primul val de panică, vom înfiinţa o Companie de Asigurare a Apărării Naţionale.

— Ba în timpul panicii, răspunse domnul Fenellan, chicotind la umila sugestie de a o surprinde pe Doamna Anglie într-unul din momentele ei de proastă dispoziţie.

Amîndoi oftară.

— Vino şi tu mîine cu noi la ,,Ţara Lacurilor", încercă domnul Radnor să schimbe subiectul, alegînd unul, mai vesel. încă n-ai văzut tot ce-am făcut acolo. Şi e un castel cu pod mobil. Nu mai vrem tot felul de schimburi de vizite, ca la Ferma Craye sau la Creckholt ; ne retragem acolo ca să respirăm aer curat ; nu ne interesează vecinii, poate doar cîţiva aleşi. Va depinde de dorinţele lui Nataly. Avem loc pentru partenerii noştri de concerte, şi pentru încă treizeci-patruzeci de prieteni, care pot sta cu noi oricît le face plăcere. Vezi. tu, intenţionez să ducem o viaţă independentă de societatea vecinilor. Madame Callet ne promite dineuri sau supeuri calde pentru optzeci de persoane — şi Arman- dine e ultima persoană care să nu se ţină de cuvînt. De ce m-am gîndit oare acum de curînd la Armandine ? se întrebă singur, în timp ce-şi freca ceafa.

Domnul Fenellan, potrivit atitudinii critice a prietenilor intimi care ştiu mai multe decît aud, citea grn- durile comeseanului său dincolo de frivolitatea remarcilor lui. Dar cum şampania îi dansa în vine, lua totul uşor, ca pe o flecăreală plăcută.

Expresia feţei lui, însă, era un permanent memento ; şi domnul Radnor strigă în cele din urmă :

— Spune odată, orice-ar fi !

— Am avut o întrevedere, începu domnul Fenellan pe un ton liniştitor, te asigur că-i vorba de un fleac, ceva ce era de aşteptat. Totuşi am socotit că e bine să te informez — am avut o întrevedere cu avocatul ei. Chestiuni de afaceri, sporirea mijloacelor de pază la unul dintre depozitele ei din City.

’ — Spune-i numele, rosteşte numele femeii ! S-ar

zice că discutăm ca doi conspiratori, exclamă domnul Radnor.

îi

—. Avocatul m-a informat că doamna Burman ştie despre noua ta reşedinţă.

— Despre „Ţara Lacurilor“ ?

Ochii limpezi ai domnului Radnor căpătară o duritate de piatră cînd trecură în revistă consecinţele faptului că doamna Burman aflase de casă.

— A aflat repede de astă dată, adăugă el, bătînd darabana cu degetele pe masă. Dar eu mă stabilesc la „Ţara Lacurilor“ pe viaţă. Şi nici un muritor n-o să mă clintească de acolo.

— Valetul acela al ei...

— Vrei să spui Jarniman ; da, el e valetul ei, potlogarul — hm ! — în sfîrşit ! Dumnezeu să mă ierte ; ea, cel puţin, e o femeie onestă ; nu i-aş nega vreodată' puţinele calităţi de care se bucură. Cincizeci şi nouă de ani, sau mai curînd şaizeci, la cincisprezece septembrie, şi şubredă ca o sticlă plesnită, biata de ea. Află totul prin Jarniman ; el le prinde pe toate din zbor. Dar am prevăzut, Fenellan, totul a fost prevăzut. Mă stabilesc la „Ţara Lacurilor“ şi drapelul meu va fîlfîi acolo pînă ce va fi coborît şi aşternut peste corpul neînsufleţit al lui Victor Radnor. Londra le ucide pe Natal'y şi pe Fredi — ca şi pe mine dealtfel. Asta-i, faţă de tine pot folosi expresia cea mai potrivită : ne reîntoarcem la inocenţa primară. Asta-i ceea ce simţim noi. Tu ne poţi înţelege. Voi avea vitele mele, florile mele de cîmp, gardurile vii şi stelele mele. Ca poeta favorită a lui Fredi. Ape tăcute în care te oglindeşti. La fel de liniştit m-aş simţi şi la Paris, cu toate că în pădurile lor nu au privighetori. Simt nevoia să mă scald în rustic ; o nevoie pe care o simţeam încă de pe vremea şcolii, cînd îl toceam pe Horaţiu. Ei bine, asta-i mica mea fermă, pe care o pun la dispoziţia prietenilor. Vino,

şi bucură-te de aerul cristalin, de apa izvoarelor, de cărările şi potecile de pe cîmp, de dunele de nisip. Nataly le adoră. Fredi îndrăgeşte rădăcinile noduroase ale copacilor bătrîni : le numeşte strîmbături ale plaiurilor ierboase şi nisipoase. Gîndeşte-te, Fenellan, la cele două suflete scumpe, proprietare ale unui domeniu ! Şi păsările de casă, vacile, smîntîna ! Şi o anumită influentă socială pe care o ai la ţară ! Se va baza pe o proprietate, nu va fi un simplu convenţionalism...

Domnul Fenellan repetă cuvîntul „convenţionalism", fără să-i dea prea mare importanţă.

— Nu zbiera ! îi. ceru domnul Radnor, în urechile căruia cuvîntul bubuise ca o tobă. Aici, în City, femeia aceea n-are nici o putere ; şi nici aici, adăugă, bătîndu-se cu pumnul în piept. Dar rănindu-mă pe mine, poate lovi şi răni pe altcineva. Ah, ticăloasa !... sărmana epavă... suflet nefericit ! Numai că-i malefică. Pot să jur. Colney are şi el o dată dreptate cînd vorbeşte despre legăminte... „scapi din mînă găleţi goale"... sau aşa ceva.

— „Găleţi goale, şi le ridici. apoi pline de diavoli neputincioşi, pe care însă trebuie să-i plăteşti la fel de scump ca pe dracu-n persoană", îl ajută domnul Fenellan să-şi amintească fraza. Numai că atunci cînd bă- trînul Colney începe să moralizeze, devine ceea ce criticii numesc „sentenţios". Cu toţii avem o doză prea mare de „predică de la amvon" în vorbirea noastră.

— Ei, Fenellan, nu cred că...

— Ba da, e adevărat şi în ce mă priveşte.

— Rezervi observaţia numai pentru vrăjmaşii tăi.

— Mi-ar plăcea să ţin obiectul ăsta departe de vrăjmaşii mei cei mai tari, spuse, arătînd cu degetul spre inimă.

— Uite-1 pe Skepsey ! exclamă domnul Radnor, observând înaintarea rapidă a unui omuleţ scund şi slab, care ajunse de la uşă pînă la masa lor cu o iuţeală de bolid.

CAPITOLUL IV

CEA DE-A DOUA STICLA

Omuleţul se opri la o distanţă respectuoasă de patronul său, dînd impresia unei rotiţe care se înţepenise brusc într-un mecanism. Petecul lui îngust de faţă era o izbucnire de cenuşiu, pornind de la ochii vioi, proeminenţi. Aşeză pa masă hîrtiile patronului şi-şi luă o atitudine de atenţie concentrată, alert pe picioarele încordate şi cu mîinile ca doi căţeluşi ce se jucau între ei.

Skepsey aştepta ca domnul Fenellan să-l ia în seamă.

— Ce mai e cu şcolile de box ? îl întrebă, în cele din urmă, acest domn.

Mîhnit de anunţul pe care urma să-l facă, Skepsey răspunse :

— întîmpin greutăţi ca să-i conving pe oameni să ia planul în serios ; eu nu sînt o persoană cu rang social..; şi planul nu pare să prezinte importanţă naţională. Se opun doamnele. Refuză să-mi dea semnăturile lor ; ori doamnele au mare influenţă. Le sperie sîngele ; cu toate că noi ştim prea bine cît de puţin sînge se varsă, şi e sănătos să mai pierzi puţin sînge din cînd în cînd. Se poate dovedi că e un sport în avantajul sexului slab. S-ar zice că doamnele nu-şi cunosc propriile interese. Controver-' sele care ne înconjoară vădesc numai ignoranţă. Planul meu e aşternut pe hîrtie, negru pe alb. L-am arătat şi am obţinut semnăturile multor gentlemeni, cei mai mulţi dintre ei figuri notabile din City — majoritatea susţin planul, mai ales domnii de la Bursă. Mai am de partea mea clericii şi medicii.

— Chirurgii, probabil.

— Şi ei. I}ar clerul mă susţine cu tărie.

— Pe ce temeiuri, Skepsey ?

— Pe temeiul moralităţii. Le-am explicat cu lux de amănunte : după o zi întreagă de muncă la birou, tînărul

funcţionar din City simte nevoia de puţină destindere. E o necesitate, şi trebuie să i se ofere. Eu îmi propun să-l întorc pe tînăr din drumul către music-hall sau către alte locuri de petrecere şi să-l duc la unul din stabilimentele noastre. O scurtă perioadă de instruire, şi va începe să îndrăgească mănuşile de box ; îl vor atrage mai mult decît excesele — decît berea sau tutunul. Femeile îşi păstrează locul lor în ierarhie, bineînţeles.

Slcepsey se bizuia pe interpretarea corectă a ascultătorului său şi, după o pauză, urmă :

— Boxul îi va întări forţa fizică şi, în acelaşi timp, îi va spori simţul demnităţii personale.

— Şi ai de gînd să le înveţi şi pe fete să boxeze, ca să le îndepărtezi de la preocupările lor frivole ?

— E un lucru la care va trebui să ne gîndim, domnule, în orice caz, e mai bine pentru ele să-şi folosească pumnii decît unghiile.

— Nu ştiu, Skepsey ; din punctul ăsta de vedere, eu sînt un conservator.

— Da ; în ceea ce le priveşte pe femei, domnule, vă mărturisesc că nu sînt incluse în planul meu. Fetele tinere dansează, şi ăsta e un exerciţiu sănătos. Doar că nu contribuie la întărirea foiţelor naţionale, în caz de urgenţă. O să mă gîndesc şi la acest lucru. Eu ţin să propun un exerciţiu independent de... — cum să spun ? — de sex. Nu că sexul ar fi dăunător. Dar noi sîntem pentru antrenarea forţei fizice. Sper că mă fac bine înţeles ?

— Foarte bine. Doreşti ca boxul să devină un mijloc de recreare monastică.

— Recreare, ăsta-i cuvîntul, domnule ! L-am admirat ■ de multe ori, răspunse Skepsey clipind, nu prea sigur de semnificaţia cuvîntului „monastic".

— Şi eu am făcut puţin box pe vremuri, spuse

Domnul Fenellan îl cunoştea îndeajuns pe omuleţ ca sa, faţă-n faţă cu sfrijitura de om care-i vorbea.

— Aţi mai putea fi recuperat, domnule.

Skepsey îi făcu acest compliment după ce-i cercetă dintr-o singură privire respectuoasă calităţile fizice. Domnul Fenellan se înclină curtenitor.

Domnul Radnor îşi înălţă capul din notele pe care le făcea, în urma parcurgerii corespondenţei :

— Nebunia lui Skepsey : regenerarea rasei engleze prin box, nucleul unei armate naţionale ?

— Care să lupte corp la corp cu inamicul, asta i-am învăţa, domnule. Eu am fost întotdeauna de părere că curajul e ceva care se învaţă. N-aş spune acelaşi lucru despre eroism. Şi, făcînd abstracţie pentru moment de ideea unei armate, am reuşi să creăm o generaţie de cetăţeni mai valoroşi. Care să asigure protecţia celor slabi pe stradă şi în locuri lăturalnice — avem atîtea exemple scandaloase de brute care maltratează femeile, sub ochii unei mulţimi pasive.

— Un individ puternic e mai tare decît toată mulţimea dumitale, spuse domnul Fenellan.

Skepsey îşi ajustă răspunsul după subtila intuiţie care ne semnalează apariţia unei vagi poziţii adverse, ce-şi suflă provocarea ca un sunet de corn foarte îndepărtat.

— E mai tare pentru că el îşi cunoaşte intenţiile, în timp ce mulţimea e ignorantă. Puternic, aţi spus, domnule ? Pun rămăşag că un băiat cinstit, care cunoaşte principiile boxului, l-ar doborî la pămînt. E o chestiune de teorie şi de practică a principiilor iniţiale.

— Şi dacă dumneata ai vedea o brută uriaşă mal- tratînd o fată ?

Skepsey îşi imaginä scena, aplecîndu-şi capul şi privind în gol, ca şi cum s-ar fi uitat peste ramele unor ochelari.

— L-aş implora să înceteze, dacă ţine la pielea lui.

Domnul Fenellan îl cunoaşte îndeajuns pe omuleţ ca să fie convins că nu se împăunează.

— După cîte ştiu, fratele meu Dartrey a învăţat de la dumneata principiile iniţiale, într-o lecţie sau două.

— Căpitanul Dartrey e un atlet, domnule ; extrem de sprinten şi de priceput, un boxer greu de învins.

— N-ai să-i mai spui „căpitan[-1] cînd ai să-l vezi ; s-a retras din armată.

— îmi pare rău, domnule, foarte rău, că l-am pierdut din rîndurile boxerilor. Căpitanul Dartrey Fenellan era şi un admirabil scrimer. M-a instruit şi pe mine în arta scrimei ; din păcate, însă, trebuie să mărturisesc, prea tîrziu. Nobilă

artă ! Căpitanul Dartrey îmi spunea că francezii excelează la scrimă. Dar ai nevoie de o armă, cu care nu te-a înzestrat nătura ; pe cînd pumnii...

— Aşaa, făcu domnul Radnor, înmînîndu-i lui Skep- sey notele şi scrisorile. Vreun semn de viaţă ?

— în City, nici un semn, domnule.

— Principiile iniţiale ale activităţii comerciale au intrat în labirintul din măruntaiele pămîntului, unde nu există flux şi curs schimbător, aşa-i Skepsey ? spuse domnul Fenellan a cărui spontaneitate şi exuberantă elocinţă fuseseră frînate de uşoara jenă a celui care se ştie invitat ; mai cu seamă a invitatului aflat în stadiile preliminare ale amplificării şi iluminării provocate de un vin vechi ; şi, mai ales, cînd ştie că veştile pe care urmează să le comunice pot. isca o grămadă de neplăceri.

Buzele umede şi ochii strălucitori din faţa rotofeie ca un felinar de dovleac, îşi proclamau acum dreptul la vorbă :

— Afacerile atîrnă pleoştite şi se leagănă pe fiecare uşă din City, ca nişte păpuşi de cîrpă, gîtuite de supraproducţie. Acţiunile şi rentele sînt-nuci găunoase pe care nici o veveriţă n-o să se oprească să le ronţăie, văzînd că miezul lăptos s-a închircit. Procentajele, asemenea

unui vizitiu lipsit de muşterii, s-au dus să tragă un pui de somn în trăsură. Dividendele pot fi zărite doar de acţionarii care se înalţă în vîrful picioarelor, ca să le vadă călcîiele strălucind la orizont. Ăsta-i adevărul ! — şi negustorii, agenţii de bursă, bancherii, directorii de companii se plimbă ţanţoşi prin City, ca să ne reamintească de nefericiţii mecanici asfixiaţi de aburi care se tîrau afară din sala cazanelor ce făcuseră explozie pe marea navă Leviathan, cu mulţi ani în urmă. Arată ceva mai palizi decît mulţimea trecătorilor aparent vii şi gata de conversaţie dar, în realitate, cadavre ; fiecare dintre ei ur- mînd să se prăbuşească pînă-ntr-un sfert de oră.

— Şi tu, Fenellan ? strigă gazda lui, pe care fabuloasele nonsensuri debitate de un prieten volubil, cu ceasornicul minţii potrivit la secundă, îl inspiraseră să comande o a doua sticlă.

— Eu sînt medicul de bord ! Cel care dă reţete.

Domnul Fenellan îsi înălţă paharul.

— E gol ?

Intr-o clipă, domnul Fenellan îl făcu să fie gol.

— Pe cinste ! confirmă el.

[se aruncă chelnerului o nouă comandă şi amîndoi domnii îşi ţuguiară buzele de poftă, în faţa greutăţii cu care se lăsă omul convins să mai extragă o sticlă din provizia atît de sărăcită.

— In patruzeci de minute vin şi eu la birou, i se adresă domnul Radnor lui Skepsey şi, salutîndu-1 din cap, îi făcu semn că poate să plece, după care îl rechemă : O clipă, dacă mă caută cineva care se numeşte Jarniman, şi cere să mă vadă, îl trimiţi la plimbare.

Skepsey repetă : „Jarniman", şi plecă.

— Un slujbaş bun, comentă domnul Radnor. Puţini dintre noi pun atîta la inimă binele ţării, indiferent de specificul contribuţiei pe care vrea el

s-o aducă. A fost teribil de impresionat de Colney. încearcă să şi scrie ; oricum, se străduie să progreseze. Un om de valoare.

Cea de-a doua sticlă îşi făcu apariţia. Chelnerul, care se împotrivise să execute comanda, încerca acum să-i lă- murească pe cei doi admiratori ai vinului.

— Liniştеşte-te, Benjamin, il consolă domnul Fenel- lan. Numai învelişul de sticlă e cel care moare. Şi noi sîntem sfinţii de sus care-i primim sufletul.

— Mă gîndesc la faima localului, încercă din nou Benjamin să le explice.

— Pierdeţi faima că deţineţi asemenea vin, asta te doare. Dar, Benjamin, continuă domnul Fenellan, faima pătrunde şi ea în cei care au băut vinul, şi noi o vom răspîndi şi o vom perpetua.

— Asta nu ţine localul în picioare, se văicări Benjamin.

Domnul Fenellan murmură ca pentru sine :

— Perfect adevărat, e o elegie, deşi noi o cîntăm la trompetă ; şi nu încape îndoială că sîntem la pămînt, sau că am doborît lumea la pămînt.

Benjamin aşteptă să zărească aprobarea pe buzele clienţilor : un vin de o anumită vîrstă, e la fel de capricios ca şi o femeie. Cei doi încuviinţară din cap, şi chelnerul se retrase.

0 a doua sticlă, la fel de bună ca şi prima, ar trebui, după toate probabilităţile, să ne umple sufletele de calmul reconfortant şi de bucuria înviorătoare a omului care zace tolănit pe spate şi-şi lăsă imaginaţia să se zbenguie ca un zmeu. Totuşi, de astă dată, efectul a fost opus. Domnul Radnor bău în grabă şi începu să vorbească în- fierbîntat-:

— Mi-ai spus totul ? Fii sincer.

Domnul Fenellan se concentră. Sorbi băutura, şi încercă să destindă atmosfera. Intr-adevăr, mai avea cîte ceva de adăugat; nu foarte mult. Nu ceva care să fi adunat nori de furtună deasupra voluptuoasei indolenţe a unui om purtat de Nereide [1] pe coame de valuri însorite, pentru a lua parte la naşterea zeiţei plămădite din spuma mării.

— Din cîte spune Carling, avocatul ei... mai bine zis, a făcut o aluzie că ea plănuieşte o lovitură.

1 Nimfele mărilor.

— Doamna Burman plănuieşte o lovitură ?

— Da. *

— Şi avocatul îşi imaginează că eu mă tem... se gîndeşte la o lovitură cu o armă ? Sau la un pas legal... ? In sfîrşit ? Fenellan !

— Eu aşa am înţeles...

— Dar poate femeia asta să creadă că aşa ceva, o asemenea lovitură ne-ar răni, că ar fi o pedeapsă ? Doar unicul ei ţel este să ne pedepsească.

— S-ar putea să fie pradă unor halucinaţii.

— O lovitură... ce cuvînt ! Dar asta pentru noi ar însemna viaţa ! Viaţa ! E lovitura pentru care ne-am rugat. Cum, doar tu ştii prea bine. N-are decît să lovească, o vom binecuvînta. Noi n-am avut niciodată vreun resentiment faţă de femeia asta. Din contră, am nutrit pentru ea numai milă, milă. milă ! N-are decît s-o facă, sîntem la picioarele ei, Nataly şi cu mine. Dac-ai şti cit sufere biata de ea ! Nataly e o sfîntă pusă la stîlp. în primul rînd, din cauza familiei ei. Fenellan, s-ar putea ca tu să-mi cunoşti întinderea averii. Soarta a fost mărini- moasă cu mine, dar şi curajul şi chibzuinţă şi-au avut rolul lor...

— Ai fost întotdeauna un bastion pentru prietenii tăi.

— Ei bine, Fenellan, totul — acţiunile, dividendele, minele, companiile, industriile din ţară şi din străinătate — totul, sînt gata să dau totul numai s-o văd odată pe femeia asta trecînd la asemenea lovitură. După aceea o să încep, plin de voie bună, să-mi reclădesc averea... cîntînd ! Ha ! Ne-a mai ameninţat ea şi altădată. Se joacă cu noi ca o pisică.

îşi rezemă bărbia în palmă şi se încruntă.

— Poate că ai impresionat-o.

— Nu se lăsă ea impresionată şi nu se lasă călăuzită. Care-i secretul ei ? Nu o pot înţelege, niciodată n-am înţeles-o. E o enigmă.

— Enigmele cu perucă şi dinţi falşi trebuie bine scuturate şi-şi dau pe dată secretul la iveală, glumi Fenellan.

Imaginea scheletului bine scuturat îl izbi pe domnul Radnor, care îşi întoarse ochii.

— Ah ! Farmecele ei ! Credea cu disperare în frumuseţea ei. Fără îndoială, are un suflet caritabil ; şi nu-i lipsită de

inteligenţă — un anumit soi de inteligenţă : mă rog, o inteligenţă care nu-şi arată fisurile atîta timp cît n-o pui la încercare. Simţire ! Da, simţire are cîtă vrei, şi-i toată îndreptată împotriva mea. Se spune că pe vremuri ar fi fost foarte curtată. îmi vorbea şi mie de „curtezanii mei, domnule Victor !“ în această privinţă, Dumnezeu să mă ierte, nu mi-aş fi bătut joc de ea.

— Din cîte spui, rezultă că se comportă ca orice femeie, răspunse domnul Fenellan. sorbind o delicioasă înghiţitură din şampania care-i înspuma canalele gustului. Am citit despre baldachinul unui pat-criminal, care se prăbuşea şi-i turtea pe neştiutorii care se odihneau în el, prefăcîndu-i în clătite. Cînd întîlneşti ceva de felul ăsta, e scuzabil dacă dai bir cu fugiţii. Numai neputincioşii sau nebunii nu şi-ar lua tălpăşiţa.

Domnul Radnor era încîntat de această ilustrare a cazului său.

— A trebuit s-o fac, ca să nu-mi pierd minţile. Ca să-mi prezerv... nici un cuvînt nu poate exprima toată oroarea. Te întreb şi pe tine — crezi că aş fi putut... crezi că vreun om normal ar fi putut... tu erai în străinătate pe atunci, în zilele acelea cumplite... şi n-ai cunoscut-o. Te întreb din nou, ai accepta să rămii legat... prin cununie, ceremonie, şi aşa mai departe... să fii legat de... şi eu care abia împlinisem douăzeci şi unu de ani. Te întreb, Fenellan, aşa ceva putea fi socotit drept o legătură raţională,

adică un schimb de jurăminte de fidelitate, făcute de bună credinţă ? Exista oare de ambele părţi capacitatea de a respecta asemenea angajament ? O căsătorie între bărbatul care ştii că eram eu în tinereţe şi o femeie trecută bine de cea de-a două vîrstă şi aflată pe muchea nebuniei, aşa cum spune Colney că sîntem cu toţii, dar ea este cu certitudine, cînd o zgîndări puţin. Nu, Fenellan, nu-mi siriit conştiinţa încărcată cu privire la această femeie. Era bogată ; şi eu n-am sărăcit-o cu nici un bănuţ, dar nu de asta-i pasă ei, ştiu. Poate să fie foarte generoasă, şi chiar este, n-ar fi cruţat un ban ca să ne poată da lovitura de răzbunare. Ştiu că o coace de multă vreme, şi dacă acum, în sfîrşit, s-ar hotărî s-o dea, nu numai că aş ierta-o, dar aş fi în stare să-i cerşesc în genunchi iertarea.

Imaginea unei asemenea situaţii extreme îl făcu să simtă înţepături în tîmple.

— Tu ţi-ai purtat crucea cu bravură, prietene l

— Eu ? Domnul Radnor înălţă din umeri la menţionarea poverii lui. Pe Nataly ar trebui s-o ridici în slăvi ! Nu există două femei ca ea pe lumea asta ! Ne cunoşti

' pe amîndoi şi te mai îndoieşti că ea e cea care merită toate laudele ? Amîndoi ar trebui să împărtăşim păcatul... dar e deajuns să spun că eu sînt ea şi ea e eu, şi aşa vom fi pînă la moarte, şi dincolo de moarte. Asta e credinţa mea nestrămutată. Nataly mă învaţă religia vieţii, pe care n-o poţi înţelege decît atunci cînd te îndrăgosteşti cu adevărat de o femeie. Au trecut optsprezece... nouăsprezece... douăzeci de ani !

Două boabe de lacrimi i se desprinseră din ochi. Clipi, îşi limpezi gîtlejul, se uită la ceas şi zîmbi :

— Paharul cel de pe urmă ! Dac-ar fi fost şi Colney cu noi, ar fi trebuit să-l transportăm la culcare. Puţini oameni ştiu să-şi suporte băutura. Tu şi cu mine nu ne lăsăm înmuiaţi. Putem să bem şi să ne vedem de treburi în acelaşi timp. Prima mea

experienţă în City m-a învă

ţat că puterea de a .rezista la băutură, menţinîndu-ţi mintea limpede, este condiţia succesului în activitate.

— O cale plăcută de a-i face pe oameni să se supună
cuceritorului lor.

— Numai cînd băutura reuşeşte să-ţi dubleze energia, ţine minte.

— Bineînţeles, nu dacă-ţi joacă în sînge. Mărturisesc că asupra mea are asemenea efect. în mine, acuma, se dansează un vals, sau se învîrtejeşte ceva ca un şarpe care-şi prinde mereu coada-n gură. Ceva care nu îngăduie vreun gînd legat de Investiţii.

— Vino să discutăm mîine, spuse domnul Radnor, oarecum necăjit că, din nesocotinţă, greşise drumul cu omul acesta pe care, pînă atunci, îl îndrumase atît de bine. Te-ai uitat la depozitul acela de marfă ?

— Asta am făcut-o.

— Obişnuieşte-te ca în primele ore ale dimineţii să îndeplineşti cit mai multe din treburile pe care le ai.

Domnului Radnor îi plăcea să dea sfaturi unei omeniri neajutorate ; era indulgent cu ea ; el. uriaşul, ii vorbea cu bunăvoinţă. Ar însemna să exagerăm însă înţelesul spuselor lui, cu scopul de a-1 zeflemisi, dacă am afirma că se considera o excepţie de la slăbiciunea noastră comună, omenească.

Se opri din vorbă şi întrebă rîzînd :

— Acum îţi pompez eu o predică de la amvon, aşa-3 ? Vino mîine cu noi la „Ţara Lacurilor". Le conduc pe doamne, cu trăsura, întîi la biroul meu, la zece fix —- dacă-i vreme frumoasă, Trenul pleacă la zece şi jy mârâie. Luăm şi un coş cu merinde. Apropo, n-am mai primii în ultima vreme nici o scrisoare de la Dartrey.

— Şî-a îngropat nevasta. Unora li se mai întîmplă

şi aşa ceva.

Domnul Radnor il privi cu ochi holbaţi. Il întrebă de numele localităţii unde o mmormîntase. îl auzi, fără să-î perceapă înţelesul. Un simulacru de speranţă încolţi în

imaginaţia lui, străluci o clipă, tremură plăpîndă, şi se stinse la auzul silabelor olandeze din numele localităţii, lăsînd însă în urmă-i o undă de invidie absurdă.

Dartrey Fenellan îşi îngropase soţia al cărei comportament îl scandaliza şi îl dezonora ; şi o îngropase în Africa ! Va să zică trebuie să pleci în Africa dacă vrei să te eliberezi de ceea ce-ţi mănîncă sufletul. Dartrey plecase, şi iată că acum era un om liber.

Cînd bizarele capricii ale emoţiilor noastre îşi scot capul şi se dezmeticesc după o lungă somnolenţă, se în- tîmplă să ne joace asemenea feste în creier. Sînt vagi, dar sînt multe, şi revin întruna, luîndu-ne prin surprindere. Nu vorbim despre ele ; nu putem găsi cuvinte pentru a defini lucrurile nedefinite ; şi chiar dacă am găsi cuvinte, tot le-am păstra sub tăcere ; ştim că ţin de zonele aflate dincolo de raţiune. Cu toate astea, ne bîntuie, ne zgîndăresc, ne frămîntă.

Dartrey liber ! în mintea unui om încătuşat, apărea brusc eliberat de drama lui ucigătoare. Era un miracol, o intervenţie divină, faptul că Dartrey se pomenise din- tr-odată liber. Şi încă la o vîrstă destul de tînără. Pe deasupra, era un om minunat, mîndria ţinutului în ce priveşte vigoarea, galanteria, loialitatea, nobleţea sufletească. Ursitoarele îl meniseră să fie un om prodigios.

— Nu cumva te-ai rănit la cap în urma căzăturii ? întrebă domnul Fenellan.

— Nu, nu ! Domnul Radnor îşi retrase mîna de la ceafă, ducînd-o spre pălăria pe care ,şi-o trînti pe cap. rostind vesel : Şi acum, la treabă ! aşa cum spun oamenii care-şi cunosc capacitatea de a-şi concentra prompt atenţia asupra lucrurilor esenţiale. Vino la noi- la cină. Va fi obişnuitul cuartet : Peridon, Pempton, Colney, Yatt, sau Catkin ; Priscilla Graves şi Nataly ; reverendul Sep- timus, Cormin şi soţia lui, tînărul Dudley Sowerby şi eu — flautiştii : „Are multă precizie“, cum spune obraz

nica de Fredi cînd cineva vorbeşte de talent. Pe parcursul serii, va veni poate şi Ladv Grace. Ştiu că-ti place.

— Slăbiciunile umane, plasate în rangurile de sus ale societăţii, sînt deosebit de atrăgătoare.

— Fenellan, urmă domnul Radnor, pe care gîndul la norocul lui Dartrey îl făcea să întrevadă o oarecare speranţă şi în soarta lui. Las la aprecierea ta ! Crezi că de astă dată se ascunde ceva îndărătul raportului prietenului tău Carling ?

Deşi nu fusese prezentat drept un raport, totuşi expresia feţei şi gesturile domnului Fenellan, precum şi şuvoiul de cuvinte prin care răspunse, îi justificau etichetarea, spre satisfacţia domnului Radnor.

Bătrîna Văduvă circulînd într-unul din ei, şi sufletul bătrînei văduve în celălalt, se apucară să evoce zilele din trecut, în care atinseseră cel de-al nouălea cer ; veselia şi fericirea din vremurile de odinioară păreau să ţină o oglindă în faţa prezentului, sau poate că reversul fericirii. pe care-1 trăiau în prezent, exalta, prin contrast, frumuseţea trecutului. Idei despre singularul destin pe care ni l-a hărăzit Doamna Soartă saltă la suprafaţă, ca bulele în şampanie. E scris că, oricît ai fi de puternic, cînd îl iei pe Bacchus la bord, nu-1 poţi trata ca pe un pasager oarecare. Poţi să-ţi conduci nava, poţi s-o pilotezi după plac,, să te ţii de calculele tale, s-o cîrmeşti spre oricare port îţi convine, să faci chiar comerţ profitabil cu armenii şi cu evreii, şi totuşi; întotdeauna, vei face şi ceva în plus. Ceea ce dovedeşte că Bacchus se află la bord : şi el este pilotul sîngelui tău, dacă nu chiar comandantul gîndurilor tale.

Domnul Fenellan nu era deprins, din partea domnului Radnor, cu asemenea capricioasă revărsare de confidenţe asupra problemelor lui familiale. Şi neobişnuita înflăcărare din spusele lui Victor Radnor l-ar fi nedumerit profund, dacă sângele lui n-ar fi dansat un vals atît de înfocat...

Nota pentru porumbeii fripţi şi sticlele de Old

Veuve a fost lichidată discret, între domnul Radnor şi Benjamin, în timp ce Simeon Fenellan ieşea din local, întrebîndu-se în mintea lui tulbure ce fel de distracţii ar putea oferi această City, la scurt timp după ora prînzului, unui om între două vîrste, care-şi purtă în el sticla de şampanie, asemenea unui musafir venit de la un prînz de nuntă de pe vremuri ; în tinereţe, s-ar fi gîndit la dans, la flirt, la crailîcuri. Căci, deşi rezista la băutură ca şi prietenul său, totuşi nu avea capacitatea marţială a acestuia ca, după un dejun bine.stropit, la un semn al ceasornicului, să se reînhame la muncă. Asemenea lucru vorbea despre una din acele trăsături înăscute, făurite în atelierul naturii. Vorbea despre puterea de rezistenţă a adevăratei forţe, ceea ce explica în parte strălucita, uimitoarea carieră pe care o făcuse prietenul său, într-o lume care nu se gîndeşte decît la nevoile imediate şi permanente, chiar dacă inegale, ale stomacului şi ale capului.

• CAPITOLUL V

DIRECŢIA SPRE VESTUL LONDREI

In acel interesant poem naţional, sau dramă satirică, intitulată Rajahul la Londra (London, Limbo and Sons, 1889), îngropată acum sub colbul uitării, reflecţia — cunoscută observatorilor noştri, şi firească, poate, pentru gîndirea unui prinţ oriental — generată de faptul că cetăţenii londonezi pornesc în masă, dimineaţa, în direcţia est, iar seara, în direcţia vest, este atribuită rămăşiţelor unei forme de cult zoroastrian. Ministrul care-1 însoţeşte pe Rajah, remarcă, din simpatie pentru londonezi sau dorind, poate, să încurajeze ideea stăpânului său,, că Ion-

donezii dau dovadă, în această periodicitate a schimbării 5 direcţiilor, de o fidelitate mai mare decît cea a florii- soarelui faţă de zeul ei.

Se pare că, la auzul acestor cuvinte, Rajahul s-a încruntat într-o manieră princiară, cu o expresie interogatoare, acuzîndu-1 pe ministru de prolixitate în vorbire ; deoarece prinţii, ca şi membrii publicului mijlociu, sînt gata să dispreţuiască şi să calomnieze ceea ce nu înţeleg. Ministrul îl lămureşte : nici măcar floarea-soarelui nu-şi schimbă atît de constant direcţia cum o fac ei, urmărind un zeu constant nevăzut, îmbrăcat în trei rînduri de zale care-1 fac invizibil. Rajahul doreşte să ştie cum e cu putinţă ca acest neobişnuit popor să-şi păstreze credinţa, din moment ce nu poate atesta permanenţa existenţei obiectului căruia i se închină. Atunci unicul său slujitor îl informează că londonezii au deprinderea de a căuta cu sîrg pe pămînt urmele zeului lor ascuns în ceruri ; şi îngurgitează din plin în făptura lor doze din ceea ce ochii lor nu au îngăduinţa să vadă ; în felul acesta, îşi întăresc pe cale chimică puterea de a crede, ingerînd din abundenţă cărnuri şi licori ; mănîncă foc, beau foc ; şi, ca urmare, se îmbibă de foc. Drept care, în mod necesar, cred în foc. Şi crezînd în el, se închină focului. Şi ca să se închine, o pornesc către răsărit dimineaţa, şi către apus seara. Căci asta e traiectoria cheii de la cămara de provizii, combustibilul lor.

Potrivit indicaţiilor regizorale, Rajahul şi ministrul său intră în acest moment într-un Palat al Ginului[J], pentru a asista la o slujbă pe care s-au învăţat s-o considere ca făcînd parte din ceremonialul religiei anglicane.

In pragul reîntoarcerii în climatul lor indian, discută despre secta superioară, întreţinută şi pusă la îngrăşat de guvernul nostru pe pămîntul

lor. Apoi îşi flutură mîinile, [1] luîndu-şi rămas bun de la insularii lor cuceritori, ca de la nişte „parşi[1] învăluiţi de un nor".

Cei doi sînt apoi văzuţi pe puntea vasului, studiind o broşură medicală alcătuită din statistici, schiţe, scheme, diagrame cu cifre care te trimit la note, în legătură cu feluritele boli pricinuite de o practică prelungită a acestei forme de cult.

— Dar cum de mai pot triji cînd suferă atît de îngrozitor ? întreabă Rajahul, cuprins la rîndul lui, prin simpatie, de junghiuri şi înţepături care-1 fac să tresară.

— Ştiinţa îi preia din punctul în care Natura, mişcată de martiriul lor, îi abandonează, îl lămureşte ministrul. De fapt nu trăiesc ; sînt nişte simple automate, nişte obiecte insensibile, mereu reparate şi cîrpăeite ; reglate să-şi urmeze cursul neabătut, de la capătul unde proviziile se împuţinează, la capătul unde le reînnoiesc ; ameninţate de pericolul suprimării dacă deviază sau se opresc din drumul lor. Ceea ce nu se întîmplă.

Rajahul are impresia că se întoarce acasă deţinînd cheia enigmei care stă la baza puterii acestor cuceritori, îşi aminteşte de povestea indiană a unei perechi căsătorite care a întîmpinat în cale numai succese, şi are impresia că victoriile răsunătoare, care-nu cunosc împotrivire, ale cuceritorilor săi, seamănă cu :

Soţul şi soţia prin lege cununaţi,.
Juraţi zînnl altuia, împotriva întregii omeniri,
Prin reciproc devotament.

E plăcut să te gîndeşti la torentul de cetăţeni care se îndreaptă seara spre sud-vest, ca şi cum

1 Joc de cuvinte bazat pe similitudinea fonetică dintre *Djin* — denumirea unor duhuri din mitologia islamică şi băutura gin, [v]

ar fi atraşi, printr-o cucernică veneraţie, de astrul care ne nutreşte. Şi, luaţi aminte, la ceasul cînd nordica regină a norilor, după o zi de pîrjolitoare invazie, se instalează pe culcuşul de azur înroşit ca obrazul lovit de o palmă, de deasupra districtului Whitechapel, şi spionează locurile în

’ Adepţi ai cultului zoroastrian.

care ultimele răbufniri de suliţi străpung şi destramă caierele de aburi din jurul nimbului de foc care pogoară pe creştetul celui mai mare şi mai înalt plasat dintre amiralii noştri ', în capătul cartierului Ştrand : şi aprinde coşurile cu pene de fum la pălărie, acoperişurile, geamurile, giruetele, monştrii de pe monumente sau cei pedeştri, aruncînd. apoi, peste tot, un învăluitor baldachin de umbră.

Ai fi gata să crezi că oamenii înaintează admirînd priveliştea ; în orice caz, sînt înfrumuseţaţi de aureola razelor. Nu mai sînt simpli atomi în furnalele afacerilor (de la praf de cărbune la scîntei, îngrămădindu-se pe căile respiratorii ale unei uriaşe energii mecanice, centripete şi centrifuge), ci păşesc agale către cina trandafirie, care contrabalansează întotdeauna prăbuşirea zeului luminii ; şi masca nobilului chip uman *nu-i asprită de cutele şi nodurile de plantă agăţătoare care o brăzdau de la frunte pînă la bărbie, la ceasul prînzului, cînd omul are înfăţişarea produsului acid al ştiinţei.

Din nefericire pentru portretul nostru naţional, în poemul citat, ministrul Rajahului alege un moment dintre ceasurile dimineţii şi miezul zilei sau, în orice caz, un moment de dinainte ca o grăbită masă de prînz să se fi sedimentat în stomac, cînd îi. atrage atenţia stăpînului său asupra bizarei asemănări de trăsături dintre membrii acelei congregaţii de furnici, pentru a cărei cunoaştere şi cercetare făcuseră atîta cale :

Aceşti britoni poartă înfăţişarea
Năucă şi nedumerită a oamenilor concepuţi
Grăbit, în timpul orelor de-muncă.

Nu. nu se poate să-i fi văzut spre sfîrşitul după amiezii ! în asemenea caz, cei doi i-ar fi urmărit pe londonezi, [1]
cu Victor Radnor printre ei, faţă-n faţă cu splendorile ceţoase, ale asfinţitului. In aprilie, luna norilor pîntecoşi şi grăbiţi, se petrece deasupra capetelor o adevărată Răpire a Sabinelor, fiecare dintre vânturi fiind mai răpitor şi mai aprig decît celălalt ; şi Londra, fumegînd generos către cerurile deschise, alcătuieşte prăfuitul decor al epopeii unei încăierări pentru posesiunea acelor trupeşe doamne. Oferă ochiului imensitate, mişcare continuă, ciocnire, bogăţie de colorit crepuscular ; iar minţii, îi oferă idei. Londra îşi prezintă epopeea. Şi dacă ne -putem îngădui o clipă de suspensie a scrupuloasei noastre continue căutări (şi o vom afla dacă inhalăm aromele acestui ceas al bucătăriilor în plină floare), vom descoperi o armonie între cer, pământ şi creaţia omului, care ne vorbeşte în- tr-un grai mai impresionant decît marea singuratică sau pădurea izolată sau sălbăticia naturii. Doar o clipă ; şi apoi se spulberă ; ca atunci cînd o flaşnetă de stradă, bine acordată, ne trezeşte nostalgice amintiri despre operă sau despre Italia, şi ceva pocneşte brusc cu zgomot, un poştaş ciocăneşte la uşă, un vînzător de fructe îşi strigă marfa terciuită, o cerşetoare îşi psalmodiază melopeea. Pentru că, în acelaşi loc, descoperim şi jigăriţii, nemîn- caţii, sfrijiţii, prăsila şanţurilor, precum şi forţele care-i-oprimă. Acest grai măreţ al giganticului oraş nu va inspira poetului nimic vrednic de preamărire, atîta timp cit dăinuie asemenea discordanţe. O amară Muză a Raţiunii îşi împinge victimele la scrierea, eseului adulator sau al articolului de fond, doar

1 E vorba de statuia amiralului Nelson, plasată pe o coloană foarte înaltă în Trafalgar Square.

pentru a-şi astîmpăra ustură- toarea ironie la adresa celor ce plătesc ca să se ghiftuiască cu asemenea substanţă. Dar un Cintec de Laudă nu îngă-duie. Ni se acordă doar o clipă de armonie, intr-un decor de vrajă, şi nimic mai mult Căci această Londră, această Anglie, această Europă, această lume, dar mai cu seamă această Londră e un lucru demn mai curînd de operaţii chirurgicale decît de rapsodii poetice. Chiar şi ca aspect : împroşcată de bube şi ciupită de vărsat, sub cea mai stîn- jenitoare dintre tiarele împodobite cu nestemate, O muncă titanică a unor pigmei îndelung toleraţi; ai căror conducători, atîta timp cît nu-s roşi de suferinţe trupeşti sau de îndoieli sufleteşti, vor cheltui bani şi muncă, vor impune restricţii, ca să conserve starea de boală, Gîndirea este absentă, sau îngropată undeva atât de adînc sub mal- dărele de acumulări materiale, încît a devenit inexpresivă, incapabilă să stimuleze uriaşa masă la extirpările, purgările, purificările care ar putea — care pot, credem — s-o facă acceptabilă pentru Muza Raţiunii ca temă a unui imn de slavă ; un imn care să aibă, în sfîrşit, consimţământul ei şi .să fie în spiritul Poeziei,

Dar, în primul rînd, ar trebui să vină epurarea, Cînd se lasă noaptea asupra Londrei, Rajahul remar'că :

Societăţile monogame prezintă
O faţă cuviincioasă şl un spate hidos.

Ministrul său (dintr-un impuls satiric, sau din conservatorism) ar dori ca oamenii să nu se mişte din loc, pentru a continua să prezinte doar atrăgătoarea lor faţadă, Totuşi, vine noaptea şi ei, deşi îşi adoră faţa cuviincioasă, trebuie să se mişte, şi expun ceea ce vede Rajahul. îndărătul amabilităţii lui, Rajahul e un observator ostil cuceritorilor săi ; îşi împinge întrebările mai departe decît ar ii nevoie ; şi ministrul la fel. Aparent, pentru a-i menţine pe oamenii dezorientaţi în starea în care dezvăluie ce se ascunde în dosul

faţadei. Rajahul şi ministrul, pînă cînd ajung să dezlege enigma pe puntea vasului care-i duce îndărăt în ţară, discută tot timpul (adică în drum spre Castelul Windsor, la recepţia primului ministru, în- beciurile' poliţiei, în prezenţa magistratului, a cărui bruscă schimbare a sentinţei, în clipa cînd află de titlurile şi rangurile sociale ale celor doi vinovaţi, le insuflă acestora curaj), şi dezbat misterioasele contradicţii ale unui popor care proclamă pe o stradă ceea ce înjură pe

o alta, şi afişează ziua o seriozitate care, în timpul nopţii, miaună cu pisicile în călduri pe acoperiş.

Trebuie să ţinem seama de toate acestea, dar cum misiunea unui romancier trecător este aceea de a se face plăcut oaspeţilor săi de moment, care-i oferă unica lui şansă, sau poate că numai jumătate din ea, daţi-i voie să se identifice cu ei, antrenîndu-se în cadrilul care se dansează la suprafaţă, şi ocolind tot ce-i neplăcut şi urît, dedesubt.

Norii puternic coloraţi de deasupra Londrei sint ca lumina zeiţei care face capetele să se înalţe deasupra a tot ce-i omenesc. Ei transfigurează glorios realitatea. Un cerşetor pictat de Murillo nu e mai spectaculos decît oricare altul de pe străzile Londrei scăldate în lumina irizată a norilor, cînd soarele îşi face simţită mîna pe furiş. Şi dacă din întîmplare se aude o caterincă pe o alee şi, în sunetele ei, copiii prind să-şi mişte picioarele în ritm, gîndurile noastre ,iau o coloratură pastorală. Oricît de mult îndrăgea viaţa la ţară, Victor Radnor ar fi fost primul care să recunoască acest lucru. Ba l-ar fi afirmat cu emfază. Fă din Londra un subiect de discuţie, oferă-i-1 unui londonez care tînjeşte după aerul curat din afara ei, şi pe dată vei crea din el un orator ; fără îndoială, ai apăsat pe trăgaciul unei reviste, şi vei fi obligat să asculţi tot ce-şi aminteşte el din* una din coloanele sau din paginile ei.

Siluetele norilor blonzi înghirlandau tricornul lui Nelson, cînd Victor, detaşîndu-se prin faţa lui strălucitoare de mulţimea trecătorilor iradiaţi de crepuscul, răsări din fluxul care traversa Trafalgar Square. li jucau prin cap gînduri despre artă, iscate mai curînd de sugestiva vecinătate a Galeriei Naţionale decît de contururile şi formele flamande ale norilor, vopsiţi cu un penel vineţi an. Achiziţionarea de tablouri fusese una dintre aventurile lui cele mai nefericite. Se bizuise în întregime pe sentinţele criticilor de artă de la ziare

care, uneori, se

întîmplă să fie unanimi în aprecierile lor, cazuri în care sînt luaţi drept ghizi, ceea ce înseamnă o greşeală fatală. Pînă la urmă, fusese nevoit să ajungă la concluzia, că tablourile noastre moderne, atunci cînd sînt lăudate, sînt infructuoase. Numai cînd sînt înjurâte au şansa să devină investiţii profitabile. Dar cui îi trece prin minte să cumpere pictorii înjuraţi ? Exaltate de critici, tablourile au, atîta timp cît ţine expoziţia, o aură, o semnificaţie sau chiar un anumit haz, care se evaporă de îndată ce le examinezi îndeaproape şi constant, la tine acasă, şi de îndată ce trompeta criticilor îşi temperează ecoul pînă la subţirimea sumei cu care sînt plătiţi ca să sufle. Cît despre pictura străină, a marilor clasici, punga lui Victor făcuse o dată explozie pentru un Rafael cu o întreagă istorie — care şi-a dovedit apartenenţa doar la şcoala maestrului — şi cu un roi de critici în jur : un Rafael aP negustorilor de tablouri, condamnat de critici, ironizat de toată lumea. Un Rafael autentic în casa ta înseamnă aristocraţie pînă-n vîrful arborelui genealogic. Dar cumpăr ătoi'ul înstărit saltă la titlu chiar înainte de a putea spera să pună mîna pe un Rafael sau pe un Tizian autentic. Şi totuşi, tot el este acela care, după ce se desfată cu valoarea tabloului, îl va dona naţiunii : „Donat Galeriei Naţionale de către Victor[1] Montg'omery Radnor.“ ^Scris cu litere de aur. Şi generozitatea lui îi gîdilă orgoliul ; căci puţine erau actele de generozitate pe care să nu fi putut el să şi le permită. Şi dacă îndărătul actului generos se ascunde vreun scop, acesta ţine doar de structura psihică a donatorului.

Se încînta cu proiecte generoase de daruri către nş- ţiune, care, pe un om sensibil îl ung pe suflet. Să zicem, un părculeţ ornamental, cu flori, fîntîni arteziene, concerte de fanfară după-amiaza cu bănci confortabile, cu locuri cţe adăpost şi chioşcuri unde ţi se putea servi ieftin o cafea sau un ceai. Tutun ? De

1 — Unul dintre cuceritorii noştri, voi. I

ce nu şi cîteva suluri de

tutun cinstit ? Nimic nu-1 calmează mai mult pe muncitor. Maldăre de planuri, toate avînd în vedere bună-starea Londrei,, ţîşneau din fiecare circumvoluţiune a creierului său. Noaptea, Londra#e un fel de paria care se văicăreşte pe lingă picioarele poliţistului. De ce să nu înfiinţeze o cafenea deschisă întreaga noapte, intimă, îmbietoare, bine iluminată, plăcut aromată, la îndemîna bogaţilor şi săracilor, după modelul spitalului din Padova ? Orice om cu un bănuţ în buzunar, ar înceta să mai fie un proscris..;

Cei'bogaţi se tonifiază uneori cu asemenea visuri, ca şi cum ar lua o băutură întăritoare la barul bunelor intenţii. Dar Victor nu era omul care să-şi ia băuturile pe furiş. El era hotărît să-şi traducă intenţiile în fapt, atît cît - îi va sta în putinţă, ţinînd seama de imensa lor extindere. Şi, cu excepţia numelui de botez- dublu, el era un om Jipsit de duplicităţi, care urmărea scopuri unitare. Dînd să urce treptele din faţa unei farmacii, ca să ia un medicament pentru Nataly care-şi doftoricea singură slujnicele, se opri brusc, simţind că cineva îl loveşte peste cot. Se întoarse, dar nu văzu pe nimeni în jur. Şi totuşi lovitura nu putea fi pusă la îndoiala, un ghiont destul de puternic, care-1 cruţase de junghiul în os, dar se făcuse bine simţit. Capul îi răspunse printr-o durer'e ascuţită în punctul „conven-ţionalismului“. Din care cauză, sau poate că din indi-ferenţa faţă de medicament, ca şi cum n-ar mai fi pre-zentat urgenţă, renunţă să intre în farmacie şi îşi văzu mai depare de drum ; cu o stare de spirit asemănătoare celui care hoinăreşte pe o plajă, în ceaţă, şi aude din depărtare, peste ape, lovituri de tun.

Simţise cu certitudine lovitura. Retrăia şocul uşor ; dar de vreo durere anume nu-şi amintea. Să fi fost un semn premonitoriu ? întrebarea îl făcu să zîmbească.

Curînd, ghicitoarea se dezlegă de la sine. Ajunsese în dreptul micuţului cavaler de marmură, cel cu creierul

infantil[1]. Şi aducîndu-şi aminte de un cuplet al impertinentului satiric Peter, gîndul îi fugi la o căzătură bufă ; simultan, ceafa şi cotul răspunseră acestui gînd.

Totul era acum explicabil, în afară de faptul că nu mai avusese curaj ifl. de a intra în farmacie ; dar acest lucru aparţinea reacţiilor minore ale voinţei în faţa circumstanţelor. Amintirea se şterse ca o undă pe oglinda apei. v

Ajuns în faţa Operei^ citi afişele şi îşi aduse aminte de vremea cînd aceasta era unica Operă din Londra ; şi acum existau două sau trei. Avem şi un cuplu distractiv de clovni şi de Pantalone [2] în pantomimele noastre. Colney spune că multiplicarea de Pantalone este un semn distinct de întărire a reprezentării adevărului în artă. Ei, dă-1 naibii de Colney ! Avem şi două Columbine. Ne abţinem să vorbim despre bărbaţi, dar unde-i tînărul care să se îndrăgostească de două Columbine deodată ? Victor îl simţi pe tînărul din el rămînînd absolut rece la amîndouă ; deşi în tinereţea lui îndrăgise mult această frumoasă solitară, cu piruetele şi cu paietele ei. Povestea gingaşei dansatoare eare.se desprinde din braţele lui Arlechin ca miezul dintr-o nucă, pentru a trece în îmbrăţişarea conjugală a unui berar bogat, şi se transformă, în ciuda trecutului ei înstelat, într-o cuviincioasă matroană cu picioare neînfiorate de dans, din cele date drept pildă într-o ţară în care asemenea exemplare sînt cultivate din belşug, il încîntase întotdeauna. Părea un soi de reconciliere' a stărilor opuse, o înfrîngere a puritanismului. Ah, şi bietele femei ! femeile aflate într-o condiţie şi mai jalnică sub ochii puritanilor ! E foarte posibil ca o femeie care a făcut un pas greşit să fie totuşi foarte cinstită. Da, şi să găsească bărbatul care s-o înalţe la adevăratul ei rang.

Citiţi istoria greşelilor. Dar ar trebui să-l învăţăm pe puritan să se comporte după preceptele religiei sale. Pînă la

1 E vorba de statuia lui Peter Pan, micul erou al piesei lui J. M. Barrie, care,- după ce a fugit în „Ţara Niciodată-Niciodată“, nu a mai crescut.

2 Personaj ridicol din Commedia dell’Arte italie&eascã.

urmă, însă, totul se sfîrşeşte cu bine, trebuie să sfîrşească bine. Naiba să-l ia pe Colney !

Aici, gîndul lui Victor se poticni de aluzia lui Fenellan cu privire la planurile doamnei Burman.

S-ar putea ca Nataly a lui să treacă printr-o scurtă perioadă de critici violente — o Lady Godiva [1] pradă bîrfelon

Dar va ieşi din foc, glorificată. Va avea loc reîmpăca- rea cu familia ei. Şi în faţa acestei frumoase poveşti de devotament faţă de bărbatul care o adora, lumea va recunoaşte în ea femeia eroică : o doamnă înăscută. prin înfăţişare, prin maniere, o împărătească printre femei. Era vorba de o poveste ce putea fi pledată în faţa oricărui tribunal, în faţa publicului celui mai sever. - Doamrta Burman o zvîrlise în calea ispitei. Era o istorie mai mişcătoare decît tot ce se scrisese pînă atunci. Dacă străbăteai lumea în lung şi-n lat, nu puteai găsi o a doua femeie ca Nataly a lui !

Şi Nesta va avea o zestre care va face principesele să pălească de invidie. Va moşteni... numai în timpul cît făcu trei paşi pe trotuar, înşiră în gînd o coloană aritmetică, terminată sub linia de adunare printr-un rezultat cu multe cifre. Dartrey Fenellan spusese odată despre micuţa Nesta că avea o fire pură şi jucăuşă ca spuma din mijlocul mării. Fericit cel care o va cuceri ! Nesta făcea însă parte dintre tinerele care se înflăcărează uşor, dar se lasă greu subjugate. Tatăl ei se străduia să-şi imagineze bărbatul care va izbuti asemenea ispravă. N-ar fi putut ghici dacă îri eăpşorul ei feciorelnic se conturase idealul unui astfel de tînăr. Nu era ea fata care să ţeasă un pieptar pentru prinţul vrăjit, şi apoi să-l încerce pe

1 O nobilă din secolul al Xl-lea, care, conform legendei, a străbătut străzile călărind în pielea goală, pentru a-si manifesta protestul faţă de un bir greu, instituit de soţul ei.

toţi străinii care-i ieşeau în cale, în speranţa de a-1 descoperi ; gest scuzabil, dealtfel, dacă vrem să nu ne înşelăm. Nesta era însă una dintre acele fiinţe alese care nu are nevoie de scuze. Probabil că va prefera un tînăr care cînta la flaut, pentru că tatăl ei cînta la flaut şi îl iubea atît de mult... fetele tinere au uneori asemenea raţiuni caraghioase.

O luă pe strada cluburilor, unde o fantezie deformată ar putea vedea că plouă cu bile negre, apoi pe drumul strimt dintre reşedinţele ducale, care oferea priveliştea peluzelor verzi cochetînd cu razele asfinţitului.

Cîndva, în prima lui tinereţe, nutrise visul unei căsătorii cu una dintre aceste case sofnptuoase ; pe atunci, îl rodea pasiunea de a face avere, doar ca un simplu mijloc. Şi, trebuia să recunoască, îşi sacrificase o parte din tinereţe în încercarea de a cîştiga bani fără să muncească, ceea ce, de obicei, e o întreprindere foarte costisitoare, încercarea sfîrşise dezastruos : o deraiere a locomotivei de pe şine, urmată însă de o rapidă restabilire a circulaţiei. Dar poate fi considerată drept pagubă acea pierdere care-1 dusese la cîştigarea dragei lui Nataly ? Putem oare detesta un anumit pas făcut, cînd cel care i-a urmat în mod firesc a fost o adevărată binecuvîntare ? Cînd un medicament ne-a refăcut sănătatea, îi datorăm o respectuoasă recunoştinţă. Şi asta-i ceea ce simţim, în ciuda grimasei care ne crispează faţa şi a fiorului care ne străbate la amintirea suferinţelor din acele zile, din acele respingătoare zile, fir-ar să fie !

Şi chiar cînd nu mai rămăsese nimic vizibil din ele, începuseră să aibă ecouri sonore — şi el fusese nevoit să plece ui'echea şi să asculte. Colney Durance l-a acuzat că se băgase pe sub pielea bunicii nu ştiu cui, ca să-i pape milioanele. O descriere prea odioasă pentru ca Victor s-o poată accepta. Drept care alesese cealaltă extremă, aşa cum fac cei care au la îndemînă motive

amestecate. Anume, declarase sus şi tare că făcuse tot ce făcuse doar din milă. Şi acum, cînd analiza împrejurările, îşi recunoaşte poate, făcînd o concesie slăbiciunii umane, o dorinţă de îmbogăţire, dar considera că motivul principal fusese mila faţă de acea femeie. De cîte ori, în acele zile, nu-i preamărise ea generozitatea care-1 făcuse să-şi unească tinereţea lui de aur cu veşteda ei vîrstă ! Chiar aşa sunaseră cuvintele doamnei Burman ! Şi era o femeie mări- nimoasă, sau aşa fusese ; în orice caz, îşi dovedise generozitatea afirmînd acest lucru. Mă rog, îşi dovedise generozitatea şi angajînd ca însoţitoare o tînără de familie bună, bine crescută şi frumoasă ca Nataly, atunci cînd sărmana fată se aflase la strîmtoare. Şi insistase s-o angajeze, din milă, în ciuda mustrărilor lui, făcuse cu jumătate de gură. Şi cum de a putut asemenea femeie generoasă să se transforme... riîă rog, cum de putea continua să se poarte ca o Furie răzbunătoare, persecutîndu-i fără milă, tulburîndu-le tihna, otrăvind toate fîntînile din locurile unde el şi draga lui îşi împlîntau cortul ?

Dar iată că acum avea motive să creadă că, în sfîrşit, devenise şi ea mai caritabilă. Şi nu era prea tîrziu ! Simţămîntul de gratitudine al lui Victor faţă de doamna Burman era autentic, datorită autenticei lui convingeri că, în sfîrşit, femeia se hotărîse să pună capăt urii incredibil de prelungite pe care i-o purtase. El, unul, fusese întotdeauna gata „să uite şi să ierte“. O frază veche", dar atît de frumoasă ! îl mişca adînc pe acest om atît de sensibil !

Secretul, bine păstrat, în legătură cu spaţioasa locuinţă de la ţară, îl făcea să danseze în sinea lui, în pofida înfăţişării sale sobre, în timp ce trecea dintr-un parc în altul, şi de-a lungul aleii de unde se zărea casa lui londoneză, neîndrăgită de locatarii ei, care recunoşteau totuşi, aşa cum îi

îngînâ nostim Fredi, dovedind că nu vrea să nedreptăţească locuinţa că e o „casă funcţională“.

Nataly se găsea sus, fără îndoială. Era timpul să se îmbrace pentru cină. „Soarele apune la şase patruzeci“, îşi spuse el şi privi spre cerul împurpurat, avînd în faţa ochilor viziunea belşugului de primule care smăiţuiau pajiştile.jjmbroase de la „Ţara Lacurilor“. Traversă drumul şi sună la uşă.

în prag, i se înfăţişă o cascadă de muselină, din care se înălţa scumpa lui Fredi, ca o dramatică Undină.

i

CAPITOLUL VI

NATALY

— II segreto !f, strigă fata cu o voce poruncitoare, înfigîndu-şi un deget in pieptul lui.

Victor îşi încrucişă braţele, şi răspunse pe acelaşi ton de recitativ :

— *Deve volare.*[2]

Glasurile li se îmbinară în citeva replici de duet de operă. Apoi fata i se aruncă la piept, se îmbrăţişară şi se sărutară.

— Trebuie să-l aflu, vreau dezvăluirea secretului părintesc ! De cînd tot spionez pasărea în cuibul ei de pe gard ! Şi azi dimineaţă, scumpul meu tătic viclean, te-ai dat de gol, te-ai dezgolit precum crengile în iarnă, cînd ne-ai spus : „Poate că miine vom petrece o zi la ţară“. De ce, ca să vedem cuibul ? O singură rugăminte numai, să nu fie un cuib mare ! Vreau un cuibuşor modest, unde mama şi cu mine să purtăm toată ziua pălării de lăptărese şi şorţări, aşa cum îţi place şi ţie ; şi să izbim cu piciorul în rădăcinile copacilor. Am mai

avut de două sau de trei ori asemenea bucurii şi a trebuit să ne smulgem din ele ; numai eu m-am smuls de două ori. [1] [2]

— De data asta, ne statornicim definitiv; nimic nTo să ne mai smulgă, răspunse tatăl, îndreptîndu-se spre scară, cu un braţ petrecut pe după mijlocul fetei. *

— Aşadar, asta e ?...

— Se miră prinţesa uimită de propria-i deşteptăciune.

— Un cuib pefitru trei păsărele ?

— S-ar putea să mai încapă în el şi un prieten sau
doi.

— Şi într-un decor frumos ?

— In ce priveşte decorul, să aibă fetiţa încredere în tăticul ei.

— Frumos pentru plimbări şi hoinăreli peste cîm- puri ? Şi fără puzderie de bogătaşi în jur ?

— Ei, cum poţi scăpa în Anglia de drojdia bogătaşi
lor ? după cum spune Colney. Dar e un loc în care poţi trăi în deplină independenţă faţă de vecini, liber ca pasărea în văzduh.

— O ! Bravo !

— Şi Fredi o să^şi aibă calul ei, şi mama o să-şi aibă trăsurica trasă de ponei. Şi Fredi o să poată înota în fiecare dimineaţă de vară.

— înota ? întrebarea exprima oarecare teamă. Vrei să spui că e un rîu prin preajmă ?

— O lungă fîşie de apă... ca-n basme, ca-n basme. Să zicem un lac ; cu cabine, umbrarele naiadelor. O frumuseţe de apă.

— Aha ! Şi casa are vreun nume ?

— „Ţara Lacurilor". îţi place numele ?

— Tăticu e cel care i-a dat numele ?

1[1] Secretul (it.).

2Trebuie să zboare (it.).

— Nimic nu poţi ascunde de fata asta. Abia dei mai poţi face din cînd în cînd o surpriză.

— Şi fata şi-a pierdut capul de atîta uimire. Spune-mi, te rog. cu cine ai împărtăşit secretul ?

— Fredi merge direct la subiect. E adevărat, drăguţo, a trebuit să am un confident : Simepn Fenellan.

■„:— Nu domnul Durance ?

Victor scutură din cap, negînd categoric.

— Pe Colney îl las cu prezicerile lui. Ar fi fost în stare să proorocească un incendiu înainte ca edificiul să fi fost terminat.

—* A, deci nu-i o casă veche, bătrînească, aşa cum a fost Craye sau Creckholt ?

— Aşteaptă pînă mîine şi ai să vezi.

Pe urmă discutară despre oaspeţii obişnuiţi care urmau să vină pentru micile lor seri de muzică instrumentală şi vocală : cuartete, duete, solo. Şi sfătuind-o pe fată să se grăbească, întrucît nu mai erau decît douăzeci şi cinci de minute pînă la sosirea musafirilor, intră în dormitorul lui, fredonînd şi făcînd triluri.

Nesta bătu, conform unui semnal prestabilit, la uşa mamei ei. Se strecură în cameră, se asigură că nu era de faţă camerista şi începu :

— Da, mamă, pregăteşte-te sufleteşte, este exact lucrul de care m-am temut. Eram convinsă.

Maică-sa scoase un geamăt slab.

— Nu-i vorba de o căsuţă modestă ?

— Nu s-a sfătuit cu domnul Durance, nici nu i-a pomenit măcar de casă.

— De ce ?

— Domnul Fenellan i-a fost confident.

— Draga mea, am procedat greşit lăsîndu-1 să meargă înainte cu secretul lui, fără să intervenim. Dar nu eşti încă absolut sigură ?

— E vorba de o proprietate mare, mamă, şi de o casă mare, nou construită.

Nataly îşi lăsă capul în piept.

— Doamne, ce dezastru ! Ar fi trebuit să-mi dau seama. Şi acum e mult prea tîrziu. Dar niciodată nu mi-ar fi trecut prin cap că o să se apuce să construiască.

Se surprinse privindu-se jalnic în oglindă, de ţ>arcă însăşi frumuseţea ei ar fi fost în joc. închise ochii cu furie. Era o nebunie să se necăjească atîta pentru o simplă

bănuială. Dar presupunerile Nestei erau ca săgeţile unui arc ce nu-şi greşeşte niciodată ţinta. Şi-apoi, din partea lui Victor nu te puteai aştepta niciodată la ceva care să nu fie pe scară mare. Oh, draga de căsuţă la care tre-, buia să renunţe ! Se gîndea la ea aproape întinzîndu-şi braţele, asemenea unei femei care tînjeşte după pruncul cu care n-a fost binecuvintată. Căci o căsuţă modestă, izolată, nu ar fi supus-o la tortura vechilor ei anxietăţi, nu ar fi asaltat-o cu suspiciunile celor din jur...

— Fetiţa mea, du.-te să te pregăteşti pentru cină, îi spuse Nestei, îndepărtînd-o, după ce-i primi sărutul de consolare cu o expresie încordată, care izvora din adîneuri.

îndoielile amarnice asupra atitudinii pe care o vor manifesta vecinii sînt începutul unei ostilităţi faţă de ei cind, de fapt, sentimentele tale faţă de vecini ar putea fi binevoitoare, afectuoase. O poziţie falsă care ne deviază simţirea, ne-o perverteşte, ne înstrăinează de noi înşine.

Ascultă trilurile ca de clopoţel ale glasului lui Victor. Bărbaţii nu sînt sensibili la asemenea situaţii echivoce. Şi apoi nu au de îndurat ceea ce trebuie să îndure femeile. Ei simt în .permanenţă uscatul sub tălpi, în timp ce femeile calcă pe mări agitate. Nesta ei nu cunoscuse altă durere deeît aceea de a fi fost smulsă dintr-un cămin pe care-1 îndrăgise. Dar lata crescuse şi, acum, cînd i se deşteptase imaginaţia, spontaneitatea şi firea ei foarte deschisă o vor îndemna să pună degetul direct pe rană ; o va bombarda cu întrebări; va precipita declanşarea acelei scene iminente, in mod necesar inevitabilă, de care Nataly se temea mai rău deeît de moarte. Dar dacă scena ar putea fi amînată pînă cînd fata va atinge un stadiu de înţe-legere mai matură, pînă cînd va avea mai multă experienţă de viaţă, ceva mai multă receptivitate

faţă de un caz care putea fi pledat ?

Victor cînta ; el nu se lăsa niciodată afectat de vreun necaz, făcea vînt supărărilor. Şi în actuala ei frămîntare — pricinuită de perspectiva unei mari proprietăţi la ţară care presupunea noi relaţii sociale, noi anxietăţi, amabilităţile acre ale magnaţilor rivali, urmate de vechiul şi cumplitul nor de temeri pe care amîndoi trebuiau să le îndure în tăcere, deşi ştiau că-şi pot pleda cazul, cel puţin în faţa unor fiinţe caritabile, cu discernămînt, sau în faţa cerurilor — îndurerata doamnă era gata să se întrebe dacă soţul ei e teafăr la minte.

Vai, dar cine putea fi mai strălucit ca el ! Clipa ~ds îndoială stîrni pe dată oştirile scăpărătoare ale entuziasmului ei. Victor o dovedise de atîtea ori; o dovedea zi de zi pe parcursul conflictelor şi victoriilor lui,, care reduceau tulburările emoţionale de felul celor care o răscoleau pe ea, la o nimica toată. Şi, totuşi, ea trebuia să le îndure ; şi erau greu de îndurat ; uneori chiar de neîndurat.

Dar'acestea erau clipe de slăbiciune. Nu ! Avea dreptul să se îndoiască de orice în' afară de buna orientare în viaţă a bărbatului ce însemna însuşi aerul pe care-1 'respira. Unde c> va. călăuzi el, intr-acolo se va îndrepta ; şi nu numai supusă, ci chiar bucuroasă.

Aşa îşi spuse, ştiind prea bine că, dacă nu dorea să se lanseze în nişte conflicte de neconceput «cu soţul ei, nu avea de ales, trebuia să accepte totul, în fapt şi în gîndj

Aâta era concluzia clară a femeii înţelepte, dedusă din starea în care se găsea şi pe care o crease pasul făcut de femeia nebună din ea. în capitularea ei, Nataly putea fi asemuită cu o floare de pe malul rîului, smulsă de vil-; toarea valurilor. Nu mai avea propriile ei rădăcini ; se lăsa purtată de flux, printr-un peisaj minunat, lovindu-se uneori

de o piatră, prinsă de o învolburare, ieşind la su-ţ praf aţă dintr-un vîrtej, şi plutind din nou în soare. In mod ciudat, de Ia acel pas fatal încoace, mintea ei risipită

nu mai cunoscuse senzaţia de stabilitate, nici lăuntrică, nici exterioară.

Dar să nu vorbim de femeia nebună din ea, ci de femeia îndrăgostită. Dragostea e o nebunie care poartă în structura ei înţelepciunea divină — o scînteie. Dar chiar atunci cînd ne mînă la pierzanie, numiţi-o dragoste. Şi nu vă arătaţi nevrednici de ea, şi nu o lăsaţi să vă scape. Nataly şi Victor băuseră din filtrul vrăjit. Şi licoarea curgea încă în vinele ei, indiferent de direcţia spre care i se îndrepta raţiunea.

Fericită sau nefericită, trebuia să-şi urmeze calea, asemenea cuiva aflat într-un car de luptă condus de un războinic. Sau cuiva aflat într-un balon condus de un pilot mai mult decît temerar. Căci conducătorul se îndreaptă către o ţintă precisă ; şi cursa urmată de Victor era o ascensiune din înalt în mai înalt. El avea iniţiative şi ştia să stăpînească Soarta. O cucerise pe Nataly şi o menţinea în puterea sa, ceea ce era chiar mai presus de ambiţiile lui ; ambiţii care acum nu erau decît simpla hrană menită să-i menţină forţa. Pentru că adevăratul ţel al vieţii sale era acela de a dărui plăceri simple şi de a gusta plăceri simple. în pofida mijloacelor uneori iraţionale prin care încerca să le dobîndească — şi femeia care-1 iubea putea detecta această iraţionalitate pînă la ultima ei fibră — idealul său de viaţă, blînd, inocent, prietenos, era dintre c£le mai simple. Atît de sublim în raport cu forţele lui, încît Nataly, sigură de acest ideal aşa cum era sigură şi de perso&na lui, se simţea mişcată, pînă la transmutarea sentimentelor ei, filtrate prin globurile cristaline ale admiraţiei şi tandreţei, în veneraţie.

Existaseră momente în care dorinţa ei ca întreaga lume să se convingă de măreţia, de mărinimia şi simplitatea cu care fusese el înzestrat, o făcuse să-şi arate entuziasmul pe faţă (,,E demn să conducă un imperiu“ era fraza care

pulsa în inima ei sfioasă). Şi asemenea momente o revelaseră în propriii ei ochi ca fiind încă acea Nataly care băuse filtrul vrăjit împreupă cu el, legîndu-şi soarta de soarta lui.

Şi de ce nu ? Avea pricini de regret ? Departe de aşa ceva. Ajunsă la maturitate, această femeie nu se simţea îp stare să-şi condamne păcatul din tinereţe altfel decît printr-un gînd trecător sau printr-o vagă răbufnire de simţire neputincioasă, aşa încît indulgenţa părea să se fi extins peste aproape jumătate din viaţa ei. Cînd se gîndea la familia ei şi la părerea familiei în legătură cu ceea ce săvîrşise, judecata Nataliei nu le dădea dreptate nici lor şi nici ei însăşi, ci se învîrtea de jur împrejur pînă ameţea şi se lăsa păgubaşă.

Desigur, dacă tot trebuiau să locuiască într-o reşedinţă de ţară somptuoasă, ea şi Victor ar fi putut rămîne la Craye sau la Creckholt, locuri care le fuseseră, pe rînd, foarte dragi. Asta era gîndul simplu care plutea la suprafaţa minţii ei.

Şi cit de ciudat i se părea faptul că tocmai el, care era atît de sensibil şi de atent la tot ce-o privea, nu-şi dădea seama că o arunca în situaţii în care planau ameninţător asupră-i cuvintele grele ale celor din jur ; cuvinte care, într-o bună zi, s-ar fi putut face auzite. Situaţii în care, aşa cum se întîmplase cu doi ani în urmă, cuvîntul „impostoare" rostit de propriile ei buze, îi pălmuise ambii obraji.

Şi acum, odată în plus, vor trebui să treacă prin aceleaşi stări de alarmă ; sa se ataşeze de o casă nouă, cu spaima permanentă că vor trebui s-o părăsească. Alarme, spaime, suspiciuni de felul celor care-1 încearcă pe drumeţul ce străbate o pădure bîntuită de duhuri, în care orice foşnet freamătă de înţelesuri ascunse, în care eşti văzut fără să poţi vedea, şi aşteptat fără să te aştepţi.

Nataly îşi scutură de pe frunte buclele bogate, castanii, îşi insuflă tărie, privindu-se în oglindă cu

o expresie fermă, hotărîtă. Ştia că niciodată nu o va părăsi curajul.

Victor bătu la uşă şi intră în cameră ; purta la butonieră .floarea albă a costumului de seară, peste o porţiune şi mai lată de vestă albă. Era calm şi avea o privire interogatoare. O auzi ră pe Nesta coborînd scările şi înăl- ţînd către ceruri triluri din *îl Segreto* de Donizetti.

Depuse pe obrazul ei nelipsitul omagiu al îndrăgostitului. Nataly îl învălui într-un zîmbet cald :

— Şi, deci, o casă la ţară ? Mergem mîine ş-o vedem ?

— Tînjeai după o casă la ţară, dragostea mea.

— După cele şase săptămâni de vară, casa din Londra nu te mai atrage să te reîntorci în ea.

— Şi a doua zi după ce va vedea casa, Nataly va scoate cinci mii de lire din bancă, pentru prima schiţă de mobilier.

— Dar avem mobila din Creckholt... îngăimă ea cu greutate.

— Parte din ea o să meargă. „Ţara Lacurilor" are însă nevoie... lasă c-ai*să vezi mîine.

Nataly închise ochii şi întrebă :

— Nu-i o căsuţă simplă ?

— Nu, draga mea. Cînd Sclavul Lămpii Fermecate se apucă să construiască, nu se mulţumeşte cu o căsuţă simplă. Şi n-am înălţat-o prin farmece, ci prin munca unui an întreg ; ceea ce echivalează cu trucul vrăjitoresc al casei ridicate într-o noapte. O trase la pieptul lui: Şi cum de a ghicit fetiţa mea scumpă ce am de gînd-să fac ? o întrebă.

— Cealaltă fetiţă scumpă a ghicit. Nesta e ghicitoarea.

— Aţi fost amîndouă mai mult decît drăguţe că nu m-aţi sîcîit cu întrebări. Aş fi fost nevoit să vă mint, şi

-aşa ceva nu-mi place nici mie şi nici vouă. Victor observă că Nataly îşi ferea privirile. Ca să fiu cinstit, urmă el, e mai mult decît ne îngăduie împrejurările. Dar acum putem vorbi şi despre acestea. Ai răbdare, şi lucrurile se vor schimba ; şi încă favorabil, -aşa am aflat. E adevărat că aşteptăm de.foarte multă vreme, şi că iubita mea a

trecut prin mari frămîntări. Oricum, acestea se apropie de sfîrşit. Pregăteşte-te ! Ştiu ce spun. Va trebui să te oţeteşti ca să faci faţă unui ultim mic cutremur — femeia îşi bea doctoria, cum spune Natata — după care totul se va termina.

Se uită în ochii ei, căutîndu-i înţelegerea ; dar cum nu întâlni în ei nici o întrebare, reluă :

— Exact la timp ca să ne putem muta la ,,Ţara Lacurilor". Şi de îndată ce se va pronunţa hotărîrea, prezentăm dispensa şi,., am mai stat noi şi înainte în faţa altarului, în imaginaţia noastră... una dintre doamnele din familia ta ar putea sşi te însoţească la altar... de ce nu ? Ce, nici măcar acum ?

— Nu, Victor. Familia mea m-a izgonit.

— Atunci bizuie-te pe verişoarele mele, pe domnişoarele Duvidney. Să ştii că astea două fete bătrîne au vederi mai puţine înguste decît cei din familia Dreigh- ton. Trebuie să-ţi mărturisesc, mă socotesc vinovat de faptul că am renunţat la casa din Creckholt. Dar cînd iubita mea sufere o jignire, urăsc locul unde s-a întâmplat fărădelegea. Tu şi Fredi o să bateţi din palme cînd o să vedeţi priveliştea de la „Ţara Lacurilor".

— Ai mai auzit ceva de la ea... despre ea..; a survenit ceva, Victor ?

Nataly îl întrebă cu sfială, fără prea mare speranţă,' dar gata in orice moment să se lase încurajată. Perspectiva mutării într-o casă mare, somptuoasă, în mijlocul unei societăţi noi, simţindu-se însă împresurată de ace-; leaşi vechi coşmaruri şi de aceiaşi diavoli fără de astîm-; păr, îi dădea impresia că fusese plasată sub lumina necruţătoare a unui reflector.

— Doamna Burman s-a hotărît definitiv, răspunsa Victor. Din milă faţă de noi ? Sau ca să fie în sfîrşit şi ea liberă ? Cine poate şti. Are şi ea o conştiinţă — într-o anumită măsură ; cam înceată, dar în cele din urmă i-a deschis ochii. O cunoşti

doar, o cunoşti foarte bine. Fenel-

«C

lan a aflat de la avocatul ei, de la propriul ei avocat. Un domn Carling, un om de absolută încredere.

— Parcă nu ştii cîte spune Fenellan !

— Cînd e vorba de o chestiune serioasă, te poţi bizui pe el. O înţeleg pe doamna Burman ; sănătatea ei e foarte şubrezită. Da, da. Biata femeie, biata de ea ! Desigur că ne pare rău. Şi şi-a dat, în sfîrşit, seama de datoria pe care o are faţă de cei pe care-i lasă în urmă. Gîndeş- te-ţe, a folosit destul nuiaua. O mai fi obosit şi ea... dacă e om. Şi este. Trăsăturile bune nu i le putem uita.

Victor înşiră cîteva dintre trăsăturile bune ale doamnei Burman în faţa ascultătoarei deprinsă să le audă. Portretul schiţat de el era puternic colorat de şampania Old Veuve, de la prinz. Glasul şi cuvintele lui aveau o notă convingătoare : răspîndeau tăria vinului într-o inimă însetată.

Histrionul care se autoamăgeşte, poate fi convingător faţă de o altă persoană care, deşi îi cunoaşte caracterul, e tentată să-i înghită leacul ce face din el un om atît de plăcut. Maniera imperceptibilă în care joacă teatru, pe un substrat de sinceritate, ne determină să ne antrenăm în joc, ca să ne putem bucura şi noi, ca şi el, de un lucru rîvnit, prefăcîndu-ne că, în parte, l-am poseda. Şi nici nu ne vine prea greu atunci cînd, privindu-1 pe actor în faţă şi văzîndu-i expresia, ne dăm seama că nu e intenţionat fals ; şi cînd sîntem captivaţi de teatralul său aer de încredere ; cînd ne săgetează gîndul că, poate, de astă dată nu se înşeală singur ; cînd o proiecţie a lucrului mult dorit încolţeşte brusc şi pluteşte în faţa ochilor noştri, vagă, informă, abia profilată în ceaţă ; şi cînd persoana dragă ne sărută şi ne aprinde sîngele. In sfîrşit, în acest moment ca şi în oricare

altul din povestirea noastră, cînd simţurile stîrnite îneacă raţiunea, devenim simple epave zvîrlite de valuri la ţărm, devenim metal pentru magnet. Şi, dacă sîntem şi femei care, în general, încredinţează bărbatului misiunea de a conduce — cu excepţia acelora ÎS

care şi-o însuşesc doar prin perfidă viclenie sau din disperată aventură — atunci credulitatea, adică continua încredere în bărbat, constituie alternativa deznădejdii.

— Dar, Victor, reluă Nataly, tu ai aflat numai prin Simeom Fenellan ? Nu ai primit o scrisoare de la avocatul ei ?

— Lucrul pe care ştiu că-1 va face, biata de ea, simţindu-se pe marginea gropii ? Da. Dar în curînd am să aflu şi oficial.

— Nu te gîndeşti să ne mutăm în casa nouă pînă... pînă cînd nu se termină cu toate ?

— Ne vom muta în casa nouă, dragostea mea, fără nici un fel de ceremonie. Acolo vom duce o viaţă absolut independentă, e ceva ce se poate realiza. Avem spaţiu destul pentru prietenii noştri. Da, la „Ţara Lacurilor" vom putea invita toată Londra cu soţia. Pe scurt, toţi prietenii noştri cu ceea ce am putea numi sateliţii lor. Mîine vei inspecta casa şi domeniul, şi te rog să fii dreaptă. Uită totul despre Craye şi Creckholt, în afară de amintirile plăcute. începem o viaţă nouă. Nimic mai simplu. îţi păstrezi casa din Londra şi, din cînd în cînd, te muţi la „Ţara Lacurilor", unde îţi primeşti prietenii şi îi înveţi să se bucure de farmecul naturii. Avem acolo tot ce ne trebuie. De două luni de zile am fi putut consuma la Londra lapte şi smîntînă de pe domeniul nostru. E rău că n-am făcut-o ? Ar fi însemnat să-mi anihilez surpriza. Ai să vezi, mîine ai să vezi totul.

Nataly încuviinţă, aşa cum era necesar să facă.

— Ceva veşti bune în legătură cu minele ? întrebă ea.

— Dartrey e — da, bietul de el — Dartrey e sigur, după cantitatea de pietre, că valoarea la care ne putem aştepta se numără în milioane. Acelaşi lucru şi cu minele de aur. Dar minele de aur sînt case. cu chirie, nu cămi- jiuri.

— Ah, Victor ! Dacă banii ar putea... ! Dar de ce ai spus ,.bietul de el“ despre Dartrey Fanellan ?

— Ei, ştii tu cum e...

. — Da, da, răspunse ea în grabă. I-a mai pricinuit femeia aceea necazuri ?

— Eroul Natatei pe acest pămînt nu poate fi numit „bietul de el“, adăugă Victor, după ce răspunse printr-un semn negativ la subiectul pe care amîndoi se fereau să-l atingă.

Apoi îşi aduse aminte că Dartrey Fenellan era acum un om fericit. Ar fi trebuit să-i povestească ceea ce îi relatase Simeon, dar îl reţinea teama subterană de a nu-şi redeştepta dureroasa criză de invidie. Şi-i mai trecuse .prin cap o idee Vhgă, foarte îndepărtată, că ar fi mai bine să nu-i menţioneze acum întîmplarea, dintr-o raţiune pe_ care n-o putea defini.

îşi consultă ceasul. Camerista intrase ca să-şi gătească stâpîna. Nataly se întorsese cu gîndul la căsuţa modestă de ţară care ar fi făcut-o atît de fericită. îşi înălţă privirile 3pre el. Nu-şi putut înfrîna sentimentele : ochii îi erau ca apele unui rîu care poartă în ele clarul de lună pînă cînd se rostogolesc într-o micuţă cascadă.

Lui Victor îi plăceau ochii ei, dar nu-i plăcea rouă din ei.

Aruncîndu-i un iritat „Ei haide, haide !“ şi o privire afectuoasă, se retrase, spunîndu-şi în sinea lui, cu vechiul nostru umor satiric, cit e de zadarnic' s£ încerci a satisface sufletul unei femei, atît timp cît nu vii cu lucruri concrete, cu fapte. Chiar şi cea mai bună dintre femei, chiar şi cea mai frumoasă dintre femei, în momentele ei de supremă frumuseţe, e devorată de această foame de fapte. Şi nu le-o poţi astîmpăra, pînă ce nu le oferi ceva solid. S-ar zice că bărbatul este alcătuit întru totul din fantezie şi poezie ; în timp ce perechea lui, frumoasă, graţioasa, fermecătoarea, cu cea mai duioasă şi mai pură ¡dintre inimi, nu poate ii altceva decit o inghiţitcare

<k realităţi materiale.

La rîndul ei, Nataly era muncită de gînduri.

CAPITOLUL VII

INTRE UN OM DE LUME ŞI UN PROFESIONIST

In primele ore din după-masa aceleiaşi zile, Simeon Fenellan, gîndindu-se la multe lucruri lipsite de însemnătate, şi atît de melancolic din pricina lipsei de amuzamente demne să-i urmeze Bătrânei Văduve, încît se întreba dacă nu se află cumva în plină noapte, aşa cum privea ca o bufniţă la trecătorii din jur, înnebunit de toate ţipetele de claxon şi fîlfiirile de aripi şi ronţăielile de şoareci şi discurile selenare care se ascund îndărătul ipocritului aer justiţiar şi a morocănoasei gravităţi a celui care-a băut bine, se întîlni, din întîmplare, cu domnul Carling, avocatul. întâlnirea avu loc în punctul în care Lincoln's Inn pompează avocaţi în Fleet Street, prin canalul Chancery Lane.

Domnul Fenellan se afla în acea stare vinoasă în care o uşoară suflare face ca scînteile cele mai mocnite să izbucnească în focuri de artificii. întâlnirea cu consultantul juridic al doamnei Burman avu, instantaneu, asemenea efect asupra lui. Prietenia lui faţă Victor Radnor, clocotitoare ca şampania, şi nevoia de a găsi o ureche doritoare să asculte vocea care i se zbătea în piept, fuzionară ca două valuri într-o singură creastă, pe care el ar fi putut apărea sub chipul unei bărcuţe. Prinse mîna domnului Carling în mîna lui cu mai multă căldură decît ar fi presupus stadiul prieteniei lor. Dar strîngerea de mină şi privirea lui încîn- tată fură pe dată gratificate, căci domnul Carling, căruia îi plăcea conversaţia acestui domn plin de umor, se bucură

de căldura manifestată de el şi se simţi flatat la gîndul .că-şi va putea înveseli soţia şi prietenii, împărtăşindu-le^ din cînd în cînd, glumele lui.

— Chiar ieri îi povesteam nevesti-mi istorioara despre femeia contrabandist. Cred că şi acum mai rîde, îi spuse domnul Carling.

— Da ? se miră Fenellan.

Apologia acelei anecdote cu o barbă de un cot, îl făcu pe Fenellan să miroase că avocatul era un om foarte bun ca om, dar ca om de lume rămăsese cu mulţi paşi în urmă. îşi exprimă regretul profund de a nu fi putut şă audă rîsul argintiu al doamnei Carling.

Avocatul întrezări pe dată o reală bucurie pe care i-o putea face soţiei sale.

— Poate că ne veţi onora într-o zi cu vizita dumneavoastră ?

— Aruncaţi boite de aur peste zilele ce vor să vină, domnule.

— Şi dacă aş fixa ziua ?

— Ar însemna ,,să strîngeţi tot aurul boitelor şi să-l transformaţi în bănuţi"[1], zise roşind tînăra logodnică, cea care n-ar fi trebuit să se predea cu atîta nerăbdare, dar care-şi uitase rolul de fată sfioasă, compromiţînd întreaga scenă, cleşi, din fericire pentru domnişoară, drăguţul ei era iubăreţ din fire şi, descoperind-o în plină şarjă, îi fixă chiar ziua următoare şi o sili să se ţină de cuvînt, ca un tiran ce era.

— Atunci, pe mîine ! răspunse Carling plin de elan, deşi i se zbînţuia prin minte un gînd îndoielnic cu privire la nevastă-sa şi la bucătăreasă şi la invitarea musafirilor de pe. o zi pe alta. Ceea ce nu făcu decît să-i intensifice nerăbdarea cu care întrebă dacă poate avea într-adevăr bucuria de a fixa vizita pentru ziua următoare.

— Sînt de-a dreptul fei'icit, îl asigură Fenellan.

Aşadar, soarta doamnei Carling fusese decisă.

— Deci mîine, la şapte şi jumătate. In ce priveşte compania pe care vă o vom oferi, vom face şi noi cit

ne va sta în putinţă. Mergeţi în direcţia vest ?

— Ca să mă duc la culcare odată cu soarele, răspunse chefliul nostru.

— Treceţi cumva prin Covent Garden ? Trebuie să fac cîteva comenzi acolo.

— Comenzi făcute în piaţa Covent Garden zugrăvesc în faţa ochilor unui holtei tabloul unui paradis casnic, în care nu poţi pătrunde decît condus de un înger. Ah, Doamne ! Există pe lum6 ceva care să poată fi comparat cu mîndria unei vieţi conjugale virtuoase ?

— M-am căsătorit la douăzeci şi patru de ani, spuse Carling pe tonul cuiva care recită partea enunţiativă a unui poem : fapte banale, dar temeinice şi necesare. Soţia mea avea pe atunci douăzeci de ani ; acum avem cinci copii ; doi băieţi şi trei fete, una dintre ele căsătorită şi' mama unui bebeluş. Aşa incit eu şi soţia mea sîntem bunici. Şi n-am regretat niciodată pasul făcut. Cred că pot vorbi în numele amîndurora.

— Extraordinar ! înseamnă că norocul şi înţelepciunea şi-au dat mina, peste capetele voastre, în clipa in care aţi cerut-o pe doamna de soţie. Şi aş spune că doamna trebuie să vă fie foarte îndatorată, dar asemenea cuvinte ar diminua meritele sexului slab.

— Soţia mea ar fi ultimul om care să dorească aşa ceva, vă asigur.

— Ceea ce dovedeşte că e o femeie foarte bună. Mă încurajaţi să abordez o chestiune de mare interes, care nu vă este necunoscută. Inima caldă a doamnei va fi alături de noi. Probabil că o vizitează pe doamna Burman.

— Doamna Burman Radnor nu primeşte pe nimeni.

Nota de comică severitate a acestui amendament fu acceptată de Fenellan cu deferenţă.

— Scuzaţi-mă. Deci, ca o navă care îşi poartă pavilionul, fără să aibă însă un comandant. Şi, în mod

paradoxal,

are acest drept. Aşadar, distinsa doamnă care nu primeşte pe nimeni, poate fi comparată cu o respectabilă carcasă de vas împotmolită într-un port, care are mai curînd o istorie în spate, decît onoruri în prezent. Dar, fără îndoială, are dreptul legal să se împăuneze, şi îşi proclamă acest drept ; pentru că mare lucru nu înseamnă.

— Dacă vă înţeleg bine, aţi vrea să renunţe la nume ?

— Nu-mi atribuiţi nici un fel de insinuare, vă rog frumos. Ah, domnule Carling, sînteţi cel mai abil din neamul oamenilor legii ! Dar şi eu sînt destul de şiret să nu mă las prins ! Fără îndoială, e o persoană vrednică de / stimă.

— Mă rog, este ; în felul ei, e o femeie foarte bună.

— Ah ! Ştiţi, domnule Carling, nu mă puteţi convinge să o pun alături de o altă doamnă căreia acum cîteva minute i-am acordat acest calificativ. Şi iertaţi-mă dacă vă spun că, în cazul de faţă, caracterizarea dumneavoastră pare să se aplice doar la cele cîteva trăsături exterioare pe care Ie cunoaştem, ostentative ca un grain de beauté al unei cochete ; sau ca un ochi de piatră preţioasă la un idol

de abanos. Deşi am auzit că e pasionată de acţiuni filantropice.

— Cred că investeşte în acţiuni filantropice trei sferturi din venitul ei, care-i foarte mare.

— Ceea ce înseamnă că-i rămîne un sfert foarte substanţial.

— Comparaţi-o cu alţi oameni bogaţi !

— Şi continuă să eclipseze celelalte femei prin farmecele ei personale ?

Carling, stimulat de laudele pe care le adusese soţiei sale, ţinu să se distanţeze de acea făţarnică ridicolă, care-i era clientă. Căută urechea lui Fenellan cea mai apropiată ,de gura lui şi emise în ea un „Hm !“

, — Din alte puncte de vedere, impecabilă ?
— O, absolut !

'— A fost odată o peseăriţă din clasica Billingsgate [1] cai'e a zdrobit nasul bărbatului ei cu un pumn cit un baros, şi pe urmă s-a jurat în faţa judecătorului că omul nu avea nici cea mai mică pricină să se plîngă de moralitatea eL Sîntem condamnaţi, domnule Carling, ca uneori să suferim fizic din cauza inviolabilităţii acestor fortificaţii morale.

— Are un caracter puternic, da ! Ah, domnule Fenellan, regret că nu aţi ales seara asta pentru a-mi face onoarea de a cina cu mine ! exclamă avocatul, pradă lăcomiei de-a asculta istorioare. Am un Pichon Longueville din 1865.

--- Foarte bun vin. Mare atracţie ! Dar astă seară iau masa la prietenul meu Victor Radnor. Şi el se pricepe la vinuri... Există femei bune pe lume, domnule Carling, al căror caracter.,.

— Desigur, desigur că există ; şi aş putea să vă numesc eîteva. Ştiţi, noi, avocaţii...

— Aveţi de-a face cu tot felul de femei.

— Asta rămîne între noi, zise Carling, scăzîndu-şi vocea pînă se pierdu aproape în vuietul oraşului.

— Aşa e, nu ? Fenellan se hazardă să mizeze pe opiniile liberale ale avocatului privitoare la sex. Am dreptate ?

— Cu femei de toate felurile.

* **— Vă înţeleg, domnule Carling.**

Avocatul îşi coborî vocea la un ton şi măi confidenţial, care atingea aproape limita maudibilului : îi dădu exemple, îi povesti experienţe. Fenellan continuă să se arate la fel de înţelegător.

— Acţionez numai în interesul clienţilor, mă înţelegeţi, domnule Fenellan.

— Punctul de vedere profesional, dar şi

---

1 **Piaţă** de peşte din Londra, vestită pentru vulgaritatea **şi** limbajul trivial al celor care o populează.

caritabil în acelaşi timp ; sînt întru totul de partea dumneavoastră.

— Bietele creaturi ! Noi — dacă le blamăm — trebuie să ne amintim că le şi datorăm ceva.

— Iată un cuvînt generos în favoarea Măriei Magda- lena, cînd toată lumea e împotriva ei. Nu are de multe ori prilejul să audă asemenea vorbe.

— Aduc şi ele un serviciu real ; vocea lui Carling se îngroşă cînd rosti în continuare legalul „lăsînd la o parte prejudecăţile[-1]. Sînt dator să recunosc că aduc un serviciu societăţii.

— Ah, bietele nenorocite ! Şi ce răsplată primesc în schimb ?

— E un lucru pe care nu-1 putem examina... o repartiţie misterioasă... rolul nostru este tocmai să o îmbunătăţim pe cit putem.

— în folosul acelor creaturi cărora societatea le este îndatorată ? într-adevăr. Şi trebuie să cred, dragul meu prieten, că există o organizaţie de oameni ai legii care vi se alătură la fondarea unei instituţii pentru strîngerea de fonduri şi pentru propovăduirea caritătii şi atragerea compasiunii faţă de aceste fiinţe, figuri dintre cele mai importante ale zilelor noastre, cărora societatea le este îndatorată ?

— Nu-i vorba de o organizaţie, răspunse Carling. cris- pîndu-se.

— Dar. sînteţi un adept al marilor î'eforme ? *

— Pe cale gradată, treptată.

— Atunci, poate că sînteţi un adept al caselor de corecţie, de reformare ?

— Nu cred că acestea aduc o soluţie.

— Sînteţi în căutarea unei soluţii a problemei ?

— Dacă aş descoperi-o, ar fi o adevărată binecu- vîntare.

— Dar ce s-ar alege de societatea noastră ?

— E o enigmă chiar şi pentru cei mai inteligenţi dintre noi.

— Istoria ne demonstrează, dragul meu domn

Carling, că structura socială şi moravurile statornicite cer sacrificii. Feriţi-vă să interveniţi.

[1]— Treptat, treptat, am putea spera..7

— Societatea ocoleşte în mod prudent acest subiect.

Şi aşa vom face şi noi. Pentru că, fără să vrem, fiecare dintre noi ar putea povesti despre celălalt că a vorbit despre asemenea lucruri, şi atunci am şoca opinia publică.

Ar trebui să citiţi eseul asupra societăţii scris de prietenul meu Durance. Avocaţii sînt una dintre coloanele de sprijin ale societăţii. Dar, zău aşa, pun rămăşag că dumneavoastră. avocaţii, nici nu ştiţi ce sprijiniţi, ăţîta timp cit nu citiţi eseul lui Durance.

Carling încercă un plăcut sentiment de uşurare văzînd că nu i se ceruse personal să citească eseul şi că nu i se promisese trimiterea unui exemplar. Drept care, schimbă vorba :

— Domnul Radnor e un vechi prieten al dumneavoastră ?

— Tatăl meu era prieten cu tatăl lui : au servit ani de zile în acelaşi regiment. Eu mă aflam în India cînd Victor [v] Radnor a comis greşeala aceea fatală.

— Urmată de o a doua, nu mai puţin...

— Dacă o interpretaţi prin optica unei moralităţi rigide, care vă înarmează pe dumneavoastră, oamenii legii, să o consideraţi astfel.

— Legea cere să fie răzbunată.

— Legea e o măciucă gata să-ţi spargă capul.

— Noi' socotim că legea este cel mai înalt efort al raţiunii umane, instrumentul practic al raţiunii.

— Aţi putea-o compara cu degetul unui ţărănoi pe o coardă de vioară, dac-ar fi să ne luăm după notele false pe care le scoate acest instrument.

— Eu am datoria s-o apăr, fie că-i măciucă sau nu.

— Dumneavoastră sînteţi unul dintre uriaşii care o mînuiesc, şi încercaţi sentimente umane ori de cîte, ori măciuca îi cade cuiva peste picior. Ah, iată aici o privelişte din vechea Londră, dacă obiceiul celor din trecut

era să nu-şi spele ferestrele ! îmi plac străduţele astea vechi.

— Hm, răspunse Carîing cu glas şovăielnic. îmi aduc aminte de vremea cînd murdăria geamurilor era îngrozitoare.

— Şi-i atrăgea pe tinerii cu caş la gură spre lucrurile despre care am discutat mai înainte. Din punctul ăsta de vedere, legea dumneavoastră a făcut un lucru bun. Şi deci vă place vinul de Bordeaux ! Cum îi spuneţi aici vinului de Burgundia ?

— Falernian.

— Victor Radnor are cel maf vechi Falernian din întregul regat. Dar el are întotdeauna cel mai bun din tot ce-i bun. Ce Romanee ! Ce Mausigny are ! Cînd il sorbi, ai impresia că îţi săruţi zeiţa preferată din Olimp. Te afli acolo sus, lingă ea, şi nu vă ma-i desparte decît o gură de vin. Ah, şi ce Drury venerabil ! îţi aminteşte de prima dragoste, de fata care nu avea nici cea mai pură faţă şi nici cele mai elegante maniere, dar care ni s-a înfipt în .memorie, pentru că pe atunci eram foarte tineri, iar ea poartă nimbul de aur al tinereţii.

Ca om de lume ce era, Carling încuviinţă această amintire pe care ei nu o împărtăşea. Adăugă cu repeziciune :

— Vă rog să nu mă înţelegeţi greşit. Vorbiţi despre domnul Radnor ; vă rog să mă credeţi că nutresc cel mai profund respect pentru capacitatea domnului Radnor. Este una dintre personalităţile noastre proeminente... care îti inspiră lnîndrie. Domnul Radnor are geniu. I-am

urmărit cariera ; e un geniu ; acest lucru se vădeşte în tot ceea ce face. Unul dintre oamenii memorabili ai vremurilor noastre. Eu pot să-l admir, independent de... mă rog, de nenorociri de genul ăsta... un pas greşit făcut în tinereţe. Trebuie să-l definim drept o nenorocire. ■ Vă rog să rărnînă între noi — doar sîntem oameni de lume — dacă am putea găsi vreo cale !... Ea, uneori... după cum
v-am mai spus, Am încercat să-i dau cîteva sugestii. Şi aşa cum v-am mai spus, am impresia...

— Totuşi, domnule Carling, dacă doamna nu are de gînd să-i redea libertatea şi se încăpăţînează să-i poarte numele, ar putea măcar să pună capăt persecuţiilor ei laşe.

— Aţi putea să le concretizaţi ?

— Negreşit.

— Uitaţi-vă ce e. Doamna Burman Radnor e o femeie
cucernică. N-aş spune că e răzbunătoare. Trebuie să facem o deosebire. Cred că ostilitatea ei este îndreptată, ca să fiu cinstit, împotriva... împotriva — citez cuvintele ei — stării de păcat în care trăiesc cei doi. Oamenii sînt fiinţe complexe, ştiţi.

Şampania din sîngele lui Fenellan făcu un salt.

Dar, Dumnezeule, chiar dac-ar fi de cincizeci de mii de ori mai complexă, ar putea pune capăt stării de păcat, cum o numeşte ea, în orice moment ar dori.

— S-ar putea s-o facă. Dar ştiţi, judecătorii noştri intră la bănuială cînd e vorba de acţiuni îndelung amînate. Şi există unele persoane care consideră legătura căsătoriei ca indisolubilă. A trebuit, în repetate rînduri, să combată acest punct de vedere.

— Cei care cred că unirea de pe pămînt e dublată sus, în ceruri. Mă rog ! Daria strecoară-i

un cuvînt naturii- mame despreţ,starea de păcat“. Cum crezi că ar reacţiona ? Ai să-mi spui că natura şi legea n-au făcut niciodată casă bună. Ei bine, ar trebui să se împace.

— Cea de a doua supunîndu-se celei dintîi ?

— Modelîndu-se după poporţiile ei planturoase. Dragul meu domn, ar fi fost „stare de păcat“ dacă ar fi continuat să trăiască sfidînd, dispreţuind, violînd, degradînd legile naturii.

— Dar nu l-a obligat nimeni să. facă jurămîntul în faţa altarului.

— N-a fost decît un băieţandru ademenit de o văduvă poleită cu aur şi avînd tone de zahăr candel în buzunar —

ea considerîndu-se mortarul sau liantul unor astfel de combinaţii odioase efectuate sub narcoză. Pentru cei tineri, văduvele de aur sînt echivalente cu decrete ale soartei. Pe cuvîntul meu, preotul care îi uneşte şi legea care sancţionează asemenea uniri sînt adevăraţii criminali. Victor Radnor este cel mai nobil dintre oameni, şi cel mai bun prieten pe care şi-l poate dori cineva. O să vă povestesc totul : pe mine, pur şi simplu, m-a salvat, după ce-am părăsit armata, de la o viaţă mizeră, bazată pe ceea ce produce condeiul meu. Şi chiar dacă ar fi produs ceva, ar fi însemnat să mă prostituez, coborîndu-mă la nivelul publicului mediocru. De la aşa ceva m-a salvat ! Da, domnule Carling, am făcut trotuarul literaturii, am fost o biată Marţa Magdalena a condeiului. Şi datorită lui Victor Radnor pot astăzi să-mi pun ordine în gîndire şi să mă regăsesc pe mine ca individ, înainte de a înnegri din nou hîrtia. Datorită lui, îi pivesc pe mercenari cu duioşie ; pentru că m-am numărat’printre ei şi ştiu că n-au încotro, sărmanii ! Victor Radnor e un zeu din Olimp, care se gîndeşte la cei de jos. Şi doamna lui e o femeie admirabilă din toate punctele de vedere. Amîndoi alcătuiesc o pereche

foarte potrivită, aşa cum nu întîlneşti în zece căsnicii din toată ţara asta. Sînteţi la curent cu povestea lor ?

— O poveste situată în afara legii are întotdeauna două versiuni deosebite.

— Ascultaţi-o pe a mea. Şi, pe toţi zeii ! E ca un cal scăpat din frîu. Ba nu, e numai un cal nărăvaş, care poate să facă pozne. Dar în cazul de faţă n-ar putea călca în picioare decît lepădături.

— Cum ? Bine, s-auzim, spuse avocatul prudent.

— Iată inima pe care am vrut s-o stîrnesc şi s-o fac să mă asculte. Poţi fi sigur că un om căruia îi place vinul vechi de Burgundia are o inimă mare şi puternică, în ciuda practicilor judecătoreşti ; e un om preţios, celest ! Intr-o zi, sper, veţi sta împreună cu noi în faţa unei sticle duble de Romanée Conţi, în vîrstă de treizeci şi unu de ani, din pivniţele lui Victor Radnor. Şi cînd veţi ajunge la cel de-al doilea pahar, veţi spune că acest vin e Marele Preot care oficiază rara cununie .dintre trupul şi sufletul unui om.

— Mă atingeţi la coarda sensibilă, spuse Carling măgulit şi impresionat.

Simţurile îi erau aţîţate de buchetul ospitalităţii şi tovărăşiei lui Victor Radnor, care dădeau şi mai multă savoare complimentelor lui Fenellan. Acestea îşi atinseseră ţinta, căci Carling dorea să fie un om preţios, stimat. Asemenea diplomaţilor moderni, îşi făcea din francheţe o armură, pe care o îmbrăca peste prudenţă, ţinîndu-şi abilitatea în rezervă. Ürmàrea o camaraderie onestă. Şi îmbinarea dintre predispoziţiile lui înăscute şţ datoria profesională nu era deloc neprofitabilă. Totuşi prudenţa lui nu somnola, nici chiar atunci cînd răspunse :

— Ştiţi, cînd mă aflu în afara biroului meu, avocatul dispare. Rămîne omul de lume care se adresează oamenilor de lume ; şi niciodată n-am

avut de pierdut prin această atitudine. Eu sînt consilierul legal al doamnei Burman Radnor ; şi dumneavoastră sînteţi prietenul domnului Victor Radnor. Cei doi, după cum am văzut, nu sînt în termeni buni. Eu aş prefera — dhe-ar fi să vorbim de afaceri — să-i ajut să ajungă la o înţelegere, şi nu pur şi simplu să trimit noté de plată clientei mele. în felul ăsta cîştig mai mult pînă la urmă. Sincer vorbind, vreau să dovedesc că interesul avocatului este să fie uman.

— Pentru că, urmă Fenellan, iată cum stă cazul : domnişoara Natalia Dreighton, o tînără dintr-o familie bună, dar strîmtorată, din Yorkshire, citeşte într-o gazetă anunţul că se caută o domnişoară de companie pentru o doamnă ; răspunde, şi se angajează fără să-l fi cunoscut pe tînărul soţ al doamnei. Domnişoara Dreighton este una dintre cele mai atrăgătoare făpturi din lume. Are o splendidă voce de contralto. Doamna Burman îi încurajează, pe

ea şi pe Victor, să cînte împreună duete. Şi rezultatul ? Euclid l-ar fi teoremizat aruncînd doar o singură privire acestui trio. N-ai decît să te uiţi la ei şi-ţi compui pe loc tragedia în trei acte, fără pauză. Dacă doamna Burman ţine să facă acte de caritate, n-are decît să-şi înfrîneze limba bifurcată de viperă, sau să-i ceară lui Jarniman al ei, cred că ăsta-i numele...

Carling înălţă din umeri.

— Dacă-i cucernică, să nu mai lovească, adăugă Fenel- lan, şi dacă-i bună, să se rezume la numele primului ei soţ, care şi-a făcut mai mult bine lui decît ei cînd s-a scuturat de lingourile de aur, ca să se poată înălţa mai uşor, şi a lăsat în urmă-i, pe pămînt, un suflet păcătos de femeie, cu farmecele şi atracţiile diavolului — mii şi mii în bancă, depozite şi edificii în City. Dînsa i-a aruncat pe cei doi tineri unul în braţele celuilalt. Şi prietenul meu Victor Radnor se înflăcărează foarte uşor. închipuiţi-vă cum ar fi reacţionat oricare dintre noi în asemenea situaţie, domnule Carling.

— O grea''încercare, într-adevăr, încuviinţă avocatul.

— Bietul băiat simţea că moare, nu alta, şi dulceaţa unei femei l-a rechemat la viaţă. ,Şi iată că am ajuns în grădina londoneză cu ananaşi, banane şi portocale ; găseşti aici tot ce-a picât din Grădinile Ilesperidelor. Nu ne gîndim îndeajuns la asemenea lucruri, domnule Carling.

— Nu îndeajuns, nu îndeajuns !

— Simt în mine un asemenea jet de platitudini, încît aş putea aşterne pe o foaie de hîrtie un articol de fond scris pe spatele dumitale, cît stai aplecat asupra coşurilor cu fructe. Cînd intru într-o grădină, am senzaţia că am făcut un circuit şi m-am reîntors în paradis, numai că aici 'trebuie să plătim pentru fructele pe care le culegem. De fapt, lucrurile s-au

petrecut întocmai şi în adevăratul Paradis, şi nu mai isprăvim odată cu- plata. Plătim fără •încetare. Apropo, masa de cină la domnul Victor Radnor e un adevărat spectacol. Gustul cu care doamna aranjează florile, îl echivalează pe cel cu care domnul ei alege vinurile. îmi veţi spune însă că timpul îmbunătăţeşte vinurile şi ofileşte florile. îmi veţi argumenta, poate, că, în relaţia lor cu timpul, femeile se comportă ca florile şi nu ca vinul. V-aş ruga, totuşi, să nu uitaţi că femeia este un teribil intoxicant. Şi ca să împăcăm lucrurile, domnule Carling, vom spune că vinul este spiritul femeii şi floarea trupul ei. Sau poate că invers ? Ori mai curînd o întrepătrundere. Dar priviţi la buchetele de flori şi la ciorchinii de struguri şi în mintea dumneavoastră va încolţi pe dată imaginea femeii, ceea ce dovedeşte că e alcătuită din ambele. Eram pe cale să remarc, cu tot respectul pe care-1 port influenţei consilierului legal al doamnei Burman, că, probabil, pastorul unei păcătoase care se căieşte sau nu, adică reverendul care-i potoleşte nevoile spirituale, trebuie să exercite, în acest caz, o influenţă mai mare asupră-i.

Carling murmură :

— Părintele Groseman Buttermore.

Dădu acest răspuns în chip de acoperire, ca să-şi poată continua şuvoiul de gînduri care-1 năpădise. îşi spunea, de pildă, că ascultă ziua în amiaza mare şi în plină stradă o logoree ameţită de vin ; impresie care-1 plasa pe el pe o platformă mult superioară în raport cu amuzantul domn ; faţă de care simţea o deosebită cordialitate, dîndu-şi seama că exuberanţa acestuia nu putea fi o mască ; şi rarele indicii că ar fi dorit să-i întindă capcane izvorau mai curînd dintr-o precauţie excesivă, firească pentru mintea unui om de înaltă gîndire, ale cărui incorigibile

accese de impulsivitate trebuiau să fie stăvilite printr-o mereu vigilentă dibăcie. (

— Buttermore ! exclamă Fenellan. Groseman Buttermore ! Confesorul doamnei Victor este părintele Septimus Barmby. Groseman Buttermore — Septimus Barmby. Oare numele au semnificaţii ascunse ? Zău aşa, dacă aceşti doi clerici nu şi-au cules numele la vreo răscruce de drumuri, multă vreme după ce s-au născut, s-ar zice că

T7

numele reprezintă partea lor cea mai activă, iar ei nu sint decît niște suporturi ambulante ale numelor, asemenea purtătorilor de placarde cu reclame. Deci eu cunosc un Septimus Barmby şi dumneavoastră cunoaşteţi un Groseman Buttermore. Şi, în afară de faptul că numele lor poartă un „părinte" în cap, pun rămăşag că altceva nu mai ştim despre ei. Fără îndoială, sint cochiliile de melc în care societatea îşi depozitează secretele.

—- Eu nutresc un respect adine faţă de haina preoţească, răspunse Carling, apoi tuşi uşor, pregătind calea pentru noi deducţii. Dar, fie vorba între noi, preoţii nu sînt oameni de lume.

Fenellan îl privi cu bunăvoinţă pe valorosul avocat al cărui spiriduş lăuntric scotea capul periodic, asemenea cucului dintr-un ceas cu cuc, pentru a-i proclama dreptul de a se considera membru al comunităţii oamenilor de lume. Apoi spuse :

— Roba avocăţească ţine, fără doar şi poate, de altă garderobă. Aşadar părintelui Groseman îi aparţin urechile doamnei.

— Numai una dintre urechi.

— Da ? Cealaltă aparţine, probabil, unui om de lume.

— îl ascultă pe el, mă ascultă pe mine, îl ascultă pe Jarniman, şi pînă la urmă face ce vrea ea. E o femeie foarte curioasă, demnă de studiat. Crezi c-ai ajuns s-o cunoşti, şi a doua zi îţi scapă printre degete. E sentimentală şi dură în acelaşi timp ; e femeie şi stîncă. Tot ce vrei, dar nu poţi conta pe ea. Şi încă ceva, care se aplică şi la persoana mea — Carling se aplecă spre Fenellan peste o tejghea ticsită cu salată — nimeni dintre cei care-i sînt în preajmă nu are vreo influenţă asupra ei în chestiunea pe care am discutat-o.

— Probabil că puneţi şi puţină smîntînă în salată, în afară de untdelemn şi oţet. încercaţi

odată s-o amestecaţi cu piftie de oaie.

— îmi daţi o idee nouă. Eu sînt mare amator de salată, dar în ultima vreme am cam avut dureri de stomac. O s-o încercăm cu piftie.

— Ar trebui să luaţi o dată cina la Victor Radnor;

— Bucătărie franceză, desigur.

— *Cordon bleu.*

— Mie îmi place să fiu sigur de cotletul meu.

— Mie îmi place să fiu sigur de gustul legumelor.

— Şi sosuri picante !

— Şi patiseria delicioasă. V-am spus, Cordon bleu. Miracolul e că-i vorba doar de o femeie pe care a format-o Victor Radnor. Franţuzoaică, e drept, dar bucătăreasă, nu bucătar. Devotată lui trup şi suflet, ca toţi cei care îl servesc. Am spus că-i vorba „doar" de o femeie ? Nu există francez în viaţă care să se poată compara cu ea. Vatel[1] o aşteaptă în paradis cu braţele deschise ; şi, dă Doamne s-o aştepte mult şi bine !

Carling se lăsă copleşit de pasiunea lui pentru tot ce era autentic, făcînd să se întrezărească o undă de invidie :

— Cît de mult i-ar plăcea soţiei mele să cunoască o asemenea bucătăreasă franţuzoaică. Trebuie să fie un privilegiu să iei cina cu domnul Radnor... să-l cunoşti personal. Ştiu tot ce-a făcut penru propăşirea comerţului englezesc, şi pentru a-şi edifica o avere colosală. Are geniu, după cum am mai spus. Şi donaţiile lui către instituţiile publice ! E ciudat să citeşti pe listele de donaţii pumele lui şi cel al doamnei Burman Radnor, scrise în Iccui'i diferite, la distanţă unul de altul! Mă rog, să nu ne pierdem speranţa. E un caz care necesită un compromis de sentimente şi de revendicări.

— Un prieten al meu, ale cărui cuvinte sînt

---

1 Şef bucătar al prinţului Conde, care s-a sinucis crezînd că **a** ratat un dineu oferit de stăpînul său lui Ludovic al XlV-lea.

întotdeauna împănate cu cinism, spune că oricînd se poate găsi o cale amiabilă de rezolvare a unei disensiuni, dacă ne descotorosim de Lupus şi de Vulpus.

Carling încercă să adulmece o capcană în citarea numelor Lupus şi Vulpus. Cum nu reuşi să găsească nimic, îi indică lui Fenellan adresa scuarului de pe strada Russell unde se găsea proprietatea sa, numărul casei precum şi ora la care îl aştepta a doua zi la cină. După care rămase tăcut un răstimp ; rupse apoi pauza cu un gest al mîinii şi cu un ascuţit „Biinee !“, care răsună în capul său ca un zornăit de titirez. întotdeauna îşi lua rămas bun de la oameni cu un rîs în falsetto, ca şi cum ar fi fost afectat de ciudatul sfîrşit la care ajung lucrurile.

Fenellan se mai gîndi la el un minut sau două, spunîndu-şi că era un om mai bun decît sînt avocaţii în genere. Şi care, fără îndoială, cunoştea multe despre partea nevăzută a lumii, aşa cum cunosc toţi avocaţii ; dar fiind „un om de lume“ îşi păstra cunoştinţele pentru el. Aşa cum fac toţi cei care nu au în minte piscuri alpine pe care să le escaladeze pentru a avea o vedere generală asupra căilor parcurse de ei şi de toţi pietonii lumii.

— Aş putea să-l detectez uşor pe avocat în compoziţia ta, prietene, şi să-l disociez de om, murmură Fenellan. Dar ai dreptate în aprecierea pe care o faci asupră-ţi ; pentru un avocat, eşti un băiat de treabă, şi poate că, împreună, vom reuşi să marcăm un punct în favoarea lui Victor Radnor.

CAPITOLUL VIII

CIŢIVA PRIETENI DE FAMILIE

I

Nesta încercă să citească faţa mamei ei, cînd doamna Victor coborî în salon ca să-şi primească musafirii. Văzu faţada frumoasă, destinsă, de care aveau nevoie ochii

tatălui ei, aşa cum nările lui aveau nevoie de blîndul aer. Şi era o faţă onestă, nu o înşelătoare mască feminină, cea care-1 făcea fericit pe Victor, cocoţat pe vulcanul lui.

Nataly urma să primească prietenii cu care se simţea bine, şi printre care îşi crease un statut social datorită talentelor ei muzicale. Aceşti prieteni o plăceau pentru ea însăşi, o ajutau să se simtă împăcată cu ea însăşi, să fie ea însăşi ; o stare mai greu de dobîndit, de către noi toţi, decît s-ar crede. Aşa încît reuşise să fie veselă în aşteptarea unei seri în care, cel puţin, istovitul nerv-sentinelă al inimii ei, cel care-i dădea mereu de veste cînd se apropia primejdia, se va putea odihni. Nervul care adeseori îi colora fals gesturile şi atitudinile părţii adverse, dîndu-le o aparenţă care maimuţărea realitatea într-o parodie la fel de crudă. Una din micile înţelepciuni practice însuşite de cei care suferă, este aceea de a se feri să scruteze orizonturile atunci cînd se găsesc într-o vîlcea liniştită. Asemenea momente sînt atît de tihnite, încît ne putem îngădui să visăm, să ne adormim temerile, şi să gîndim că speranţele ni s-au şi împlinit pe jumătate. Ceea ce înseamnă un armistiţiu* divin cu propriul nostru spirit frămîntat şi sfîşiat de dorinţe.

Nesta se întreba ce placide informaţii o fi cerut mama ei despre această „Ţară a Lacurilor". S-o fi interesat de casă, de district, de oamenii din jur, de peisaj ? Cum Nesta nu se prea simţea în stare să-şi manifeste regretele sub această nouă povară, care pe trei sferturi o încînta, se aşteptase ca mama ei să se arate scandalizată, să rostească un cuvînt sau două pline de demnitate, care să-i trezească şi ei mîhnirea celui de-al patrulea sfert. Şi anume, să vorbească despre

glacialitatea aristocratică a bogătaşilor de la ţară, care la început îi primeau cu căldură şi pe urmă le întorceau spatele. Aşa cum făcuseră, din cîte ştia ea, la Craye Farm şi la Creckholt. De acest ultim loc îşi amintea cu tristeţe şi revoltă, pentru

că îndrăgise mult casa din care fuseseră izgoniţi de mîn- dria vecinilor înţepaţi ; nu, nu chiar a tuturor, dar a unora dintre ei. Dar ce anume le stîrnea această mîndrie ?

în căutarea unui motiv, lipsa ei de experienţă în ce priveşte Anglia modernă, era suplinită prin lecturi privind Anglia altor generaţii. Astfel încît fata ajunsese la concluzia că totul pornea de la profesiunea de comerciant a tatălui ei. Acest lucru îi explica atitudinea trufaşă a familiilor nobiliare din jur. Dar şi unii dintre nobilii mai mărunţi aveau firme în City, aşa auzise ; iar unele dintre familiile de la ţară aparţineau, făţiş, lumii comerciale, '„Se iau unii după alţii", spusese tatăl ei la Creckholt, cînd o găsise pe maică-sa plîngînd şi se hotărîse pe dată să-şi ia din nou zborul. Dar dacă intr-adevăr se luau în asemenea hal unii după alţii, atunci domnul Durance avea dreptate cînd spunea că societatea engleză e cea mai ovină dintre oi. Nesta refuzase să accepte asemenea verdict dur, pentru că ea îşi adora compotrioţii. Mintea ei ageră îi oferise un răspuns care-i domolea oarecum nedumeririle, anume că tatăl ei, pe lingă că era comerciant, făcea şi speculaţii încununate de mare succes. Şi poate că ceilalţi comercianţi îi dispreţuiau pe cei ce făceau speculaţii, sau poate că erau pur şi simplu geloşi, sau poate şi una şi alta.

Ea îi ierta, chiar cu oarecare duioşie, spunîndu-şi că, probabil, o rectitudine puritană cu guler scrobit şi buzele strînse (Nesta gîndea numai în imagini) vedea în cel ce face speculaţii

un soi de cartofor sau de obişnuit al jocurilor de noroc. O exagerată severitate morală este iertată cu uşurinţă de cineva care se entuziasmează pentru tot ce-i vechi englezesc. încerca un conştient simţămînt de superioritate pentru că ea ştia — ceea ce ei ignorau — că speculaţiile tatălui ei, departe de a fi un joc de noroc, luau aspectul unor acţiuni de binefacere. Colonia Mont- gomery din Africa de Sud, relaţiile lui comerciale cu băşti-

naşii din India, căile ferate construite în America de Sud, instituirea unor oficii de asigurări care erau de fapt bănci pentru depozitarea economiilor, magazinele care distribuiau bunuri trainice şi ieftine pentru cei nevoiaşi, erau tot atîtea dovezi care atestau caracterul benefic al afacerilor lui. Şi apoi era atît de ospitalier, cel mai binevoitor şi mai săritor dintre prieteni, cel mai scump şi mai vesel dintre părinţi ; era tovarăşul de joacă al fiicei lui. Nesta îl judeca uneori şi cu un ochi critic, pentru ca dragostea pe care i-o purta să fie cît mai dreaptă ; şi dacă optica ei tinerească desluşea la el o dorinţă excesivă de a cîştiga stima oamenilor, trebuia să admită, în acelaşi timp, că tatăl ei făcea tot ce putea ca să o şi merite. Şi nimeni nu l-ar fi putut acuza că face mare caz de binefacerile şi ajutoarele pe care le conferea. Faptul că unii răneau deliberat, cu sînge rece, un astfel de om, îi apărea ca o josnicie de neînţeles. Şi ruperea relaţiilor sociale cu el, după ce gustaseră toate privilegiile unei astfel de prietenii, era atribuită, în lipsa altei explicaţii, unei manii de îngîmfare aristocratică. Ceea ce o împingea, in ciuda dispreţului ei juvenil pentru politică, spre un radicalism care se nutrea cu satirele domnului Colney Durance, chiar cînd acestea îi depăşeau

înţelegerea ; sau cînd nu-şi dădea seama că Durance ataca toate partidele din mult iubita ei Anglie, sub falsa aparenţă de a le elogia pe rînd. Tînărul aristocrat introdus la concertele din casa Radnor de către Lady Grace Halley, şi care purta numele de Dudley So- werby, era nevoit să plătească pentru toate păcatele clasei lui. Cu toate că era înalt, cu trăsături regulate, corect ca ţinută vestimentară, ca înfăţişare şi comportament, cu toate că era cel de-al doilea fiu al unui lord foarte bigot, şi numele familiei lui nu era pătat de nici un scandal, Nesta îi acorda mult mai puţină atenţie decît celor mai vîrstnici şi mai banali. Tatăl ei o acuza că îl sfidează. Şi Nesta repeta atunci faimoasa-i imitaţie a expresiei dulci- acrişoare a domnului Dudley Sowerby, cînd îşi ţinea gura

închisă : un fel de dispreţ blînd, umilinţa cu care suporţi o constrîngere legitimă ; părea să deplîngă mîndria unei rase care-şi masca tirania sub gluga cucerniciei. Admirabila mimică a Nestei purta strălucirea unei actriţe înăscute, şi maică-sa nu-şi putea împiedica rîsul, ca şi tatăl ei dealtfel, dar acesta din urmă nega orice asemă- nare cu originalul. O mai învinuia pe Nesta că-l încurajează pe Colney Durance să-l antreneze pe acest vlăstar de nobil în carapacea găunoasă a unor discuţii asupra primejdiei pe care o reprezintă pentru Anglia, sau a ruinei la care e împinsă ţara prin faptul că nobilii cu funcţii de răspundere şi-au pierdut iniţiativa şi capacitatea de conducere pe care le deţinuseră în trecut. Colney perora de zor, iar faţa Onorabilului Dudley exprima prin toate trăsăturile ei un „Vai ! Vai !“, asemenea unei ţinte pătrunse central de o săgeată. Şi totuşi, Colney recunoştea că „ţinînd seama de clasa şi de ţara cărora le aparţine“ indi-

vidul nu-i prost ; şi adăuga : „Am tras cu arcul în gîndirea lui şi s-a declanşat". Dacă ne referim la Victor Radnor, trebuie sl^spunem, cu părere de rău, că atunci cînd se trage în gîndurile cele mai ascunse ale unui om, acesta trebuie să fie cît se poate de atent să nu se declanşeze.

— E foarte neplăcut, e o încălcare a ospitalităţii, le mustra Victor pe Nesta şi pe Nataly, referindu-se la felul ironic în care-i trata Colney pe musafiri, în special pe tînărul Dudley, atacat şi de Nesta şi lipsit de apărarea Nataliei.

în schimb amîndouă erau gata, la cel mai mic semn, să-i protejeze pe ceilalţi. Domnişoara Priscilla Graves, mare amatoare de carne, era ridicolă în furioasa ei campanie antialcoolică ; domnul Pempton, mare amator de vin, ridica în slăvi puritatea vegetarianismului. Doctorul Peter Yatt îşi bătea joc de pilulele homeopatice ; doctorul John Cormyn jelea fiinţele umane tratate cu doze mari de medicamente, asemeni vitelor. Părintele Septimus Barmby fuma cu plăcere ; domnul Peridon socotea fumatul drept un rău mortal. Doctorul Schlesien avea concepţii germanice, Colney Durance avea concepţii ironice, Fenel- lan era liberalist şi trăsnit. Unul era optimist, altul pesimist ; nu lipseau nici radicalii violenţi, nici conservatorii rigizi. Fiecare dintre ei era opusul celuilalt, într-o măsură extraordinară pentru o societate atît de restrînsă. Dar acest lucru le provoca gazdelor un zîmbet tandru, însoţit de exclamaţia : „Sînt nişte drăguţi !" Erau cu atît mai drăguţi cu cît aveau mai multe manii şi slăbiciuni. Dar muzica îi armoniza. în chip straniu, muzica îl vrăjea pe Colney Durance, emiţătorul de fraze amare, aruncătorul de mingi ghimpate, care luau forma mărului discordiei. Fenellan spunea despre el că

suge muzica aşa cum un băieţaş supărăcios îşi suge batonul de zahăr candel : bombănind şi mîrîind. Toţi aceşti oameni atît de diverşi se întilneau şi se amestecau în sala de concert a lui Victor, recunoseîndu-şi reciproc, cu căldură şi, uneori, chiar cu entuziasm, calităţile muzicale ; divergenţele lor fireşti şi ciocnirile întîmplătoare confereu grupului un plus de savoare, care o făcea pe Nesta să spună : „Mamă, a mai existat vreodată o asemenea colecţie de suflete dragi şi frumoase, cu spirite atît de contradictorii ?“

Mama ei avea cele mai întemeiate motive să-i îndrăgească, şi să nu dorească cea mai mică schimbare în spiritele lor, pentru a putea menţine senzaţia de tihnă şi de intimitate pe care i-o imprimau trăsăturile lor de caracter cu care se obişnuise, comicul micilor antagonisme nostime şi puerile, urmate apoi de concordanţa armoniei : cu excepţia, poate, a îndărătniciei perverse cu care Priscilla Graves îşi exprima dispreţul deschis faţă de gustul inocent al domnului Pe'mpton pentru două, trei păhărele în plus. Acest domn vegetarian era prea politicos pentru a atrage atenţia asupra hălcilor de carne pe care le consuma Priscilla şi pentru a-şi exprima dezaprobarea altfel decît la modul general ; dar şi el nutrea sentimente la

fel de războinice faţă de obiceiul Priscillei ,,de a bea sîngele animalelor". Ironia întregii dispute consta în faptul că Priscillei îi plăcea domnul Pempton şi-i admira talerutul de violoncelist, iar el îi lăuda fără nici o rezervă puritatea timbrului de soprană.

Nataly era un fel de peţitoare poetică. Astfel, urmărea să-l căsătorească pe domnul Peridon cu Mademoiselle de Seilles, tînăra profesoară franţuzoaică a Nestei. O domnişoară cu maniere impecabile, care-i privea pe cei de alt neam cu ochi placizi, îngînduraţi, şi cu o muţenie foarte grăitoare, ce-i ondula uneori linia buzelor strînse.

Singura persoană puţin discordantă din grup era Lady Grace Halley. Educaţia provincială, tradiţionalistă, a Nata- liei în ceea ce priveşte conduita în societate, o făcea să dezaprobe anumite libertăţi pe care şi le lua Lady Grace. Ca de pildă, atunci cînd a comentat o căsătorie între veri, care unise domeniile conţilor de Southweare cu cele ale conţilor Cantor, din care provenea şi domnul Sowerby ; Lady Grace şi-a pus în mişcare evantaiul şi gura, subliniind deosebirile ca de la cer la pămînt dintre cele două familii. Era o femeie joasă de statură, şi toate trăsăturile ei vorbeau : sprîncenele, umerii, vîrfurile degetelor, silueta unduioasă ; avea o expresivitate de balerină. Prin şi printre aceste hieroglife, gura ei emitea doar jumătăţi de frază, de o neîngrădită şi picantă candoare. Nu ascundea de nimeni că se lansase în speculaţii în City, că se împotmolise rău de tot cînd, din fericire, îi ieşise în drum Victor îtadnor care, dintr-o mişcare a degetului mic, o scosese la suprafaţă, acest om miraculos ! Şi îi jurase solemn ca niciodată în viaţa ei să nu se mai hazardeze în afaceri fără îndrumarea şi aprobarea lui. Expunerea cauzelor care o

determinaseră să facă ce făcuse, era acompaniată de încruntări din sprîncene, zîmbete fugare, ridicări din umeri, ţuguieri de buze, foiri în scaun. Povestea că e măritată cu un centaur : partea de peste şa apnr- ţinînd unui bărbat de lemn, dar „un om excelent.“ Pentru că persoanele de clasă nu utilizează expresii compromiţătoare. Dar o femeie se aşteaptă să găsească şi puţină viaţă într-un soţ. La acest punct, apela la mişcarea de pendul a capului, care atesta o situaţie absolut contrarie. Soţul ei nu avea nici un pic de viaţă ; coborît din şa, era total adormit — „uşă-n uşă cu somnul de veci“, adăuga Colney Durance, ajutînd-o să descrie adîncul somn în care îi căzuse soţul de îndată ce ea jurase în faţa altarului să i se încredinţeze. Lady Grace îi recunoştea talentele înşelătoare şi naviga alături de el, ovaţionîndu-i frazele, cînd scotea vreuna inteligentă. Şi prezenta societăţii, într-o manieră frivolă, o natură flexibilă, care ştia să se amuze într-o lume devoratoare, printre măşti, spre oroarea moraliştilor afectaţi. O distra să-i învioreze pe cei din jur scufundîndu-i pînă la brîu într-o baie de adevăr şi şocîndu-şi ascultătorii prin revelaţii care o discreditau. Dar nu o făcea dintr-un cinism maliţios ci dintr-o înclinaţie a firii ei. „O femeie trebuie să guste şi senzaţii tari“, obişnuia să spună. Cea mai nevinovată dintre senzaţiile tari i se părea Bursa cu speculaţiile ei. Părerile soţilor care nu sînt chemaţi să plătească nu au importanţă ; şi apoi acestea variază.

Colney o împingea din cînd în cînd să sară peste cal, dar pentru că o făcea cu umor, îl ierta. Şi cînd reuşeau împreună să-i sperie pe preacuviincioşi, considerau că marc-aseră un succes. Silueta suplă, buzele frumoase, eleganţa persoanei ei, constituiau un permis de liberă tre-

cere pentru uimitoarele-i confesiuni, destinate numai urechilor masculine, indiferent de sexul celor care o ascultau. Nataly putea fi de faţă, dar prezenţa femeilor nu-i stimula expansivitatea. Cel puţin nu femeile cu prejudecăţi care participau la concertele din casa Radnor : domnişoara Graves, doamna Cormyn şi altele. Avea o consideraţie deosebită pentru Mademoiselle de Seilles, şi o punea pe seama francezei desăvîrşite pe care o vorbea aceasta. Se poate să-i fi plăcut limba, dar în realitate

aerul aristocratic al tinerei îi cîştigase stima. Fetele însemnau pentru ea zăpezi de primăvară. Faţă de Nesta îşi arbora zîmbetul litografiat sau mai eurînd zîmbetu.l gravat, cu nota lui de indulgenţă. Cu excepţia momentelor în care fata cînta. Iubea muzica şi pretindea că muzica e salvarea bietului Dudley. Muzica era trăsătura care-1 distingea de clanul nobilimii evanghelice a familiei Cantor, trăsătura care-i oferea un subiect sigur de discuţie în * societate şi care, în mod bizar, contribuia la graţia persoanei lui. Cînd era cu flautul în mînă, gura lui cu buzele ţuguiate, gata să sufle, îşi pierdea obişnuita grimasă de mîhnire. în timp ce cînta, păstra o ţinută foarte distinsă, cu totul diferită de insistenţa cu care Victor Radnor puncta aproape fiecare notă printr-o mişcare, asemenea unui Apollo strălucitor urmărind nimfa sunetului dulce. Cel dintîi era prea metodic, iar cel de-al doilea prea înflăcărat. Cînd executau duetele de Hauptmann, acompaniaţi de Nesta la pian, contrastul dintre claritatea incoloră a unuia şi suprasolicitarea conţinutului emoţional la care se preta celălalt se făcea simţit, în ciuda acurateţei şi echilibrului imprimate de degetele fetei. Cum şi ea cînta la flaut, era în măsură să-i critice — cu toate că în ultima vreme flautul fusese alungat de la buzele ei, care se dedicaseră exclusiv cîntului. Canto fiind una dintre ambiţiile cele mai recente ale domnişoarei. Nu găsea nimic de corectat la modul de execuţie al domnului Sowerby, în timp ce interpretarea tatălui ei era susceptibilă de toate cri-- ticile ; şi totuşi tatăl ei era cel care cînta cu vitalitate, cu pasiune. După vehementele-i exhibiţii, Victor Radnor îşi bătea joc de propriile sale performanţe. El se considera un ascultător fericit, fie al gungurităului „dragului de Corelli', fie al măreţiei cerurilor răsunătoare şi pădurilor unduitoare ale lui Beethoven.

Expresia lui cînd asculta muzică era un lucru

demn de urmărit ; o înfăţişare total spiritualizată ; lumina din ochi părea să-i fi izvorît din adîncuri, şi vibraţia acestei lu

mini era cea a unui suflet care cunoaşte seninătatea. Ochii lui iscodeau plăcerile şi revelau bucuria cu care se nutrea din esenţa lor : erau ca două porţi ce zăvorau un soare lăuntric, dar se deschideau larg spre toate edenurile din afară. Puţini dintre noi deţin această dublă semnificaţie a luminii din ochi. Pe Lady Grace o captiva, li şopti lui Fenellan :

— Iată un om în stare să cunoască extazul.

Fenellan nu avea nevoie să-i urmărească direcţia privirii, pentru că-i spusese acelaşi lucru, pe un ton similar, şi cu o seară înainte. Şi era curios pentru o femeie ca ea să se repete, folosind aceleaşi accente. Lady Grace era şi ea în stare să cunoască extazul ; dar trăsăturile şi membrele ei îl trădau printr-o continuă mobilitate, care se situa între instinct şi deliberare. Avea instinctul labilităţii, instinct pe care nu-1 controla nici un moment, ba, dimpotrivă, era încântată de efectele pe care le crea. Numai cînd observa că scînteierea înaripată din ochii lui Radnor îi inspira o invidie aproape inconştientă, îşi dădea seama că fusese depăşită. Şi e posibil să fi fost depăşită în capacitatea de a simţi pînă dincolo de putinţa exprimării; Asemenea reflecţie referitoare la un bărbat, le face pe femei dureros de sensibile la faptul că ele sînt doar femininul iui.

— Fiică-sa a moştenit numai frumuseţe, răspunse Fenellan.

Lady Grace aruncă o privire Nestei, apoi îşi întoarse ochii spre Nataly.

Era adevărat, chipul unei mame care nu deţinea nici pe departe vitalitatea tatălui, eclipsase oarecum această însuşire în copilul lor. Mama îi transmisese fetei bogăţia de tonuri şi de nuanţe ale vocii, ţinuta majestuoasă, buclele dese

castanii, care la fiică se transformaseră în şuviţe de aur pe lingă tîmple. îi dăduse fetei o stăpînire de sine pe care Victor nu i-ar fi putut-o transmite. Dar

nu-i dăduse nimic care să se poată confrunta cu temperamentul lui exploziv. S-ar putea spune că o înzestrase cu diferite calităţi morale, dacă doriţi. în clipa de faţă, însă, vitalitatea era meteorul care o orbea pe Lady Grace ; nu putea percepe valoarea competitivă a unor lumini mai potolite. Vrăjită de farmecul timbrului de contralto al Nataliei, într-un duet cu Priscilla Graves, Lady Grace îşi gesticula extazul, îl exprima prin exclamaţii profund sincere. Dar dacă reflectai asupra reacţiilor ei, constatai că nu aveau nici o greutate, şi că graiul nu avea nici o putere de expresie în comparaţie cu privirea de încîn- tare a lui Victor, în timp ce asculta nobila curgere a muzicii.

Nataly auzise invitaţia pe care Victor o adresase oaspeţilor, să viziteze a doua zi „Ţara Lacurilor".

Primele ei gînduri se îndreptaseră cu îngrijorare spre coşurile cu merinde pentru picnic. în pat, îi vorbi lui Victor despre acestea, dar soţul ei soluţionase totul, în- credinţîndu-i misiunea lui Madame Callet. Şi ştia prea bine că Armandine va face tot ce era de făcut.

— Dacă nu poate aduna din cămară cîte ne trebuie, te asigur că la şapte dimineaţa va fi la prăvălia din Picca- dilly. Vei avea de două ori mai multe provizii decît numărul oaspeţilor.

Nataly se reconforta cu gîndul că toţi cei invitaţi îi erau prieteni, cînd Victor îi menţionă că trimisese în cursul după amiezei o invitaţie şi domnişoarelor Duvidney, poftindu-le să-i aştepte a doua zi la gară, pentru o deplasare la casa pe care o construise el pe noul său domeniu.

Nataly era uimită. Ştia prea bine că domnişoarele Duvidney făceau parte din categoria fiinţelor friabile pe care le menţine numai cimentul obiceiurilor statornicite ; fiinţe care nu

au în ele forţa de a recunoaşte ceea ce nu e universal recunoscut. Femei bune la suflet, nelumeşti, care erau poate mai dure decît lumea, pentru că aveau orizonturi mai înguste şi erau speriate.

— Dar, Victor, eşti convins că vor refuza.

— E posibil să fi plecat din nou la Tunbridge Wells. Apropo, au acolb o societate pe care aş dori-o pentru Fredi. Ai spus că „sînt convins“, draga mea ? Sînt perfect convins. Dar acumularea de invitaţii şi de refuzuri le va înmuia pînă la urmă, ai să vezi. Trebuie să le cîşti- găm şi le vom cîştiga în interesul lui Fredi.

Nataly cunoştea planurile lui cu bătaie lungă, febrilitatea cu care-şi făurea proiectele. I se părea zadarnic să-i mai spună ce gîndea, anume că ingeniozitatea lui era ineficace într-o situaţie dictată de prudenţa pură ; şi cu atît mai bine pentru ei.

Discutară apoi despre doamna Burman, pînă cînd Nataly se simţi obligată să rostească o rugăciune pentru a se elibera de anumite gînduri sinistre, extrem de prolifice, pe care nu le putea înfrunta. Jumătate din rugăciunea ei cerea tot binele pentru doamna Burman : „să-i dea Domnul viaţă lungă, dacă sărmana doamnă se agăţa de viaţă, şi dacă era într-adevăr caritabil să i-o doreşti. Şi cerul e în măsură să ştie acest lucru : cerul are milă de cei suferinzi.“

Nataly simţi ipocrizia rugăciunii ei. Şi încetă să se mai roage.

CAPITOLUL IX

VIZITA LA „ŢARA LACURILOR“

S-ar putea să nu fii îmboldit de dorinţa

ostentaţiei, şi ţi se poate ierta aparenţa unei ostentaţii cînd exclami, cu un gest regesc, în chip de creator şi de proprietar al locului :

:— Vă prezint „Ţara Lacurilor“ !

Mijloacele de locomoţie care făceau legătura cu gara ii depuseseră pe toţi pe o pantă a drumului, în faţa unui teren ondulat, pe care se avîntase fantezia arhitectului nostru englez modern, concretizată în cărămidă roşie luxuriant distribuită de la frontoanele centrale pînă la aripile laterale, în nişe, unghiuri, curbe, creneluri, portaluri, balcoane, firide, proeminenţe, extinzindu-se pînă la cătunul roşu al grajdurilor şi dependinţelor ; un loc armonios în neregularitatea sa ; şi colorat îmbietor de verdeaţa din jur, de pinii din spatele clădirii, de noii de deasupra ei. Nu multe palate se puteau mîndri că ar fi mai somptuoase. Faldurile şi rotunjimile şi desfăşurarea clădirii pe terenul văluros îi dădeau înfăţişarea unui steag imens fluturînd în vînt.

Nataly o privi. Următoarea ei privire se îndreptă spre Colney Durance. Apoi făcu aşteptatele semne de încuviinţare în direcţia trăsurii în care se găsea Victor. Ar fi fost oricînd gata să schimbe întreaga măreţie a priveliştii pe solitudinea intimă a cămăruţei ei. O multitudine de senzaţii contradictorii, şi un nod în gît pe care-1 detesta, o sileau să-şi forţeze o furie lipsită de temei, îndreptată împotriva nimănui şi a nimic, o furie nebunească, ce constituia însă unica ei resursă pentru a-şi stăvili valul care-i năpădea ochii.

Victor înota printre exclamaţiile care-1 înconjurau, ca un scăldător într-o mare încălzită de soarele dimineţii, îi conduse pe aleea dreaptă către holul încercuit de galerii, oferindu-le două splendide privelişti la ferestrele din faţă şi la cele din spate, unde pajiştile coborau pînă la lacul lui Fredi : un spaţios dreptunghi de apă, cu totul remarcabil într-un ţinut care nu abunda în asemenea binefaceri. Victor

voise să transforme lacul într-o trăsătură distinctivă a ţinutului ; îl adîncise şi-l extinsese, construise izvoare şi săpase canale de aducţie. Graţiosul pavilion al lui Fredi, de pe malul lacului, avea o temelie de marmură, înaltă de un metru şi jumătate, peste care se înălţa o cabană de lemn sculptat In faţă, o trambulină care-i îngăduia un salt de la doi metri şi jumătate ; alături, un debarcader la care se legăna o elegantă barcă cu vîsle. De jur împrejur, verdeaţă ; o pădurice de fagi mărginită de mesteceni drapa ca o cortină verde latura dinspre nord. Soarele de dimineaţă şi soarele de asfinţit poleiau pe rînd partea lor de lac. A mai făcut vreun om aşa ceva pentru a satisface o domnişoară cu gusturi poetice ? Căci aşa era domnişoara Fredi, cea mai rece, pînă în prezent, din întregul grup, visînd la preferinţa ei pentru „casele vechi"', cum fuseseră Creckholt şi ferma Craye. Victor urmărise „s-o capteze şi s-o vrăjească“, potrivit cu idealul bărbatului în ce priveşte binefacerile acordate sexului slab. Fata strîngea mina tinerei ei preceptoare franceze,' Louise de Seilles. Ca în orice lucru pe care-1 făcea pentru fiica sa, Victor Radnor scotea cît mai mult în evidenţă grija lui prevenitoare pentru comoditatea şi gusturile fetei : pereţii panelaţi în interior cu lemn de pin,' rafturile pentru cărţi, cîrligele pe care urma să-şi atîrne tablourile preferate, canapeaua aşezată sub o fereastră, ca să ascundă persoana care se odihnea şi, totodată, să-i ofere din plin lumină pentru lectură ; căminul pentru focul de butuci, cînd ar fi dorit căldură, pentru că Fredi înota în toate anotimpurile ; lada de stejar pentru prosoape ; lemnul sculptat al cabanei, pe care se desluşeau porumbiţe, căluţi, peşti, galeriile ce aşteptau draperiile de mătase înflorată pe care urma să le aleagă ea şi prin care, de pe culcuşul de odaliscă, va întrezări apa însorită.

— Acesta va fi ascunzişul de naiadă al lui Fredi,

cînd va dori să scape de Herr Străuscher şi de Signor Ruderi, adăugă Victor, petrecîndu-şi braţul pe după umerii fetei recunoscătoare. Şi dacă profesorii vor plonja după ea în apă, pun rămăşag c-or să rămînă cu buzele umflate : Fredi înoată ca un delfin. Lacul e alimentat de trei izvoare care-i aduc toată apa de pe înălţimile din jur.
Am ales locul ăsta tocmai din cauza lacului şi a pinilor. Iubesc pinii.
— Dar, omule minunat ! Ce nu iubeşti dumneata ? întrebă Lady Grace, surprinzînd momentul cel mai potrivit pentru emfază răsunătoare.
— Asta-1 împiedică să acumuleze grăsime, îi dădu Colney replica.
— Ce anume îl împiedică ? întrebă plină de interes soţia medicului homeopat Dr. John Cormyn, o doamnă sentimentală, cu predispoziţii spre îngrăşare.
— Prostii, nu-1 asculta pe Colney, strigă Victor.
Doamna îl ascultă totuşi pe Colney vorbind despre un
remediu încercat, mult mai eficient decît renunţarea la cartofi şi la zahăr. Maladia ei o obliga să-l asculte, deşi îl detesta pe acest om ireverenţios şi răutăcios, cax-e recomanda, pe un ton solemn, siluetelor cu tendinţe de expansiune să se îndrăgostească ; să iubească pe oricine şi orice ; iubire violentă şi universală. In felul acesta, se topeşte grăsimea acumulată printr-o rapidă asimilare a hranei. Obezitatea e cea mai sensibilă dintre maladii ; probabil pentru că e conştientă de faptul că legitima-i chemare spre pasiune e întotdeauna înecată în foile de plăcintă ale grotescului. Doamna se simţea jignită, şi arăta acest lucru, şi se ruşina de ea însăşi că nu se putea în- frîna ; ceea ce aproape că îi aduse lacrimi în ochi.
— Gazda noastră este un exemplu concret, urmă

Colney.

îşi flutură mîna în direcţia casei. Cuvintele lui aveau un înţeles ascuns. Evident, era în căutare de victime. Priveliştea „Ţării Lacurilor" îi aţîţase vîna satirică. E pasionant să înţepi şi să sfîşii cînd ai temeiuri raţionale. Dar faţa lui, care păstra resturi de frumuseţe, arbora un surîs adormit, ascuns parcă sub un văl. Numai cei care-1 cunoşteau bine îi desluşeau, pe sub pleoapele lăsate, ghearele gata să se repeadă.

Nota comună era admiraţia, exprimată pe diverse tonuri. Situarea spre sud-est a edificiului cu frontoane roşii şi terasa ca o scoică albă, profilat pe o plantaţie de pini înalţi care se căţărau pe o colină în dreptul aripii stingi, era admirată individual şi în masă. Minunată, de-a dreptul miraculoasă era povestea legămîntului făcut de Victor să termine toată construcţia într-un singur an ; şi greva muncitorilor şi discuţiile purtate cu ei, metodele de convingere şi reîntoarcerea unanimă la lucru ; urmată de dublarea, întreirea numărului de muncitori. Glorioasa privelişte a englezilor muncind de bună • voie ! Aşa cum fac englezii cînd, în sfîrşit, se încălzesc ; şi atunci cuceresc, nu există nimic care sa nu poată ei cuceri. Aşa vorbea cuceritorul. Şi cît de admirate erau serele care se întindeau pe trei rînduri lungi. Una dintre ele începea din salon şi sfîrşea într-un dom central al plantelor tropicale. Şi straturile de flori din grădină erau admirate ; şi ienu- perii irlandezi, proaspăt plantaţi, care mărgineau şoseaua spre vest; şi cele trei şiruri de scări care coborau majes- tuos de la cele trei pajişti verzi, terasate, pînă la pantele ierboase care înconjurau lacul. Şi din nou fu admirat lacul, şi fu admirată casa.

Şi acum, să vizităm grădina bucătăriei. Aci admiraţia îmbracă forme joviale, legate de nevoile practice. Sînt admirate straturile spaţioase de sparanghel şi metoda franceză de sădire a plantelor

comestibile la intervale largi, precum şi sistemul francez de plantare a pomilor fructiferi : piersici, peri, pruni, de-a lungul zidurilor, pentru a cîştiga spaţiu şi a le oferi mai mult soare. Elogiile se îndreaptă către grădinar. Oaspeţii sînt determinaţi să admire, temporar, metodele franţuzeşti. Cîtă înţelepciune practică în dispunerea livezilor ! E drept, francezii nu au o constituţie care să se poată compara cu aceea a Angliei, dar cînd sădesc o livadă se gîndesc la fructe, şi nu — Victor citează aici cuvintele unui prieten — nu la lemn, cum fac bravii englezi. Ascultă cu toţii şi studiază exemple

de raţionalism fructifer. Mai departe, firul expunerii
ajunge, în mod logic, la vechea mărturisire că englezii nu ştiu să gătească. La acest punct; expandează spiritul caustic al lui Colney Durance : englezii nu au simţul mirodeniilor şi al aromelor ; sîntem împinşi îndărăt, pas cu pas, şi simţim nevoia să ne retragem precipitat în tainiţele în care luminările de ceară vegheate de sciiitorii noştri ne ilumineză imagini misterioase ale caracterului naţional englez, demne şi ele să stîrnească admiraţie. Ceva facem şi noi, englezii, altfel nu ne-am afla unde ne aflăm. Dar ce anume facem (cu excepţia jocului de cricket, desigur), ce anume facem care să nu fie făcut şi de alte popoare ? întrebă Colney, excluzînd fotbalul şi cricketul.

Un om cu un ascuţit spirit satiric, aflat într-un cerc de englezi care nu recurg la pumn ca să-i închidă gura, îşi poate potoli furia excesivă iscată de un popor ilogic sau de o prosperitate de-a dreptul provocatoare, constatînd doar cît sînt de muţi. sau ce limbă de plumb au cei din jur cînd e vorba să-i răspundă. I se oferă nenumărate prilejuri de acest fel. îi vede mînioşi. dar neputincioşi ca buturuga care scrîşneşte sub fierestrău. Impulsul lor de a riposta printr-o francheţe încorsetată însă de haina strimtă a bunei creşteri, e amuzant, stimulator. Colney Durance îi ademenea pînă la marginea mocirlei, în care apoi îi scufunda, lăsîndu-i să se zbată cu patriotism. Şi trebuie să spunem că, deşi cei vizaţi sufereau mai puţin decît suferea el de pe urma veninului stârnit de dînşii, îi trata cu cruzime ; le crea momente stingheritoare. Toţi aceşti prieteni din jurul lui simbolizau naţia, o naţiune absurdă. Şi cum nu-şi putea ataca gazda, pe Victor Radnor, un om total iraţional, alegea entitatea abstractă a naţiunii pentru a-şi revărsa asupră-i dispreţul lui cinstit. Prietenul

iraţional îl înfuria în mult mai mare măsură decît absurda patrie-mumă. Casa asta denumită ,.Ţara Lacurilor“, stupiditatea cu care prietenul lui o clădise şi intenţia de a locui în ea, după toate experienţele care-i dovediseră inca-

paritatea de a stabili raporturi normale cu lumea pe care o provoca necontenit, incitau viespea din mintea lui Durance. Dar furia care clocotea sub înfăţişarea lui împăciuitoare, fu pedepsită prin faptul că se pomeni secondat de doctorul Schlesien. Şi de astă dată, nu persoana doctorului, ci nepotrivirea îi aţîţă mînia. Un german aflat pe pămînt englezesc trebuie să ţină totuşi seama de îndatoririle lui de musafir. In acelaşi timp, însă, Colney spunea lucruri menite să dezumfle apologiile unui teuton cu spirit de observaţie, care nu se mai găsea în faza primului entuziasm pentru carnea de vacă englezească său pentru tenul rumen al englezoaicelor.

— Ah, ja, e adevărat ce spui, începu să-i ţină isonul doctorul Schlesien. Eng'lejii ze dezvoltă la vel de repede ca ji alde popoare, numai gă în log să li ze desvolte creierul, li ze dezvoltă coarnele. Sînt tauri. Voarte adevărat.

Ultima parte a frazei o rosti cu un rîs mugit.

Colney îi înregistră cuvintele în memoria lui răzbunătoare. Cu Fenellan, însă, avea numai ciocniri vioaie, lipsite de răutate. Rămînea doar cu regretul, cînd spada lui Fenellan îi străpungea scutul, că prietenul lui dorise să-l atace. în persoana Priscillei Graves ar fi întîlnit o ardentă apărătoare a Angliei, dacă domnişoara n-ar fi fost preocupată în momentul de faţă să observe comportarea Lady-ei Grace Halley faţă de Victor Radnor. O supăra din pricina doamnei Victor. Prin obîrşie şi clasă socială, era ostilă libertăţilor pe care şi le îngăduiau aristocraţii. Cruţîndu-1 pe Colney, îşi vărsa necazul pe domnul Pempton, pentru că nu scotea o vorbă cînd auzea cum e ridiculizată patria lui. Domnul Pempton susţinea întotdeauna că mişcarea vegetariană e mai avansată în Anglia decît în alte ţări, dar se îndoia că asemenea dovadă în favoarea compatrioţilor săi s-ar bucura de aprobarea Priscillei.

— Satira nu a constituit niciodată un argument, îi răspunse el, evaziv.

In schimb, părintele Septimus Barmby fu răsplătit cu zîmbetul ei, cînd rosti cu vocea lui adîncă de bas, îndrep- tîndu-şi ochii spre Victor :

— Ne putem lăuda, cel puţin, că din sinul nostru se ridică oameni meniţi să conducă oamenii.

Invitaţia la masă, făcută de Arlington, feciorul lui Victor, sosi la ţanc, conferind observaţiei preotului fericita recunoaştere a binefacerilor pe care le primim din mîinile cuceritorilor noştri. Pînă şi doctorul Schlesien, care nu era un antagonist al Angliei, ci numai un observator critic, asemenea lui Colney Durance, făcu reflecţia, cînd se găsi în faţa merindelor de picnic bogat etalate în domul de sticlă, că, orice s-ar spune, în ce priveşte comerţul, englezii au reuşit să se smulgă din ţărînă sub îndrumarea unora dintre spiritele lor cele mai luminate — în cazul de faţă, un mare comerciant. Şi se întrebă în sinfea lui dacă geniul, de care englezii ăştia dezorganizaţi dădeau uneori dovadă în chip cu totul surprinzător, nu e superior Metodei. Chit că, pînă la urmă, metoda este cea care învinge, oricît de tîrziu ar fi pornit în cursă.

Prînzul a fost vesel, avîndu-i pe Victor şi pe Nataly drept gazde, iar pe Fenellan, Colney Durance şi Lady Grace Halley drept animatori. Un nor pîntecos care plana peste dom, împroşcă sticla acoperişului cu o rafală de stropi reci, apoi se retrase spre apus, unde se prefăcu într-un radios lanţ de munţi, stîrnind simţul poetic al lui Victor :

— Iată, avem Alpii elveţieni în văzduh.

— Cu peruci Ludovic al Paisprezecelea în creştet, adăugă Colney.

Iar Fenellan îl completă :

— Sau mai curînd un uriaş tribunal de judecători

cu peruci, la procesul unei celeste Phryne [1]

Masivul nor alb se topi de pe albastrul cerului, parcă pentru a informa comparaţia.

Dar Victor şi Lady Grace respingeau orice glumă făcută pe seama naturii. Asemenea comparaţii li se păreau falsuri grosolane şi oribile din partea celor cărora li se oferea aur pur. îl detestară pe părintele Barmby cînd declară că el văzuse „Capitole întregi din Vechiul Testament în grupările norilor".

Dar pentru Nesta, însăşi privirea preotului însemna un capitol din Vechiul Testament. Vocea acestui cleric avea o adîncime care sugera cele mai vibrante profunzimi de gîndire sau de rostire ; şi frageda tinereţe a Nestei fusese atît de impresionată de sanctitatea a ceea ce Fenellan numea „tonul pe care Barmby se tîrguieşte cu Dumnezeu", îneît îl privea adeseori cu gratitudine numai cit îi auzea glasul. Şi Nataly încerca o senzaţie de siguranţă cînd asculta asemenea voce venind din asemenea veşmînt. Drept care, ori de cîte ori Fenellan sau Colney îl atacau pe preot, trăgîndu-1 care-ncotro pentru că sentimentele şi sonorităţile lui aveau iz de catedrală, Nesta şi Nataly proiectau asupră-i raze protectoare ; pînă într-acolo, îneît preotul ajunsese la plăcuta concluzie că ieşirile pripite sînt sursa unei adevărate delectări.

Să ajungem acum la vecinii „Ţării Lacurilor" ; aceştia erau în cea mai mare parte negustori îmbogăţiţi, pare-se. Printre ei, ici-colo, cîte un filon de aristocraţie ; şi un singur descendent al unei familii care locuise în acel loc din moşi-strămoşi, avînd mentalitatea şi ducînd viaţa răzeşilor din secolul precedent. Domnul Pempton ştia cîte ceva despre acest Conte de Hefferstone, Beaves Urmsing

1 Curtezană greacă, model al lui Praxiteles pentru statuile **lui** Venus. Acuzată de impietate, a fost achitată pe temeiul extraordi- ' narei ei frumuseţi.

pe nume : un om roşcovan, saxon din cap pînă în picioare ; o flacără care încă pîlpîia în cenuşa „Celor şapte regate ale anglosaxonilor". Avea şi un cîntec, Gălbinelele, pe care era gata să ţi-1 cînte oriunde şi în orice ocazie.

Să locuieşti atît de aproape de metropolă şi să ai totuşi în vecinătate pe cineva din venerabilul buric al ţării, era o adevărată raritate. „Nu mai spune !" exclamă Victor, fermecat de pitorescul unui vecin care-i purta imaginaţia către originile Angliei. Şi-i aruncă lui Nataly o privire care o chema să se mîndrească. Dar faţa ei nu trăda nici un fior. îi percepu rezistenţa şi continuă :

— Am întîlnit in tren vreo doi-trei dintre vecinii noştri, oameni simpatici : Gladding, bancherul, un general Fanning ; omul ăla, Blathenoy, renumitul agent de schimb. Dar realitatea este că, fiind atît de aproape de Londra, nu avem nevoie de societatea vecinilor. Intenţionăm să unim practic „Ţara Lacurilor" cu Londra.

— Metropola devenind o suburbie, murmură Colney, referindu-se la unire.

— Totuşi trebuie să vă aşteptaţi la invaziile vecinilor, interveni domnul Sowerby.

— Ne-am luat măsuri de precauţie, răspunse Victor, înălţînd din umeri.

— Uşile ferecate par o puternică măsură de precauţie, pînă cînd auzi pe cineva afară, încercînd minerul uşii la miezul nopţii, aruncă Fenellan o remarcă aeriană, ca şi cum n-ar fi spus nimic.

Cuvintele lui îi merseră Nataliei drept la inimă.

— Aşadar, n-o să ne lăsaţi singuri aici, se adresă ea musafirilor.

Părintele Septimus Barmby se făcu purtătorul de cu- vînt al congregaţiei. Ca un ecou al unor torente subterane cu o vuitoare cascadă la orificiu, clericul o informă despre „adînca fericire pe care le-o dădea

acest privilegiu“.

Cuvintele lui o reconfortară pe Nataly, iar Nesta îi trimise un surîs recunoscător.

— Să nu-ţi imaginezi, doamnă Victor, că într-o casă ca asta te poţi izola de vecini, comentă Lady Grace ridi- cîndu-se de la masă. Au şi ei drepturile lor.

— Ca şoarecii la cămară.

— Ca gîndacii ia bucătărie, spuseră, pe rînd, Fenellan şi Colney.

— Nu, nu, nu ! protestă Victor scuturînd din cap, indignat să audă că nişte oameni cumsecade pot fi comparaţi cu vieţuitoare atît de murdare, şi apărîndu-i în maniera lui regească» Făcînd acest luc.ru, risipi ca pe un nor duhurile rele care-i întunecaseră în ultima vreme exaltarea. Nu, continuă el, dar e o adevărată beatitudine să poţi respira aerul de aici !

Pieptul lui umflat şi nările dilatate o invitau şi pe Nataly să soarbă aerul. Ea îşi adună vitejeşte rămăşiţele zîmbetului şi încuviinţă din cap.

Victor se adresă în şoaptă lui Lady Grace :

— Biata de ea, are nevoie de timp ca să-şi revină după o asemenea surpriză.

— Da ? Eu cred că mi-aş reveni foarte repede. Ce suprafaţă de pămînt ai ? întrebă.

— în principiu, o sută optzeci sau o sută nouăzeci de pogoane... dar în realitate trei sute şaptezeci, dacă includem plantaţiile, lacul, dependinţele.

— Destul de mult, ţinînd seama de profiturile pe care le aduce pămîntul, sau, în cazul de faţă, de profiturile pe care nu le aduce. Va trebui să facem speculaţii sistematice în City ca să-l menţinem.

— Nu vreau să vă aud vorbind de asemenea lucru, nici măcar în glumă.

Venind de la un astfel de om, cuvintele purtau o ameninţare ca de tunet. Doamna răspunse jucăuş, ţuguin- du-şi buzele într-un botic şi ridicînd din

umeri, con- ştientă^nsă de solida lui autoritate asupră-i.

— Proprietatea noastră din Worcestershire nu atinge nici jumătate din suprafaţa voastră, urmă ea, adresîn- du-se Nataliei. Dar e destul de mare, cînd nu sîntem paralizaţi de gută, şi deci putem primi oaspeţi. Sper ca într-o zi să ne faceţi şi voi o vizită.

— Fioi contăm pe dumneavoastră aici, Lady Grace,

Subînţelesurile răspunsului fuseseră supraaccentu-
ate. Lucru neobişnuit pentru această femeie bine crescută. Şi cuvintele nerostite ne pun întotdeauna pe gîn- duri. Lady Grace-reluă discuţia :

— Preţuiesc această favoare. La noi, acolo, ne învîr- tim într-un cerc de amatori de cai-cîini-vulpi. Plicticos. Ah, de-am avea muzicienii şi vorbitorii de aici !

Nataly îi zîmbi cu amabilitate, negăsind un răspuns potrivit la complimentul acestei persoane pe care o aprecia.

Lady Grace era, la rîndul ei, un critic de amabilă ostilitate. Fiecare dintre noi poate observa la alţii prezenţa unor defecte aparţinînd specimenelor inferioare ale rasei umane, alături de o calitate sau două cu adevărat superioare ; calităţi pe care le poţi exalta pînă la epuizare ; şi dacă apologia calităţilor se dovedeşte a fi prea eficientă, o poţi atenua insistînd asupra lor, dar sugerînd că faci apel la bunăvoinţa celui care te ascultă. Cînd nu ne place o persoană, deşi nu avem nici un motiv ca să ne displacă, sîntem foarte nepărtinitori în aprecierile noastre.

In timpul tui'ului admirativ prin camerele de la parter, Colney Durance se pomeni alături de doctorul Schle- sien. Acesta din urmă mergea fumînd şi elogiind, însă în ■mod suportabil, nu ca un om cu gura perpetuu căscată de uimire. Colney remarcă la

un moment dat :

— Fără îndoială, germanii sînt rasa cea mai puţin amestecată din Europa. Din acest punct de vedere se pot lua la întrecere cu aborigenii. Ciudat, ei au inventat enciclopedia pentru cunoaştere, şi cîrnaţii pentru nutriţie. Cum îţi explici lucrul ăsta ?

Doctorul Schlesien răspunse întrebării infantile printr-o vagă înălţare din umeri, ca un Atlas înţepat de o muscă. După care vorbi :

— Domnul meu, citatele pe care le volozeşti de obicei zună într-o latină voarte englezească. Pe viitor va trebui să te rog să Ie ajterni in zgris. Zînt neinteligibile pentru noi, cei de pe gontinent.

— Noi sîntem insulari, răspunse Colney cu plictiseală.

— O, vaceţi şi voi lucruri mari... adăugă doctorul Schlesien cu politeţe, sugerind prin muzicalitatea tonului micimea lucrurilor făcute de englezi.

— Facem case mari, ca să ne folosim cărămizile.

— Ba nu, Colney, ca să locuim în ele, interveni Victor.

— Case pe care nu sîntem în stare să le însufleţim.

— Ce tot învârteşti limba-n gură ?

— Nu sînt palatele familiei Hohenzollern !

— Astâ-i adevărat, replică doctorul Schlesien. Nu, dar îngepeţi şi voi să învăţaţi disciplina : gonstruiţi. Zînt de agord gu dumneata, nu gonstruiţi palate Hohenzollern. Dar trebuie ză priviţi înainte. Capul sus. Ire necesse est. [1] Trebuie ză urcaţi : veţi ajunge la ceva. Trebuie ză aveţi idei !

— Mă rog, dar cînd vom reuşi să ajungem la nivelul vostru ?

— Domnule, nu voi zbune mai mult degît gă noi nu avem nevoie ză primim lecţii de la zdrăini.

---

1 E inevitabil să mergeţi înainte (lat.)

— Intr-adevăr, ne aflăm în raportul discipol-maestru. Voi deţineţi supremaţia în muzică, jurisprudenţă, chimie, învăţămînt, bere, arme, maniere.

Doctorul Schlesien pufăi o trîmbă de fum şi trecu mai departe.

— Ciopleşte în blocul de piatră teutonică în căutarea spiritului, spuse Colney, întorcîndu-se spre Fenellan.

— Poţi să-i acorzi şi statuia terminată.

— Crezi că au maniere ?

— Ei, asta-i o cravată prea strînsă pentru beregata teutonă... Dar el se pricepe s-o lărgească.

Victor se apropie de cei doi cu o privire întrebătoare.'

— Ce tot puneţi la cale ? Vă rog, nu tulburaţi pacea şi buna înţelegere. Schlesien e un tip minunat. Cunoaşte politică mai bine ca noi toţi la un loc. înţelege muzica. Şi e bine intenţionat, asta puteţi vedea şi voi. Vă legaţi de un om cu desăvîrşire serios. Şi e un cărturar. Care nu plictiseşte însă pe nimeni cu ştiinţa lui.

— Dacă s-ar apuca să ne scalde în atmosfera grădinilor Academiei, l-am face să-şi înghită nuiaua de profesor şi să-i rămînă în gît, spuse Feneilan.

— Tu, da, zise Victor recunoscînd vechiul antagonism al lui Feneilan faţă de doctor ; dar Colney îi ridică întotdeauna pe germani deasupra noastră.

— O face ca să-şi antreneze muşchii braţelor.

Victor îi conduse mai departe, în alte apartamente,
gîndindu-se cu plăcere că părintele Septimus şi tînărul Sowerby, care reprezentau însăşi vechea Anglie, nu luau în seamă hărţuielile celor doi ironişti. Va trebui să-şi instruiască prietenii ca să-i fie de ajutor în campania pe care urma să o întreprindă. Pentru că urma o campanie, şi încă una de proporţii.

îşi aminti de întregul plan pe care-1 ticluise, de toţi factorii lui, de felul cum răsucise totul în minte, chiar cu cîteva clipe înainte de a fi căzut pe Podul Londrei. Măreţia acestei iniţiative îl copleşise pînă într-atît, încît cel mai mărunt obstacol lua în ochii lui aspectul unei mîrşăvii. Şi cînd, aşa cum se aşteptase, Colney şi Feneilan se prefăcură în muşte agasante care înţepau pe oricine puteau, Victor rămase surd la absurdităţile care lui Fredi îi aduceau lacrimi în ochi, iar pe I.ady Grace, aflată lîngă el, o făceau să se prăpădească de rîs.

Tînărul Sowerby părea gata să ierte totul ; era un gentleman perfect. Dar şi el, la rîndul lui, era pus, probabil, la grea încercare de îngrozitorul umor al lui Fredi. Tinerii de felul lui sînt adeseori mai răniţi de rîsul nepăsător al unei fete decît de dispreţul unui bărbat. Na- taly ar fi trebuit să-l ocrotească. O privi. Faţa ei avea o mină de satisfacţie surîzătoare, bucurie care se situa însă sub nive'ul aşteptat de Victor ; semn, totodată, că partenerul lui de bătălie era moleşit. Pînă şi în superba bucătărie, cu bolţi susţinute de stîlpi (unde Nesta avu, în sfîrşit, explicaţia frecventelor absenţe din ultima vreme ale doamnei Armandine Callet şi a faptului să tatăl ei nu se supăra deloc cînd îl aştepta o cină inferioară), pînă şi în bucătărie, Nataly a lui răspunse la entuziasmul musafirilor cu o binevoitoare indulgenţă.

— Mamă ! strigă Nesta, gata, în febrilitatea ei, să sa lase fermecată şi de bucătării.

Ii atrase atenţia mama ei asupra conspiraţiei urzită de Victor.

— Nici una dintre voi n-a ghicit ce meşterluia Armandine ! strigă Victor cu o veselie exagerată, menită să-i adoarmă dezamăgirea. A fost plecată şi la Paris, Am trimis-o să investigheze care sînt cele mai noi inveniii. Mintea franţuzească e mereu alertă ; şi, iată, sobele astea de bucătărie cu gaz şi cu cărbuni şi

aparatul pentru încălzirea farfuriilor şi a mîncărurilor, întreaga garnitură a fost comandată după modelul folosit de Ducele cVAriane, cel mai modern din Europa. Mă rog, conchise el, punîndu-se de acord cu Colney, cînd spui Franţa, ai spus tot.

Domnul Pempton îi vorbi domnişoarei Graves despre misiunea grea, pentru o femeie, de a conduce o asemenea casă. Şi, întocmai ca atunci cînd un drumeţ neştiutor calcă, fără să vrea, pe lingă un cuib de viespi, bietul domn Pempton se trezi că declanşase femeia din ea şi ideile^ ei bătăioase, cele autentice şi cele false, asemenea unei explozii cu praf de puşcă.

Victor exclamă : „Armandine !". A te îndoi de capacitatea ei, înseamnă a nu o cunoaşte pe Armandine ; şi a nu o cunoaşte pe Armandine, înseamnă a nu cunoaşte capacitatea unei femei.

Rostindu-i numele, revăzu xleodată în faţa ochilor fî.şia aceea alunecoasă de pe podul Londrei, şi Turnul, catargele şi coşurile vapoarelor de pe Tamisa scufundîndu-se dintr-odată, ca să reapară cînd se ridicase din nou în picioare. Îşi aduse aminte că în chiar clipa cînd căzuse se gîndise la Armandine. Şi ea avea un rol de jucat ; Fenellan şi Colney sus, la suprafaţă, iar ea, dedesubt. Şi ospitalitatea avea un rol de jucat, şi muzica — nevinovatele lui concerte. întreaga lui avere, întreaga lui inventivitate urmau să-l servească ; anume, să atragă şi să cucerească gusturile oamenilor, pentru a-şi crea un suport social la „Ţara Lacurilor". Numai atît ? Nu, mult mai mult, dacă răceala pe care o manifesta Nataly faţă de casă avea să-i îngăduie măcar să aprecieze cît de multe dorea. în acelaşi timp, împuns de gheara dezamăgirii actuale, descoperea în reacţia ei la strădaniile lui o meschinărie care-1 uimea şi-l îndurera. Niciodată pînă atunci nu-şi simţise inima secătuită în faţa unui succes. Victor Radnor avea încă de învăţat ; şi anume

că omul care urmăreşte un scop material, este robul acestui scop ; şi cu cît se apropie de ţintă, cu atît se îndepărtează de eul său lucid ; devine mai curînd săgeata arcului său, decît arcul săgeţii sale. Ăsta-i preţul pe care-1 plătim pentru uneltirile noastre ; şi succesul ne costă scump, constatăm că am pus în joc tot ce era mai bun în noi ca să-l putem cuceri ; am sacrificat ceva ce nu putem răscumpăra cu întreaga răsplată a eforturilor noastre.

Oricum, Victor învăţa din mers, în felul lui. Lipsa de receptivitate a Nataliei îl făcea să vadă lucrurile prin prisma ei. O umbră a ideii care-i scăpase pe Podul Londrei păru să-şi fluture aripa foarte aproape de zona conştientă a minţii lui — gata să se lase prinsă. Simţea că dacă ar reuşi s-o capteze, ar găsi răspunsul la gîndul care-1 frămînta.

Nataly îl determină din priviri pe Colney Durance să vină lîngă ea, cînd coborau pe terasă.

în depărtare, se ivi micul Skepsey, apropîindu-se rapid ca o barcă purtată de flux.

CAPITOLUL X

SKEPSEY ÎN MIŞCARE

Purtătorul curierului de prînz al patronului ţîşni în spatele Nataliei, aproape pîrîind cînd trecu pe lîngă ea. Se îndreptă, scoţînd aburi de grabă, spre capătul terasei şi depuse pachetul de corespondenţă în mîinile stăpînu- lui, apoi se întoarse cu aceeaşi viteză ca să-şi prezinte omagiile doamnei pe care o respecta atît de mult. Venise de la gară pe jos şi nu cu o trăsură, deoarece calculase că, tăind drumul pe scurtături, economiseşte trei minute. Şi nu le pierduse nici cînd îl prinsese rafala de ploaie. „Ba dimpotrivă'[1], îi asigura Skepsey : ploaia îi accelerase cursa. Şi acum, pălăria îi picura, pardesiul îi lucea de umezeală, iar el îşi freca mîinile ude, vesel ca o mierlă cînd se iveşte din nou soarele.

— Multe coroane zdrobite în ultima vreme în cea mai virilă dintre arte ? îl întrebă Colney.

Skepsey îi răspunse cu precizia bunei cunoaşteri :

— Coroane, nu, domnule ; nasuri, poate că da. Dar nu s-ar putea spune că e o regulă.

— Şi eşti de părere că practicarea pugilismului ştiinţific ne oferă o compensaţie pentru un nas zdrobit ?

— Cred că da, domnule, pentru că duce la o creştere a respectului de tine însuţi.

Skepsey era intimidat de muşcăturile acestui domn, dar îşi spunea că apărarea lui fusese corectă. Văzînd însă o arcuire a buzelor domnului Durance, adoptă pe dată o atitudine de atentă îndoială.

— Dumnezeule, eşti ud leoarcă, strigă Nataly mus-trîndu-se pentru că descoperise atît de tîrziu acest lucru.

Nesta se apropie în grabă de ei, îl copleşi cu o mie de compasiuni pe „dragul ei Skips“, îl trase sub domul de sticlă unde se găseau resturile picnicului, şi îi turnă o cupă de şampanie „ca nu cumva soţia lui să aibă de îngrijit o răceală. “ Cînd îl văzu că se supune, îi turnă şi o a doua

cupă „ca s-o bea dragul de Skepsey în cinstea - Ţării Lacurilor»“. Imposibil să-i reziste : aşadar bău, şi clipi din ochi, şi iar bău. Apoi i se spuse că, înainte de a-şi pune în acţiune furculiţa şi cuţitul, trebuie să se apropie de locul unde se aprinsese un foc de surcele pentru prepararea cafelelor ; ca să-şi usuce hainele. Dar Skepsey nici nu voi să audă ; el avea obligaţii, trebuia să ducă înapoi corespondenţa patronului ; s-ar putea să fie nevoit să prindă un tren în ultimul minut, doar dacă trenul nu avea cumva întîrziere ; trebuia să plece dintr-o clipă în alta. Rugat, implorat, comandat, Skepsey i se adresă cu compasiune lui Colney Durance :

— Doamnele nu înţeleg niciodată, domnule.

Nici un turc din Constantinopole n-ar fi avut o părere mai haremizantă în legătură cu nepotrivirea femeilor în lumea cutezătoare a afacerilor. Perseverenţa acestor femei care se încăpăţînau să-l împiedice de la împlinirea datoriei ar fi fost poate încununată de succes, dacă la fiecare cuvînt al lor el n-ar fi răspuns cu alte două şi dacă n-ar fi fost de două orimai prompt decît ele în acţiune. Le explică, petonul cucare vorbeşti unor copii, că cinci minute pierdute pot duce la pierderea unei slujbe, la pierderea a mii şi mii de lire, la pierderea prestigiului unei firme. Şi ieşi din nou pe terasă, dar Nesta îl trase îndărăt. Ea şi mama eiîl dojeniră, îi spuseră că e lipsit de raţiune.

— Skips, dacă te îmbolnăveşti, va trebui să te îngrijim ! îl certă Nesta. <

Omuleţul îi răspunse vesel că existau şi spitale, apoi rîse de ideea că dacă eşti murat de ploaie trebuie neapărat să răceşti, şi dacă răceşti e musai să ai febră, şi dacă ai febră e inevitabilă tuberculoza. în cazul lui, nu se aplica aşa ceva. Astfel încît doamnele fură nevoite să-şi stăvilească îngrijorarea şi să-i îngăduie să rămînă în hainele lui ude în timp ce mînca plăcintă rece cu salată.

Domnişoara Priscilla Graves îşi făcu apariţia şi deveni martora încercărilor celor două ademenitoare de a-1 face să bea vin, şi încă un vin spumos.

— Vrem să-l încălzim un pic, se scuzară gazdele.

— Drumul l-o fi încălzit destul, ripostă Priscilla.

— Dar e ud leoarcă, protestară ele.

— Atunci daţi-i să bea apă caldă.

Skepsey se crispă de parc-ar fi fost obiectul unei lecţii de anatomie sau subiectul unei rivalităţi între femei, ori al consideraţiei umane. Domnişoara Graves văzu în crisparea lui făgăduinţa unui eventual prozelit. Observă pe un ton încurajator :

— Sînt convinsă că nu-i place alcoolul ; şi-a păstrat gustul pentru lucrurile naturale.

' Cuvintele ei îi puseră simţul politeţei la grea încercare, pentru, că Skepsey ţinea încă paharul în mină şi era conştient de aversiunea domnişoarei,- bazată pe înalte principii etice. Ori el era omul care se închina în faţa principiilor, socotindu-le stîlpii pe care se sprijinea Anglia lui. Şi această doamnă părea să fie purtătoarea de stindard a principiilor. Cînd ne pălmuim poftele, şi ie închingăm şi le înfometăm, iaeea că o facem în numele unui principiu ne e de mare ajutor. Dacă subscriem la un principiu, simţim că ne sporesc energiile ; căpătăm încredere în ţara care, înainte de acest act, nu fusese da partea noastră. Şi o încredere temeinică în ţara noastră generează gindurile elevate care ne vizitează din cînd în cînd : gînduri despre Anglia care e în fruntea tuturor naţiunilor, atunci cînd mireasma unei pajişti englezeşti stropite de ploaie se ia la întrecere cu parfumurile paradisului sau cînd strigătele şi zgomotele discordante ale unei mulţimi londoneze în mers ne amintesc de măreţia muzicii de orgă într-o catedrală.

S-ar putea ca prin renunţarea la orice băutură care se apropie de alcool, omul să ajungă la o gîndire mai limpede, pusă în slujba ţării. E de aşteptat să aibă şi o memorie mai bună, şi să nu trebuiască să se întrebe, fără nici o posibilitate de a decide, dacă patronul lui i-a vorbit de un domn Journeyman [1] sau Jarniman, cînd i-a numit persoana pe care nu dorea s-o primească. Oricare dintre aceştia doi s-ar prezenta, va fi oricum trimis la plimbare din cauza similitudinii numelui. Dar ce e trist, e neputinţa

1 Journeyman înseamnă în limba engleză amator de voiaje, om care călătoreşte mult.

memoriei de a reţine un nume ; fapt care ne acuză condiţia fizică şi, prin ea, deprinderile noastre.

Asemenea gînduri se învolburau în mintea omuleţului care nu cerea decît să audă cuvîntul potrivit pentru a-1 converti, trânsformîndu-1 într-o cunună a prozeliţilor.

Din nefericire pentru cauza pe care o apăra, domnişoara Priscilla întinse mîna cu un gest poruncitor, cerîndu-i să se lepede de ispită chiar acolo, pe loc. Şi îşi însoţi spusele de o urîtă contractare a trăsăturilor, pentru a sublinia implacabilitatea Moralităţii faţă de hidoşenia vinului, oricît ar părea acesta de plăcut unui gust corupt de toleranţa faţă de poftele senzuale.

Dar paharul cu vin îi fusese pus în mînă de doamna pe care o respecta atît de mult şi care i-1 oferise cu o înfăţişare angelică, în divin contrast cu urîţenia. Şi n-ar fi putut să se arate nepoliticos faţă de această doamnă, nici măcar pentru a aduce omagiu reprezentantei unui principiu. Drept care se înclină în faţa domnişoarei Graves, bău paharul pînă la fund, şi plecă precipitat. Auzi strigăte în urma lui.

Patronul îi pregătise un pachet cu corespondenţa semnată, numai bun ca să-i încapă în buzunar.

— Apropo, Skepsey, îi spuse, dacă mă caută la birou un om care se numeşte Jarniman, doresc să stau de vorbă cu el.

Ochii cenuşii ai lui Skepsey dădură să-i sară din orbite.

„Oare pe Journeyman nu dorise să-l vadă patronul lui, şi în schimb, pe Jarniman îl dorea ?

Deprinderea lui de supunere, orgoliul promptitudinii şi ora apropiată la care sosea trenul îl împiedicară să mai pună întrebări. Dealtfel ştia de mult că lucrurile pe care nu le înţelege e mai bine să rămînă nedezlegate.

Ritmul paşilor îi imprimă curînd şi ritmul gîndurilor.

Jarniman, un om pe care patronul lui nu dorise să-l vadă ieri şi dorea să-l vadă azi, trebuia să fie un soi de conciliator ; probabil o problemă de abilitate politică. Dar să-l lăsăm în pace pe Jarniman. Journeyman, pe de altă parte, se dovedea a fi nimeni, o fantomă plăsmuită de imaginaţia lui. Totuşi, acest Journeyman era foarte important, o realitate înfricoşătoare. Şi cu atît mai important cu cît Skepsey îl privea prin optica sa de patriot. Numai sub. această optică îi permitea conştiinţa lui scrupuloasă să se gîndească la sine însuşi, cînd de fapt subiectul imediat era interesul patronului său. Pentru că acest Journeyman nu avea nici o scuză să existe pe buzele domnului Radnor. El se născuse din vîjîitul unei urechi tulburi, provenit dintr-un creier tulbure, consecinţă nemijlocită a unui stomac tulburat, care, oricît şi-ar fi clamat o relativă nevinovăţie, ar fi fost pus la stîlpul infamiei de ochiul necruţător al unei doamne cu principii.

Vai, ce valoare avea pentru ţara lui un slujitor care nu-şi putea aminti cu exactitate cuvintele patronului ! Domnişoara Graves din conştiinţa lui îl întreba dacă aceste idei îi aparţineau într-adevăr, după ce dăduse pe gît atîta şampanie.

Gîndurile aţîţate şi înfierbîntate de mersul lui grăbit, planau în zbor vibrant asupra unei Anglii cumplite faţă de vrăjmaşii ei dinafară, dar dansînd veşnic pe pajiştile-i verzi dinăuntru. Aşa şi trebuie

să fie. Dar ca să ne putem menţine dansul, trebuie să fim fier înroşit în foc pentru

11 — Unul dintre cuceritorii noştri, voi. I **10**

oricine ne-ar atinge. Şi cel care luptă pentru a cuceri, trebuie să aibă un creier limpede : iată un punct împotriva alcoolului. Da, şi dacă domnişoara Graves ar stărui, păs- trîndu-şi însă faţa ei naturală, ar fi plăcută şi convingătoare. Şi ar fi bine să i se spună că trebuie să se mărite, pentru propăşirea ţării. Femei care beau băuturi alcoolice ! Skepsey avu o viziune a soţiei lui, aşa cum îi apăruse într-o zi, cu ochii lăcrimoşi şi gura gata să miorlăie. Oh, femeile au nevoie de disciplină, nu aşa trebuie să arate mamele tinerilor noştri englezi. Categoric, femeile' cu principii trebuie să se mărite ; ar trebui obligate prin lege. Dacă ar fi existat şi o lege inversă, care să oblige femeile lipsite de principii să rămînă celibatare, atunci Skepsey ar fi fost scutit de necesitatea de a impune disciplină unei reprezentante a sexului slab, şi progenitura lui ar fi fost salvată de asemănarea cu un strujan de porumb, gata să se prefacă în bălărie. Nu avea decît un singur fiu pentru apărarea Angliei ; urî fiu pe care-1 puteai doborî cu un deget, sau cu un răpăit de tobă. Curajul lui William Barlow Skepsey n-ar fi putut face faţă nici măcar unei oi : stimula iepurii să se repeadă la el în cîmp. E, dacă ar fi fost vlăstarul unei femei cu principii!... Dar faptele de viaţă nu pot fi şterse cu radiera. Ce rost are să visezi la ce-ar fi putut să fie ?

Să ne gîndim o clipă şi la revers — să ne amintim de lecţia iudeilor în captivitate, de strigătul lepădării de credinţă şi de cel de căinţă — iată un neam de oameni concepuţi în onoare : bărbaţi musculoşi, dispreţuind des- frîul din care totuşi, uneori, se înfruptau cu condescendenţă. Ca şi unele triburi din Grecia : boxeri, vîslaşi, alergători, căţărători pe munte ; căliţi, neîmblînziţi, mări- nimoşi, aşa cum numai cei puternici pot să fie. O oştire care se adună la un singur cuvînt, cîştigînd dintr-o'singură lovitură dubla bătălie a braţului şi a inimii. Oameni care ştiu să păşească

pe cărările din grădina plăcerii. Şi asemenea oameni îşi găsesc perechi pe măsură, cu trupuri

IU

care făgăduiesc vlăstarelor lor umeri puternici şi braţe care se pot întinde pînă departe.

În faţa lor se închină lumea.

Şi ne dăm seama în ce măsură ar putea contribui la această măreţie o brigadă de femei ca domnişoara Gra- ves, dacă nu li s-ar îngădui să rămînă fete bătrîne. Domnişoara Graves are, probabil, vreo douăzeci şi opt de ani

— prea mult ! Ar trebui să i se spună că bărbaţii reuşesc

— deşi femeile nu sînt în stare de aşa ceva — să calce ordonat şi disciplinat pe cărările din grădina plăcerii. Admiterea femeilor în această grădină, chiar cu restricţii, pe baza unui bilet pe care ar scrie „cu moderaţie" (ceea ce ar vrea să însemne că au şi ele voie să mai culeagă ici-colo cîte o floare sau un fruct de la marginea cărării pe care înaintează), le-ar face să dea iama în ră- zoarele cu flori. Pentru ca femeile nu cunosc moderaţia. Nu se pot abţine de la excese, nici de dragul lor şi nici de dragul posterităţii. Şi asta din pricină că mintea lor nu e capabilă de gîndire abstractă, aşa cum este mintea bărbatului.

Dar există temeiuri să credem că exemplul sexului tare, care ştie să-şi impună autocontrolul, le va îndruma şi pe femei spre un simţ similar de abnegaţie, de înţelegere a datoriei lor faţă de generaţiile viitoare. Şi atunci, ideea Posterităţii va pătrunde şi în mintea acestui principal agent al ei.

E clar însă că bărbaţii trebuie să pornească salutara mişcare de pregătire a posterităţii. Lor le revine misiunea. Aşadar s-ar cuveni să purceadă de îndată la o riguroasă antrenare fizică. Femeile o vor face prin constrîn- gere ; bărbaţii o vor face de bună voie, minaţi de generozitatea, de simţul lor patriotic.

Domnişoara Graves trebuie să fi intuit felul lui de a gîndi, aşa bănuia Skepsey. Fapt ce crea între

ei doi un cdnflict pe care simţea că nu-1 poate soluţiona din cauza sărăciei vocabularului său. în lipsa cuvintelor, se simţi nevoit să iacă apel la cifre ; construi în minte o întreagă serie de tabele statistice, ca să-şi dea seama dacă fusese înfrînt sau nu. Dacă fusese înfrînt, însemna că, din punct de vedere moral, era captivul ei. Şi nimic nu-i repugna mai mult lui Skepsey. Statisticile, la care patronul lui ţinea atît de mult, îl spei'iau. Dădea înapoi în faţa rezultatului unei împerecheri de cifre care-1 aveau pe el drept obiect şi se ruşina văzînd că încearcă în faţa statisticilor sentimentul pe care-1 încearcă o femeie în faţa unui uriaş. Se simţea scandalos de feminin în faţa statisticilor.

Şi domnul Durance le dispreţuia ; îl combătea pe domnul Radnor numind cifrele : „chestiile alea atît de emoţionale", lucru pe care Skepsey nu-1 înţelegea prea bine. Dar domnul Durance, un gentleman foarte inteligent, nu putea să aibă dreptate în orice domeniu. De pildă, făcea nişte observaţii foarte ciudate asupra ţării. Doctorul Yatt le atribuia unei digestii leneşe.

Şi domnul Fenellan spusese despre domnul Durance că „fiind un avocat fără procese, vorbirea lui zăcuse atît de mult timp îmbuteliată, incit acum era ca un vin fermentat care lasă să se scurgă picături oţeţite". Domnul Fenellan spusese lucrul ăsta rîzînd, adică fără răutate. Skepsey era sigur că-1 auzise vorbind astfel. El nu auzea mai mult decît alţii, dar ţinea minte fraze întregi şi numeroase. în cursa lui rapidă, acest mic automat atît de activ, încins de mişcare pînă la limita exploziei, reînvia în amintire lucruri auzite cu ani în urmă. Şi toate ideile care i se păruseră interesante într-un anumit moment sau într-o anumită dispoziţie, reveneau acum în mintea lui cu mare viteză. Afacerile şi prietenii patronului

său, bunăstarea şi propăşirea ţării, acestea erau temele lui curente de gîndire : ilustrate de imagini înregistrate în memorie, informaţii, aşteptări şi speranţe, toate hăcuite, scuturate şi amestecate într-o salată potrivită cu fervoarea velocităţii lui. Dacă doriţi o nouă definiţie a geniului, denumiţi-1 o formă a vitezei. Creierul geniului este strănepotul acelei forţe mobile pe care matematicienii au imprimat-o hîrtiei printr-o coloană de cifre, făcînd ca pămîntul să se învîrtească în spaţiu ; pînă la generarea căldurii prin orice multiplicare, prin orice frecare, din orice materie depozitată, aşa cum e propriul dumneavoastră haos, labirintul dumneavoastră semiobscur, neîncetata,, dumneavoastră nevoie de dezvoltare ; şi apoi lumina, creaţia, ordinea, şi acestea sînt operele geniului. Ce părere aveţi ?

Fără să aibă o minte mare, doza posedată de Skepsey pulsa acum plină de viaţă, sub o puternică iluminaţie, în sinea lui era convins, făcînd însă penitenţă pentru asemenea îngîmfare, că ar putea comanda oştiri întregi. Nu era chiar generalul armatelor, ci aghiotantul generalului, cel care, din cînd în cînd, se hazarda să-i dea comandantului cîte un sfat. Pe regimentele lui particulare, bine instruite, comandantul se putea bizui ; ca şi pe cunoştinţele lui asupra ţării în care se desfăşura campania, asupra drumurilor, terenurilor mlăştinoase, dealurilor îndărătul cărora poţi piti armatele, nurilor care despart ţinuturile. înregistrase în minte marile bătălii ale cuceritorilor din romanele lui istorice favorite. Şi înţelegea valoarea unui plan de luptă, pericolul de a te crampona de el, avantajele unei armate mari care să te flancheze ; şi manevra deocamdată o armată mică, pe ascuns, care, la momentul potrivit, avea să pice ca o' lovitură din cer.

Căpitanul Dartrey Fenelian îi explicase ce a în-

semnat atacul pieziş al lui Frederic cel Mare, folosirea artileriei de către Napoleon în pregătirea atacului care s-a năpustit ca o cataractă peste locul cel mai slab apărat, marşul lui Wellington paralel cu cel al lui Marmont pînă în momentul decisiv cînd, spărgînd oastea acestuia din urmă, a atacat la Salamanca. Skepsey îşi trata inamicul după aceste modele, raportînd, deferent, unui comandant pe care modestia lui îl situa pe locul suprem, unde primea toate onorurile.

Şi Anglia noastră, deşi redutabilă pentru duşmani, e cea mai minunată ţară pentru locuitorii ei.

Capul îi căzu în piept, înainta acum ca un berbec.

Ii veniră în minte spusele domnului Durance despre draga lui Anglie : că „rămăşiţele ei de energie sînt canalizate toate în acţiunea bolilor care o macină“ ; că „s-a hrănit atîta cu terciul compromisurilor, încît nu mai poate concepe vreo soluţie de rezistenţă fizică“ ; că „are în ea atîta viaţă cît hoitul mîncat de muşte“, şi aşa mai departe. Acest gentleman îşi permisese chiar să spună că istoria recentă a Angliei noastre e „ca expoziţia unui farmacist de provincie care vrea să demonstreze lupta dintre otravă şi antidot“. Fără îndoială, domnul Durance nu putea gîndi cu adevărat cele ce spunea. Dar ce-i puteai răspunde cînd îţi vorbea despre lîncezeala poporului şi cînd compara succedarea guvernelor cu schimbarea lacheilor — lacheii băierelor pungii ? Spunea că vechea Anglie a înţepenit de-a binelea în fotoliul ei şi gîndeşte că unica ei treabă e să-şi dea cu presupusul şi să se asculte singură ; şi că, în faţa unei Europe înarmate, această mare naţiune va supravieţui doar prin îngăduinţă. Oh !

Skepsey scoase exclamaţia cu glas tare.

— Nu vă simţ-iţi bine ? îl întrebă vecinul.

Strategul oştilor înarmate pentru apărarea ţării se găsea acum în tren, într-un vagon de clasa a treia, şi se apropia de prima staţie în drum spre Londra. Se situă brusc la nivelul lumii exterioare şi se pomeni antrenat într-un schimb de păreri cu un bărbat voinic şi foarte comunicativ. Care-i povesti că era domiciliat în Londra, dar născut în nord, într-un loc de unde se vedea catedrala Durham, lucru pentru care îi mulţumea zilnic lui Dumnezeu. Făcea parte din ordinul măcelarilor ; profesiune lucrativă, care-1 adusese pînă la graniţele comitatelor Surrey şi Sussex, la cîteva mile de casa cea mare pe care o clădise un domn al cărui nume îl uitase, deşi îl auzise de curînd menţionat de o cunoştinţă a lui care se interesa de treburile acestui domn. Dar obiectivul vizitei sale fusese inspectarea unei crescătorii de porci, unde se prăsise o rasă foarte rară, care meritase din plin deplasarea. O rasă care dădea o carne slabă dar extrem de gustoasă ; porci cu picioare mai lungi şi rituri puternice, care le frăgezeau şuncile. îşi aveau originea în Spania, se pare. Şi proprietarul crescătoriei voia să-i vîndă pentru că îi găsea prea sălbatici. Dar cunoştinţa despre care vorbise, şi care fusese pe acolo ca să vadă casa cea nouă în timp ce se construia, avea o mamă, care fusese bucătăreasă la o familie bună şi era acum văduva unui bucătar ce ţinuse un restaurant. Şuncă, friptură de vacă, chiftele, cîrnaţi, plăcinte clasa-ntîi, la comandă. Şi ea însăşi o femeie foarte planturoasă. Dacă stafia ei o să apară vreodată la capătîiul fiului, nimic altceva n-o să mai încapă în camera respectivă — pre- supunînd că ne păstrăm formele şi pe lumea cealaltă. Dar fiul era un om de treabă, care se îngrijea de restaurantul maică-si ori de cîte ori se ivea vreo ocazie, mai ales un chilipir. Şi porcii ăştia de rasă străină, care îi pricinuiseră dezamăgirea importatorului, ar putea

să constituie un chilipir, mai ales că au o carne delicioasă.

Gîndurile lui Skepsey erau încă axate pe războiul pentru apărarea Angliei, şi omul îi vorbea despre porci.

Il informă pe interlocutorul său că aflase de la un învăţat faptul că porcii, mai mult decît oricare alt animal, fuseseră pricina unor bătălii sîngeroase.

„Cum aşa ?“ îl întrebă măcelarul, şi-i spuse că el nu era prea învăţat, şi porcii s-ar putea să provoace invidie, dar nu auzise în viaţa lui că ar fi fost o pricină de luptă între om şi om. S-au luptat pentru posesiunea lor, îl lămuri Skepsey. Ah ! Posesiunea ! Mă rog, auzise de bătălii sîngeroase pentru posesiunea femeilor. Mă rog, oamenii sînt în stare să se lupte pentru tot ce-ar dori să (fie al lor, conchise măcelarul. Apoi începu să laude bătrîna Anglie pentru că se pricepea să evite războaiele^. Skepsey încuviinţă din cap. Dar dacă am fi forţaţi să facem război ? Atunci am lupta. Şi dacă n-am fi pregătiţi ? Ne-am pune repede la punct.

Skepsey îi ceru să declare ce rezistenţă crede că ar putea opune unei perechi de pumni pricepuţi, intr-un loc ferit de intruziunea poliţiei.
•

— Dumneata să-mi spui asta, răspunse măcelarul zîmbind cu superioritate, pentru că era un om corpolent

— Eu îţi dau două minute, i-o trînti Skepsey, după ce-1 măsură atent, cu bunăvoinţă : atît cît să se vadă că n-avea chef de glumă.

— Cam puţin, maestre, replică omul mai voinic. Ia pune mina aici !

îşi încordă braţul şi-l îndoi, scoţând la iveală un muşchi vârtos cît un pod.

Skepsey îi aduse omagiul naţional, impus de

forţa musculară.

— Dar chiar dac-ai fi de două ori mai puternic, observă el, nu-ţi ajută la nimic dacă n-ai ştiinţă.

Şi îşi încordă braţul la rîndul său.

Gîtlejul măcelarului lăsă să-i scape o serie de zgomote, ca nişte virgule sau două puncte, care ar fi fost punctuaţia reflecţiilor lui, în timp ce degetele sale pi- păiau muşchiul de fier.

— Vînjos. Eşti slab şi vînos, nici vorbă.

Era, fără îndoială, un elogiu. împănat cu dispreţul robusteţei faţă de sfrijeala care n-a învăţat încă lecţia umilinţei ; ceea ce-1 făcu să adauge :

— Dar pînă la urmă, tot greutatea corpului îşi spune cuvîntul.

— într-o luptă corp la corp, admise Skepsey. Dar dă-mi voie să-ţi spun ca n-ai reuşi să mă atingi.

— Şi de unde ştii, mă rog, că nu mă pricep şi eu la caftealâ ?

— Scuză-mă că-ţi spun, dar dacă te-ai pricepe ar fi şi mai rău.

Măcelarul se lăsă pe spate,

— Eşti profesor, dacă-mi dai voie să te întreb ?

Skepsey respinse titlul.

— Mă pot angaja să-i învăţ pe tineri să boxeze, după ce-şi însuşesc cum se cuvine principiile iniţiale.

— Ia-n auzi ! strigă măcelarul zgîndărit. Pot să-ţi spun că bătăuşii noştri cei mai buni nu şi-au învăţat meseria din cărţi. Ia spune-mi... ai dumneata un fel de-a vorbi foarte dichisit... ia spune-mi, fără fanfaronadă... desigur că cel mai tare cîştigă, dacă asta vrei să spui... dar dac-aş fi eu unu' din ei şi te-aş pocni zdravăn, ce-ai face ? Ai veni cu un profesor ?

— Aş cere o partidă dreaptă, sună răspunsul modest.

— Şi te-ai aştepta să mă dobori cu principiile

alea ale dumitale ?

— M-aş aştepta.

— M-ai dat gata ! urlă voinicul.

După ce cîntări din priviri silueta pricăjită din faţa lui şi chipul cu ochi mari, cenuşii, înfundaţi în orbite, măcelarul reluă :

— Dacă eşti intr-adevăr aşa cum spui, atunci eşti omul potrivit pentru prietenul meu Jarnimân şi pentru mine. El e mort după partide de luptă şi eu aşijderea. Ce poate fi mai frumos ? Şi dacă ai să vrei într-o zi să ne oferi o demonstraţie, o să ştim şi noi să ne achităm corespunzător, fie că dumneata o să fii cel mai bun, conform aşteptărilor, sau viceversa. Că o chelfăneală bună nu-i niciodată de ruşine, cum zice şi cîntecul. Adică dacă ştii cum s-o primeşti şi s-o faci să pară dreaptă. Şi dumneata eşti desigur un adversar cu care nu-i de glumit, Ai fost vreodată învins, domnule ?

■— De multe"ori, domnule.

■— Atunci e-n regulă. Şi nu ţi-a clătinat încrederea ?

— Dimpotrivă, mi-a sporit-o.

: Ajuns la acest punct, Skepsey simţi nevoia strin
gentă de a-şi părăsi atitudinea de lăudăroşenie în care se lăsase antrenat în mod nechibzuit şi se grăbi să pună o întrebare, „cu referire la cazul de faţă“, pe care el o socotea a fi o ilustrare ; anume cum ar trebui să reacţionăm dacă ţara ar fi atacată prin surprindere de o armată bine instruită, inferioară numeric forţelor noastre, clar cunoscînd metodele ştiinţifice de luptă. Ar trebui să măsurăm securea, să măsurăm copacul, îşi continuă el simbolistica, şi să ne gîndim care din două o să cadă mai întîi ?

— Vorbeşti de o invazie, da ? Şi vrei să spui că nu trebuie să lovim la rîndul nostru ? răcni măcelarul, stîr- nind un murmur de aprobare' din

partea celorlalţi trei ocupanţi ai compartimentului, care începuseră să înţeleagă despre ce e vorba şi-l încurajau pe campion să-i dea lui Skepsey o lecţie, şi anume că-i o prostie să apelezi la analogii prea îndepărtate ca să clarifici un punct de interes imediat. Acum nu mai avea nici o şansă de reabilitare, era înfrmt, identificat cu fatalul invadator, respins, făcut fărîme şi zvîrlit în Canalul Minerii ca să fie înghiţit şi să nu mai rămînă o unghie din el, în timp ce John Bull[1] stătea pe ţărm, suflecîndu-şi mânecile şi pregătindu-se pentru o a doua şi a treia demonstraţie ; strigîndu-le că n-au decît să mai încerce o dată.

încălzit de victoria lui englezească şi mărinimos faţă de învins, măcelarul îi spuse lui Skepsey că i-ar plăcea să-l revadă şi-i întinse o carte de vizită : Benjamin Shap- low, la o adresă în apropierea băncii.

Se despărţiră la staţia terminus, unde urechea le fu spartă de trei ţipete de locomotivă, sunînd ca nişte vesele mesaje ale. sufletelor damnate cătrei cei de un neam cu ele, pentru a le oferi un gust anticipat al bucuriilor care-i aşteptau acolo sus ; îşi simţi auzul alterat. Sau poate că ecoul unui anumit nume care i se imprimase în minte era cel care-1 determina pe Skepsey, în timp ce cobora strada şi traversa podul, să-şi închipuie că domnul Shap- low, atunci cînd îşi repetase dorinţa ca el şi prietenul său să asiste la o demonstraţie de box, rostise numele Jarniman. Un nume neobişnuit ; totuşi s-ar putea să existe mai mulţi Jarnimani. Nu era de crezut că un prieten al măcelarului putea fi una şi aceeaşi persoană cu omul pe care domnul Radnor întîi nu voise să-l vadă şi apoi voise să-l primească. Dar nu avea importanţă. Ce-ar fi dacă — oricît ar părea acum de incredibil — flota olan-

1 Personaficare a englezului tipic.

deză s-ar ivi plutind pe Tamisa, în chiar această arteră centrală a vechii Anglii ? Ce-ar gîndi Turnul Londrei ? Skepsey se uită cu simpatie la turn, întrebîndu-se dacă-i văzuse vreodată pe olandezii aceia neruşinaţi ; care la ei acasă sînt destul de cumsecade, aşa i se spusese. înclina să creadă că Jarniman al domnului Shaplow era tot unul cu cel al domnului Radnor. în orice caz, acum era sigur de nume.

CAPITOLUL XI

ÎN CARE PERECHEA OCROTITA DE IUBIRE ÎŞI ÎNTREZĂREŞTE OSÎNDA

Aflat într-o dispoziţie meditativă, Fenellan portre- tiză printr-o exclamaţie spontană silueta lui Skepsey care se îndepărta, aşa cum le apărea celor aflaţi la capătul terasei de sus de la „Ţara Lacurilor“ :

— Leit o codobatură !

Lady Grace Halley, domnişoara Graves şi doamna Cormyn, cuibărite în mătăsurile lor uscate, fură atît de încîntate de compai'aţie, după ce-1 auziseră pe Victor de- finindu-1 pe amărîtul acela murat şi muiat de ploaie drept ..omul cel mai fericit din Anglia", incit şi-o depozitară în minte ca o fericită parte finală a capitolului „o plăcută zi la ţară“. Conferea zilei un caracter intr-adevăr rural.

Le sîntem îndatoraţi celor care ne definesc concis ; în ce priveşte înţelegerea generală a personalităţii noastre, sîntem ca nişte frunze risipite-n vînt pînă cînd nu se găseşte cineva care să ne sintetizeze şi să ne eticheteze. Şi chiar dacă definiţia nu-i prea corectă din cauza conciziei şi a repeziciunii cu care a fost încropită, noi, în schimb, devenim bunii ei purtători ; şi sub acest

chip intrăm în concepţiile prietenilor noştri, în amintiri, în posteritate.

■ Pe terasa de la „Ţara Lacurilor" s-au povestit anecdote despre cel mai fericit om din Anglia, s-au cerut amănunte despre istoria vieţii lui. Categorisirea lui printre tradiţionalii insulari veseli nu a fost prea afectată de relatarea faptului că-şi alesese ca tovarăş de viaţă o femeie beţivă — ceea ce confirma versiunea lui Durance asupra fericirii compatrioţilor săi. Dar comparaţia cu codobatura cîştigase teren : Skepsey păşise in memoria oaspeţilor. Domnişoara Priscilla Graves îşi concretizase meditaţiile asupra lui Skepsey, lucru important pentru el.

Nevoia de tutun îl făcu pe părintele Septimus Barmby să se îndepărteze de Nesta. Fata se strecură lîngă Louise de Seilles şi-i murmură dulce-dulce în ureche că o iubeşte. Prezenţa doctorului german, deşi nu-i stîrnise animozitatea, umbrise plăcerea tinerei franţuzoaice, pînă în clipa cînd laudele lui Victor la adresa Franţei îi redeşteptaseră sentimentele de mîndrie, rănind-o în acelaşi timp prin obiectul la care se refereau. Fata purta cicatricea naţională, care nu era decît semnul exterior al unei răni adînci, de netămăduit atîta timp cît ţara ei zăcea răpusă şi dezmembrată. Colney Durance îi putea scuza iraţionalitatea, pentru că ştia să şi-o controleze şi o afişa cu demnitate, suferind în tăcere şi punîndu-şi toată încrederea în idealul ferm, neobosit, concentrat al Franţei ei. In spiritul galic al zilelor noastre, Franţa apare ca o glorie prematur înmormîntată, care încearcă fără încetare să străpungă tumulul ce-i înăbuşă răsuflarea. Şi strigă întruna, uneori strident, pentru 'Ca omenirea să n-o dea uitării şi s-o elibereze de suferinţă şi de sub movila de ţărînă a mormântului blestemat.

Mademoiselle era prietenă cu Colney. Nu se

înţelegeau numai cînd ea vorbea despre revanche, iar el îşi asuma rolul de moralist, propovăduind de la catedră şi trecînd astfel de partea duşmanilor ; în acele momente, predicile lui aveau un parfum teutonic. Felul nostru de a menţine ambele talere ale balanţei în echilibru e de neînţeles pentru oamenii dublu răniţi, trupeşte şi sufleteşte.

Mademoiselle de Seilles avea sînge breton. Nesta, sub un impuls destul de celtic, îi sezisa orice schimbare de dispoziţie şi îşi însuşea toate stările ei de spirit, fie că erau vesele sau triste. Tot ce pornea de la draga ei Louise purta, fără îndoială, o amprentă de nobleţe.

Nataly era mai puţin participativă. Numai cei cu sînge velş sau irlandez comunică spontan cu francezii de origine celtică. Ori Nataly se trăgea dintr-o tulpină de Yorkshire. Era însufleţită de curajul, omenia şi generozitatea nordului nostru civilizat ; îi plăceau manierele şi buna creştere a domnişoarei şi îi displăceau aerul de superioritate şi rezerva inexpugnabilă în care se învăluia ori de cîte ori se făcea simţită lipsa He fineţe a comerciantului. îi vorbi lui Colney despre Mademoiselle de Seilles, în timp ce coborau treptele spre lac :

— Nesta se pricepe s-o extragă din negurile ei. Cred c-o supără prezenţa doctorului Schlesien. Şi eu am simţit acelaşi lucru după ce-am ascultat o seară întreagă muzica lui Wagner.

— Richard Wagner ridiculizează în mod germanic poporul francez, cînd acesta se află la pămînt. Ea vine dintr-o rasă care nu iartă niciodată.

— Care nu iartă niciodată — ăsta-i un lucru oribil ! Eu credeam că-ţi plac ,,kelţii'', cum îi numeşti dumneata.

Colney se agăţă de acest subiect, ca să amine altul mai neplăcut, a cărui apropiere o simţea.

— Voi, englezii, refuzaţi să înţelegeţi ceea ce nu vă seamănă. Francezii se află în momentul de faţă ■ într-o stare de patriotism febril. Voi refuzaţi să le aplicaţi tratamentul unei boli cu febră. Li s-a amputai un picior ; voi îi sfătuiţi să se odihnească.

— Ştii bine că eu ţin la francezi.

— Şi kelţii, aşa cum li se spune, nu pot şi nu vor să uite insultele. Uită-te la Irlanda, uită-te la Ţara Galilor şi la Scoţia keltică. I-ai auzit vreodată vorbind ? Ce s-a întîmplat, s-a întîmplat în anul 1400, dar pentru ei totul e proaspăt de parc-ar fi fost ieri. Pe cînd pentru englezi, istoria e moartă ca tata-Adam. Ei cerşesc privilegiul de a se bate pe burtă cu moştenitorii numelor şi titlurilor celor care le-au smuls pămînturile şi le-au folosit ca să-şi crească vitele. Englezii saxoni au încasat, fără îndoiala, mai multe ciomăgeli decît orice alt popor care are dreptul să subziste sub soare. Zvîcnirea capului, ori de cîte ori aud rostindu-se un nume de lord, este azi negată şi camuflată, dar e ceva ce continuă să existe şi să-şi trădeze efectele. E manifestă în toate jurnalele lor, în toată literatura lor. Acolo unde nu apare, înseamnă că e vorba de o altă rasă. Kelţii n-ar accepta niciodată asemenea formă de sclavie. Oricît ar fi un kelt de servil, de flexibil, viclean, înşelător, şi aparent ataşat, el îşi va aminti întotdeauna de ziua cuceririi independenţei neamului său, şi de cei care le-au răpit-o. Keltul este fiara poetică a raselor umane moderne.

.— Ii dai o coloratură cam păgînă.

— Ii dau coloratura naturală. Cînd îl pălmuieşti, el nu-ţi întinde niciodată şi celălalt obraz. în loc de a-i cere să uite, lucru pe care nu-1 va izbuti nicicînd, ar trebui să-l învăţaţi să admire. Dar o societate mercantilă, ghidată de o- politică economică, de la registrul de contabilitate şi pînă la banchetele prezidate de Dragonul Capitalului,

nu se pricepe la aşa ceva. Oricum, asta-i taina keltului şi asta respect eu la el. Şi totuşi se lasă cucerit de admiraţie faţă de un duşman sau de un opresor care se dovedeşte capabil de fapte măreţe. Keltul are un spirit activ, nu cunoaşte pasivitatea negativă a insensibililor voştri, care se ţin de litera Evangheliei. Şi cusururile lui, cu excepţia ferocităţii, sînt amuzante.

— Dar cum califici accesele de ferocitate ?

— Sînt inconştiente, adevărate accese. Provin din impulsivitate. Dar se poate discuta cu el şi e lucid chiar şi cînd sîngele i se încarcă. Cit despre francezi, sînt naţiunea cea' mai amestecată din Europa ; de aceea vei în- tîlni la ei numai contraste : sînt robii sentimentelor şi totodată de un raţionalism perfect ; sînt liber cugetători şi cucernici ; afectuoşi şi fioroşi ; frivoli şi plini de tenacitate ; pasiunile vremelnice operează ca soarele sau ca luna asupra acestor însuşiri ; şi reuşesc să extragă idealismul din senzualitate. Deşi sînt sub nivelul vostru, vă sînt totuşi superiori ; paradoxul e la el acasă cînd e vorba de francezi.

— Prietene, vorbeşti cu multă seriozitate, ăsta e un compliment cu totul neobişnuit pentru dumneata, spuse Nataly, apoi continuă, cu ingratitudine : Dar ştii «foarte bine că pe mine mă preocupă altceva. Vreau să cunosc părerea dumitale. Deşi o ghicesc, vreau să o aud, poate că e o dorinţă meschină şi ştiu că ai să-mi faci o mie de complimente, numai ca să eviţi subiectul. Dar lasă-mă să-ţi cunosc părerea : casa asta !

Colney înălţă din umeri, resemnat.

;— Victor se pune singur la încercare, răspunse el.

— Iar o luăm de la început ?

— Ce să-ţi fac, dacă nu ai forţa să-l stăpîneşti.

— Cum l-aş putea stăpîni ?

Umerii lui Colney se înălţară din nou.

— Poţi vedea în faţa dumitale tot ce-o să se întîm- ple. Vedere deschisă, ca de pe dealul lui La Roche Guyon.

Colney se uită la Nataly, ca să constate dacă îşi mai aminteşte.

— Ah, hoinărelile fericite din acel an ! oftă ea. Şi Nesta care avea doar şapte anişori. Am locuit şase luni la Craye. Acum, cînd privesc în urmă, fiecare zi din acele şase luni mi se pare frumoasă, deşi ştiu bine că fiecare zi îşi avea necazurile ei. Eu nu cred că sînt lipsită de curaj ; dimpotrivă, cred că aş putea înfrunta... dar poziţia falsă în care mă găsesc mă sleieşte. Cînd e vorba să primesc lume la mine sau să fac vizite, mă simt copleşită. Mi s-ar părea mai uşor să înfrunt tot ce-i mai rău... primejdia, moartea, orice. >Scuză-mă că-ţi vorbesc în felul ăsta. Poate că n-ar fi trebuit să fugim de la Craye sau de la Creckholt... Cuvintele ei păreau să conţină o întrebare. Deşi, urmă Nataly, n-aş putea spune că regret plecarea. Nu poţi rămîne în locul unde ai simţit gustul veninului. Şi aici s-ar putea să fie la fel de îngrozitor, ba chiar şi mai rău. Prietene drag, mă bucur că-ţi aminteşti de La Roche Guyon. Era simpatizat de francezi.

— în ciuda accentului pe care-1 avea.

— Casa nu-i chiar atît de rea.

— Fii gata s-o aperi.

— Gîndeşte-te un pic : vecinii ăştia în mijlocul cărora am intrat... se poate să fi auzit...

— Porneşti de la simple presupuneri.

— Uiţi personajul principal. Victor e plin de proiecte mari. Ai fi zis că a învăţat o lecţie la Creckholt. Şi uită-te ce casă a clădit ! Cum aş putea eu... cum ar putea vreo femeie..: să-l stăpînească ? El are nevoie de societate.

— Ca să facă paradă.

— Trebuie să fie întotdeauna în frunte. Ne-a vorbit şi de candidatura în Parlament.

Ficatul lui Colney simţi împuşcătura unui fus de frigăruie. Vorbi cu tonul meditativ al cuiva care rosteşte un panegiric :

— Intrarea în Parlament o să-i propulseze pe el şi pe ai_lui, goi puşcă, chiar deasupra turnului cu ceas din faţa palatului.

Nataly gemu.

— Chiar în cele mai grele momente, nu pot regreta ce-am făcut... oricît aş avea de îndurat. Sînt în stare să îndur suferinţa reală. Ce mă ucide, însă, e suspiciunea celor din jur. O simt, de parc-aş fi un vinovat mîrşav. Ori eu nu încerc nici un sentiment de vinovăţie. Dacă stau să mă gîndesc, aş proceda şi azi la fel. Sînt convinsă că l-am salvat. O cred, o cred, o cred ! Firește, nu pot să mă aştept ca şi familia mea să vadă lucrurile cum le văd eu. Ii cunoşti doar — fratele şi surorile mele gîndesc că i-am dezonorat. Faptul că l-am salvat pe Victor nu are nici o valoare pentru ei. Sună pueril, ştiu, dar e un adevăr. Căzuse într-o stare de cumplită depresiune psihică.

— A avut şi el un ceas de amărăciune.

— Un ceas !

■— Pentru Victor un ceas înseamnă enorm.

— Ah, înţeleg ce vrei să spui. Dar să ştii, cînd e doborît, e doborît de-a binelea. Cruţă-ne un timp de ironiile dumitale. Trebuie să chibzuim, să vedem ce e de făcut în împrejurările date. Iţi cunosc răspunsul. Dar lucrul cel mai important pentru mine este să-l studiez pe Victor. M-ai acuzat cîndva că prin mine vorbeşte glasul femeii îndrăgostite. 11 urmez întru totul, ştiu ;
încerc să-i dau sfaturi, dar constat că e mai înţelept să mă supun. Familia mea mă acuză de slăbiciune sau de nebunie. Dar eu ştiu că l-am salvat. Mi-am unit soarta cu a lui. îi sînt tovarăşă de viaţă ca să-l ajut, nu ca să-l înfrunt sau să-l

distrag de la preocupările lui. Eu am făcut tot ce-am putut ca să-mi asigur o existenţă retrasă. El, însă, are nevoie de spectatori. Crede-mă, sînt îndurerată din pricina lor — a surorilor şi a fratelui meu. Şi acum că surorile mele s-au căsătorit... Fratele meu are toată duritatea masculină.

— Cînd l-am întîlnit ultima oară, colonelul Dreigh- ton nu a vorbit prea dur.

— Ţi-a vorbit de mine ?

— Pe tonul unui frate.

— Victor e plin de proiecte mari ; n-am să mai repet lucrul ăsta. Da, mă uit la casă. S-ar zice că există o perspectivă, o speranţă, dar nu mă pot referi la ea. Poate că totuşi a învăţat ceva din experienţele de la Craye şi de la Creckholt... Selwin a vorbit cu blîndeţe despre mine ? Da, ştiu, familia mea pretinde că Victor mi-a ruinat viaţa ; poate că în felul ăsta vor reveni la sentimente mai bune faţă de mine. Şi pe de altă parte, rudele lui, domnişoarele Duvidney, au făurit din mine imaginea femeii care-1 duce la pierzanie. Mă vezi pe mine sub chipul unei aventuriere fără inimă ? La acest 'punct, Nataly îşi denatură gîndul care-i încolţise în minte, adăugind : Mă rog, nu pretind că sînt un înger de nevinovăţie.

Cuvintele din urmă erau o concesie făcută inamicului omniprezent, pe care pînă şi un bun prieten poate oarecum să-l servească, chiar dacă nu e decît un respectuos emisar. Cei mai dragi dintre prietenii ei aparţineau acelei lumi ostile. Singur Victbr, şi nimeni altul, îi era alături, împotriva omenirii întregi. Da, şi copilul ei; se bucura de dragostea fiicei ei. Dar destinul acestui copil era o fantomă potrivnică, şi o fixa cu ochi mai necruţători
decît cei ai familiei ei. Nu, nu afirma că era total nevinovată, nu îndrăznea să spună aşa ceva. Ceea ce ar fi dorit să spună, un lucru care i-ar fi insuflat

puţin curaj, era doar că existau multe argumente în favoarea cauzei ei.

Dar expresia feţei lui Colney nu o invita la confesiuni, deşi nu era propriu zis ostilă. Nataly oftă dureros ; şi, ca să dea discuţiei un caracter mai practic, se întoarse la „perspectiva" care se anunţa timid.

— Victor vorbeşte cu certitudine de eliberarea lui.

Eliberarea lui ! Limbajul ei era menit să aţîţe fierea
unui om cu spirit satiric. Colney se feri să vorbească de teamă să nu o ofenseze, dar tăcerea lui era şi mai jignitoare.

— Vezi vreo posibilitate ? Doar o cunoşti foarte bine, continuă Nataly cu răceală în glas.

— Dacă ţinem seama că Victor aşteaptă de atîta timp şi că s-a bizuit de atîtea ori pe această eliberare, e direct obligat să creadă că se apropie cu paşi repezi.

— Dar dumneata nu crezi ? îl întrebă.

Pieptul i se înălţă de nerăbdare, în aşteptarea răspunsului ; dar după o jumătate de minut, ar fi putut să-şi răspundă singură.

Colney percepu îndărătul măştii ei calme tortura nerăbdării pe care o dispreţuia, deşi îi era milă de biata femeie.

— Nici dumneata nu crezi, îi răspunse el. Te agăţi de amăgiri, ca să-ţi justifici comportamentul. îmi ceri să îmbrac eu ochelari trandafirii, ca să-ţi înşel ochii du- mitale ? Vezi la fel de limpede ca şi mine : dacă te muţi în casa asta, va trebui să treci din nou prin tot ce-ai trecut la Creckholt. Şi primul care o să se sperie va fi Victor.

— Nu !

— Te va găsi plingînd ; şi cum îţi este foarte devotat, va renunţa la tot, ca s-o protejeze pe

Nataly a lui.

— Nu ; eşti nedrept cu el. Ar renunţa la tot...

— Dar Nataly a lui preferă să fie tîrîtă prin foc. Cum doreşti.

Nataly se înclină în faţa pedepsei pe care i-o aplicase. Unul dintre motivele pentru care îi ceruse sfatul, era tocmai această cunoaştere a capacităţii lui de a o pedepsi şi a onestităţii cu care o trata. Dorea să se autoflageleze auzind adevărul de pe buzele lui ; dar ştiind totodată, în adîncurile sufletului, că era un tip excesiv şi caustic, aşadar cuvintele lui nu trebuiau luate literă cu literă. în consecinţă, îi suporta biciuirile, consolîndu-se că exagerează, şi mîngîindu-se cu plăcere pentru frustrările suferite.

în realitate, însă, Nataly era o femeie căreia îi plăcea să audă adevărul. Era făcută să iubească adevărurile pe care poziţia ei o obliga să le violeze ; considera că ascultarea adevărului e o doctorie şi îl alegea ca povăţuitor pe cel ■ despre care ştia că avea să-i prescrie doctoria. Pînă la acest punct, urma calea dreaptă. Pe de altă parte, însă, dorinţa de a-şi menţine amăgirile prin cuvintele unui om de mare luciditate, o făcea să se agaţe de spusele lui cu speranţa înfrigurată că va auzi contrariul a ceea ce se aştepta să audă, a ceea ce ştia şi ea ; speranţă care îi accelera bătăile inimii şi-i îngheţa mîinile şi picioarele. Şi asta nu din pricină că ar fi fost laşă sau absurdă sau paradoxală ; dar trăirile ei se ridicau la o intensitate emoţională mai înaltă decît şi-ar fi închipuit cei din jur sau chiar ea însăşi şi, uneori, tăria o părăsea şi se prăbuşea, fapt în care Colney vedea cu dispreţ doar inconsecvenţa, dacă nu chiar isteria sexului ei.

Ar fi vrut să-i ceară sfatul şi asupra altui subiect, dar ori de cîte ori se gîndea la acesta se

simţea paralizată de un fior rece care o împiedica să deschidă gura : era asaltată de temeri grave într-o anumită direcţie, în care proiectele lui Victor o aveau drept obiect pe Nesta. Temeri la care se adăuga spaima obscură că simplitatea şi generozitatea firii lui Victor erau destinate să se altereze pînă la urmă, sub impactul necesităţii pe care şi-o impunea singur, anume de a-şi preîntîmpina soarta, de a pune toate lucrurile la cale, de a constrînge omenirea să servească ţelurilor lui, pentru protejarea celor dragi.

Noaptea, în pat, se simţi obligată să-i ţină isonul lui Victor în duetul de slavă a „Ţării Lacurilor". El o chinui cu tot felul de întrebări legate de casă, pentru a-i scoate cu sila dulcele acord. Stărui asupra alegerii marmurelor scumpe, asupra formei şemineurilor şi a consolelor de pe şemineuri, asupra holului atît de spaţios, şi-i dădu sugestii pentru cumpărarea unei mobile impunătoare şi frumoase ; ardoarea lui pentru somptuozitate, măreţie şi bogăţie de culori îi cuceri pînă la urmă entuziasmul, copleşind u-i orice dorinţă de rezistenţă. Lucru ciudat pentru un bărbat care adoptase în ultima vreme, însuşin- du-şi-1, tonul modern, cu implicaţii sociale şi literare, referitor la justa utilizare a bogăţiei şi la datoria, îmbinată cu plăcerea, de a duce o viaţă simplă.

— Fredi a fost mulţumită.

— Da, iubitule, a fost.

— E fiica noastră, dragostea mea. Am auzit-o spu- nînd : „Aici aş putea trăi şi muri 1" Să trăiască oricît pofteşte ! Spaţiu este destul.

Nataly văzu în această remarcă portiţa spre o comunicare tainică între ei doi. îşi adună curajul pentru a se lansa în bătălie.

— E încă un copil, Victor.

— Dar timpul aleargă. Trebuie să privim în per-

spectivă. S-ar zice că eu sînt mama grijulie a lui Fredi.

— Lasă fata să mai aştepte ; nu o face să se gîn- dească la... E fericită cu tatăl şi cu mama ei. Asta e perioada cea mai frumoasă din viaţă, înainte ca sentimentele de altă natură să-ţi tulbure mintea.

— Dar dacă îi iese în cale norocul, n-o putem lăsa să treacă pe lingă el.

Impulsul de a discuta cu Victor, care făcea necesară aducerea pe tapet a lucrurilor în genere evitate şi impunea ridicarea cortinei asupra întregii lor istorii trecute şi viitoare, se ciocni în pieptul lui Nataly cu recunoaşterea amară şi nemijlocită a faptului că nu era în măsură să-i facă faţă. Dacă discutau, ştia prea bine că se va da bătută ; şi era ruşinos, după atîta efort ; şi dacă se lăsa înfrîntă de el, nu mai exista nici o speranţă. Nu putea încerca sentimentul de anticipare a unei lupte drepte, care însufleţeşte bravura firească a unei femei. Era prea puternic pentru ea ; vitalitatea lui o înghiţise de mult pe a ei, îi fascinase şi îi îngheţase sensibilitatea. La început, cînd îl cunoscuse, îi inspirase doar simpatie ; pe care o aţîţase el, aprinzînd-o în pasiune, împingînd-o la o hotărîre exaltată ; îşi amintea perfect cum şi cînd. Avea pricini dureroase de a-şi aminti ziua fatală în care săvîrşise pasul, pentru că în dimineaţa acelei zile primise o scrisoare de la sora ei căsătorită, în care nu-i adresa nici un cuvînt afectuos, nici o propunere de a se revedea. O zi pe care nu ar regreta-o, dacă Victor ar şti ce şi cît să ceară de la alţii. Dacă ar şti să vadă situaţia lor, aşa cum se reflecta ea în ochii celorlalţi, în loc să le-o impună sub scuza adevărului onorabil al iubirii prin care se autojustificau ei, revendicînd şi înşfăcînd toate

onorurile pe care lumea le acordă numai supuşilor ei preaplecaţi.

E drept că nu făcuseră nimănui vreun rău, pînă acum.' Aşa gîndea Nataly, făcînd abstracţie de lamentările femeii bătrîne şi ofilite care purta numele lui Victor Radnor ; faţă de care, ţinînd seama de nuiaua cu care-i ameninţa întruna, inima ei atît de tandră nu putea încerca nici un sentiment. Şi chiar dacă exista vreo fărîmă de emoţie, aceasta nu putea străpunge zonele subconştientului. Simţea doar că-i poate ierta zbîrcita răutate : mila şi remuşcarea se îmbinau şi se dizolvau în efortul de a ierta. Era glacială faţă de văduvă pentru că ştia, pe bună dreptate, că dacă ea ar fi fost cea care deţine puterea, n-ar fi lovit niciodată atît de meschin. Dar sursa principală a indiferenţei şi a lipsei ei de căinţă o constituiau cîteva remarci întîmplătoare scăpate de Victor, cu privire la aversiunea fizică pe care i-o inspirase văduva. Remarci pe care nu le putuse înfrîna în cel de-al doilea pat nupţial, în care masculul exuberant din el găsise în sfîrşit dulcele răspuns al perechii lui, o oază de fericire celestă, divina desfătare. Cuvintele lui, împreună cu gîndurile nerostite ale lui Nataly care-i pledau cauza, o înarmaseră pentru a răzbuna natura.

Şi atîta timp cît nu făceau nimănui rău, Nataly îşi putea argumenta cazul în propria-i conştiinţă — acolo, în adîncurile tăcute, unde femeile aflate în afara legii îşi pot descărca sufletul. în această taină, ea lupta în numele Naturii, împotriva instituţiilor create de om. Era o femeie căreia nu i se potrivea ipostaza de rebelă, în care o împinseseră împrejurările. Ea, destinată de natură să fie o podoabă a instituţiilor create de om, li se

împotrivea. Şi cînd se gîndea la drepturile şi la conduita decrepitei soţii legitime — atît de violentă în vinaica- tivitatea ei pe care o proclama sfîntă — Nataly acţiona cu logica naturii, şi glasul naturii vorbea în apărarea ei. Un glas al elementelor care îi amuţea toate celelalte glasuri din conştiinţă, izvorîte din îndatoririle către familie şi către societate, către civilizaţia care ocrotea femeile : fraze ce roiau în romanele moderne şi în ziare.

Dar amintirea acestor stări de exaltare, cîncl natura, căreia îi dăduse numele de dragoste, înălţase în inima ei coruri de slavă ce înăbuşiseră orice alt sunet, se găsea în perpetuă luptă cu un abis, şi o sprijinea numai atîta timp cît ea şi Victor erau uniţi. Senzaţia că se afla de fapt singură pe marginea unei prăpăstii, o făcea să se clatine, ameţită ; şi gîndul la diferendele dintre ei o determina să se teamă cumplit de hău.

Făcea apel, cu toate forţele, la viaţa lui publică, pentru a-şi demonstra cu cîtă înţelepciune şi afecţiune guverna el de atîta vreme. Şi, ovaţionat de lumea oamenilor publici, era firesc să se aştepte din partea unei femei să-l urmeze orbeşte. Ne putem răzvrăti oricît împotriva epocii noastre şi a legilor ei ; dar, atîta timp cît slujim cu adevărat natura, nu sîntem oameni fără de lege. Scrupulele inconştiente ale Nataliei, alături de abilitatea cu care îşi pleda cazul, o împiedicau să fie complice la prinderea în capcană a unui tînăr cu rang aristocrat, care să ia de soţie pe fiica unui cuplu de insurgenţi sociali — un cuplu pătat, conform mentalităţii comune, un cuplu care trebuia denunţat. Natura care o susţinea, fugea de viziunea unui străin atras şi prins în mreje. Nu era unul din lorzii aceia aventurieri care vînează moştenitoare bogate şi pe care o ţară tolerantă ca

a noastră îi felicită cînd pun mina pe pradă. Cum putea fi prevenit tînărul ? Cum, chiar în cele mai fericite presupuneri, putea fi îmblînzită familia lui'? O asemenea familie, dacă ar fi consimţit la căsătorie în deplină cunoştinţă de cauză, ar fi făcut-o numai de dragul banilor. Însemna să pescuieşti cu o momeală la fel de murdară ca şi cea a lordului aventurier. Era un proiect umilitor ; dureros la sînge numai cît te gîndeai la el. Şi întuneca în ochii ei caracterul lui Victor.

Nu-i ceru să specifice la cine se gîndise cînd spusese“..; dacă îi iese în cale norocul“, pentru că dorea să-l lase în voia obişnuitei lui vorbiri evazive, salvîndu-se de la o discuţie îngrozitoare.

— A fost o zi plăcută pentru toată lumea, poate cu excepţia sărmanei Mademoiselle, spuse în cele din urmă, schimbînd vorba.

- **— Ar fi trebuit să vină Peridon ?**

— Prezent sau absent, mi-e teamă că tot nu are mari şanse.

— Şi Pempton cu Priscy ?

— Parcă s-au mai temperat.

— în obiecţiile groteşti pe care şi le fac unul celuilalt la masă ?

— Crezi că putem spera să le depăşească vreodată ?

— Cînd Priscy o să bea vin de Porto şi Pempton o să molfăie carne de vacă, aşa zice Colney.

— Eu aş spune că atunci cînd o să ţină îndeajuns de mult unul la celălalt, încît să nu se mai gîndească la deosebirile dintre ei.

— Da, căldura netezeşte fisurile ; şi căldura le lipseşte la amîndoi. Deşi Priscy are destul patos în voce, nu are nici un pic de joc de scenă, iar tonurile pe care le scoate Pempton din violoncel, şi care mi-au mers uneori la inimă, se datorează, cred, numai arcuşului. Nu-mi spune că ar putea forma vreodată un cuplu sudat, care să rîdă de deosebiri. Bun, deci a fost o zi reuşită ?

Se lipi de ea, închinîndu-i-se şi Nataly îl acceptă, cu un zîmbet mai deschis decît îi înflorise pe buze în tot cursul acelei zile.

Povara comună pe care o purtau în inimile lor — simpla discuţie care ar fi rezultat din necesitatea de a-i comunica inocentei Nesta odioasele realităţi — fu lăsată deoparte.

CAPITOLUL XII

MOSTRE ALE MUŢENIEI CE POATE LOVI MEMBRII UNUI CĂMIN, UNIŢI PRINTR-O SINGURA INIMA

Un bărbat şi o femeie, legaţi printr-o anumită uniune, nu ar trebui să aibă nimic de ascuns unul faţă de celălalt. Mai ales cînd iubirea este liantul şi cînd problema care le stă la inimă îi preocupă pe amîndoi în egală măsură, deprinderile de familiaritate ar trebui să anuleze orice rezervă între ei. Cum să ne gîndim la tăcerea pe care şi-o impune tocmai partea cea mai vorbăreaţă şi mai slabă a cuplului, tăcere ascunsă sub masca de totală supunere exterioară şi provenită dintr-o lungă şi repetată experienţă a inutilităţii oricărei împotriviri'. In regatele constituţionale, guvernămîntul nu are nevoie să fie tiranic pentru a putea oprima, deşi serveşte doar interesele unu.i grup restrîns şi nu pe cele ale ţării. Tot astfel, în cazul unei alianţe dintre o femeie şi un bărbat, cînd unul dintre ei e un torent de persuasiune, celălalt va avea soarta buturugii prinse de curent. Se lasă doar purtat de val ; visînd la ungherul îndepărtat unde se va opri şi va putea cunoaşte în sfîrşit odihna ; şi acceptă vîrtejul în anticiparea ceasului necunoscut cînd se va afla în stare să renunţe la atitudinea-i pasivă.

Dat fiind că fiecare dintre ei deţine cheia sufletului celuilalt, s-ar putea să intervină o reciprocă sensibilitate nervoasă, care protestează împotriva oricărei intruziuni de lumină şi sunet. Norul care plutea asupra numelui fiicei lor, îi reducea la muţenie pe Nataly şi pe Victor, în încercările lor de a ţine sfat. Nataly ghicea că aluzia făcută de el îl încuraja să se apropie de momentul crizei, iar Victor ştia că mintea ei

stătea la pîndă, tremurînd. Şi, cu atît mai mult, dădeau amîndoi îndărăt în faţa nevoii de a discuta deschis. Ocoleau orice subiect de conversaţie care

le adumbrea sau le întuneca perspectivele luminoase, şi cînd se pomeneau lunecînd în conul de umbră al spaimei lor, schimbau instinctiv vorba, ceea ce era o atitudine explicită, care proiecta lumină asupra subiectului interzis, chiar dacă ei nu-1 recunoşteau.

Cu atît mai mult, Victor, care apela întotdeauna la acoperirea acţiunii pentru a evada din neputinţă, era hotărî t să pregătească terenul pentru căsătoria fiicei lor — o căsătorie sigură, care s-o protejeze pe fata asta scumpă şi s-o pună la adăpost de lumea devorantă din jur. Ştia foarte bine de ce Nataly îşi luase aerul ei de boltă ferecată (ameninţînd, în cazul că ar fi desferecată, să tune şi să fulgere asupra omenirii), de îndată ce lui îi scăpaseră primele aluzii. Prefera să-şi spună că atitudinea ei se datora unei inconsecvenţe feminine, la o persoană care de obicei purta pe braţ un coş cu legături matrimoniale, străduindu-se să-i împerecheze pe toţi cei din jur. Ştia tot atît de bine că, în curînd, Nataly va trebui să reveleze fiicei lor sumbrele realităţi ; şi, numai la această idee, Victor simţea că i se pune un nod în gît. Fireşte, pe Nataly o îngrozea misiunea ei maternă. Dar cînd e vorba de o fiică ,mama este cea chemată să-i vorbească. Victor o delega cu mare uşurinţă pe mamă, pentru că se vedea pe el lichidînd problema cu un eventual fiu. Şi, în acel caz, ar fi încheiat cu următoarele cuvinte : „Şi acum, dragul meu băiat, începînd de azi vei primi un venit de cinci mii de lire pe an, care se. va dubla în momentul cînd te vei căsători ; şi ai libertatea de a locui la «Ţara Lacurilor» sau oriunde îţi face plăcere".

Dorinţa lui de a-şi vedea fiica ocrotită prin numele uneia dintre cele mai nobile familii din ţară, îl îmboldea s-o pună pe Nataly în mişcare,

sub pretextul că era preferabil pentru fată să afle întreaga poveste acum, în anii fragedei adolescenţe, cînd credea orbeşte în părinţii ei, lucru care avea s-o împingă pe dată la pasul următor, anume să-şi încredinţeze mîna în cea a unui soţ. Se temea însă că Nataly trebuia învăţată cum să-şi depene povestea, reabilitîndu-se cu demnitate, într-un fel în care să nu apară nici un element degradant şi care să nu dea impresia unei acceptări a degradării.

întreaga lume atîrna de ponderea acestei confesiuni, care privea ponderea lumii. Nataly trebuia stimulată şi tonifiată, dacă îi apreciai capacitatea de rezistenţă la greaua încercare după recentul ei comportament. Şi cum o putea tonifia ? Nu se putea imagina pe el confrun- tîndu-se cu înţelegerea şocată, tremurătoare, înfiripată în ochii puri, tiviţi de gene lungi, brune, ai Nestei. li era milă de biata mamă. O îndruma, în gînd, să-i spună fetei cutare şi cutare lucru, şi să nu-i spună alte lucruri, pînă cînd simţea că mintea i se rupe de inimă şi plăsmuieşte numai cuvinte goale, lipsite de sens. Perspectiva unei expuneri similare făcute în faţa fericitului viitor ginere, misiune care, fără îndoială, îi revenea tatălui, îl făcea să simtă o gheară în măruntaie, atît de intens era orgoliul lui de a apărea neştirbit şi neîntinat în ochii oamenilor, o suprafaţă netedă, imaculată, ca aceea a sănătăţii pure. Totuşi, îşi concentra povestea la cîteva linii esenţiale, asemenea unui conferenţiar care arată cu bagheta pe hartă numai locurile importante, pentru a ne explica, pe scurt, cum a ajuns la punctul principal, de mare interes pentru noi toţi. în cazul lui Victor, punctul principal era specificarea zestrei de care dispunea Nesta. Sărea cît mai repede la această problemă : „Fiica mea va avea zece mii de lire pe an, începînd

din ziua în care se căsătoreşte“. I se mai oferea ginerelui şi latitudinea de a locui la „Ţara Lacurilor“.

Asemenea declaraţie îl ajuta să treacă peste partea neplăcută a întrevederii. Şi, în acelaşi timp, îl făcea să simtă un ciudat dispreţ faţă de ginere. Avea nevoie să-şi evoce imaginea tînărului în persoană, pentru a-şi alunga sentimentul de dispreţ ; care persista însă ca o rană incomplet vindecată.

Domnul Dudley Sowerby nu era genul de tînăr a cărui prezenţă să poată rectifica asemenea apreciere abstractă, Acum venea frecvent serile, ca să exerseze împreună cu Victor un duet pentru flaut ; un Mercadante fluent şi suav ; prea suav ca să se potrivească unui stil care, aşa cum îl caracterizase Fenellan, se plimba prin muzică asemenea unui turist curios într-un oraş străin, doritor să epuizeze, conştiincios, tot ce-i de văzut. Dar în ultima vreme, notele îi deveniseră mai familiare şi semănau cu pasul măsurat al unui poliţist pe străzile unui oraş, cufundat în noapte, un poliţist care se ciocneşte însă de un scandalagiu cu capul în nori. Omul ordinei şi omul pasiunii, fiecare dintre ei fidel măsurii sale, păreau să fie în dezacord, aproape să se certe, în felurile lor diferite de a executa melodia, şi aceasta de la început pînă la sfîrşit. Victor era, fără îndoială, cel mai tînăr dintre cei doi. Dar interpretarea lui vehementă s-a dovedit a fi totuşi o şcoală. Domnul Sowerby începu să progreseze. Pînă şi Nesta şi Mademoiselle recunoscură că dobîndise oarecare simţire. învăţase că e nevoie de simţire. Ce înseamnă pasiunea, nu avea habar. Altminteri n-ar fi amînat atîta acea întrevedere, dramatizată de Victor. Ar fi cerut în căsătorie bobocul de fată, şi mutarea la „Ţara Lacurilor“ ar

fi avut loc, spre consolarea Nataliei, sub egida familiei Cantor. Cînd e vorba de o familie suspusă, muştele bîrfei zboară la depărtare şi bîzîitul lor e aproape inaudibil ; ca şi zumzetul ţînţăresc pe care plebea îl emite pentru urechile plebei ; deprinderile aristocraţiei noastre o fac să supravieţuiască. Victor Radnor nu avea nevoie de scutul unei familii mari, dar situaţia lui specială i-o impunea. Şi Nataly ar fi trebuit să fie conştientă de acest lucru. Dintr-o singură lovitură, le-ar lua piuitul tuturor duşmanilor. Cununia Nestei i-ar uşura pe părinţii ei de impo-^
sibila lor povară.

Gîndurile lui Victor, îndreptate mereu spre instrumentul cu care urma să dea această lovitură, îl făceau să presupună că domnul Sowerby ar putea fi interesat de extinderea averii ce-i revenea Nestei. Aşa incit vorbea tot timpul de bani, intr-un fel care zdruncina părerile Nataliei despre el. Discuta la masă despre afacerile lui din City, subiect pe care, de obicei, îl ocolise deliberat ; vorbea în cuvinte răsunătoare despre minele lui, ale căror acţiuni crescuseră pe piaţă ca spinarea unui şarpe care se înalţă ; şi, prin asemenea discuţii, vrăjea sensibilităţile mercantile. Dorea să-i arate domnului Sowerby „diamantele lui Fredi din propria ei mină".

Nataly îl respecta pe tînăr pentru că nu trăda aviditate cînd i se flutura momeala pe sub nas, oricît ar fi fost de impresionat. îşi imagina că o studiază pe fiica ei, temeinic şi cinstit, pentru a-şi da seama dacă există o potrivire între ei, înainte de a o cere în căsătorie. Nataly se pricepea mai bine decît Victor la ghicirea caracterului uman, ferindu-se să se ghideze după liniile mari de conduită, care nu sînt elocvente pentru individ — decît dacă dăm, din întîmplare, peste un caz tipic,

făţiş, de pungăşie sau de nebunie sau de simplă bunătate. Comportarea domnului Sowerby faţă de Nesta nu părea să fi fost aprinsă de licărul dimantelor. La vizita următoare se înfăţişă mai curtenitor, mai vioi, mai proaspăt ; dar aşa se întîmpla de fiecare dată la începutul unei vizite, ca şi cum reflecţiile asupra vizitei precedente se încheiaseră cu o concluzie satisfăcătoare ; pe parcurs, însă, noile eforturi de a o studia pe fată făceau să-i pălească iar strălucirea.

Că era un gentleman nu încăpea nici o îndoială. Recu- noscîndu-i calitatea de om cu educaţie şi principii, Nataly se gîndea la viitorul Nestei şi se întreba dacă, în cazul cînd ar fi existat înclinaţii de ambele părţi, era bine să se interpună, prin vorbe sau fapte, între fiica ei şi un gentleman adevărat. Se sfătui singură, ca şi cum de un sfat avea nevoie, să păstreze o atitudine pasivă. Dar în această pasivitate îşi dădea seama, mai acut decît Victor — cu excepţia rarelor lui scînteieri de luciditate — în ce măsură poziţia falsă în care se găsea îi denaturase firea. Şi nici măcar panaceul ei universal, mult visata căsuţă modestă, nu ar fi putut-o salva ; şi în căsuţa modestă ar fi nutrit aceeaşi dorinţă ca soţul Nestei să fie un om de educaţie, de onoare şi poziţie socială. Poate că în căsuţă, avînd răgaz să aleagă, nu şi-ar fi dat cu uşurinţă consimţământul ca strălucitoarea ei fiică să se mărite cu cel mai bun dintre bărbaţii anoşti, decît dacă fata i-ar fi cerut-o. Pentru că Onorabilul Dudley îi semăna în mod lamentabil Nataliei în ce priveşte lipsa de vitalitate. îţi evoca un om surd, care cere în mod constant să i se repete observaţiile făcute ; sau pe cel mai inteligent dintre animale, pe care nu-1 vom numi, pentru că ne displace să observăm că-i

semănăm. Şi totuşi, asemănarea, sau aparenta asemănare, o făcea pe Nataly să-şi spună că nu trebuie să se teamă atîta de ziua explicaţiei cu el. Ceea ce însemna un cîştig. Vai, ce gînd abject ! Nataly se silea să-şi enumere ocaziile şi împrejurările în care tînărul Sowerby dăduse dovadă de calităţi autentice, pe care orice mamă le-ar dori la un ginere. Se descoperi jucînd rolul mamei grijulii, nu prea fericit pentru fiica ei în alegerea unui soţ. îl intuia foarte clar pe domnul Sowerby,. totuşi nu contenea să-i împodobească imaginea cu cele mai deosebite însuşiri morale, sperînd şi rugîndu-se, în acelaşi timp, să nu se lase-ademenit s-o ceară pe Nesta în căsătorie. Pe de altă parte, supunerea ei în faţa puterii de persuasiune a lui Victor — tumultuoasă ca o conflagraţie — o determina să considere drept realizabil oricare dintre proiectele lui obscure. împotrivirea ei ar fi semănat cu rezistenţa opusă de o scîndură în faţa focului. Colney Durance îi făcuse răul pe care ni-1 fac pesimiştii cînd sîntem copleşiţi de amărăciune : îi atrăsese atenţia că, atunci cînd te laşi covîrşit de voinţa altuia, nimeni şi nimic nu te mai poate ajuta. Victor reuşea s-o facă să-şi trădeze propriile dorinţe, să se revolte împotriva lor, deşi inima ei protesta. îi cucerise în primul rînd trupul şi prin aceasta îi slăbise orice spirit de rezistenţă. Supunerea este ca o vrajă aruncată asupra celor cu inima toropită de dragoste : îi desbobi-
nează, le destramă voinţa.

Nataly hotărîse categoric că va veni o zi în care va vorbi, şi îşi crease un suport moral din această hotărîre. Totodată, era chinuitor de conştientă că-şi extrăgea suportul moral din gîndul că acea anume zi nu era apropiată, ba putea fi chiar foarte

îndepărtată, sau poate că nu va veni niciînd. Poate că eliberarea lui Victor se va produce mai curînd ? Asemenea perspectivă se putea asemui cu speranţa tămăduirii unei boli printr-o operaţie radicală.

Astfel de gînduri se învîrtejeau în mintea ei, dincolo de mască ; cuprindeau probleme vitale pentru ea şi obsedante pentru el, asemenea spiritului care supravieţuieşte în amintire şi după ce carnea nu a mai lăsat decît o urmă în ţărînă. Dar la suprafaţă, discuţiile lor se învîrteau doar în jurul mobilei care urma să fie cumpărată, a expediţiilor la „Ţara Lacurilor", a muzicii, a chestiunilor domestice, a slăbiciunilor prietenilor, menite să-şi amuze semenii, a eroilor şi eroinelor din opere, a expoziţiilor de pictură, a necazurilor capetelor încoronate, servind ca avertisment pentru cei prea ambiţioşi şi ca balsam pentru cei invidioşi — în sfîrşit, discutau despre tot ce poate interesa sau afecta unul din cuplurile cele mai mondene, care nu se sinchiseşte de aparenţe. Şi astfel, înşelînd lumea, se amăgeau singuri — parţial, dar tragic — în duetele lor de conversaţie. Căci cumpărarea de mobilă, cînd ai la dispoziţie o pungă fără fund, e o ocupaţie foarte plăcută. Iar ieşirea din spital, după o lungă boală, a unei citadele comerciale ca această sărmană City a Londrei, nu face decît să insufle cetăţenilor ei curajul de a porni la activităţi sănătoase. Tăcerea aruncată peste ceea ce le împovăra inimile, avea însă efectul sinistru de a adumbri influenţa spirituală a lui Victor asupra femeii iubite, şi de a o înstrăina pe Nataly de el. Cînd îi comunicase noutăţile aflate de Fenellan de la avocatul Carling, în legătură cu

intenţiile doamnei Burman, nu reuşise să-şi impună exploziva lui jovialitate, nici măcar o candidă veselie, atîla timp cît nu-şi putuse corobora veştile cu altele mai noi, confirmative, care să demonstreze că lucrurile evoluează.

Fenellan căzuse din nou în obişnuita lui apatie ; putea pretinde că e imposibil să se mişte mai repede decît femeia care făgăduise să-şi transforme cruzimea în binefacere. Parcă-1 auzea rostind asemenea cuvinte ! Victor nu-1 mai văzuse din seara ultimului concert, şi socoti c-ar fi cazul să audă cuvintele lui Fenellan din propria-i gură.

în după amiaza următoare, îşi croi drum prin puhoiul ce se revărsa dinspre est spre vest, şi făcu o vizită la Oficiul de Asigurări.

CAPITOLUL XIII

ULTIMELE NOUTĂŢI DESPRE DOAMNA BURMAN •

După cîteva remarci superficiale asupra mersului afacerilor de asigurare şi a contribuţiilor prietenului său la revistele literare, colaborări care-1 interesau atîta timp cît nu impietau asupra treburilor oficiale ce-i asigurau venitul, Victor începu să dea semne de nerăbdare. Fenellan îl aştepta să deschidă discuţia.

— L-ai mai văzut pe omul acela, pe avocat ?

— Am luat masa cu domnul Carling ; un vin de Porto excelent.

Răspuns care nu spunea nimic.

Victor se aplecă în faţă şi continuă :

— Sper că tu n-o să ai de-a face cu agentul ăla de bursă, Blathenoy. E un om cu o minte bine înşurubată îndărătul unor ochi care nu te privesc niciodată în faţă. Curînd, am să prezidez Consiliul de administraţie al băncii

13 — Unul dintre cuceritorii noştri, voi. I [2IJ]

mele. Se aud tot felul de lucruri. Individul duce o viaţă în stil mare, la Wrensham. Apropo, Fredi a invitat-o la ea pe micuţa Mab Mountney de la Creckholt ; locuieşte la noi. Ţii minte cînd ai spus de mica Mabsy : „Uită-te la ea, toată albă şi roză ca o margaretă.“ Continuă să fie margaretă : ne aduce aminte de fata noastră la vîrsta ei. Aşadar,'iar am ajuns la un punct mort ?

— Nu, nu chiar. Ştii, există o farmacie, dacă asta ne poate ajut^ la ceva, unde îşi petrece ore întregi, aproape după-masă de după-masă, spuse Fenellan, foindu-se în scaun.

— Vrei să spui că ea îşi petrece acolo după-masă de după-masă ?

— Doamna. Iţi spun totul, am aflat de la Carling, un om valoros ; şi avocaţii îşi mai dezleagă limba la un pahar cu vin. E un om de inimă. îşi închipuie că a ajuns să cunoască lumea, pentru că a cercetat şi a sortat cîteva dintre lăzile noastre de gunoi. Aşa cum pictorii moderni îşi imaginează că înfăţişează natura umană reală cînd ne mută nasul în cele mai rele părţi ale trupului. De fapt, realismul pungaşilor ăstora constă în a ne duce de nas. Cînd aţîţi nasul cuiva şi-l faci să miroase lucruri urîte, devii pe dată extrem de realist. Se vede că nu citeşti literatură olfactivă. Oricum, prietenul Carling e un ţărănoi binevoitor. Şi mi-a spus că, de trei-patru ori pe săptă- mînă, doamna vine cu trăsura la farmacistul ei şi se instalează în prăvălie ; imediat după colţul tejghelei, cînd intri. Şi urmăreşte tot ce se petrece pe stradă, prin oglinda de pe peretele din fund. Oferind ea însăşi un spectacol bizar, biata femeie, dacă avocatul nu exagerează. Ca să fie la modă, nu poartă bonetă, ci un coc fals în creştet şi . un cozoroc mare, verde pe frunte. Şade acolo ore întregi şi ciuleşte urechile la

cererile de doctorii. Uneori, cînd o reţetă, i se pare interesantă, se consultă cu farmacistul şi declară că o s-o încerce şi ea. Şi aproape în fiecare zi i

se trimite în Regent's Park un coşuleţ cu sticluţe medicinale.

— Ha ! In Regent's Park ! exclamă Victor, scuturînd din cap la amintirea cartierului şi a numărului casei, atît de respingătoare pentru el. Amintirea femeii fusese adine îngropată, dar menţionarea făcută de Fenellan o propulsase iar în zbor peste Londra. Deci într-o farmacie ? Şi zace acolo ?

— Da, O farmacie pe lîngă care trecem des.'

— Totdeauna a avut o atracţie pentru doctorii. Şi nu-i departe de aici, zici ? Şi aproape zi de zi ? Sub un cozoroc verde ?

— Dragul meu, nu făuri balade ! O să trecem acum pe acolo, spune Fenellan. E drept că îţi evocă un popas pe malurile Stixului.

"Consultă un ceas slugarnic, care-1 asigură că e timpul să-şi părăsească biroul.

— Şi altceva n-ai mai aflat nimic ? întrebă' Victor pe un ton lipsit de speranţă.

— Doar că medicul ei din ultima vreme e Themison.

— Asta unde ai mai auzit-o ?

— La „Boyle şi Luckwort", farmacia doamnei. M-ara dus pe acolo alaltăieri.

— Marele Themison ?

— Marele doctor Themison, care te ucide mai scump decît alţii, ceea ce-1 face să fie atît de solicitat.

— Parc-ai fi ecoul lui Colney ! strigă Victor. Zău aşa, mi se face greaţă de ironiile astea răsuflate la adresa doctorilor. Nu te ucid, ştii foarte bine. N-au nici un interes să te ucidă. Iţi iau numai plăcerea de viaţă ; şi, pe cuvîntul meu, cred că asta-1 împiedică pe pacient să moară.

Fenellan îşi măsură prietenul cu o privire discretă, amuzată.

— Se vede că activitatea în City s-a mai înviorat, spuse el. Nu ma ie aceeaşi văduvă vlăguită ca în ziua cînd am răsturnat cotidianul prin regala ta OlcL Veuve, spuse el,

cinci ieşiră în stradă. Curios popor, englezii ! îţi oferă tot
ce-i mai bun ca să te distrezi şi să te veseleşti, dar îţi postează şi o sentinelă ca nu cumva să te bucuri de ce ţi-au dat ; şi dacă dansezi în public, fie ca partener al cuiva sau singur, te trimit să faci penitenţă. îi acuz că n-au o viziune filozofică asupra naturii umane.

— Ziceai că trecem pe lingă farmacie ? îl întrerupse Victor.

— Ai s-o vezi peste un minut. Şi ce podium de dans îţi oferă, dacă vrei să te recreezi ! Şi ce popor, care transformă asemenea podium într-o tribună de agitaţie politică ! Şi ce ţară, supusă din zori şi pînă-n noapte unei continue frămîntări şi lupte pentru condiţiile elementare de existenţă. Bătrînul Colney are, din cînd în cînd, dreptate : englezii sînt progeniturile piraţilor şi au moştenit manierele şi gusturile acestor străbuni, precum şi deprinderea de a se sfîşia necontenit între ei pentru pradă. Aşa cum e adevărat că scîrţîitul roţilor de omnibuz e singura jalnică muzică a acestei Londre, tot atît de adevărat e că poporul ei nu a reuşit încă să-şi însuşească noţiunea unui mod omenesc de viaţă. Uite farmacia „Boyle şi Luckwort“ drept în faţă !

Victor se uită în direcţia indicată. îşi descheie haina, îşi trase în jos vesta, îşi bombă pieptul, îşi drese vocea :

— Farmacia aceea ? Apoi urmă : Fenellan, eu nu sînt un om superstiţios, dar ascultă ce-ţi spun. îţi jur că în ziua cînd am băut ultima oară Old Veuve împreună — îţi aminteşti cînd — m-am întors acasă pe drumul ăsta, traversînd scuarul, şi eram gata să intru exact în farmacia asta, ca să comand o reţetă pe care o aveam în buzunar, pentru că uitasem să trec pe la farmacia favorită a lui Nataly, din City,

cînd... îţi vorbesc de un fapt real... am simţit distinct... sînt sigur că asta-i farmacia... m-am simţit apucat de cot şi tras îndărăt ; îmbrîncit îndărăt; ca atunci cînd trebuie să sari înapoi ca să-ţi menţii echilibrul.

Memoria incitată de emoţii contribuie întotdeauna, prin adăugarea cîtorva amănunte în plus, la colorarea istoriei.

Victor îşi atinse cotul, făcu o mutră mirată şi amuzată, ridică din umeri şi îşi alungă incidentul din minte. Fenel- lan zîmbi cu indulgenţă.

— Se întîmplă în viaţă multe lucruri curioase. îmi aduc aminte că în copilărie am citit despre un preot care a urcat la amvon în biserica din portul unde fusese lăsat la ţărm, după salvarea lui, aproape ca unic supravieţuitor, dintr-o corabie ce luase foc pe mare. A povestit congregaţiei că, în seara catastrofei, primise un avertisment din partea unui glas care-i vorbise direct în ureche, spunîn- du-i că în acea noapte trebuie să doarmă complet îmbrăcat, să nu-şi scoată nici măcar ghetele, stăruise glasul, repetînd de două ori porunca. Preotul s-a supus, în ciuda senzaţiei de incomoditate încercată de bietele lui picioare. Şi la strigătul „Foc !" a sărit în picioare, gata încălţat, şi a izbutit să-şi tîrască, în mod providenţial, ghetele pe puntea în flăcări şi să le facă să sară în prima barcă de salvare, şi acum le urcase, tefere şi bine lustruite, la amvon, de unde-şi ţinea predica de recunoştinţă pentru atît de miraculoasa lui salvare. Fusese vorba de un avertisment ! Cineva are grijă de noi acolo sus, fără îndoială. Dar în acelaşi timp ne cere : „Aide-toi" *. Adică fii gata îmbrăcat cînd e vorba să te salvezi dintr-o calamitate, altminteri n-o să stai cu ghetele în picioare la amvon, ţi- nînduţi predica, în contrast cu ceilalţi pasageri prefăcuţi în scrum. Aşa pare să sune morala.

— E posibil ca ea să mă fi văzut, riscă Victor o enervată presupunere.

Ideea unei atît de imediate apropieri a doamnei Bur- man îi stîrni ura.

— N-aş crede. Mi s-a spus că stă cu ochii şi cu

mîinile în poală, pîndind pe sub umbrarul ei verde, pînă cînd [1]

1 Ajută-te (fr.).

aude vreo comandă de tincturi sau de prafuri, sau vreun amestec care-i gîdilă fantezia. Dar e posibil să găseşti căi mai eficiente de sinucidere decît cea de a-ţi petrece după-mesele într-o farmacie, urmărind cum îşi iau bieţii oameni paşapoartele spre OrcusJ[1].

Victor păşi muţeşte pe sub ferestrele înalte, împodobite cu urne de sticlă, pîntecoase, pline cu lături chimice. Femeia aceea ar putea fi şi acum înăuntru ! Poate că-1 zărise prin oglinda farmaciei ! Ea, acolo ! Era ca şi cum povestea lui intimă ar fi pornit să colinde străzile. Şi cît de subţire era peretele despărţitor care o ascundea de întreaga lume ; abia de-i garanta imunitatea unei singure zile. Pentru că femeia asta se încăpăţîna să locuiască la Londra, ca să-şi poate alege o farmacie centrală unde să-şi hrănească fantezia lugubră cu diverse reţete... cînd ar fi fost atît de sănătos pentru ea să se stabilească într-un colţişor retras, la ţară. Mormăi : '

— Boli... doctorii !

Cele două direcţii între care oscila pendulul vieţii ei.

— Şi ură mortală !

Aceasta din urmă era o emanaţie a monotonului, oribilului conflict pentru care şi prin care trăia femeia.

Atîta timp cît se găsea în vecinătatea farmaciei, nu se putea gîndi la ea decît cu senzaţia unui om pîrjolit într-un cuptor.

Cînd se îndepărtă un pic, se simţi în stare să exclame : „Biata de ea !" Se mustră singur pentru faptul că, în ultima vreme, fusese furios pe ea, nutrise gînduri ranchiunoase, aşa cum nu i se mai întîmplase niciodată pîna atunci. Năzuise

1 Ajută-te (fr.).

întotdeauna, să privească atitudinea ei răzbunătoare cu o pitorească îngăduinţă ; chiar şi în urma suferinţelor îndurate la Craye şi la Creckholt. In sinea lui, o iertase. O acuza că îl împinge spre sentimente nedemne, inumane. [1]

1 Lumea subpământeană, în mitologia latină.

Dar dacă izbutea într-adevăr acest lucru, însemna că deţine o forţă de un fel sau altul.

Faptul că se planta în farmacia pe lingă care trecea el aproape zilnic, îi apărea ca o bruscă şi înfricoşătoare ieşire a femeii la lumină. Nu se gîndi să farmacia se găsea la mică distanţă de locuinţa ei din Regent's Park, cînd se eliberase din această casă, o împinsese în ceţurile uitării, şi-o ştersese din minte. Fără îndoială, femeia aceasta deţinea o putere malefică.

Gîndul i se întoarse la puterea pe care ştia că o deţine el ; capacitatea de a-şi aservi oamenii — subjugase un regiment de oameni printr-un simplu efort de energie : bărbaţii îi erau robi în masă, femeile, individual. Putea conta pe sprijinul individual al femeilor — şi se dovediseră susţinătoare fervente.

Dar se îndoia că ar fi putut să le înroleze în colectivitate. Cînd se uita la bărbaţi, simţea că-i poate domina în masă. Dar cînd se gîndea la o congregaţie de femei, îl străbătea un fior rece. Soţiile şi femeile nemăritate adunate într-un fantomatic complet de judecată ! Care n-ar fi dfecît fantoma femeii colective, ofensate. Adică atotstăpînitoârea Regină Convenţia, extrasă din desfăşurarea vieţii noastre civilizate, pentru a guverna societatea, a proclama supremaţia a tot ce-i ordonat, tolerabil, legal, împotriva a tot ce înseamnă răzvrătire. Şi această imagine a femeii colective nu ar putea fi decît împotriva lui.

Oare Nataly ghicise cum stau lucrurile, anume că femeia colectivă încoronată nu poate fi înfrîntă ? Şi cum am putea aprecia o asemenea nedefinită dar puternică autoritate, cînd o susţine pe doamna Burman şi zdrobeşte o femeie ca Nataly ?

Meditaţiile lui Victor îf apropiau treptat de concluzia prevalenţei imponderabilului asupra

ponderei. Nu mulţi dintre cuceritorii noştri şi-au calculat victoriile în funcţie de asemenea index. Faptul că trecuse pe lîngă o farmacie unde o bătrînă dezolată şedea în umbra unui cozoroc verde — o jaluzea ascunzînd o faţă de măselariţă — îl precipitase spre prima sezisare reală a unui adevăr abstract, deschizîndu-i noi tărîmuri de speculaţii intelectuale. Dar Victor nu merse mai departe. Se opri, pradă unei febrile sensibilităţi, să contempleze aburul amorf, emanat de o sursă care nu era alta decît acea femeie sleită şi singuratică.

Victor Radnor ar fi putut declara oricînd cu sinceritate că iubeşte adevărul ; şi că îşi plăteşte, cu scrupuloasă exactitate, orice datorie faţă de adevăr. Plătea cu bani, desigur, şi cu scuze prompte ori de cîte ori îşi ieşea din fire. încerca asemenea mustrări de conştiinţă pentru orice trecătoare izbucnire de irascibilitate, încît dorinţa de a fi adresat un prietenos cuvînt de scuză măgarului ăluia cu convenţiona- lismele de pe Podul Londrei, îi îndulcise viziunea retrospectivă a căderii lui de atunci. înclina spre bunăvoinţă cetăţenească. Un om atît de social ca el nici nu ar fi putut înclina spre altceva. Dar cînd era vorba de examinarea conturilor dintre el şi doamna Burman, spasmele de repulsie fizică, scîrba, firea lui excesiv de omenească îl făceau s-o elimine din tribunalul femeii colective.

I-ar fi fost imposibil să explice în faţa oamenilor torturile prin care trecuse în acele zile ale odioasei lui alianţe. Numai cerul le cunoştea. Şi îşi pleda întruna cauza pentru obişnuita ureche a cerurilor : „Un tinerel ispitit de bogăţie, atras, implorat, prins în capcană, revoltat etc.“ Şi cînd se trezise gelozia în doamna Burman, începuse să-l necăjească pentru a smulge de la el mărturisirea admiraţiei pe care i-o purta frumoasei Nataly, nepreţuita femeie

care locuia sub acelaşi acoperiş, marcînd contrastul dintre viaţa în floare şi cadavrul înfăşurat în giulgiu. Şi o vedea zi de zi, cîntau împreună, îi simţea răsuflarea, îi simţea neîncetat. glasul dulce în fiecare fibră a fiinţei lui.

îşi pleda cazul cu succes. Dar tăcerea care urma verdictului era grea ; o tăcere care conţinea un tunet neauzit. Ca atunci cînd publicul care părăseşte tribunalul e nemulţumit de verdictul dat. Era de aşteptat oare din partea lui să co

mită un ultragiu social, expunîndu-şi povestea în public ? Să ne imaginăm o clipă că ar face-o. Bărbaţii ar fi de partea lui de la primul cuvînt, sau, cel puţin, de la primul cuvînt care i-ar invita să ia atitudine. Femeilor, însă, ar trebui să le cîştige favorurile. O versiune curgătoare, pătimaşă, a torturilor îndurate, amestecată cu doza de curte .îngăduită, ar cîştiga femeia individuală. Dar acea iraţională femeie colectivă, îngheţată, mortală, l-ar condamna pe nefericitul care s-a gîndit atît de puţin la ea. Femeia colectivă este inamica naturii. De ce ? Pentru că este sclava convenţiilor statornicite. Din ce pricină ? Pentru că este produsul artificial al unei stări de fapte care o exaltă, atîta timp cît face sacrificii pe altarul artificialităţii.

Aşadar, femeia colectivă va fi de partea doamnei Bur- man, vrăjmaşa Naturii ; care, cu vicleniile şi cu momelile ei aurite se afla acum în posesia Legii (idolul de alamă venerat de femeia colectivă), spre disperarea Naturii.

Se plasa în gînd la dreapta doamnei Burman pentru ca lumea să poată privi bine cuplul ; şi acorda lumii un fior de dezgust.

Ceea ce nu putea face însă, lucru care în alte chestiuni îi reuşea de minune, era să se ridice deasupra situaţiei, privind-o detaşat şi concepînd prompt mijloacele de a o răsturna.

Era un om prea sociabil pentru a se transforma într-o căpetenie a răzvrătiţilor. Aici, imaginaţia îi seca. Ah, dar dacă ar fi avut o Nataly combativă care să-l secondeze ! Cum ar fi fost atunci ? Ar fi căpătat sprijinul de care avea nevoie. Atunci ar fi fost gata să înveţe întreaga omenire că Natura — Natura cinstită — trebuie preţuită mult mai mult decît Convenţia. O nouă eră ar fi putut să ia

naştere.

O clipă, gîndul se dovedi tonic şi îl ilumină. Dar curînd se prăbuşi din nou, la amintirea placidităţii Nataliei, a lipsei ei de cutezanţă şi de elementar spirit de aventură. Nu se lăsase entuziasmată de „Ţara Lacurilor" ; acum cumpăra mobila, cu o inimă împovărată, deşi avea la dispoziţie o pungă fără fund. S-ar putea spune că era lipsită de instincte feminine. Prefera să trăiască obscur ; nu voia... dar gîndul ăsta era nedrept. Şi totuşi, acuzaţia că nu făcea eforturi şi nu se lăsa antrenată în strădaniile lui de asigurare a fericirii copilului lor se cerea repetată.

Aceste scurte izbucniri ale lui Victor erau ca reverberaţia unui instrument muzical lovit cu pumnul, care se je- luieşte independent de mina iscusită a muzicianului. Victor ar fi spus că se simţea a fi el, cel adevărat, numai cînd mina iscusită a muzicianului cînta pe strunele lui, făcîndu-1 să-şi slăvească iubita ; şi ar fi fost extrem de mirat dacă ar fi contemplat în propria sa persoană natura pe care o tot invoca. Căci bărbaţii care invocă natura nu descoperă în ea acea mamă sfîntă, care li se înfăţişează, în asemenea cazuri, fiicelor ei atît de persecutate. Bărbaţii fac apel la natură ca să se apere, văzînd în ea un martor favorabil, un alibi ; natura nu-i decît o notă a retoricii lor. Faptul că-i susţine natura nu-i face mai buni ; şi nici nu se bucură, aşa ca femeile, de anemicul ei ajutor în momente de grea încercare. Nu vrem să facem uz de paradoxuri cînd afirmăm că pe cei pe care-i năpăstuieşte mai mult, pe aceia natura îi şi sprijină cel mai mult. >

Un afiş de operă îi atrase atenţia, stimulîndu-i remarca următoare adresată lui Fenellan :

— Wagner pare să-i fi doborît cu totul pe

italieni. Germanii au acum un împărat în fruntea oştilor, dar aş spune că împăratul german a făcut mai puţin pentru a le asigura gloria veşnică şi influenţa asupra omenirii, decît a făcut Wagner. I-a influenţat pînă şi pe francezi ; îi simt vîna în Romeo şi Julieta lui Gounod — şi n-aş spune că e un cîştig pentru muzică ; dimpotrivă, e o remunerare foarte parcimonioasă în schimbul melodicităţii care a dispărut ; gîn- deşte-te la micul păstor care cîntă din fluier în Mireille [1] ; şi mai e un altul în Sapho [2] — delicios. Eu m-am împotrivit influentei wagneriene cit am putut. Italienii nu fac altceva decît să wagnerizeze în schimbul pierderii melodiei. Ar fi mai înţelepţi dacă s-ar întoarce la Pergolesi, la Campag- noli. Mefistofel a fost bun — ţinea de şcoala maestrului străin. în schimb, Aida şi Othello nu-mi plac. Mărturisesc că am o slăbiciune pentru vechile siropuri ale lui Bellini sau Donizetti. Pe tine nu te încîntă cadenţele melodioase ? în ciuda loviturilor baghetei de pedagog a lui Wagner, pe mine încă mă farmecă o cadenţă. Poate că din cauza nostalgiei după zahărul candel din copilărie. în Attila de Verdi este un marş care, ori de cîte ori îl ascult, mă face să merg în pas militar cînd plec de la Operă. Fredi o duce mîine / seară la operă pe micuţa Mab Mountney, pentru prima oară în viaţa ei. E deăjuns ca să ne stîrnească invidia. îţi aminteşti de primul tău spectacol de operă, Fenellan ? Somnambula \ şi ai fost cu mine. îţi spun eu, ar fi nevoie de cel mai înalt simţ poetic, s-ar cere să poţi arăta tot ce-i mai nobil şi mai splendid în sufletul unui tînăr, dacă ai vrea să descrii efectul pe care l-a avut asupra mea. Şi după un an tot mai visam la loja mea de la Operă. Diseară, fetele merg

1 Operă în cinci acte de Charles Gounod.
2 Operă de Ch. Gounod.

la Hughenoţii[1] [2]. Nu-i lucrul cel mai potrivit pentru mica Mabsy, dar or să-i placă tobele. Capitală operă — o socoteam cea mai bună pînă cînd am cunoscut Tann- häuser şi Lohengrin şi Maeştrii Cîntăreţi[3].

Victor fredonă cîteva măsuri din scena conspiraţiei de la sfîrşitul actului trei al operei Hughenoţii. Muzica sumbră îi aduse imaginea doamnei Burman în faţa ochilor. Bătu cu degetele tactul marşului, şi alungă imaginea. Revenirea poftei de o masă bună şi de muzică îi desăvîrşi emanciparea de sub influenţa maleficei creaturi care-şi petrecea jumătate din timp în prăvălia unui farmacist ; dar gîndul la doctorii îi evocă mirosul farmaceutic, şi mirosul îi readuse imaginea ; ameninţa să devină o apariţie care avea să-l invadeze ori de cîte ori un miros medicinal îi va înţepa nările

îi vorbi lui Fenellan de foamea subită care-1 năpădise, de nevoia de a mînca ; o nevoie ciudată la un om a cărui poftă de mîncare era sincronizată cu ceasul de bucătărie al Armandiei. Fenellan îi propuse un pahar de sherry cu bitter la „clubul lui" de peste'drum. Fără vreun cuvint de împotrivire, Victor intră în prăvălia unui negustor de vinuri, care nu-1 cunoştea, comandă sherry sec cu bitter, bău, şi apoi plecă, remarcînd către Fenellan :

— Colney şi reflecţiile lui asupra cluburilor ! Are dreptate : cluburile sînt elementul medieval al timpurilor noastre, castelele baronilor, minus baronii ; mortăciuni ale vieţii şi îndatoririlor sociale. Afacerile mele îmi justifică apartenenţa

---

1 **Operă în două acte de Bellini.**
2 **Operă de Meyerbeer.**
3 **Opere de Richard Wagner.**

la un club din City ; dar am să mă mut la unul din vestul oraşului. •

— Sînt mai curînd ca nişte mînăstiri, cu un comitet în chip de stareţ şi jocul de whist în chip de slujbă, răspunse Fenellan. Sau ca nişte tabernacole pentru cei aleşi. Mă rog, sînt instituţii cu caracter social.

— Sectarismul social poate să însemne orice, în afară . de caracter social. Oricum, şi mînăstirea are o sonerie pentru drumeţul ostenit...

Sporovăia la întîmplare, amuzant pentru ascultătorul indulgent care era Fenellan şi care se gîndea la bătălia lui Victor pentru cucerirea averii şi la viaţa lui pe picior mare.

Victor vorbea ca un om a cărui gîndire se desfăşoară în salturi, dincolo de subiectul discutat. Simţea din nou apropierea ideii pe care o sezisase şi apoi o pierduse pe Podul Londrei.

Dorinţa de a înmănunchea cîteva veşti bune care s-o mai încurajeze pe Nataly îl îndepărtă de la zadarnica încercare de a vîna ideea. N-avea nici o noutate pentru Nataly ; dimpotrivă, dacă ţinea la liniştea ei, trebuia să-i ascundă anumite lucruri ; ceea ce însemna pasul negativ,
sau starea pasivă, şi ambele îi repugnau.

Se agăţă de numele lui Themison.

Cu numele doctorului Themison în palmă, putea să-i dea un raport favorabil lui Nataly ; şi chiar cu oarecare substanţă.

Deci, Themison ; se bizuia pe Themison. Asemenea doctor avea probabil o influenţă vecină cu autoritatea asupra femeii.

Bunurile funciare din colonii alcătuiau tema discursului cu care-1 trata pe Fenellan : să-şi ţină băncile ochii bine deschişi !

Fenellan îl văzu tresărind ca scuturat de un fior

şi fre- eîndu-şi apoi baza craniului.

— E firea tare vîntul ? îl întrebă.

. Victor îi răspunse pe un ton adînc, străbătut de acea simţire umană de care dădea uneori dovadă :

— Nu ; nu te speria. Diavolul e prea tare. Şi atunci cînd ai avere şi o dorinţă disperată, diavolul îţi dă tîrcoale şi sfaturi. Dar tot ce reuşeşte în cazul meu este să mă facă mai înţelegător faţă de cei care-i cedează. Eu cred în existenţa diavolului.

— Cu coame şi coadă ?

— Cu şoşeli şi momeli.

— Eu nu am avere şi singura mea dorinţă ar fi să iau o masă bună, spuse Fenellan.

— Ştii bine că Armandine nu întîrzie masa nici măcar cu un minut. Şi dacă n-ai avere, mă ai în schimb pe mine.

— Şi pentru asta îi mulţumesc lui Dumnezeu ! replică Fenellan, amintindu-şi, printr-o spontană asociaţie, că-i recomandase prietenului său să se apropie de reverendul Gros'eman Buttermore, duhovnicul şi consultantul spiritual al doamnei Burman, om care s-ar fi putut să-i fie de măre folos.

CAPITOLUL XIV

IN CARE NI SE ÎNFATIŞEAZĂ O ETAPA A CĂLĂTORIEI LA PARIS

Două săptămmi mai tîrziu, a survenit o întîmplare cu totul şi cu totul derutantă : Armăndine a întîrziat masa de seară cu zece minute. Dar surpriza şi stupefacţia exprimate de Victor, după repetate consultări ale ceasului, nu.au fost nici pe departe atît de profunde ca mirarea lui Fenellan cînd s-a pomenit înclinîndu-se în faţa unui domn care-i fu prezentat drept doctorul Themison.

Rapiditatea prietenului său în aranjarea a tot felul de combinaţii îi era bine cunoscută ; uimirea lui Fenellan nu se datora atît faptului că Victor îl uimise din nou, cît faptului că se mai putea lăsa uimit de el. Se miră ; şi-i ţinu sub observaţie pe doctor, pe Victor şi pe Nataly, lăsînd, din cînd în cînd, să-i scape cîte o remarcă. înainte de sfîrşitul serii, acumulase suficient de multe date, astfel încît se putu lansa în speculaţii asupra obiectivelor urmărite.

Doctorul Themison primise vizita soţului doamnei Victor Radnor, care se arătase îngrijorat de starea sănătăţii soţiei sale. Cînd veni s-o consulte pe doamnă, aceasta îl salută cu rîsete, negînd orice urmă. de tulburare organică. Dar îl răsplăti, dîndu-i să înţeleagă că ea era cea îngrijorată de condiţia fizică a soţului ei, care se surmena muncind prea mult, şi că vizita soţului fusese un truc folosit de doamnă pentru a-1 supune pe el atenţiei medicului. Ii împărtăşi dorinţa ei de a schimba mediul, ceea ce doctorul socoti a fi un remediu bun şi pentru soţ. Schimbarea de mediu fu prescrisă amîndurora.

— De ce nu faceţi o escapadă la Paris ? sugeră doctorul şi Victor se arătă entuziasmat.

li comunică în acea seară lui Fenellan că aflase de plecarea doamnei Burman la mare, pe coasta sudică. Care dintre maladiile ei o determinase să plece, nu ştia. Dealtfel

aflase foarte puţin. îşi imagina că doctorul Themison ignora existenţa vreunei legături între el şi doamna Burman. Feneilan îşi dădu şi el cu părerea că doamna, probabil, nu-i vorbise despre problemele vieţii ei particulare. Aşadar, ce rost avea să alerge după doctorul Themison ? Acesta îi trata numai bolile trupeşti ; în timp ce părintele Groseman Buttermore putea avea influenţă asupra conduitei ei morale. Fenellan îşi aprecie propriul discernămînt cu privire la superioritatea foloaselor ce pot fi trase de la un duhovnic sipritual, şi se felicită totodată pentru fapul că el, personal, nu făcuse nimic. Gîndea că o pasivitate fericită e preferabilă unei activităţi pline de nelinişti. Soarta trebuie lăsată să-şi facă mendrele şi să-şi tragă singură sforile, nu-i aşa ? în nouă cazuri din zece, dacă-i întindem o mînă, nu facem decît să-i punem beţe în roate. Şi cînd 'te poţi bucura de o gamă atît de largă de plăceri ca acest Victor, de ce atîta neastîmpăr şi continuă nelinişte ? Din moment ce nu eşti în pericol să te îneci, de ce să te agăţi de paie, care pot deveni instrumente cu două tăişuri ? Themison, în calitate de medic al doamnei Burman, ar putea să-i istorisească acesteia lucruri menite să-i irite punga cu venin.

Deşi Fenellan îşi privea rareori prietenul cu un ochi critic, umbra pe care presiunea şi clocotul lui Victor o aruncau asupra hedonismului său pasiv, îl făcea să-l judece. în consecinţă, la masă se dovedi un oaspete plicticos, şi nu reuşi să-l distreze pe^doctorul Themison, care fusese avertizat de gazde că se va amuza copios. Nu făcu nimic ca să arunce o punte peste prăpastie şi să spargă gheaţa chiar atunci cînd doctorul, intenţionînd să-l provoace, povesti o istorioară, cuviincioasă dar picantă, despre o frumoasă membră a noului ordin de surori care militau împotriva instituţiei fixe a lanţului conjugal. Ar fi fost imediat necesară şi de aşteptat o altă anecdotă în chip de replică. Dar Fenellan rămase mut şi stupid, întrebîndu-se dacă doctorul ştia că vorbeşte de funie în casa spînzuratului. Aşa încît discuţia fu preluată de Lady Grace Halley, care dilată subiectul cu entuziasmul şi umorul ei, ironizînd atît preju-

decăţile puritanilor cit şi pe aventurierii sociali, şi terminînd cu concluzia :

— Deci asta va pune capăt divorţurilor.

— Prin trucul multiplicării legăturilor extramaritale, se mulţumi să spună Fenellan, a cărui curiozitate se mai potolise.

Dar petarda temei încă nu se stinsese ; era mînuită cu grijă, asemenea unui lucru inflamabil, nu-i nevoie să mai spunem, întrucît erau de faţă trei fete tinere.

Nataly îşi urmărea fiica şi fu mulţumită să constate la domnul Sowerby o oarecare tendinţă de a o seconda, prin încercarea de a devia conversaţia. In ce priveşte reacţiile ei personale, era absolut oţelită, atîta timp cît simţea în jur cortina ce o apăra de privirile inchizitoriale pe care societatea le aruncă delincvenţilor săi. Dar dorea să-şi cruţe fiica de orice infiltrare a sordidului vieţii, care ar fi pătruns pe alte canale decît cel ales de mama ei. Din punctul ăsta de vedere, avea mentalitatea femeilor pudice, care nu acceptă să reveleze prea mult. Aceasta era dilema ei de mamă : fiica ei — fiica lui Victor, cum era necesar să o considere în asemenea împrejurări — cea mai inocentă dintre copilele din lume, părea, şi probabil că aşa şi stăteau lucrurile, să culeagă orice firimitură căzută de la masa cunoaşterii, s-o rumege în minte, să o înalţe brusc în sferele observaţiei atente, unde aifieţea ; şi numai tinereţea ei sănătoasă o readucea îndărăt la flori şi la iarbă. O dată sau de două ori, fata receptase cîte un impuls electric, sezisînd unele fapte în doze infinitezimale, lucruri intuite din explicaţiile evazive sau din răspunsurile ocolite ale mamei ei cu privire la chestiunile de sex care apăreau ici-colo prin ziare. Şi mama observase cu îngrijorare că înţelegerea speriată şoca inocenta sensibilitate a fetei. îşi dădea seama că un suflet atît de înflăcărat va avea nevoie, ca logodnică, ca soţie, ca femeie, de-a lungul vieţii, de un bărbat cu calităţi princiare, care să-i fie ghid şi susţinător. Şi mama grijulie cunoştea un asemenea bărbat fără pereche, dar acesta avea o soţie.

Nesta, cea plină de fantezie, nu trebuia să cunoască de-

zamăgirile şi durerea dezamăgirilor ; dar şi mai de temut ar fi fost o căsnicie nefericită — o înrobire sau o situaţie confuză — în care pasiunile ei nobile ar fi strigat după libertate. Nataly nu trebuia să uite nici o singură clipă că Nesta era ñica tatălui ei.

în prezent fata nu avea pasiuni ; înclinaţia ei de a răspîndi fericire în jur o făcuse să plutească lin prin golful anilor fecioriei, în care multe dintre surorile ei se simt descumpănite şi îşi pierd simplitatea. Dacă Nataly, cu veghea ei neadormită şi cu prevederile ei îţi evoca tipul mamei franţuzoaice, fata, în schimb, se asemuia, prin independenţa-i arcadiană, cu versiunea transatlantică a tinerei englezoaice. însufleţirea şi multitudinea de subiecte pe care simţea nevoia să le dezbată o făceau să depăşească obstacolele timidităţii feciorelnice şi să se simtă la largul ei în discuţiile cu bărbaţii ; nu trecuse prin şcoala prefăcătoriei feminine, şi nu avea aerul că cere iertare bărbaţilor pentru păcatul originar de a se fi născut femeie ; nu apela la trucul genelor plecate, al buzelor tremurînde, al roşeţii pudice în obraji, al falsei măşti frigide sau al alintatelor rezerve. Nici cu voie, nici fără de voie nu apăsa pe coardele "seducătoare ale sexului frumos, conform manierelor inocentelor oficial ştampilate — fala englezilor şi a matroanelor — care farmecă societatea cu candoarea lor ; şi care, cînd scapă de sub supraveghere, întîlnesc un trubadur isteţ ce le cîntă serenade, dar, care, de fapt, nu-i decît un bandit învăluit în mantie ; aţîţat de jocul inocenţei şi Cunoscînd antropologic natura care se ascunde îndărătul spectacolului ; un nemernic ştiutor, care ar trebui izgonit din cercurile societăţii noastre precum bătrînîil diavol al Evei din paradis. Şi, pe loc, de îndată ce li se oferă prilejul, atît fata naivă cît şi cea vicleană, atît prinţesa pură slăvită de insu

larii britanici cit şi cea prefăcută, se găsesc la o cotitură primejdioasă.

Fetele cu o minte ageră ca a Nestei nu pot fi ţinute în ignoranţă oarbă într-o lume în care aluziile se risipesc pretutindeni ca seminţele. Nataly întîmpinase întrebările fetei cu atitudinea cu care încerci să potoleşti un duşman. întrebările încetaseră curînd. Cînd cunoşti atît de puţin, nu prea ai multe de aflat. Nataly putea ascunde sau confisca, ici-colo, cîte un ziar sau o revistă, dar nu le putea suprima sau interzice pe toate în faţa unei tinere care ardea să fie la Curent cu subiectele de interes public ; şi ziarele sînt uneori ca nişte sălbatici în pieleă goală. Şi-apoi străzile noastre sînt dichisite cu tot felul de mostre, chiar şi în timpul zilei ; şi mai există tipul de salon care spune anecdote ; şi tînărul liber la gură, şi cuconiţa eminamente prostuţă ; şi cea care vorbeşte echivoc ; şi cea cu mintea murdară ; ca să nu mai vorbim de Mary, camerista şi de William, feciorul. O mamă vigilentă trebuie să ţină piept tuturor acestora. Şi cum o poţi face ?

Există o metodă : cea pe care o recomanda Colney Du- rahce. Inteligenţa şi temperamentul fetei îi invita s-o încerce. Şi anume, spunea el, din moment ce nu poţi înlătura cu totul cunoaşterea otrăvitoare, mamele trebuie să-şi pregătească şi să-şi călească fetele pentru întîlnirea cu aceasta, ridicînd treptat vălul, dezgolindu-le gradat lumea, infuzîndu-le noţiuni care să le înarmeze pentru lupta pe care vor trebui s-o susţină ; şi ferindu-le, în acest fel, de prăbuşirea morală care urmeaza inevitabil nutririi unui ideal fals. Acest ideal fals, spunea Colney, e cea mai serioasă maladie feminină a timpului nostru, o boală comună tuturor femeilor ; întrucît au prea mult răgaz să huzurească în soare şi să se legene-n vînt ca florile dintr-o grădină.

Miezul ştiinţific al teoriei lui era ratat de

ascultătorii englezi, din pricina frazelor seci şi comprimate pe care le folosea Colney. Şi-apoi el era burlac, deci nu putea vorbi
decît în principiu. Iar felul în care-şi ilustra teoria era grotesc ; Colney trata cu acelaşi acid coroziv sexul, naţiunea, rasa umană. Satiricul îşi îndrăgeşte prea mult cravaşa pentru a putea deveni un dascăl convingător. Nataly r.vea motive serioase să nu-i dea ascultare.

Unul dintre motive, care se contura clar în confuzia din mintea ei, era că ziua în care va trebui să-i mărturisească Nestei totul se apropia din ce în ce ; şi se temea ca nu cumva fata să fie şocată de contrastul dintre cele ce-ar. trebui şă-i spună acum şi ce-i va spune atunci. Şi dacă i-ar îndulci revelaţiile de acum, ca să se poată armoniza cu cele din viitor, dacă ar înmuia şi ar netezi ascuţişurile şi ghimpii conduitei sociale condamnabile, s-ar putea să sădească în mintea fetei idei contrare preceptelor morale, ba chiar să deschidă drum unei răzvrătiri similare cu cea întreprinsă de ea.

Dar motivul principal şi cel mai reconfortant care o determina pe Nataly să urmeze sistemul convenţional faţă de această tînără excepţională, se lega de sentimentele cu care orice mamă alege dintre cei prezenţi pe tînărul cel mai vrednic, din punct de vedere moral, să devină soţul fiicei ei. 11 ţinea sub supraveghere pe domnul Dudley Sowerby ; nu era nici pe departe tînărul pe care l-ar fi algs ea pentru Nesta ; totuşi, practica bunşi cuviinţe, discreţia şi o pardon abilă monotonie pot fi considerate, în măsura în care femeile pot prevedea comportamentul unor tineri sau pot acorda crezare aparenţelor, pot deci fi considerate drept o făgăduinţă de statornicie la un viitor soţ. Şi, desigur, un Dudley Sowerby ar fi neplăcut impresionat dacă ar constata că mireasa lui cunoaşte existenţa unei anumite forme de neruşinare pe acest pămînt.

In această privinţă, Victor nu-i putea fi de nici

un ajutor ; nu avea habar de ceea ce se numeşte educaţia sexuală a tinerilor. Considera că rezerva şi misterul sînt foarte indicate pentru fete ; pe de altă parte, era de părere că o anumită doză de iluminare constituie o prudentă armă de apărare. Ori o instruire prematură înseamnă să torni gaz peste focul tinerei lor înţelegeri ; iar inocenţa istrionică este, fără îndoială, eflorescenţa corupţiei. Faptele curente ale vieţii omeneşti, relatate în toată goliciunea lor în ziare sau chiar transformate în material de predică, constituie o dietă foarte nocivă pentru fiicele noastre ; pe de altă parte, însă, nici nu le putem hrăni toată viaţa cu lapte. Şi apoi vine o vreme cînd drăgălaşa lor ignoranţă, dacă aceasta există într-adevăr, devine dăunătoare. Dar cit de strălucitoare este simplitatea şi naivitatea scumpelor noastre tinere englezoaice I

Victor era unul dintre acei numeroşi bărbaţi a căror minte înregistrează femeile în chip de imagini şi le acceptă aşa cum se zugrăvesc singure. Dar se deosebea de semenii lui prin oroarea pe care i-o inspira ideea ca un tată să se pună în calea iubirii. Nesta n-ar fi avut decît să spună că iubeşte pe un altul, şi Dudley Sowerby ar fi fost trecut în coada galeriei de aspiranţi. însă iubirea îi era încă necunoscută fetei.

Planul călătoriei la Paris prezenta, în aparenţă, toate semnele tradiţionalei ospitalităţi a lui Victor. Nataly zîmbi la gîndul incorijibilei ei incapacităţi de a-i prevedea reacţiile, cînd auzi că invitase şi un grup de prieteni :

— Lady Grace, pentru veselie ; Peridon şi Catkin, viori ; Dudley Sowerby şi cu mine, flaut ; părintele Barmby, intonaţie ; cu totul sîntem nouă ; şi vom face vechea rută prin Normandia, de dragul drumului,, ca pe vremuri. Turnurile din Dieppe în lumina zorilor ! Şi voiajul splendid spre capitală ! Rămînem trei zile la Paris, apoi ne întoarcem pe altă rută. Drumul în sine ne

interesează. Şi dacă-i vreme umedă, vom sfida plictiseala : vom organiza micile noastre concerte. Un ceas de muzică seara, şi somnul e asigurat.

Totul era atrăgător, simplu, şi i se potrivea ; ca în vremurile de odinioară cînd călătoreau, bucuroşi ca doi copii. Voiajul o făcea pe Nataly să se scuture de toate necazurile ei şi-i dădea ceva din înţelepciunea cu care copiii privesc viaţa — a-ţi trăi clipa, fără să te gîndeşti la ce va urma — să nu priveşti mai departe decît priveşte vulpea, înainte de a fi vînată. Sufletul din noi, curios de noutăţi, este cel care o ia înainte, şi trupul îl urmează cu nerăbdare, înregistrînd plăcerile, într-o goană necontenită. A-ţi aminti plăcerile înseamnă a le reînnoi, a le anticipa, înseamă a le retrăi.

Nataly îl copleşea pe Victor cu viziuni de fericire domestică, de care păruse să fi uitat din clipa cînd i se înfăţişase ,,Ţara Lacurilor". Unigul ei regret se datora faptului că Colney Durance fusese exclus din grupul de însoţitori. L-ar fi vrut pe Colney, pentru că era asociat cu amintirile frumoase din ţinuturile Senei şi pentru că o călătorie pe continent îi tempera întotdeauna criticile veninoase la adresa compatrioţilor. însă Fenellan raportase că Durance era „ocupat cu distilarea acidului prusie într-unul din eseurile sale."

In schimb, Fenellan ar fi fost gata în orice minut să-i însoţească. îl informase pe Victor, ca să pregătească terenul, că, în momentul de faţă, afacerea Asigurărilor pe viaţă, era „teribil de necroiogică". Şi totuşi, în mod inexplicabil, nu fusese invitat. Să fi însemnat oare aceasta că începuse să devină plicticos ? Se analiză introspectiv în loc să analizeze împrejurările exterioare şi pierdu cheia. Dar purtarea lui în ajunul plecării fu un indiciu limpede a ceea ce l-ar fi aşteptat pe bietul domn Sowerby în călătorie, dacă Fenellan şi Colney n-ar fi fost excluşi dintre invitaţi.

Două trăsuri şi un cupeu fuseseră pregătite să-i transporte pe excursionişti — cum le plăcea să se intituleze — la staţie. Erau cu toţii musafirii lui Victor ; nu aveau nici o grijă, nu suportau nici o cheltuială, nu cunoşteau nici unul din mărunţişurile sîcîitoare care ne strică plăcerea — nimic, decît o stare de fericire pură. Fenellan, ros de invidie, începu să-l hărţuiască pe părintele Barmby, pînă cînd acesta sări în trăsură, luîndu-şi locul

lingă Nesta ; Mademoiselle de Seilles şi domnul Sowerby erau aşezaţi în faţa lor. Lady Grace Halley, aflată în trăsura din spate, auzi rîsul Nestei, pe care domnul Barmby îl socoti lipsit de noimă, ca rîsul copiilor care se amuză de orice prostie. Nesta îl chestiona pe Fenellan.

— O, îi răspunse acesta, n-am spus altceva decît că părintele îşi poartă instrumentul muzical în fundul plă- mînilor.

Nesta zîmbi, apoi întrebă :

— Şi în cupeu, cine e ?

— Viorile sînt în cupeu, în grija lui Peridon şi a lui Catkin. Aştia doi s-ar fi zvîrcolit precum capul şi coada unui vierme, dac-ar~li fost despărţiţi în drum spre gară. Dacă întinzi un deget spre Peridon, te pomeneşti că ai străpuns trupul lui Catkin. Sînt o pereche fabuloasă.

— Neg sus şi tare că cei doi ar fi un cuplu absurd, îi reteză Victor vorba.

— Şi cînd pe Catkin îl dor dinţii, Peridon se simte electrocutat, continuă Fenellan.

Nataly îl contrazise cu convingere. Peridon şi Catkin aparţineau imaginii idilice a cuibului lor dulce şi cald, unde nu răzbea niciodată răsuflarea de gheaţă de care se temeau.

Fenellan, vrînd să arate că poate fi şi el la fel de sardonic ca şi Colney, începu să-i foarfece pe absenţii Priscilla Graves şi Pempton, zeflemisind usturător sacrul ataşament dintre componenţii acelui cuplu atît de meritoriu şi atît de divergent, şi- referindu-se cu tristeţe la implacabilele obstacole de principiu care-i separau. Cei doi ofensau colţişorul afectuos din inimile lui Nataly şi Victor ; care nu-i protejau cu prea mare ardoare, deşi toată lumea îi îndrăgea pentru calităţile lor, cu excepţia Lady-ei Grace, căreia îi făcea nespusă plăcere s-o intrige şi s-o scandalizeze pe domnişoara Graves. Un asemenea specimen de burghezie englezească puritană ca Priscilla Graves

îi urzica epiderma, îi aducea greaţa în 1G4

gîtlej. Se mira singură cum de ajunsese în preajma unei persoane care, prin virtutea ei formalistă, respingătoare şi rece, semăna cu o clopotniţă cutreierată de vînt dintr-o suburbie londoneză sau dintr-un oraş de provincie pe lingă care treci din cînd în cînd înfiorîndu-te, şi unde cimitirul împrejmuieşte biserica, această cloşcă glaciară care cloceşte mormintele, iar strigoii sînt chemaţi prin- tr-un jalnic dangăt monosilabic să-şi execute exerciţiile de penitenţă. Caricatura făcută de Fenellan, care o înfăţişa pe femeia antialcoolică privindu-şi admiratorul urmărit de carafele pîntecoase ale Eumenidelor [1] — monstruozitatea carafelor goale ! — ce-1 împingeau pînă la malul rîului negru al sinucigaşilor, luminat de unicul felinar al nasului de beţiv ; şi, pe de altă parte, oroarea violoncelistului vegetarian în faţa lungii procesiuni de turme şi cirezi care intrau în melodioasa arcă a gurii Priscillei, aţîţa şi incinta antipatia pe care le-o nutrea Lady Grace. Se amuză auzindu-1 pe reverendul Barmby declarînd pe o voce de saxofon bas :

— Nu, eu nu duc nici un instrument cu mine.

Amintea, prin rezonanţa glasului, de plasarea instrumentului în fundul bojocilor.

Seara, în timp ce şedea tolănită pe un şezlong de pe puntea vasului, Lady Grace şopti chiar sub urechea lui Victor :

— Unde sînt cei doi ?

-— Dă-mi voie să aleg eu perechea de care întrebi.

— Prostuţule, murmură Lady Grace şi îşi strecură, somnoroasă, mina pe sub braţul lui, paralizîndu-i-1, astfel încît Victor, ca să acopere continuata joncţiune, spuse mai mult decît ar fi vrut.

— Bineînţeles, dacă cei doi vor ajunge la o înţelegere.

;— Clară şi vizibilă în ce priveşte una dintre părţi.

— Şi crezi că se potrivesc ?

■— La perfecţie ; bine plănuită această călătorie pentru

1 Divinităţi răzbunătoare din mitologia greacă, supranumite ironic „Binevoitoarele“, care-i urmăreau pe păcătoşi.

ca cei doi să descopere asemenea lucru.

— Asta-i ruta mea favorită ; iubesc apa sărată şi noaptea petrecută pe punte.

— Continuă !

— Cu ce ?

— Enumeră-ţi iubirile. O să-ţi pună aritmetica Ia încercare.

— Pot să şi urăsc.

— Dar nu pe mine ?

Ca să-i dovedească contrariul, Victor îi strînse impulsiv degetele. Rupseră legătura mîinilor, fără ca vreunul dintre ei să se simtă realmente afectat ; totuşi, doamnei îi încolţiră în fantezie unul sau două dintre gîn- durile ei pline de inventivitate ; şi domnul învăţă că strînsoarea prelungită a degetelor unei femei, oricît ar fi de delicată, îţi năvăleşte în trup, şi-ţi năpădeşte toate ungherele. Iată Natura, în toată nuditatea elementelor ei. Victor o iubea pe Nataly a lui cu sinceritate, chiar cu ardoare, deşi erau împreună de douăzeci de ani ; şi nu-1 interesau alte femei ; se întîmplase doar că atingerea uneia dintre ele, o atingere fugitivă dar caldă, pusese în mişcare forţele mamei Natura, supraîncarcîndu-1. Fără să-l învăpăieze, însă. Doamna, cea mai calculată dintre cei doi, nu încercase nici măcar o licărire de flacără. Avea o capricioasă înclinaţie pentru acest bărbat care se bucura frenetic de plăcerile simple şi pure, deşi îşi putea îngădui orice lux. O fascina contrastul dintre acţiunile şi iniţiativele lui grandioase pe deoparte, şi bucuriile lui copilăroase pe de alta. Femeile care dansează cu războinicii învingători, deşi îi aud debitînd toate nimicurile unei seri de bal, simt totuşi un miros de praf de puşcă, îmbătător.

Pe el însă, o mică schimbare a locurilor pe punte îl lansase în ceruri. Nataly se odihnea în cabină. Pînă cu puţin înainte, stătuse întinsă pe şezlongul pe care se afla acum Lady Grâce. Un fel de scuzabilă, nevinovată, transparentă halucinaţie a reînoirii galanteriilor faţă de Na- taly, îl făcu acum să aranjeze perna sub capul frumoasei scmiadormite, şi să-i netezească pledul peste mătăsurile şi şalurile în care era înfăşurată. îşi înclină capul spre gura moale care

murmura mulţumiri. Femeile care, după ce-au. trecut de treizeci de ani, cutează să mai petreacă o noapte albă pe punte, sub cerul înstelat, sînt rare şi foarte preţioase. Totuşi Nataly avea scuza că-şi ferea gîtul de vîntul aspru al nopţii, deoarece Canalul Mînecii nu-i niciodată traversat de o adiere mai blîndă. Briza pe care şi-o dorise Victor. Norocul era de partea lui.

Nesta stătea aplecată peste parapet, alături de Louise a ei. Domnul Sowerby, care se plimba pe punte, schimbă cu ea, în trecere, cîteva fraze convenţionale asupra frumuseţii nopţii — un subiect neutru pentru întâlnirile dintre sexele opuse ; nu c-ar fi vrut cu orice chip să fie neutru, dar subiectul îi furniza vocabularul potrivit. La un moment dat, vădi făţiş că dorea să se achite de toate îndatoririle protocolare, adresîndu-i şi domnişoarei de Seilles aceleaşi remarci asupra frumuseţii nopţii. Iar franţuzoaica îşi spuse că dacă scumpa ei Nesta tot trebuia să se mărite cu una din creaturile astea neinteresante din ţara ei natală care se numesc bărbaţi, atunci mai bine să-l ia pe ăsta decît pe un altul, ţinînd seama că noaptea era într-adevăr foarte frumoasă. Raţionament franţuzesc.

— Vorbeşte o franceză gramaticală, comentă Nesta.

— Reuşeşte să nu-şi ude ghetele, cu toate că se plimbă tot timpul, replică Mademoiselle.

Domnul Peridon era o mostră mai simpatică a insularilor, deşi nu avea pretenţia să vorbească franceza cu un accent corect. Ardea să se apropie de domnişoare, şi trecu pe lîngă ele în repetate rînduri. Entuziasmul lui faţă de Mademoiselle de Seilles era de notorietate publică. Ea îi accepta omagiul, în maniera ei gravă ; cu o rezervă de amuzat dispreţ intelectual faţă de bărbatul
care nu-şi dădea seama că femeile, sau mai bine zis franţuzoaicele, sau mai bine zis ea, dintre toate femeile, trebuie să-şi simtă propriul lor entuziasm stîrnit înainte de a se lăsa transportate de un val exterior, oricît ar fi el de violent. Şi chiar dacă valul ar dezrădăcina-o, ar pluti nemişcată ca o buturugă. Totuşi, strădaniile domnului Peridon de a-şi perfecţiona franceza o înduioşau.

O noapte de sfîrşit de mai nu-i decît un semn făcut cu

ochiul în faţa luminii de zi. Domnul Barmby, exilat de doamne din cauza pasiunii sale pentru tutun, părăsi prora navei la prima clipire a zorilor. Mantia nopţii se subţiase pînă la transparenţă, cenuşiul de perlă vestea curînda izbucnire a aurului, ziua îşi pregătea vizibil pulsaţiile de arşiţă. Marea molcomă era doar ceva mai cenuşie decît cerul, o fuziune carfe-şi schimba gradat nuanţele ; apa era mătăsoasă, pe alocuri de un gri ule- jos : valuri reci, săltînd într-o jucăuşă monotonie, păreau să alerge după adăpostul unei plase pescăreşti.

Domnişoara R,adnor dormea, cu pleoapele blînd închise şi buzele dulce întredeschise. Obrajii trandafirii păreau să se ia la întrecere cu zorii încă nedeşteptaţi, deşi înfiripaţi. Faţa i se odihnea într-un cuib de mătăsuri azurii şi briza dimineţii îi agita uşor un voal, sub bărbie. Şuviţe dionisiace desprinse dintr-o buclă aurie, dezordonată, fluturau pe o frunte albă, ce părea o pecete peste somnul senin.

Domnul Barmby îi aruncă -o privire de veneraţie. Ambele fete erau furate de uitare ; cea mai tînără părea aureolată de puritate, dar întreaga privelişte a acestei perechi inseparabile era înălţătoare ; şi părea o dojana la adresa pipelor lui. Se apropie de ele ; pleoapele domnişoarei de Seilles se înălţară tăcut şi fata îl privi. O privire gravă-, directă, lipsită de curiozitate, devenind însă curînd scrutătoare ; o săgeată a zeiţei Artemis, care-1 străpungea. Preotul trecu mai departe, simţind în gîtlej

\

sunetul unei păsări de pădure brusc deşteptate, care dă să-şi ia zborul. Sări peste un piron înfipt în scîndurile punţii, de parca tînăra franţuzoaică îşi prefăcuse brusc piciorul într-o copită. Nici un bărbat nu putea fi mai nevinovat decît Barmby, totuşi privirea fetei îl tulburase : şi piroanele de pe punte făceau parte din conspiraţie. Vexat, simţi că urăşte tutunul. Şi nu întrebaţi de ce, pentru că în asemenea chestiuni nu există raţiune.

Nesta se trezi gungurind tema pe care o discutaseră cînd adormise. Mademojselle îi atinse părul cu un deget uşor ca un fulg, în clinchetul argintiu al silabelor lor

franţuzeşti.

Domnul Sowerby le prezentă în termeni elogioşi apariţia zorilor, după ce fetele urmăriseră toate gamele de nuanţe pe cer. Le vorbi fericit despre plăcuta traversare a Canalului şi despre noaptea încîntătoare ; mai cu seamă despre ideea excelentă a organizării expediţiei pe această rută lungă, cu traversarea nocturnă. Perspectiva rutei atît de lungi îi imprimase o grimasă meditativă, care se traducea printr-o/uşoară acreală, inexistentă în realitate. Nesta avea impresia singulară, provenită din observaţiile şi intuiţia unei fete tinere, că reacţiile acestui domn erau foarte lente, că înţelegerea lucrurilor survenea cu mare întîrziere în mintea lui. Cînd îi vorbi Louisei de Seilles despre aceasta, tînăra îi confirmă impresia şi îşi aminti de multe prilejuri mărunte în care observase acelaşi fapt.

Victor o trimise pe fiica lui la Nataly ca-s-o grăbească să prindă răsăritul soarelui pe mare. Nataly ieşi pe punte, şi lumina exterioară o trezi pe cea interioară : lăsă lumina să o scalde şi vechile ei simţiri îi inundară ochii, ca nişte bule de şampanie în ascensiune.

— Victor, Victor, îţi aminteşti cînd am traversat Canalul, acum doisprezece ani — parc-ar fi fost ieri ! Era tot în mai, nu ? şi am văzut bancurile de delfini, iar după cinci minute au apărut turnurile din Dieppe. Dragul popor francez ! împărtăşesc dragostea ta pentru Franţa.

— Căminul vacanţelor noastre ! „Excursiile“ care au fost, poate, cele mai fericite din viaţa noastră. Şi cincizeci de minute mai tîrziu, am ieşit din golf. Natata mea a coborît la ţărm ca o străină, pentru ca în aceeaşi seară să ajungă eroina oraşului.

Victor se întoarse către un domn voluminos şi-apoi o informă pe Nataly :

— Sir Rodwell Blachington, un vecin de la „Ţara Lacurilor.“

Nataly văzu că Lady Grace Halley îl cunoştea pe Sir Rodwell — şi o boare de transpiraţie i se ivi în jurul buzelor, în timp ce sorbea amintirile fericirii din trecut, iar Victor se înfoia, vizibil aţîţat de norocul unei întîlniri întîmplătoare cu un vecin influent. Ii povesti lui Sir Rodwell cum

întîlniseră, în urmă cu doisprezece ani, în sufrageria hotelului din Dieppe pe impresarul unui concert ce urma să aibă loc în oraş ; impresarul flutura în rnînă certificatul medical care atesta imposibilitatea solistei principale de a cînta în spectacol, şi se găsea la un pas de sinucidere.

— Mă rog, ca să nu lungesc vorba, soţia mea, „une noble dame Anglaise", cum a fost prezentată mai tîrziu de pe scena concertului, a interpretat unul dintre cîntecele solistei, şi a mai cîntat un altul din repertoriul ei personal — o superbă voce contralto. Rezultatul : un adevărat triumf. A doua zi, chelnerii din hotel i-au oferit soţiei mele un buchet de flori de primăvară, o cunună de flori albe şi în mijloc flori violete. A apărut vestea şi în ziarele din Paris, sub titlul „Une amie d'outre Manche" [1]. Aşa cred că suna ? întrebă el, adresîndu-se lui Nataly.

— Am uitat, răspunse ea.

Victor îi aruncă o privire : se înălţase un nor între ei. Se apropie iar de ea, îi aminti de crucea normandă de argint pe care i-o trimisese impresarul concertului, implo- rînd-o să accepte acest umil semn al recunoştinţei sale, Nataly încuviinţă din cap, cu falsă veselie.

Şi iată din nou coasta Franţei, conturîndu-se în soare, peste ape. Şi din nou se simţi invadată de regretul că nu intrase în rîndul cîntăreţelor profesioniste, care nu sînt supuse unor rigori morale de precizie microscopică. Era o dorinţă care o năpădea asemenea fluxului ce inundă grotele din stînca falezei, care au mai fost inundate şi, apoi părăsite ; ştia prea bine că apele se vor retrage şi grotele vor rămîne din nou pustii. Nataly încerca acel sentiment trist care ne vizitează cînd, într-un moment de declin al forţelor fizice, mintea îşi pierde capacitatea de a plăsmui iluzii. Avea senzaţia că un zid se ridicase în faţa ei, un zid spre care o împingea o forţă inexorabilă, fără cea mai mică- speranţă a unei devieri de drum. Şi acest zid orb e destinul ; nu-i lipsit de ochi, atunci cînd conştiinţa noastră îl sileşte să-i deschidă ca s-o privească.

îndemnul de a trăi bucuria clipei îi veni, ca şi celor-' lalţi de pe vas, dintr-o rafală de aer sărat care le trezi o

1 o prietenă de dincolo de Canalul Mînecii.

foame sănătoasă ; dar şi de la splendoarea luminii care aprinsese în apă mii de scoici de aur, dansante, picate din globul de foc.

capitolul xv

UN PATRIOT ÎN STRĂINĂTATE

La nouă zile după plecarea patronului său, Daniel Skepsey, un om care în ultimele zile cîştigase oarecare notorietate, întrucît constituise subiectul unor relatări şi comentarii publicate în ziare, obţinu un paşaport, pentru ca persoana sa să poată fi identificată — în cazul unei eventuale dispariţii sau neînţelegeri într-o ţară străină —

un paşaport într-o limbă din care trei cuvinte imposibil de pronunţat îi jucau în minte, făcînd ca gîndul la existenţa documentului oficial să fie un sprijin de nădejde. în dimineaţa următoare, gonea prin Normandia ca să-şi întîm- pine stăpînul în drumul de întoarcere al acestuia de la Paris, într-un oraş al cărui nume se citea cu totul altfel de- eit se scria, după obiceiul poporului francez, cu care el ar fi trăit cu dragă inimă în relaţii de bună vecinătate. Da, noi englezii le-am şi dovedit acest lucru, nu cu multă vreme în urmă, cînd bieţii de ei s-au aflat la ananghie. Cu toate că domnul Durance, faţă de care Skepsey se simţea foarte îndatorat pentru că-i scrisese cu litere mari pe un cartonaş numele oraşului de destinaţie, notînd în paranteză şi cum trebuia pronunţat, plus gara unde tre-' buia să schimbe trenul, domnul Durance spunea că i-am ajutat cu un oftat cînd ei erau la pămînt şi incapabili să mai reziste.

Un om foarte binevoitor domnul Durance, şi Daniel Skepsey avusese recent prilejul de a constata acest lucru, dar* din păcate, adeseori etxrem de sumbru ; şi nu atît de patriot pe cit ar.fi fost de dorit. Şi totuşi, în chip ciudat, domnul Durance făcuse aprecieri foarte convingătoare asupra boxului şi a sporturilor bărbăteşti în general şi spusese că speră — afirmase acest lucru cu emfază — că poporul englez se va regenera. Voise, probabil, să spună că boxul va contribui în mare măsură la regenerare. Mai adăugase că e sănătos pentru noi toţi să mai încasăm din cînd în cînd cîte un pumn. Recomandase cîte o cravaşare lunară, în particular, a bătrînilor care se împotrivesc boxului — fără nici o excepţie pentru judecătpri şi magistraţi. Nu se poate să fi vorbit serios. Rostise toate astea pe un ton de predică bisericească, zicînd că ar fi o binefacere pentru suflete ; şi părea să fie convins. Spunea că bătrînii

sînt aburi îmbuteliaţi şi că le prinde bine să-i destupi periodic. Domnul Durance dovedea o supărătoare lipsă de respect.

Dar se poate să nu fi gineiit intr-adevăr cele ce spusese. Skepsey era gata să-i treacă totul cu vederea, în afară de zeflemelile la adresa Angliei. Căci unde poţi găsi un popor mai viteaz, în ciuda aparenţelor ? Skepsey spera încă să-l convingă pe domnul Durance, cu argumente şi exemple bine culese din istorie şi din contemporaneitate, că englezii se pot considera pe bună dreptate poporul ales, din alte raţiuni decît aceea a acumulării mormanelor de aur — adică din raţiuni mai nobile decît cele ,,cămătăreşti'', cum le numea domnul Durance. Multe dintre lucrurile afirmate de domnul Durance depăşeau înţelegerea lui Skepsey, deşi le ţinea minte cuvînt cu cuvînt ; pe acestea le pusese deoparte, întristat de limitele lui.

Şi în tot acest timp, auzea un răpăit de limbi volubile în jur, şi numele strigate ale localităţilor prin care trecea, la fel de inteligibile ca o avalanşă de prundiş sau ca rostogolirea buştenilor purtaţi de torent. Oamenii din gări, cînd nu alergau, îşi tîrşîiau greoi paşii. Dar la Dieppe văzuse -nişte indivizi musculoşi ; recunoscu chiar că erau mai vioi în mişcări decît ai noştri ; lucru şi bun şi rău, îşi consolă el vanitatea patriotică. Cerceta figurile pasagerilor din vagonul de clasa a treia, reflectînd ce fel de ostaşi am avea de înfruntat, dacă ar fi vreodată voia Cerului, şi cum i-am putea birui. Pînă cînd privirea îi căzu pe clădirile din Rouen, şi îşi dădu seama după dimensiunile aşezării şi din informaţiile primite de la domnul Durance în legătură cu oraşul de pe rîu, că acesta trebuie să fie însuşi Oraşul Rouen, cel încălcat nu cu foarte mulţi ani în urmă, şi lăsat la discreţia unui vrăjmaş străin. Skepsey se simţi năpădit de un val de milă. Fortifică pe loc toate înălţimile, pentru a-i asigura apărarea, dar dintr-o privire îşi dădu seama că oraşul era nimerit ca teatru pentru artileria modernă.

Un bărbat din faţa lui îi urmărea cu prietenie

ochii cenuşii, mobili. Skepsey îşi scoase cartonaşul din buzunar şi i-1 întinse. Omul îl privi şi strigînd „Dreux ?“ se repezi la fereastra vagonului şi îşi flutură braţul indicând spre direcţia vestică, în depărtare, şi dînd a înţelege că nu Rouen era oraşul Dreux, absolut deloc, ci cu totul altul.

Ceea ce ne arată că un comandant de oşti care nu cunoaşte limba trebuie să se mulţumească să-şi desfăşoare operaţiunile de apărare la el acasă. Altfel, e o jucărie în mîinile oricui.

Mulţumindu-i prin semne, Skepsey extrase de la prietenul lui un adevărat curs de instruire în numele localităţilor franceze, foarte util pentru necesităţile unui marş de ocupare. în fond, şi în birourile militare ale francezilor se găsesc marcate drumurile care duc la metropolele Marii Britanii, şi rezervele de furaje şi provizii existente la fiecare etapă a unui eventual marş spre Londra. Ceea ce poate justifica o replică beligerantă. Numai că noi nu dorim altceva decît să fim lăsaţi să trăim în pace.

Şi o dorim cu fervoare cînd un om cumsecade, total necunoscut, conduce pe un străin ignorant de la o gară la alta, pe străzile din Rouen, după un scurt popas la bufet şi după ce l-a ajutat să identifice monezile ; după care, îşi ridică şapca şi se retrage.

De ce să ne gîndim la răniri şi la uciderі ? E mult mai recomandabil să respectăm cele zece porunci. Dar cum e posibil să respecţi poruncile cînd ai o soţie care te scoate din sărite ?

Martha Skepsey îi dăruise un fiu pentru a-i demonstra cum se transmite ereditar energia scîncelilor şi a tuşi- tului. Şi Skepsey ar fi putut oricînd să declare cu mîna pe inimă că numai din cauza apucăturilor ei şi a limbii ei de viperă, şi numai ca să evite o faptă şi mai rea — anume aceea de a-i aplica o corecţie binemeritată — se mai ducea"şi el din cînd în cînd pe la circiumă, ca

să-şi măsoare puterea braţelor cu alţi bărbaţi. Ar fi putut să-i vorbească aşa şi magistratului, şi să justifice împrejurările care l-au tîrît, cu scurt timp în urmă, în faţa înălţimii

Sale ; i-ar fi spus toate astea dacă nu şi-ar -fi amintit de cuvintele căpitanului Dartrey Fenellan, anume că faţă de femei trebuie să ai întotdeauna o atitudine cavalerească. Cuvinte pe care Skepsey le interpretase în felul lui : apli- că-le o corecţie cînd o merită, dar nu le expune niciodată în public ; nici măcar ca justificare a împrejurărilor care au făcut să-ţi apară numele în ziare.

Dar dacă, întrebă un al doilea glas, activ acum în conştiinţa lui Skepsey, dar dacă actul prin care ai con- travenit legilor ţării, actul pentru care eşti mustrat şi pedepsit, ţi-a făcut de fapt plăcere ? Atunci cum stai ? In acest caz. accepţi fără să crîcneşti- mustrarea şi pedeapsa magistratului, justificate din punct de vedere moral ; dar >poţi oare*încerca într-adevăr un sentiment de culpabilitate, deşi ştii bine că în faţa lumii apari vinovat ?

Patronul lui şi scumpele doamne vor afla totul ; poate că au şi aflat. Ele îl vor supune la un deprimant interogatoriu. Doamnele vor fi şocate, pentru că ele nu suportă nici cea mai mică violenţă — nici măcar pe cea camuflată de mănuşile de box — deşi ştiu bine că practicarea acestei arte virile este menită să le ocrotească.

Perspectiva apropiată a ceasului cînd va fi judecat de sexul care era pentru el o enigmă nedezlegată, întuneca viziunea lui Skepsey pe măsură ce se apropia de Dreux. Studia cu atenţie ţara şi oamenii, dar îşi interzicea să întreprindă mari operaţii militpre. Domnul Durance îi vorbise de bătălii crîncene care se purtaseră în vecinătatea oraşului Dreux, şi de existenţa, acolo, a unui splendid mausoleu, mai puţin interesant însă.

Omuleţul nostru era mai melancolic decît după-amiaza ce expira într-un crepuscul violet, cînd trenul se opri şi urechea lui ageră prinse numele staţiei, rostit aşa cum îl pronunţase şi prietenul lui din Rouen.

Arătă cartonaşul şefului de gară. Acesta

aruncă "o privire, apoi făcu semn unui hamal, strigîndu-i ; „Paradis“.

15 — Unul dintre cuceritorii noştri, voi. I 2a

Hamalul dădu să ia valiza lui Skepsey, dar campionul
nostru îi încleştă zdravăn minerul. Hamalul trăgea într-o parte, Skepsey trăgea în cealaltă. Ascultă torentul de explicaţii care urmă unei smuciri violente. Smuci la rîndul său valiza şi începu să explice în limba lui că nu o lăsa din mînă deoarece.conţinea corespondenţa patronului pe care o purtase cu el tot drumul din Anglia pînă aici. Timp de un minut, avu loc o întrecere de forţă musculară şi de voinţă ; hamalul era mîniat foc, Skepsey semăna cu oţelul răcit. în cele din urmă francezul înălţă din umeri, cedă în faţa excentricei îndărătnicii a englezului şi-i explică prin samne că se mulţumeşte să-i fie ghid. Aşa da, Skepsey manifestă pe dată graba de a-1 urma cu încredere. Continua să ducă valiza. Amintindu-şi de ser-viabiiitatea şi amabilitatea omului din Rouen, se străduí să-i comunice hamalului că nu-i purta pică şi că relaţiile dintre ei erau cordiale. O fîlfîire a braţului drept, îndreptat către ceruri, ratifică tratatul în ce priveşte partea franceză. Semne din cap şi zîmbete şi gesticulări, însoţite de vocabule de dincolo de Canal, bolovănoase ca stîncile din Dover iaţă de nisipurilp din Calais, îndulciră drumul pînă la „Hotel du Paradis“, pe lîngă colina Mausoleului. La uşa hotelului, Skepsey' începu să se scotocească în buzunar după monede franţuzeşti, dar francezul, scuturat din cap pînă în picioare de un uragan de refuzuri, îl bătu pe umăr şi-i cîntă un catren. Skepsey, politicos, îl ascultă pînă la capăt, clipind des, cuprins de regretul to-talei sale ignoranţe. Îşi imagină că textul se referea la faptul că, între prieteni, n-au ce căuta relaţiile băneşti, în realitate, era vorba de cuvintele calde de rămas bun pe care Henri IV le adresează alei sale diamante Gabrielle :

- „Percâ de miile dards,
L'honneur m-
appelle Au champ
de Marş“ [1].

1 **Străpuns de o mie de săgeţi / Onoarea mă recheamă / Pe cîmpul de luptă. —**

Cu aceste cuvinte, francezul îşi scuza necesitatea de a se despărţi de englezul care-i cucerise inima.

în holul hotelului, Skepsey îşi prezentă din nou car-. tonaşul. O cameristă cu o bonetă albă, scrobită, şi cu un mers ţanţoş, aşa cum văzuse la mai toţi oamenii de pe aici, i-o luă înainte, cu paşi repezi, şi îl conduse la o cameră de la etaj. Cînd coborî din nou, cu valiza în mînă, aceeaşi fată îi deschise uşa spre sufrageria unde luau masa un apreciabil număr de oaspeţi, pălăvrăgind de zor. Un chelner îl conduse spre sectorul ocupat de grupul patronului său. Păstraseră un scaun liber, care-1 aştepta ; patronul îi făcu semn cu mîna şi scumpele doamne îi zîmbiră graţios. îşi aranjă valiza cu grijă, şi se simţi fericit. îşi imagina că încă nu văzuseră ziarele englezeşti. Dar o nouă privire aruncată în jurul mesei îl făcu să se simtă distrus, pierdut. Ovalul feţei domnişoarei Nesta era un O ! lung. de mirare, provocat de nesăbuinţele săvîrşite de el în timpul absenţei lor. Dar îi zîmbi. Orice s-ar fi întîmplat, Skepsey trebuia să-şi ia masa — excelentă, dealtfel, o supă foarte gustoasă — dar acrită de gindul că, în timpul mesei, trebuia să-şi ţină limba legată şi nu putea spUne nici un cuvînt în apărarea lui.

— Nu, Skips, dragă ! Acum trebuie să te bucuri şi dumneata de masă, îi porunci Nesta.

îi răspunse confuz, încercînd s-o asigure că asta şi făcea, şi se înecă cu supa.

Patronul îi-iixase întîlnirea cu douăzeci de minute mai devreme. Skepsey, tuşind şi bînd apă, îi voi'bi despre întîrzierile trenurilor. Reverendul Septimus Barmby, împăciuitorul oficial, prezentă cîteva scuze sonore în favoarea întîrziatului. Nu mai încăpea nici un răspuns în faţa rezonanţei

glasului său. Din sectoarele meselor franţuzeşti, privirile se îndreptară către posesorul unui asemenea prodigios organ vocal. Cîţiva tineri, sensibili la farmecul fiicelor Albionului, îşi exprimară prin semne şi

remarci alarma faţă de ce s-ar putea ascunde dincolo de glasul sonor.

La sfîrşitul mesei, englezii noştri condescinseră să spună că a fost bună, fără să specifice felul care le-a plăcut mai mult, căci dacă ar fi numit o mineare sau alta," ar fi însemnat să-i acorde o importanţă deosebită şi să se compromită în faţa doamnelor prin recunoaşterea unor josnice plăceri senzuale. Pînă cînd Lady Grâce Halley vorbi despre sosul special al unui tête de vean [1], făcînd semne de aprobare în direcţia lui Victor. Acesta recunoscu că oferise sugestii cu privire la meniul zilei şi Nataly exclamă că-şi închipuise ea. După care, începu şi domnul Sowerby să elogieze meniul, domnii Barmby, Peridon şi Catkin vorbiră despre celelalte feluri, şi iată că urechea lui Victor primi în sfîrşit laudele aşteptate, datorită acelei femei de lume care ştiuse să stîrnească natura din oamenii aceştia încătuşaţi şi-i făcuse să-şi descătuşeze inimile. îi atinsese cu un deget, şi îşi dăduseră drumul. Desigur, în momentele de după o masă savuroasă, cînd natura îţi bate în poartă. Numai că atingerea de deget trebuie să pornească de. la o doamnă, şi de la una cu putere de convingere. Au nevoie (englezii noştri) şi vor avea nevoie de-a lungul veacurilor în care se va desfăşura procesul lor de transformare, de o.regină.

• Skepsey, cu valiza în mîîiă, îl urmă pe patronul său, la un semn al acestuia.

Curînd se întoarse ca să ţină companie doamnelor în timp ce patronul parcurgea corespondenţa. Nataly decrétase că nu era momentul să-l necăjească cu păţaniile lui din Anglia. Aşadar, Nesta şi Mademoiselle îl implorară să le povestească aventurile din Franţa. Numai că,

1 Cap de viţel.

în chip ciudat, Skepsey nu avea nimic de povestit. Călătoria, amenințătoare la început, excitantă pe parcurs, se terminase cît se poate de banal. Francezii se dovediseră extrem de amabili ; nu avea nimic altceva de adăugat. Şi totuşi, mai era ceva ; o remarcabilă plinătate a emoţiilor, numai că nu o putea converti în cuvinte. Omuleţul nostru nu ştia că e nevoie de timp pînă cînd imaginaţia să poată face ocolul faptelor acumulate, transformîndu-le în naraţiune ; doar dacă' nu ţinem să inventăm o "poveste. In timpul călătoriei, mintea lui fusese prea preocupată pentru a fi putut împrumuta veşmîntul cuvintelor tuturor impresiilor şi incidentelor de pe drum. Se întîmplaseră diverse lucruri, lucruri mărunte şi interesante, dar toate se spulberaseră ca apa printre degete. Şi cum Skepsey făcea parte din categoria oamenilor oneşti care nu ar accepta un ajutor de la ficţiune, stătea posomorit in faţa doamnelor, admiţînd o sterilitate de impresii pe care nu o resimţea cu adevărat.

Nesta îşi exprimă cumplita dezamăgire.

— Ei, Skips, dar dacă ar fi fost în Anglia ! Ce mai isprăvi ai fi făcut ! spuse ea, atrăgîndu-şi o uşoară încruntare de sprîncene din partea mamei ei.

Se supuse, cu ostentativă părere de ră^i.

— Ei, Skepsey, sîntem convinse că există o scuză temeinică pentru cele ce s-au întîmplat în Anglia, adăugă Nataly.

Femeile, cînd sînt adevărate doamne ca acelea aflate de faţă, reprezintă o binecuvîntare picată din ceruri. Skepsey se declară gata să le expună cazul său fără să se folosească de scuze, dar se temea ca gestul să-nu fie interpretat drept un apel la binevoitorul lor ajutor pentru a obţine iertarea patronului. Domnul Durance îi promisese cu multă

generozitate, că va interveni pe lîngă Victor. Skepsey făcu una sau două aluzii vagi la contravenţia comisă de el, conştient că ignoranta lor antipatie faţă de cea mai bărbătească dintre arte nu le va îngădui să privească lucrurile cu căldură.

— Ştii, Skips, la Paris am văzut o demonstraţie de scrimă, spuse Nesta.

. — Doamnele'pot privi la scrimă, oftă Skepsey, pentru că au de-a face cu florete şi măşti. Căpitanul Dartrey Fenellan, spunea că francezii sînt maeştri în scrimă.

Se înclină, stîngaci, spre Mademoiselle.

— Dar dumneavoastră boxaţi, domnule Skepsey, răspunse tînăra.

Melancolia lui Skepsey spori.

— Nici un pic de încurajare din partea guvernului, a societăţii ! Dacă doamnele... dar nu vreau să mă hazardez. Doamnele acceptă jocurile sportive. Dar acestea nu constituie un mijloc de protejare a lor, la nevoie. Şi nici de apărare a ţării. Ţara noastră pare să fie inconştientă de situaţia ei. Domnul Durance remarca... deşi n-aş vrea să-l citez mereu pe domnul Durance... Eu nu sînt întru totul de acord cu domnul Durance, dacă pot îndrăzni să mă pun alături de un domn atît de inteligent. Dar măsurătoarea bustului la noii recruţi, şi a staturii celor înrolaţi vădesc că instituţiile noastre militare nu mai sînt în faşă.

— In schimb, îi scoatem pe soldaţi direct din faşă, Skips, dacă-i vorba să-l citǎm pe căpitanul Dartrey, interveni Nesta.

— Ah, căpitanul Dartrey !

Skepsey părea să se fi înviorat la auzul numelui.

Comunicarea că-1 cheamă patronul curmă ceea ce avea de g'înd Skepsey să spună despre căpitanul Dartrey.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

IN CARE AFLĂM DESPRE CONTRAVENŢIA LUI SKEPSEY ŞI CUM A AFECTAT-O ACEASTA PE NATALY

Patronul deschise discuţia atacînd direct subiectul delicat.

■— Ce-i povestea asta cu numele tău în ziare, cu apariţia ta în faţa unui judecător şi cu amenda care ţi s-a aplicat ? Povesteşte-mi totul pe scurt.

Skepsey adoptă atitudinea lui de apărare : mîinile în faţă, frămîntîndu-se, capul respectuos înclinat pe un umăr. Dar la gîndul că-şi satisfăcuse gusturile personale servind totodată interesele patronului, încerca senti- menté amestecate, care-1 făceau să se simtă stingherit ; o stare nedorită, menită să împiedice o relatare simplă a faptelor.

— în primul rînd, sir, vă cer iertare că numele demi' neavoastră a ajuns să fié tipărit alături de al meu.

— Vax ! Zi-i mai departe.

— Dàr a fost o necesitate dictată de circumstanţele cazului. Am citit că au fost rîsete în tribunal cînd m-am disculpat pentru conduita mea — cum sînt dator s-o numesc — şi e posibil să fi fost. Poate că exprimările mele... Am arătat că ţin mult la bunăstarea patriei noastre.

— Se pare că asta i-ai spus magistratului. Dar vrei să afirmi că ai încălcat legea din consideraţie faţă de

bunăstarea patriei noastre ? Treci la fapte.'

-— Faptele... e adevărat, domnule, n-am început de la capăt.

Skepsey îşi scutură în minte faptele, pentru a le pune în ordine. Dat fiind că începuse povestea de-a-ndoaselea, faptele se prefăcuseră în nişte uscăciuni de care se împiedica. Fusese o greşeală că pusese sentimentele înaintea faptelor şi pornise de la qle.

— Două persoane foarte, foarte respectabile — absolut respectabile — au dorit să asiste la o demonstraţie a... sistemului meu, aş spune ; cei doi vorbeau despre ştiinţa mea.

— Nu fi nervos. Treci la subiect. Te-ai dus pe un teren aflat la cinci mile distanţă de Londra, în plină zi, şi te-ai bătut înconjurat de o şleahtă de derbedei.

— Am folosit mănuşile de box, domnule, şi n-am făcut-o pentru bani, ci doar pentru încercarea măiestriei. N-a asistat multă lume. Şi nu reuşesc să înţeleg prin ce-am încălcat legea.

— Asta i-ai spus-o şi judecătorului. Şi te-a amendat tocmai pentru această incapacitate de a înţelege. A trebuit să prezinţi şi garanţii.

— Domnul Durance a avut bunăvoinţa de a garanta pentru mine ; îl cunoştea pe magistrat, domnule. .

— Boxul ăsta al tău a devenit o adevărată manie, Skepsey. Dar ar trebui să te rezumi numai la foloasele pe care ţi le aduce. Şi-ai mai amestecat şi numele meu. Se va spune acum despre mine că am în serviciu un pugilist înveterat, care încalcă legea din patriotism. Şi persoanele acelea foarte respectabile erau femei

sau bărbaţi- — persoanele cărora ai vrut să le oferi demonstraţia ?

— Bărbaţi, domnule. Cum să fie femei !... Adică, vreau să spun, doamnele respectabile...

— Pe viitor, respectă părerile doamnelor respectabile cu privire la comportamentul tău.

— A fost o simplă întrecere de măiestrie, domnule. Am vrut să dovedesc unuia dintre spectatori că ştiu ce vorbesc. Am dorit, în parte, să-l conving. Nu-i venea a crede... judecind după statura mea... n-avea încredere... şi a pariat pe adversarul meu, Jerry Scroom, un boxer foarte vînjos, care nu cunoaşte însă principiile ştiinţifice.

— Şi l-ai învins ?

— Cred că şi-a dat seama că-i pot da lecţii, domnule ; oricum, înainte de a ne despărţi, mi-a făcut complimente, îşi închipuia că n-am să rezist pînă la capăt. Dar după runda a doua, ne-am pomenit cu poliţia.

— Şi-ai luat-o la fugă.

— Nu, domnule ; pentru că n-aveam nimic pe conştiinţă.

— De ce n-ai oferit demonstraţia de pugilistică în salonul unei cîrciumi din oraş, unde ai fi putut ciocăni şi cpra la pumni după pofta inimii ?

— Recunosc că ar fi fost preferabil, pentru că am fi evitat o intruziune a poliţiei, ca să spun aşa. Dar unul dintre cei doi domni — şi ţineam să-i fac pe plac — e un mare iubitor al vechilor obiceiuri englezeşti, al timpurilor de odinioară şi al priveliştilor de ţară. A ţinut ca demonstraţia să aibă loc la iarbă verde. Am străbătut Hampsteadul în trei trăsuri şi un docar, ca un grup de petrecăreţi, ceea ce şi eram. O dimineaţă foarte frumoasă. Am făcut un popas la o circiumă. Domnul Shaplow pretinde că de aici ni s-a tras totul. în schimb domnul Jar- niman consideră —

aşa mi. s-a spus — că ne-a vîndut cineva din sinul nostru. Eu unul n-am văzut nici un semn. Toţi erau veseli şi prietenoşi.

— Jarniman ? sări Victor ca ars. Cine-i Jarniman ?

— Domnul Jarniman, din cîte am înţeles de la cunoştinţa noastră comună care ne-a prezentat unul celuilalt — un anume domn Shaplow pe care l-am întîlnit în tren cînd mă întorceam de la „Ţara Lacurilor", şi apoi din nou la un colţ de stradă, lîngă Drury Lane — are legături cu restaurantul unei măcelării, unde se vînd preparate din carne de porc şi carne de vacă, ţinut de o doamnă Jarni- man, o femeie foarte corpolentă, care este mama domnului Jarniman. El lucrează într-un loc confidenţial şi deţine un post de mare încredere. Skepsey îşi ridică privirea de la mîinile pe care le freca, de parcă le-ar fi săpunit. Domnul Jarniman e un om foarte ciudat, continuă el ; e entuziasmat de box, şi pe de altă parte crede în stafii. Plînge după competiţiile de odinioară, cu premii, şi crede că sîntem inyadaţi de spectre. Are o colosală poftă de mîncare, şi un spirit deprimat. Domnul Shaplow m-a informat că e un om înstărit, în serviciul unei doamne bogate dar suferinde, şi aşteaptă din partea ei o moştenire, precum şi vizita strigoiului ei. Pare să fie... dar domnul Shaplow m-a asigurat că nu e beţiv şi că bea foarte rar.

Victor se încordă.

-— O doamnă cu sănătatea ruinată, ai zis ?

— Domnul Jarniman a vorbit despre perspectivele moştenirii ca şi cum ar ii imediate ; a mai adăugat că spiritul doamnei ar putea să-i părăsească trupul şi să vină la întîlnirea cu el de pe o zi pe alta, de pe o noapte pe alta. Şi domnul Jarniman doreşte acest lucru. Spune că doamna i-a făgăduit solemn moştenirea, ba chiar a făcut un legămînt, aşa spune,

şi va trebui să se ţină de cuvînt înainte de plecarea definitivă, dacă doreşte ca după aceea să poată apărea în faţa lui în chip de strigoi onorabil. Dar e îngrijorat că poate n-o să i se arate, şi spune că, în acest caz, n-o să aibă inimă să-i reproşeze. E un om cu principii şi cu compasiune în faţa suferinţei ; îi place să fie făcut să plîngă. Doamna Jarniman, adică mama lui, pentru că domnul Jarniman nu e căsătorit, e la fel cu el, cu excepţia stafiilor ; nu le acceptă ; numai după ce bea un ceai tare, zice ea, le simte cum i se apropie de pat. Şi de asta doarme într-un pat cu perdele de jur împrejur. Dar sărmana femeie e atît de grasă, încît se teme că şi o boare de vînt rece ar da-o gata.

Victor bătu, cu nerăbdare, din picior.

— Omul ăsta, Jarniman, zice că e în serviciul unei doamne, grav... ? A dat amănunte cînd a vorbit de starea ei ?

— Domnul Jarniman a vorbit de un mare număr de boli ; foarte complicate, afirmă el. Nu cunoaşte părerea medicilor. Zice că doctorul doamnei şi farmacistul ei — a, doamna şade în prăvălia unui farmacist şi înghite medicamentele prescrise altora, care crede dînsa că i se potrivesc. A mai zis că supravieţuirea ei e un miracol. El personal nu are motive să o grăbească, doar aşa, pentru satisfacerea unei curiozităţi fireşti.

— I-a menţionat numele ?

— Nu, domnule.

Ochii cenuşii, limpezi, ai lui Skepsey, întăriră răspunsul negativ, şi Victor ei'a încredinţat că omuleţul nu-i capabil de o falsitate.

— Vezi, Skepsey, omul are un avantaj asupra ta. Tu şi cu magistratul l-aţi ajutat să afle în serviciul cui eşti tu.

— Vreţi să mă lămuriţi, domnule ?

— Altădată. Acum du-te şi dezmorţeşte-ţi picioarele într-o plimbare prin oraş. Peste o jumătate de oră avem concert. Ştiu că-ţi place. Distrează-te cît vrei.

Skepsey se întoarse să plece, murmurînd că voiajul îi făcuse mare plăcere.

Victor îl opri iar, ca să-l întrebe dacă acest Jarniman specificase vreuna, oricare, dintre numeroasele boli ale bătrînei sale stăpîne.

Jarniman îl uimise pe Skepsey rostind pe şleau numele cîtorva dintre bolile mai importante care o asaltau pe şubreda doamnă ; şi erau boli, gîndise Skepsey, ce nu pot fi menţionate în legătură cu nişte doamne ale căror organe şi funcţiuni, noi, aducîndule omagiul de a le plasa în sfera ocupată de mamele

noastre, le păstrăm sub tăcere. Trebuie să ne purtăm cavalereşte cu doamnele şi să de-

plîngem temporara lor nevoie de doctori şi de medicamente. Skepsey îl privi pe Victor cu o mutră nefericită. *

— Urma să-i apară în chip de strigoi, domnule, pînă-n scurt timp — o săptămînă, poate o lună. ,

Victor îl eliberă, cu un semn din cap.

Una din plăcérile expediţiei (şi Dudley Sowerby îşi deschisese îndeajuns carapacea încît s-o guste), erau serile petrecute în oraşe, cînd sunetele muzicii vocale şi instrumentale atrăgeau grupuri de ascultători pe sub ferestrele hotelurilor de unde auzeau zon, zon, violon, flûte et basse [1]. O destul de bună interpretare la flaut, două viori excelente, şi nişte voci pe care orice maestro, conducînd orchestra propriei sale opere, le-ar fi putut aproba. Aşa vorbea Victor despre vocile dragelor lui. Glasul Nestei se armoniza perfect eu cel al mamei ei ; şi trompeta din gîtlejul domnului Barmby confirma impresia generală că era vorba de artişti profesionişti. La plecarea din Rouen, fuseseră conduşi oficial la trăsuri, cu expresii de gratitudine ; şi administratorul hotelului din Gisors îi implorase să mai rămînă o noapte, ca să ofere un spectacol. Lui Victor îi făcea mare plăcere .şă le spună tuturor că ei sînt o familie linişită englezească, şi că nu fac altceva decît să-şi continue obiceiurile practicate în vechea Anglie. Oricine era binevenit să-i. asculte în timp ce concertau ; dar nu ofereau spectacole.

Mîndria şi plăcerea de a răsturna părerea vecinilor noştri că englezii sînt un popor plicticos, puseseră stăpînire şi pe Dudley Sowerby, la Dreux. Se ducea din cînd in cînd- la fereastră, ca să numere capetele adunate dedesubt. Şi din această pricină, sau poate că din una mai bună. o rugă pe Nesta să înlocuiască un duet de flaut cu duetul vocal, soprană

1 Vioară, flaut şi bas (fr).

şi contralto, din- Mefistofel, numit Serenada : La Luna immobile. Nesta se consultă cu mama sa, şi îl cîntară. Mulţimea de jos, adunată în stradă, păs-
trase o linişte de mormînt, vădind bunele maniere înăs- cute ale poporului. Mademoiselle îi ului pe toţi cu o arie provensală, hughenotă, deşi ea era catolică ; dar se potrivea de minune cu vocea ei de mezzo-soprană. Cîntecul îşi răspîndi tonurile răscolitoare, de o religiozitate marţială. La ce înălţimi s-ar fi putut ridica o Franţă hughenotă !

Dudley Sowerby, pierzîndu-şi capul sub impulsul unei emoţii care-1 tulburase adînc, comunicîndu-i prin muzică sufletul religiei, îşi revărsă entuziasmul în faţa Lady-ei Grace Halley. Dar doamna nu înălţă din umeri, ca de obicei, şi nici nu-l ironiză, ci-i răspunse :

— Cu un cîntec ca ăsta în urechi, aş putea să plec la război.

Doamnei îi plăcea să-i-diadă pe tînăr^tj^— transformat ; şi-i plăcea efectur pe care această transformare îl avea asupra Nestei, cînd Dudley i se adresa cu o faţă strălucitoare. Se deprinsese cu privirile fetei, ca niciodată pînă atunci. Un cîntec care exprima, în acelaşi timp, devoţiunea religioasă şi cea combativă, atingea în- stşi rădăcinile sîngelui lui. Căci Sowerby se trăgea din- tr-un vechi neam de răboinici, care mocnea încă sub crusta groasă a devizelor voit pacifiste, a preocupărilor comerciale şi a obişnuitei corectitudini rigide. întocmai ca şi vinul, muzica scoate la suprafaţă cele mai adînc îngropate înclinaţii ale omului civilizat ; şi îl înzestrează cu grai.

Dudley părea desferecat ; întîlni ochii Nestei şi se lansă într-un şuvoi de conversaţie care, mai tîrziu, i-a inspirat reflecţii măgulitoare ; iar pe moment i-a conferit o poziţie nouă şi, într-o. oarecare măsură, mai sigură, pe lingă o fată atît de efervescentă. Fapt

datorită căruia domnişoara se găsi în măsură să-i perceapă solidele calităţi ascunse.

Nataly îi observa, gîndindu-se la subtilitatea lui Victor. Sperase (întrucât văzuse limpede privirile galeşe aruncate de preot) că domnul Barmby va avea grijă să blocheze relaţiile dintre cei doi; şi din această pricină ţinuse morţiş la prezenţa lui printre însoţitori. îşi aminti cu cită repeziciune consimţise Victor — pentru că îşi dăduse seama că domnul Barmby, în mod firesc, va oferi un frapant contrast faţă de orice bărbat mai tînăr. Pe parcursul întregii călătorii, domnul Barmby încercase să-şi joace rolul, dar strădaniile lui fuseseră tot timpul zădărnicite. Mai cu seamă într-o zi la Gisors, cînd prin cine ştie ce viclenie a soartei el şi Mademoiselle s-au trezit singuri în celula cu pereţii lucraţi de prizonier cu un cui, în timp ce Nesta trebuise să apeleze din cînd în cînd la mina domnului Sowerby, în vizitarea vechilor coridoare strimte ale castelului. Domnul Barmby făcuse să apară uneori gropiţa din obrazul NesţˆˆjdesL-JSimeoiL. Fenellanˆau_era de faţă ; deˆieînlˆte'rŢum o făcea să rîdă_ele el,' decît diˆa''v'fîfiStf''~Horise ca lucrurile să se petreacă astfel.

'Din ziua în care îi prezentase „Ţara Lacurilor“, Nataly înţelesese mai mult ca oricînd înainte dexteritatea şi puterea de prevedere a lui Victor ; şi îşi plecase şi mai mult spinarea sub povara lor. Se văzuse depăşită — ca şi toţi ceilalţi — dar ea în primul rînd. Persoana ei nici n-ar fi contat într-o ciocnire cu el. Dar după acea noapte cu zori purpurii de la „Ţara Lacurilor“, avea senzaţia că, pentru ea, Victor încetase să mai fie un zeu şi devenise un pămîntean. Acum vedea şi partea muritoare a lucrurilor minunate pe care le înfăptuia el. Pentru că un spirit care se îrripotriveşte, are o viziune mai clară asupra ţelurilor cuiva, şi e în stare să le judece.

Nataly le considera meschine.

Puterea lui de a o, împinge, cu forţa unui torent, spre un obiectiv final de care se temea, îi făcea aproape rău fizic. Ca şi faptul că trebuia să-şi ţină gîndurile sub permanent control, ca nu cumva să răzbească ceva din obscura ei rezistenţă, deşi aceasta dădea să-i spargă pieptul. Dar ce rost avea să-l împresoare în gînd cu bănu-

ielile ei, cu criticile ei involuntare, stînjenitoare ? Ar fi preferat să se fi putut lăsa condusă orbeşte ; avea încredere în reuşita planurilor lui. Iar gîndurile ei critice păreau uneori o trădare. Şi totuşi, nu se putea împiedica să nu-1 judece.

Noaptea, luîndu-i amîndouă mîinile în mîinile lui, Victor îi spuse :

— Să-ţi dau noutăţile zilei, dragostea mea. In sfîrşit, moartea. Curînd vom mulţumi cerului pentru eliberarea noastră.

Degetele Nataliei se crispară în jurul degetelor lui şi le încleştară, torturate de remuşcare în ce-1 priveşte pe el. Dar cu o tresărire a inifnii şe văzu în aceeaşi lumină şi pe ea însăşi. Căci aşa se întîmplă cu femeia subjugată prin dragoste : il poate privi critic pe bărbat, dar îi este totdeauna şi complice.

— Ai primit vreo scrisoare, Victor ?

— Toţi mi-o confirmă : Fenellan, Themison, şi acum, Skepsey.

îi povesti istoria lui Skepsey şi a lui Jarniman, colo- rînd-o pe alocuri, aşa cum ar fi făcut orice parte direct interesată. Nici unul dintre ei nu zîmbi.

Efortul de a privi lucrurile cu sobrietate o epuiză, făcînd-o să se retragă în credulitate.

Poate că nu s6 va întîmplă nici mîine, nici săptă- mîna viitoare, nici luna viitoare ; dar toate aceste mărturisiri indicau o zi vizibilă la orizont, fără îndoială.

îşi lăsă capul în piept, implorînd iertarea cerului. Dar speranţa asasină stăruia şi se concretiza în forme şi imagini.

— Barmby, dacă iubita mea îl preferă, spuse Victor pe un ton tandru, observînd jocul umbrelor de pe faţa ei.

Numele o străpunse dureros, dincolo de puterea explicaţiilor sau a înţelegerii ; nu pentru c-ar fi avut ceva

împotrivă ca reverendul Septimus Barmby să le oficieze cununia.

încuviinţă din cap. Şi o lacrimă mare i se prelinse., pe obraz.

Strigi unei femei : „Pămînt ! Iată uscatul la orizont, o ţară de palmieri, după atîtea furtuni pe mare !“ Şi pe dată te inundă într-un potop de lacrimi.

— O secundă, Victor, nu mai mult, îl asigură Nataly, printre rîs cu plîns, văzîndu-i mina disperată, pierdută, la priveliştea lacrimilor ei. Nu mă lua în seamă. Sînt şi eu ca spălătoreasă lui Fenellan, femeia aceea plîngăreaţă, al cărei echipament profesional consta numai dintr-o inimă duioasă şi o bucată de săpun. Te-ai împăcat cu Skepsey ?

— Da, da ; îmi dau seama ce-a fost toată povestea. * Sîntem nişte oameni plini de curiozităţi, fiecare dintre noi, chiar şi cei mai buni ! Ai observat că Skepsey nu rîde niciodată ? Oricît ar fi de absurd lucrul pe care ţi-1 spune, nu scoate un zîmbet.

— Dar poţi avea încredere în ochii lui ; îl poţi citi pînă în străfunduri. Căpitanul Dartrey îl socoteşte drept unul dintre oamenii cei mai cinstiţi şi mai serioşi din ţara asta.

— Şi, deci, Nataly gîndeşte acelaşi lucru. Şi mai are un merit, Skepsey : e un mic velociped preţios, după cum l-a caracterizat Fenellan. îmi pare rău că nu-i şi Colney cu noi. Numai că el...

Da, dar în prezenţa lui Colney Durance, Victor nu şi-ar fi îngăduit să fie atît de încurajator, ba chiar de o camaraderie băieţească, faţă de Dudley Sowerby. Era o metodă de a sădi sămînţa imitaţiei în inima Nestei, ţi- nînd seama cît era aceasta de devotată tatălui ei.

Nataly oftă muncită de presimţiri negre,

recunoscînd că acestea erau o superstiţie, dar simţindu-le ca pe o certitudine. E uşor să fim profeţi, şi încă siguri de profeţiile noastre, cînd planurile privitoare la scopuri materiale au fost alcătuite cu o inteligenţă vecină cu perfecţiunea. Reproşurile pe care şi le făcea "pentru ineficienţa ei de a-i oferi sfaturi lui Victor, sfaturi de care ar fi avut atîta nevoie, luau uneori forma convingerii că e o pereche nepotrivită pentru el, ceea ce era mai grav chiar decît denunţarea, publică a păcatului lor împotriva societăţii.

Cu societatea, poate că-i era hărăzit să se împace pînă la urmă. Dar cînd se gîndea la Nesta, simţea o durere pe care o prevăzuse de mult, dar de a cărei adîn- cime nu-şi dăduse seama. Nu se gîndise la contrastul dintre această nevinovată osîndită să îndure toată viaţa o umbră, şi vinovaţii care, printr-o simplă ceremonie, se eliberau de ea. Pe vinovaţi, îi poate apăra natura. Dar în favoarea nevinovaţilor n-ai să auzi vreodată un cuvînt de apărare. Şi nu era nimic de făcut ; nici devotamentul ei, nici un fel de sacrificiu, nici un tratat de pace, nici o bucurie viitoare, nimic nu putea îndepărta umbra care plana asupra copilului ei. Ea visa la sprijinul elocinţei care va vrăji urechile celor ce o vor judeca. Dar elocinţa, pu- ternică în cazul ei, devenea mută cînd se referea la Nesta. Un mister plin de cruzime. Cum de-l îngăduia preamilos- tivul care le aranja pe toate ? Raţionamentele Nataliei se ciocneau de credinţa ei.

Nataly greşea, judecind destinul omului după soarta individului. De fapt, marea ei greşeală era aceea de a încerca să gîndească în mijlocul încîlcelii de senzaţii care o asediau.

Se detesta singură pentru faptul că mai putea gusta din plăcerile acordate de o lume atît de prost alcătuită, atît de lipsită de echilibru, atît de nedreaptă. Privea totul cu o amărăciune firească, şi nu-şi dădea seama că ironia soartei, ironia veninoasă, o împingea să aştepte cu nerăbdare ceremonia de reabilitare, tocmai pentru că poziţia ei avea nevoie de ocrotire în faţa acestei lumi.

CARE DEZVOLTA TEMA ÎNCHIPUIRILOR UNEI DOMNIŞOARE

Mausoleul din Dreux ar putea să ne inspire gînduri elevate. Istoria pledează pentru trufia marii familii regale [1] descoronate', conferindu-i acolo glorificarea meritată. Trufia e expusă în chip reverenţios ; princiara man- ţie mortuară e împodobită la poale cu motivele umilinţăi noastre de muritori în faţa supremului învingător ; pe care, deşi recunoaştem o vremelnică victorie a ţărînei, nu-1 înfruntăm decît cu placida rivalitate a marmurilor şi a vitraliilor colorate.

Mademoiselle de Seilles, o orldanistă fervent㠍 primea mulţumiri din partea tuturor, deoarece îi sfătuise să devieze traseul drumului de întoarcere pentru a vizita '..leagănul unui monument atît de impresionant", cum îl definea părintele Septimus Barmby. Expunerea pe care aceasta i-o făcu Nestei, în timp ce-i arăta frumoasele vitralii reprezentînd scene din viaţa lui Ludovic cel Sfînt, conducătorul de cruciade, fusese impresionant intonată — Colney Durance nefiind de faţă ca să se tîn- guie de patosul acestui neobosit „bătător de platitudini" ; platitudini care plîng în tăcere cînd nu se găseşte vreun cinic prin preajmă. Domnul Barmby îşi dăruia explicaţiile cu mare solemnitate.

In asemenea ocazii, devoţiunea profesională e mai potrivită decît harul poetic. Ne înfăşoară în mantia locului, ca la o înmormîntare. Domnul Barmby constatase, pe drept cuvînt, că devoţiunea religioasă e mult mai apreciată de compatrioţii săi, de toate categoriile. în fond, preoţii îţi arată

1 Referire la membrii Casei de Orléans.

cum să priveşti, să gîndeşti, să vorbeşti ; te învaţă şi ce să faci. în timp ce poeţii îţi crează nelinişti ; nu poţi să-i imiţi, sînt incerţi, nu au un caracter

prea integru ; decît dacă ai de-a face cu poeţii Curţii, îndreptăţiţi, prin stipendii şi decoraţii, să-şi spună cuvîntul. Dar poet al Curţii nu-i decît unul o dată, un şoarece de bibliotecă,- bun cel mult să-l citezi. Persoanele oficiale care vorbesc în proză au însă o influenţă mult mai benefică asupra englezilor noştri. Publicul îi urmăreşte şi-i urmează cu mutre de ciocli.

Părintele Barmby îşi continua discursul, nelăsîndu-se întrerupt de obstacole întîmplătoare. Domnul Sowerby şi Nesta schimbară între ei cîteva comentarii referitoare la remarcile domnului Barmby: „Soarta principilor!" „Cărările gloriei !"

Ludovic cel Sfînt era un monarh' romane-catolie foarte îndepărtat ; tinărul gentilom cu educaţie evanghelică îşi putea îngădui să-l admire în calitatea sa de cruciat. Pentru Nesta, Ludovic cel Sfint era o figură din bogata galerie a sanctităţii regale, îmblînzită de suferinţă pînă la a deveni o imagine familiară. O fermeca ideea unui rege încununat cu un nimb de sfînt, care plutea pînă jos, la noi, pentru a ne înălţa printre sfinţii de structură omenească. ll asculta pe, domnul Barmby aproape fără să-l audă, împrumutînd elocinţei lui tot ce simţea ea ; iar preotul emitea acorduri de orgă care acompaniau slujba cucernică oficiată de ea în gînd.

Mademoiselle spusese despre Ludovic cel Sfînt că „e vrednic să fie numit Regele Regilor", ceea ce o cufundase pe Nesta pînă la rădăcina gîndurilor, acolo unde gîndurile încă n-au prins formă şi încă nu s-au detaşat de emoţia-mamă. Louise de Seilles o pregătise să simtă o profundă şi ciudată emoţie. Fata avea o sensibilitate dotată cu multe corzi, gata să răspundă cu muzică la cea mai uşoară adiere. Cripta aceasta cu figurile ei de marmură, culcate, şi cu seria vitejiilor colorate ale sfîntului încoronat, care ţi se dezvăluiau din mers, i se părea a fi o flacără pe altarul Istoriei. Dar acest rege din şirul purtătorilor de cruce îi transmitea o lecţie de viaţă şi nu un mesaj de moarte. Sub un asemenea rege, ordinea nouă s-ar uni cu cea veche, şi s-

ar pune capăt tuturor nemulţumirilor.

Spera şi se ruga să se întîmple asemenea minune. Asupra unui singur subiect, conceput de mintea ei abia de curînd, într-un mod neexplicit şi necomunicabil, un subiect învăluit în mister, pe care-1 sezisa doar pe calea intuiţiei feminine, ceva ce nu putea fi numit (tînăra făptură arzătoare îl vedea ca pe un veşmînt smuls de vînt pentru a dezvălui hidoase privelişti fugitive ale unui trup mistuit de pasiuni, aflat dincolo. de văl), asupra acestui unic subiect speranţele şi rugile ei nu se opreau niciodată. Era ceva ruşinos. Nu înţelegea cum şi de ce', pentru că nu avea puterea de a-1 contempla : era o convulsie a pămîntului, într-un vîrtej de nori de praf sîngerii. Dar dacă noul erou cruciat ar veni şi ar lupta împotriva acestui lucru — dacă vreun nobil prinţ ar porni în fruntea omenirii pentru a răpi nimicitoarea roşeaţă din obrajii femeilor, simţea că ea ar fi în stare să sărute urma tălpilor unui asemenea prinţ. între timp, însă, se desfăta pion jind în fîntînile imaginaţiei medievale, acolo unde minţile tinere, înflăcărate, pot descoperi, printre obscurităţi, multe lucruri înrudite cu simţirile lor.

O amuza şi micul Skepsey — sărmanii oameni mărunţi, faţă de care dorim atît de mult să ne arătăm prietenoşi ! O amuza strădania lui evidentă de a face paradă şi de a-şi manifesta deferenţa faţă de superiorii lui, în legătură cu mica-i aventură. Atenţia pe care i-o acordase Dudley Sowerby, căutînd să-i justifice păţania prin evocarea unor celebre răfuieli şi ciorovăieli istorice, îi făcuse plăcere. Dar cel mai mult o preocupa reverendul Septimus. Barmby.

Mademoiselle nu mai contenea să primească repetatele lui expresii de gratitudine pentru ruta pe care o recomandase. Fără să aibă ceva împotriva unui cleric bine intenţionat, a cărui unică scuzabilă greşeală era aceea că ţintea mult mai sus decît creştetul capului său. manifesta faţă de el muţenia grăitoare a unei franţuzoaice cu buzele pecetluite. Nici un zîmbet, dar nici un semn de ostilitate, cînd se înclina în faţa repetatelor lui complimente, rostite în franţuzeşte.

Domnul Barmby observase (şi sentimentele sale îi ascu-

ţiseră, fără voie, spiritul de observaţie) acea alertă imobilitate a buzelor ei, indicînd reacţii adverse la cutare sau cutare fenomen englezesc : o imperceptibilă scurtare a liniei byzelor,- o dispariţie a colţurilor gurii, cînd se vorbea, de pildă, despre căsătoriile preoţilor. Mai cu seamă o dată, cînd el citise cu glas tare un reportaj dintr-un ziar asupra ceremoniei nupţiale a episcopului său favorit. îşi amintea de expresia ochilor domnişoarei de Seilles, de felul în care această expresie îi cuprinsese toată faţa somnolentă, cînd îl auzise pe el povestind că episcopul era văduv şi se recăsătorea la vîrsta de cincizeci şi jsatru de ani. De ce nu ? O întrebare pe care o putem pune cerului şi pămîntului, de ce nu ? Mademoiselle era o persoană agreabilă ; era tînără sau arăta tînără ;. mă rog, clericii lor cultivau celibatul, dar asta nu înseamnă... nu, nu-şi putea argumenta teoria faţă de o persoană tînără de sexul ei. Ar putea oare exista vreo femeia rezonabilă — dar o femeie, nu o fată ! — care să' dezaprobe sfînta cununie a păstorilor turmelor omeneşti ? Nu ne putem însă imagina cum ar decurge discuţia şi ce argumente am putea aduce în faţa unei doamne : Lulher... dar nu mai trăim în vremurile lui Luther. Natura., nu, nu poţi face .aluzii deschise la natură.

Domnul Barmby se întreba ce le-o fi venit unor părinţi protestanţi să angajeze o preceptoare papistaşă pentru bobocul lor englezesc de fată ? Oricum, Mademoiselle de Seilles îl venera pe Ludovic cel Sfînt ; şi Barmby aşijderea ; aici se întîlneau. Şi-apoi, trebuia să admită că, pentru o franţuzoaică, avea o faţă frumoasă, şi o ingenuitate agreabil artificială, care putea fi- atît de îndoielnică, încît apărea doar neîndoielnic ostilă.

Vraja care o învăluise pe Nesta nu se risipi nici cînd se întoarse pe pămînt englezesc. Cînd tatăl şi mama ei schimbau între ei amintiri, fata îşi ferea cele mai profunde dintre impresiile ei. La Château de Gisors, încercase o senzaţie de romantică melancolie şi de uimire, cu rezonanţe ale cunoştinţelor ei istorice infuzate de Mademoiselle, un sentiment de reverenţă pentru munca atît de migăloasă a prizonierului, pe care şi-l imaginase ţinînd

cuiul în mînă şi pîndind, zi de zi, ca lumina soarelui să cadă pe zidul circular al donjonului şi să pătrundă prin lucarnele înguste, ca să-şi poată desăvîrşi arta pe pereţii celulei. Dar mausoleul din Dreux îi vorbise în graiul religiei ; antrenase capacităţile domnului Barmby, glasul acestuia îl reedil'icase. Faptul că îi vorbise acolo, deşi nu îşi amintea o vorbă din tot ce-i spusese, îl asocia pe preot cu spiritul unei zile a cărei sanctitate sporea pe măsură ce se îndepărta în timp, lăsînd-o mai puţin posesoare şi mai mult adoratoare a impresiilor încercate.

Mademoiselle îşi spusese în sinea ei „Impossible !“ cînd văzuse ochii colosalului cleric englez căutînd şi oglindind privirea dragei ei Nesta. îşi nutrise indignată incredulitatea, în ciuda dovezilor care i-o anihilau. Nataly devenise conştientă de intonaţii neobişnuite, triplu accentuate, în glasul domnului Barmby, la concertele lor serale, cînd cînta Bethescla şi Galileea ; glasul lui de orgă tremura. Acel „Care ?“ adresat în cîntec de reverendul Septimus Nestei, şi răspunsul ei : „Oricare“, îi pricinuiau o uşoară şovăială, urmată de o privire ce o implora parcă să-şi facă alegerea. Asemenea lucruri nu puteau trece neobservate de ochii unei femei.

Ştia oare preotul un anumit lucru ? Şi visa să aibă cîştig de cauză p'entru indulgenţa cu care trata problema părinţilor ?

Asemenea întrebări răscolitoare erau ca nişte pumnale de conspirator, gata în orice clipă să iasă la lumină, sărind apoi îndărăt în teacă şi tulburînd perpetuu liniştea Nata-

liei. Dar avea încredere -că umorul Nes tei va pune la punct orice dezechilibru al balanţei sentimentale. Nataly părăsea domeniul meditaţiilor materne serioase, cînd şi-l imagina pe domnul Barmby bătînd la inima Nestei, în calitate de îndrăgostit. Merita să cerceteze ?

Mademoiselle fu întrebată în legătură cu dormnul Bai ’ \ Franţuzoaica îşi ondulă umerii.

— I

n clipa de faţă, pare înamorat doar de Bethesda.

Cum această tînără hipervigilentă nu dădea semne de alarmă, mama socoti bănuiala ei absurdă.

Nataly fu obligată să primească noi oaspeţi uimitori : Lady Rodwell Blachington ; doamna Fanning, soţia generalului ; tînăra doamnă Blathenoy, soţia marelui agent de bursă ; alte doamne din Wrensham şi din împrejurimi. Ceea ce însemna un consum de energie egal cu cel rfl valurilor recurente care se izbesc în apa mării. Doamnele o aşteptau cu nerăbdare să se mute la „Ţara Lacurilor“. Află că Victor îl angajase pe cel de-al treilea fiu al Lady-ei Blachington în mult rîvnitul post de funcţionar al „Casei Mărfurilor Indiene, Inchling şi Radnor.“ Erau zilele năpăstuite cînd pînă şi aristocraţia îşi revărsa binecuvîntările asupra omului care procura o slujbă comercială unuia dintre fiii ei mai tineri, respins şi ofensat de barierele examenelor pentru intrarea în Serviciul Civil.

— Ce pas înainte, să-l ştim pe Adolphus al nostru sub ocrotirea domnului Victor Radnor ! exclama Lady Blachington.

Nataly trăia într-o atmosferă de aluzii şi revelaţii. Se organizau dineuri în City unde erau invitaţi pe rînd rezidenţii din jurul „Ţării Lacurilor“, înainte de a fi poftiţi în casa din Londra a lui Victor. Acesta îşi cucerea drumul, aparent fără efort ; dorea să ajungă omul popular al ţinutului. Nataly obţinuse de la el promisiunea că nu-i va cere să se mute la „Ţara Lacurilor“ înainte de a-şi fi dobîndit libertatea. Dar,

cu toate că se încredea în cuvîntul lui, esenţa promisiunii fu irosită cînd o auzi pe Lady Blaching-

ton mulţumindu-i (această Lady ar fi putut să se scuze, într-un sezon monden atît de aglomerat, că nu-i întorsese vizita, în schimb venise a doua oară la ea, prieteneşte, doar ca să-şi exprime caldele mulţumiri) pentru că li se punea la dispoziţie, în august, sala de concert de la „Ţara Lacurilor" în vederea organizării unui spectacol de binefacere pentru strîngerea fondurilor necesare unei case a copiilor săraci. Fără îndoială, o operă filantropică.

Nataly ştia să răspundă îndatoririlor pe care ţi le impune banul. Dac-ar fi fost vorba de o simplă donaţie, n-ar fi avut acea trecătoare încruntare a sprîncenelor, în care Lady Blachington văzu un contrast cu generozitatea soţului.

Nataly citi, în această veste, o pagină a destinului ei. Ba mai mult, se văzu cu ochii cu care lumea din afară priveşte, scandalizată, o creatură împinsă să facă anumite lucruri împotriva voinţei şi raţiunii ei. Lumea din afară nu se gîndeşte la situaţiile care ne obligă să acceptăm inacceptabilul, cu o voinţă paralizată ; în cazul în care nu aparţinem, ca această lume din afară, tagmei celor gata în orice clipă să se erijeze în eroi. Nataly îşi condamna slăbiciunea ; şi intuia adevărul, mai manifest ca oricînd, că deficienţa care-i afecta caracterul consta în sărăcia ei de limbaj. Dacă ar fi avut o limbă care să poată vorbi şi să poată susţine o părere, ar fi putut să-şi croiască drum cu mult mai mare uşurinţă. Dar o limbă care să poată vorbi ar trebui să poată şi reproşa, să poată lovi în greşeli ; să poată duela, şi să apeleze continuu la noi resurse pentru a putea face faţă vitalităţii electrice a unui om ca Victor. Era unul din miracolele vieţii lor conjugale, o notă de sanctitate pentru amîndoi, faptul că niciodată nu-şi făcuseră măcar o umbră de reproş unul celuilalt. Nataly renunţase de mult la orice mustrare. Recunoaşterea unei fatalităţi a spiritului înseamnă slăbiciune iremediabilă. O ştia ; dar, pe de altă

parte, se putea justifica prin felul de a fi al bărbatului care-i era pereche ; şi aceasta era o scuză fundamentală.

Nataly îşi spunea că domnul Barmby merită, în oarecare măsură, gratitudinea ei, pentru că se plasa între Nesţa şi domnul Sowerby. Fata nefiind însufleţită de sentimente speciale, iar tînărul domn fiind lipsit de orice strategie, nu era greu să-i ţină separaţi.

Mademoiselle ar fi jurat că nici păstorului nu-i era dat să petreacă vreun minut singur cu mieluşelul ei. Incredibil, dar la un moment dat, reuşi să discearnă la el semnele unui şoc. Secretul acestor semne fu trădat de Nesta, în schimbul unei tandre strîngeri a mîinilor şi a unei ciudate fluturări a genelor. Ţîşni din ea, întîi sub forma unei încuviinţări din cap, apoi prin menţionarea unei întîlniri şi a unui incident, care făcu să devină totul comprehensibil. Domnul Barmby — hotărască cine poate dacă dragostea e în măsură să eludeze orice supraveghere, sau dacă preoţii îndrăgostiţi sînt mai aerieni decît eterul — reuşise să înşele vigilenţa franţuzoaicei, într-o zi la „Ţara Lacurilor", şi să fure destule minute încît să-şi facă declaraţia de iubire. Nu-i de mirare că Nesta arăta atît de nefericită : preotul zgîlţîise şi zdruncinase romanticul ei castel medieval din sticlă colorată, şi o lăsase speriată, ca o căprioară de munte care, după ce a izbutit să scape de hăituiala dulăilor de vînătoare, adulmecă un iz de pîngărire. îi alarmase instinctele, în loc să-i stîrnească imaginaţia.

Nesta nu-şi amintea cuvintele pe care i le spusese ; aşa îi mărturisi, cu sinceritate, dragei ei Louise ; dovedind prin aceasta că avea o memorie searbădă, mai cu seamă pentru cuvîntul „iubire" rostit de gura unui bărbat.

Visase la acest cuvînt ; la viaţa nouă pe care .o va deştepta în ea, la umilinţa care-i va inunda sufletul, îndărătul veşmîntului aurit al trupului ;

un vis vag, aerian, ca legănarea firelor de iarbă în răsuflarea asfinţitului. Trăia o viaţă prea spiritualizată ca să se agaţe de un vis ; şi nutrea o teamă înăbuşită — soră cu dorinţa virginali — legată de acest vis, teama ca iubirea să nu se dovedească o forţă fatală, care s-o tîrască în jos, să-i răstoarne echilibrul, să-i decoloreze viziunea. Şi acum îl auzise : cuvîntul magic, acel cuvînt însuşi ! Răsunase în urechile ei — adresat ei — de glasul unui bărbat. îl auzise rostit pentru prima dată, şi totul se terminase ; se încheiase capitolul cărţii plină de făgăduinţele unor splendori şi mistere — cu pădurile ei licărinde, cu luminişurile, pogorîrea pe o elipsă cerească, şi recunoaşterea reciprocă — strigătul îmbinat al afinităţilor ; iar deasupra capului, despletirea rubinie a flamurii tuturor înfăptuirilor fericite, făurite mînă-n mină. Toate acestea luaseră sfîrşit. Astea sînt, probabil, decepţiile asupra cărora ne avertizează cei vîrstnici. Glasul bărbătesc pe care-1 aşteptase ar fi trebuit să vestească începutul unei lumi noi. Glasul pe care-1 auzise nu făcuse decît să năruie lumea în care trăise pînă atunci.

Mademoiselle se abţinu, în mod prudent, de la remarci satirice asupra persoanei preotului' şi a purtării lui. Nesta' nu avea nimic de apărat. Păşea înti'-un pustiu pleşuv.

— Oare sînt vinovată, l-am făcut, fără să vreau, să-şi închipuie... ? întrebă ea la o a doua discuţie, pe un ton care se crispa la amintirea acelei nefericite întîmplări.

—• Aşa le place lor să gîndească, răspunse Mademoiselle. Fiecare îşi spune că dacă nu e vcjsel, va fi un altul. Scumpa mea scumpă, ai intrat în cîmpul în care zboară săgeţile din plin, ca pe front ; şi dacă vreuna din ele te atinge, nu-i nici vina ta şi nici a altuia.

Nesta o imploră din priviri, exclamînd :

— Louise !.

Mademoilselle răspunse pe dată tonului ei.

— Vrei să ştii dacă mi s-a întîmplat şi mie ? Am douăzeci şi opt de ani ; o înfăţişare acceptabilă ; da, draga mea, am trecut şi eu prin aşa ceva. Ca să-ţi cruţ întrebările care te rod, am să-ţi spun, scumpa mea, că, pe undeva, experienţele noastre se aseamănă. Primul bărbat care mi-a

făcut onoarea de a mă informa asupra sentimentelor lui, era un cocoşat.

Nesta exclamă un „O !“, năpădită de un val de compătimire şi îşi apăsă palmele pe urechi, ca să alunge teribilul tunet cu care domnul Barmby, rostise cu vin tul primit de Louise din partea personajului diform.

Deziluzia ei căpătă o coloratură comică. O fată cu sînge iute şi spirit activ sesizează pe dată latura umoristică a contrastului dintre speranţele şi experienţele reale ale tinerelor domnişoare.

— Scumpa, nepreţuita mea Louise ! Cită nedreptate există pe lume, dacă Louise a mea a trebuit să audă prima declaraţie de dragoste din partea unui cocoşat !

— Draga mea, dar nu mi-a făcut nici un rău !

— Dar dacă s-ar fi ştiut !

— Dar s-a ştiut !

Nesta îşi stăpîni un fior.

— De contat, contează ceea ce ştim noi, în mintea noastră. Dar gîndul că ţi s-a putut întîmpla una ca asta tocmai dumitale, dragă Louise, care meriţi ceva mult mai bun. Şi stai şi te întrebi... Vai, de ce nu sîntem lăsate în pace ! Uite în cel fel de obiecte ne transformă !

Mademoiselle îşi dădu seama că dezamăgirea fetei îi întunecase umorul şi gustul de aventură.

— Dar e mai rău cînd nu-ţi vorbeşte, urmă Nesta ; cîqd eşti nevoită să împărtăşeşti cu el

taina nerostită, şi să ai senzaţia că ascunzi o păpuşă oribilă, de teamă ca lumea să nu rîdă de mutra ei. Fata îşi r6luă înfăţişarea serioasă şi continuă : îmi vine foarte greu să mă supăr pe el, pentru că, realmente, îmi place. E un om bun. Dar nimic nu-1 scoate dintr-ale lui. E deprimant ; pentru că pe viitor nu ne vom mai putea comporta unul faţă de celălalt ca pînă acum. în seara concertului de miercurea trecută s-a ferit de mine. Şi îmi pare rău că m-am bucurat.

— Fluturii trebuie să treacă prin rafale de ploaie şi să-şi menţină frumuseţea nevătămată, spuse Mademoiselle.

Nesta se prefăcu pe loc într-o discîpolă a filozofiei :

— Da, şi toate aceste simţăminte ale noastre nu sînt decît polen pe aripi de fluturi. Le încerci. Apoi trec. Trebuie să treacă. Dar spune-mi, Louise, suflet drag, bietul tău pretendent inform, a fost primit măcar cu milă binevoitoare ?

— Conform prescripţiilor regulamentului pentru domnişoarele solicitate să cedeze comoara pe care o au în custodie. E uşor să cazi in excese primejdioase cînd mînu- ieşti acel articol foarte labil, care se numeşte milă.

— Şi el., el a... el ţi-a mărturisit că nu poate accepta un „Nu“ drept răspuns ?

La această întrebare ingenuă, rostită pe un ton jalnic, Mademoiselle zîmbi. Apoi, scuturîndu-se de aburii amintirii, Nesta îşi dădu singură răspunsul.

— E o onoare să fim cerute ; dar nimeni nu se aşteaptă să şi consimţim. O să treacă şi asta, murmură ea, ca pentru sine.

Două săptămîni, domnul Barmby nu-şi mai făcu apariţia.

— L-o fi jignit ceva ? întreba Victor, consternat, pentru că aprecia atît valoarea

omului cît şi bogata lui voce de bas ; şi-apoi avea nevoie de el la „Ţara Lacurilor“, pentru concertul de binefacere din august.

Nataly îi scrise personal o invitaţie domnului Barmby. Nu primi nici un răspuns, dar presupunerile ei fură curmate de Victor, care-i înmînă o notă adresată lui şi semnată de preot, prin care aceasta îi solicita o întrevedere particulară.

Formalismul acestei cereri îl nedumeri pe Victor :

— îţi dai seama, iubito, ce vrea, să spună Colney cînd afirmă că exis'ă oameni care nu au simţul intimităţii ? Uite un om care vine la mine în tasă o dată pe săptămînă, sau mai des, cu care sînt în raporturi familiare de ani de zile — cel puţin de patru ani; şi dacă are ceva să-mi spună, trebuie să obţină „privilegiul“, cerîndu-mi să-i acord o audienţă specială. Ce poate să însemne asta ?

— Ai să afli mîine după-masă, răspunse Nataly, care vedea foarte limpede ce poate să însemne asta.

— Nu cumva e... n-are nici o legătură cu Fredi, nu ?

-r- Nu am auzit nimic în acest sens.

— Imposibil ! Barmby e un om cu mintea la cap. Nu se poate să încerce să cînte pe struna asta. în orice caz, nu vreau să-l pierdem. E unul de-ai noştri. La un concert de binefacere, Barmby contează mai mult decît tot restul programului, mai ales la ţară. E un băiat exeelent, nu ?

— Aşa este, încuviinţă Nataly.

Victor expedie o notă scurtă, amuzantă, prin care se declara de acord să-l primească pe domnul Barmby în după-amiaza următoare.

Nesta, care se întorcea de la o plimbare în parc, exact la ora întrevederii, fără să ştie de vizita domnului Barmby, auzi dangătul glasului

său reverberîndu-se din bibliotecă, şi simţi că-i piere cheful de viaţă.

CAPITOLUL m

PRETENDENŢI LA MÎNA DOMNIŞOAREI NESTA VICTORIA

Cînd fermecătorul cîntăreţ Orfeu a coborît în infern, în căutarea a ceea ce cunoaştem cu toţii, ajungînd în dreptul bătrînului Cerber, s-a prefăcut, viclean, a nu observa cîinele cu trei capete ; a atins cu plectrul coardele lirei şi, la răspunsul instrumentului, şi-a înălţat vocea. Pînă aici, cunoaşteţi totul. Dar trebuie să mai aflaţi că în acea clipă a putut fi văzut cel mai neobişnuit spectacol care a avut loc vreodată la graniţa difuză dintre viaţă şi moarte. Pentru că acele vrăjite acorduri muzicale, plutind în ultima subţiratică adiere de aer pămîntesc, au fost atît de răscolitoare, incit au străpuns inima bătrînului cîine credincios, înainte ca simţămintele sale ofensate să fi avut timp să-şi ridice capul împotriva unui obraznic de muritor. Extraordinara dulceaţă care a picurat în el, a acţionat ca otrava, pricinuindu-i un conflict şi o zbatere ; exprimate, dealtfel, de bateria celor trei rînduri de fălci, care s-au căscat. Dar ochii i s-au închis de plăcere. Lacrimi înfiripate din cumplita îmbinare lăuntrică între dulce şi amar (cu preponderenţa celui dintîi) i s-au prelins pe cele trei boturi.

Dacă n-o să pretindeţi o similitudine exactă între sunetele lui Orfeu şi cele emise de preot în altă octavă, atunci veţi putea sesiza savoarea analogiei şi vă veţi lăsa purtaţi, dintr-o bătaie de aripi, în inima scenei în care reverendul Septimus Barmby i-a solicitat domnului Victor Radnor să

poată vizita pe viitor casa acestuia în calitate de pretendent la mina domnişoarei Nesta Victoria.

Meritul comparaţiilor şi metaforelor este acela de a ne sălta In înalturi, făcînd să dispară din faţa ochilor noştri gropile şi hăţişurile şi locurile ur.îte. Da, aşa cum se întîmplă şi cînd ne vizitează zeii, trebuie să fim pregătiţi să le primim. Altminteri, mare atenţie la o cercetare minuţioasă ! Cum le examinezi îndeaproape, cum se evaporă.

Comparaţia făcută de noi se potriveşte însă atît de bine, încît putem spune că domnul Barmby a trecut graniţa : i s-a oferit libertatea de a căuta ceea ce urmărea.

Victor n-ar fi putut explica în ce fel ajunsese să acorde această libertate. Dar n-ar fi putut nici să ascundă uimirea pe care i-o pricinuise domnul Barmby, aşa cum n-o putea convinge pe Nataly de lipsa de importanţă a favoarei acordate. La urma urmei, amîndoi n-ar fi vrut să-l piardă pe Barmby. în ce-o privea pe Fredi, nu exista nici o primejdie, spunea Victor. Şi în fond, de ce să nu i se acorde şi bietului Barmby o şansă. în cursa pentru mîna lui Fredi ? Şi apoi, draga lui Nataly şfia prea bine că Victor nu putea fi lipsit de amabilitate. în City, da, acolo putea să tune

şi să fulgere cu ,,nu"-uri. Dar într-o chestiune ca asta ! Cînd un om nu-i cerea altceva decît dreptul de a o vedea pe fiica lui. Şi încă pe ce ton...

— Te asigur, dragostea mea, mi-a atins toate coardele simţitoare.

— A făcut vreo aluzie la avantajele pe care le-ar avea măritîndu-se cu el ? întrebă Nataly, moale.

— A vorbit doar de pasiunea lui, de nimic altceva. Destul de sincer. Şi pe ce ton... el are un ton, ştii prea bine. Nu contează atît cele ce-a spuş. S-a referit la convingerea lui că avem o părere bună despre el... că a primit oarecare încurajări... din partea mamei. Ea a ţinut să ne însoţească în

călătorie ! Am prevăzut eu că aşa va fi.

— Şi totuşi ai fost uimit de declaraţie.

— Ne mirăm întotdeauna.

Victor o tachina uşor pentru .că-1 încurajase pe domnul Barmby.

Nataly se gîndise la acest lucru, dar nu-i acordase prea multă importanţă. Cu un suspin de disperare, îşi spusese uneori că măritişul fetei cu domnul Barmby ar netezi o perspectivă spinoasă. Şi actualul resentiment pe care i-1 pricinuia conştiinţa slăbiciunii ei, o făcea să caute, cu şiretenie, viclenia sub care Victor îşi ascundea propria slăbiciune de acelaşi gen. O slăbiciune de care dăduse întotdeauna dovadă în chestiunile sentimentale, dar care nu fusese parcă niciodată atît de evidentă pentru mintea ei. Şi nici nu se arăta foarte chibzuit în cazul de faţă, căci dacă aprecierile pe care le făcuse Mademoiselle asupra sentimentelor Nestei erau corecte, atunci Victor îl plasa pe domnul Barmby într-o situaţie deopotrivă ridicolă şi crudă.. îşi spuse pînă la urmă că, de acum înainte, bietul om nu avea alt rol decît acela de a-1 contracara pe pretendentul de care Nataly se temea mult mai mult ; dovadă că gindirea ei nu era prea ascuţită.

După ce-1 ironiză pe Victor pentru câ-i vorbise astfel ca să-şi justifice slăbiciunea, Nataly recunoscu justeţea con- traacuzaţiei lui, şi anume eă-şi pierduse veselia naturală, îi promise să revină la vechiul ei fel de a fi, dar îşi însoţi promisiunea de un zîmbet aspru, pe care buzele lui îl imitară pe dată. Şi atunci, zîmbetul ei se îndulci. Pentru a-i insufla curaj, Victor începu să-i vorbească, pe tonul omului care ar fi primit informaţii proaspete, iarăşi despre doctorul Themison şi despre chirurgi ; inconştient de adîncurile tragediei în care lovea şi de greutatea din inima ei. Expresia feţei Nataliei îl alarmă. Părea dăltuită în marmură, atît la vedere cît şi la atingere. Semăna cu o veche gravură care reprezintă un

martir sub primul sărut al focului care-i cuprinde rugul.

O strînse în braţe, simţindu-i trupul ţeapăn, de parcă ar fi fost atins de degetele reci ale morţii.

Scurta criză luă sfîrşit înainte de a deveni pricină de spaimă. După ce Nataly îşi recăpătă zîmbetul, şi-l mustră pentru excesiva lui îngrijorare, Victor îşi alungă temerile sau, mai curînd, şi le converti în furie la adresa femeii bolnave care refuza să asculte de porunca bolilor ei şi se încăpăţîna să trăiască, în loc să piară pe dată pentru a o cruţa pe scămpa lui Nataly de necazuri.

în consecinţă, cu o întîrziere mai mare ca de obicei, îşi efectuă obişnuita penitenţă mintală. Drept care, mînia şi dorinţa şi căinţa puseră pe rînd stăpînire pe mintea lui, copleşindu-1. Pînă cînd toate trei fuzionară într-un plonjon în memorie, care-1 făcu să-şi regrupeze oştile de acuzaţii la adresa doamnei Burman.

Fapt care-1 determină, ulterior, să se ruşineze şi să-l atribuie indulgenţei pe care ne-o acordăm .cînd ne lăsăm furaţi de reflecţii ; reflecţiile, o boală care nu-1 supărase niciodată. înainte de acea stupidă cădere pe Podul Londrei. Instinctiv, îşi frecă inexistentul cucui ăl conveţionalis- melor,- şi îşi convinse fantezia că simţea într-adevăr o rămăşiţă de umflătură în ceafă, jos, în dreapta, unde un frenolog chemat cîndva de Nataly, identificase protube-

ranţa filoreproducerii pe creierul lui voluminos şi demn de invidiat. Era conştient că nu-i decît o fantezie. Dar era şi o realitate faptul că, din ziua acelei căderi (şi niciodată înainte, decît în străfulgerări sporadice) căpătase obiceiul de a privi în trecut, de parcă prin căzătură i se deschisese un ochi în ceafă.

Şi oare ziua cînd o dusese pe Nataly să-i prezinte ,,Ţara Lacurilor", putea fi considerată o zi tristă ? N-ar fi vrut s-o eticheteze astfel.

în prezent, Nataly era fericit preocupată de cumpărarea mobilierului, Fredi de lecţiile ei de canto, iar el de afaceri. Afacerile lui erau ca un mănunchi mare de sfori ale căror capete le ţinea în mină, pe unele încordîndu-le, pe altele lăsîndu-le mai laxe. Dar în ultima vreme i se întîm- plase ca. în timp ce se găsea acasă, să se gîndească cu plăcere la orele petrecute la birou, ca la o relaxare. Era un lucru curios, dar o realitate. Şi cînd se afla în City şi se gîndea la orele care-1 aşteaptă acasă, simţea o împunsătură de deziluzie, cu excepţia serilor în care avea concert. Familia Cormyn, soţii Yatt, Priscilla Graves, nebunul de Pempton, pacostea asta de Barmby, şi Peridon şi Catkin constituiau căptuşeala îmbietoare a cuibului său. Mă rog, aşa fuseseră şi înainte da se fi ivit problema cu „Ţara Lacurilor“. Ce oare provocase... ! Brusc, se simţi înstrăinat de sine însuşi. Fantoma, învăluită a ideii pierdute pe Podul Londrei trecu pc Lingă el.

Totuşi, îi fu dat să întrezărească, printre faldurile vălului, o infimă părticică din idee : E un adevăr, oare, că atunci cînd sîntem foarte bogaţi, sîntem împinşi de o forţă care nu ne aparţine şi care ne precipită să săvîrşim acte contrare gusturilor noastre ?

Punea această întrebare gusturilor sale, care aveau prostul obicei să bombăne, fără nici un control, cînd erau nemulţumite, astfel îneît nu se

putea aştepta la un răspuns raţional din partea lor. Totuşi continua să gîndească în diatribe violente împotriva banilor. Satire ale lui Colney,

Maturi de discursuri ale unor oratori socialişti, reproduşi în vreun ziar, care defăimau banii şi pe posesorii de bani, îi năpădeau acum mintea şi urechile.

Cu toatele încetară, însă, în faţa prezenţei lui Lady Grace Halley, care îl vizită la birou ca să-l anunţe că pleca din Londra la Whinfold, reşedinţa familiei soţului ei, unde dragul de el zăcea rău bolnav. îşi marcă resemnarea faţă de hotărîrea Celui de Sus, spunîndu-i cu generozitate :

— Dar dumneata arăţi tulburat, prietene. Veşti proaste în City ?

— Arăt tulburat ? răspunse Victor rîzînd şi întrebîn- duse care o fi pricina tulburării. Veştile din City nu m-ar putea tulbura, urmă el. Ah, da : deunăzi discutam în stradă cu un prieten al meu care era călare. Observam mereu tresăriri ciudate ale calului. Pînă ne-am dat seama că nişte puşti se jucau în şanţ, chiar lingă coada calului, şi că unul dintre ei îl tot trăgea de un fir. „Vă rog, domnule, îi spuse prietenului meu, îmi daţi voie să smulg un fir din coada calului ?“ Am mîngîiat bietul animal care avea o coadă stufoasă, doar pentru ca derbedeii să smulgă fire din ea. Tot aşa, bărbaţii vin la tată ca să le ceară fata. Convingerea mea este că mamelor le vine mult mai uşor să spună nu. Dacă au învăţat acest cuvînt pe vremea cxnd erau fete mari, le vine uşor să-l rostească. Oricum, cu fata mea nu-mi fac griji. Fredi nu poate fi prinsă în capcană cu una cu două. Şi ce te aduce în City ?

— Vreau să ştiu dacă să vînd acţiunile minei Tiddler.

— Ţi-au adus de zece ori suma pe care ai investit-o în ele.

— O, dac-aş fi investit mii !

— E limpede, vinde ; sari întotdeauna afară dintr-o mină înălţată-n slăvi, ca să nu te pomeneşti la fundul ei.

— Au apărut azi dimineaţă în ziarele din City articole împotriva minei ; altminteri aş fi fost de mult în drum spre Whinfold. Acţiunile au scăzut.

Băieţii veseli se amuză să-ţi tragă balonul la pă- mînt, ca să le fie lor mai uşor să se caţăre în el. Tiddlcr are duşmani, ca orice mină valoroasă ; sau, dacă vrei, nu-i numi duşmani, ci îndrăgostiţi. Şi minele care au săltat foarte mult, mai coboară un pic înainte de a se înălţa din nou ; e o problemă de fluctuaţii ; minele care se înalţă brusc ca o rachetă, nu sînt foarte sănătoase. Poveştile despre ea sînt false. Am aflat ultimele ştiri ieri, de la Dartrey Fenellan. Luna viitoare, în august, va sosi aici.

— E căsătorit, nu ?

— A fost.

Laconismul lui Victor o intrigă pe Lady Grace.

— E militar, dacă nu mă înşel, urmă ea.

— Ostaşii şi preoţii ! exclamă Victor.

Lady Grace începu să înţeleagă. Sesizase ea mai dc mult tîlcul predilecţiei domnului Barmby pentru anumite cîntece şi tremurul din glasul lui cînd intona tulburătoarea Betliesda.

Dar doamna venise în City pentru interesele ei ; şi după ce făcu observaţia că acolo unde există o răsplată ademenitoare trebuie neapărat să existe şi o competiţie, altminteri Anglia şi-ar coborî drapelul, îşi declară hotă- rîrea de a menţine acţiunile minei Tiddler, exclamînd :

— Numai cînd e vorba de o mină, înzecirea capitalului investit poate deveni o realitate.

— Şi terenurile verzi din Riviera te aşteaptă oricîncl, îi spuse Victor.

Lady Grace îşi întinse mina spre mîna lui.

— Nu, dacă dumneata eşti pentru investiţiile în mină. Cînd urmez sfatul dumitale, ştiu că nu risc. Şi dacă vei rămîne văduvă, ştiu că mă voi putea bizui pe un prieten clarvăzător, cum eşti dumneata. Mie îmi place aventura, primejdia, dar numai alături de dumneata ; doar ca să văd cum se comportă căpitanul meu la vreme de furtună.

Şi dacă lucrurile vor ieşi rău, atunci ne vom scufunda împreună. Amîndoi detestăm monotonia ucigătoare a vieţii moderne ; amîndoi am moştenit dragostea pentru luptă.

— Să spunem savoarea îmbătătoare ca de coniac a luptei.

— Domnul Durance nu te acuză că ai devenit un adept al coniacului ?

— Colney poate să spună tot ce-i trăsneşte prin minte. Dar eu, cînd citesc literatură, vreau să fie literatură, adică ceva mai aerian şi mai înflorit decît faptele brute ; cînd văd un balet, dansatoarele, în fustiţele lor vaporoase, să nu-mi bocănească greoi ca un poliţist pe trotuar. .Şi cînd doresc acţiune, nu pot citi plicticoasele eseuri analitice ale „stiliştilor“ — dacă simt nevoia să citesc ceva. Reflecţiile le pot face şi eu singur. Din punctul ăsta de vedere, sînt englez — dacă Colney are dreptate cînd spune că englezii infuzează întotdeauna unei povestiri propria lor vînă de supranatural. Eu nu cer vărsări de sînge, şi asta urmăreşte el prin „coniacul“ lui.

— Dar domnul Durance are dreptate cînd afirmă că avem cu toţii nevoie de o evadare ; mărturisesc că eu o asociez cu iubirea, îţi asigură echilibrul balanţei şi îţi justifică emoţionalitatea. Cum altfel ai putea ajunge la momentul culminant al crizei ? Eu una trebuie să citesc şi să trăiesc ceva care să nu semene cu viaţa banală din jurul meu.

— Fenellan spune că există o viaţă a lui Adam şi o viaţă a lui Macadam. Astea-s bune însă pentru literatură ; în viaţa reală putem încerca destule emoţii provenite din propriile noastre trăiri. Nu-i nevoie de „savoarea îmbătătoare a coniacului !“ Şi nici de nume frumoase pentru a defini preferinţele sau lucrurile pe care le facem sub camuflajul unui domino.

Victor spuse toate acestea ţinîndu-i mina în mîna lui, dar cu un zîmbet plăcut, care făcea ca prelungita strîngere de mină să pară firească ; urmărea să ajungă la o concluzie clară. Se gîndea, fără voie, la cealaltă femeie frumoasă, a

Zio

cărei mină îi aparţinea, şi care-i prezenta o faţă întristată, învinsă, în ciuda faptului că şi ea avea încredere în căpitanul ei. Era o comparaţie absolut involuntară, de care gîndirea conştientă nu era vinovată. „Iată aici femeia în care m-aş putea încrede, în calitatea mea de căpitan sau de tovarăş de drum." îi strînse mai tare mîna, înainte de a i-o elibera.

— Ar însemna să mă judeci superficial dacă m-ai considera o persoană schimbăcioasă, spuse Lady Grace.

Skepsey intră în birou cu unul din pachetele lui de corespondenţă, şi Lady Grace îşi aminti de problema trenurilor şi a soţilor bolnavi.

îl părăsi pe Victor, lăsîndu-1 pradă unei stingheritoare tulburări. Şi cum se explică acest lucru ? Pentru că ea nu deţinea acele farmece fizice care-1 atrăgeau în mod special pe omul acesta îndrăgostit de grandoarea formelor. Lady Grace aparţinea tipului fizic care, în general, îi displăcea.

O vizită a unei femei frumoase în birourile din City, care poate avea asemenea efect, ne sugerează o mentalitate insuficient detaşată de cea a Orientului gelos. Cînd bărbaţii şi femeile sînt separaţi fie şi pentru un ceas, locul din care unul dintre sexe este exclus, sau în care vizitele şale sînt foarte neuzuale, devine inflamabil la cea mai întîmplătoare apariţie a respectivului. Şi neobişnuita în- tîlnire dintre un el şi o ea în asemenea loc, trezeşte emoţii foarte profane. Să presupunem că bărbaţii din occident şi-ar dezorientaliza veselele şi ştrengăreştilc lor concepţii despre femei şi s-ar desturciza pînă într-atîta încît le-ar invita să muncească, cot la cot cu ei, în treburile şi locurile destinate exclusiv bărbaţilor, aşa cum muncesc în mediul casnic. Vă

asigur, că, foarte curînd, ochii şi privirile femeilor ar deveni total inofensive pentru bărbaţi, cu excepţia momentelor cînd i-ar măsura stăruitor, cu intenţie.

Părerile lui Victor în această chestiune erau cele ale majorităţii înregimentate. Se împotrivea la ideea forţei oculte a femeilor crescute în seră, aşa cum se întîmplă în societatea noastră, dar sprijinea legislaţia care le păstrează astfel. Erau păreri conservate undeva în zonele obscure ale minţii lui, şi foarte rar deşteptate la viaţă. Dar vizita Lady-ei Grace le agitase şi le scosese la suprafaţă, şi acum se frămînta, tulburat, vexat de faptul că tulburarea se datora mai curînd intruziunii sexului slab în lumea lui de afaceri, decît farmecelor individuale ale doamnei.

în timpul traversării Canalului Mînecii, tulburarea lui fusese de altă natură, dar era un lucru lipsit de importanţă. „De ce vine la mine, aici ? se întreba el. De ce nu se duce la soţul ei ? Se împotmoleşte în încîlceala din City, se afundă orbeşte, şi pe urmă se agaţă de prima mînă care i se întinde ! Totuşi e o femeie plăcută !“ Da, dar îl irita faptul că-i trezea senzaţii care îşi atingeau cu necru- ţare ţinta, făcîndu-1 totodată să fie neloial faţă de femeia iubită, care era divinitatea firească a acestor senzaţii. Comunicarea făcută de Skepsey în oraşul Dreux. determinase ca între el şi femeia iubită să se interpună, noapte de noapte, spiritul doamnei Burman — rece ca un cadavru, îl simţeau amîndoi. Se sărutau cu răceală, îşi strîngeau mîinile şi îşi spuneau „noapte bună“. încetase orice efuziune între ei.

în cursul după-amiezei de a doua zi, Skepsey îi anunţă vizita Onorabilului Dudley Sowerby, ceea ce-1 făcu pe Victor să-şi înalţe, surprins, sprîncenele, şi să revadă in minte vizita Lady-ei Grace.

Nu ştim dacă atunci cind Colney Durance descrisese nobilimea engleză ca pe o rasă scofîlcită fusese sau nu inspirat de expresia de „vultur pleoştit“ ce caracteriza trăsăturile frumoase ale domnului Sowerby, dar figura lui de acvilă invalidă îl izbi în mod neplăcut pe Victor în timpul întrevederii, deşi tînărul, aşa cum observase şi
Colney. era departe de a înviora condiţia păsăretului domestic prin vreo ereditară tendinţă' „prădalnică“. Ba dimpotrivă : avea o reputaţie morală de prima calitate, era muncitor, un cetăţean respectabil. Iată-1 însă acum obligat să-şi facă declaraţia — în asemenea cazuri este de aşteptat, măcar ca o formalitate, să se vorbească şi de ..dragoste“ ; lucru greu de realizat pentru Dudley chiar şi in vecinătatea obrajilor împurpuraţi ai domnişoarei, dar- mite în prezenţa tatălui. Dudley se simţea perplex ; aruncă un văl peste subiectul ruşinos ; şi fără să-şi schimbe tonul, trecu la chestiunile materiale. Venitul lui actual, situaţia lui în marea bancă Shotts and Co, perspectivele lui, sănătatea precară a moştenitorului titlului de conte de Cantor şi a comitatului. Considera că se adresează unui reprezentant al comercianţilor din City, a căror preferinţă pentru detaliile financiare concrete, ce prevalează asupra problemei alianţei de clase sociale prin căsătorie, o echivalează pe cea a lorzilor. Cînd nu cunoşti prea bine caracterul unei persoane, poziţia lui şi profesiunea sînt cele chemate să-şi lase amprentele digitale.

„Nu va fi uşor pentru sărmana Fredi !“ gîndi Victor îndărătul zîmbetului cu care se înclină în faţa acestui Cupidon bont. „Biata Fredi merita un îndrăgostit mai poetic !“ Compătimirea paternă pentru fata cerută spre a fi iubită, îi redeşteptă sentimentele din trecut, cu care îşi făcuse el

declaraţia de iubire. Numai teama de influenţa pe care sonora elocinţă a părintelui Barmby, ar putea-o avea asupra fetei, după ce aceasta l-ar fi ascultat pe Dudley Sowerby, îi mai tempera dispreţul faţă de noul pretendent. în fend, nu putea să dispreţuiască pretendentul cu care ţinea el, în competiţia acestuia cu un rival aparent mai primejdios. Incapabil să-şi frîneze dispreţul, încercă pe dată să-l folosească în interesul lui. N-are rost să fii scrupulos de formal şi de precis în expunerea datelor materiale în faţa unui tînăr care ar trebui să mulţumească cerurilor dacă asemenea splendoare de fată accepta numai să-l asculte. Aceasta era concepţia lui Victor asupra generozităţii fetei. Mai mult, cum în inima lui se împlîntase ochiul unei Alma Mater lucreţiene, gîndea că are dreptul să pretindă făgăduinţa unei efuziuni amoroase din partea solicitantului la postul de soţ al nepreţuitei sale fiice. Şi cum asemenea efuziune era absentă, evident inexistentă, pentru moment era suficient să procedeze şi el asemenea tînărului, adică să-i livreze detaliile materiale.

Acestea au fost enumerate cu o superbă nepăsare faţă de masivitatea sumei ce avea să fie depusă pe numele Nestei Victoria, şi cu îndepărtata dar febrila dorinţă, permanent prezentă, ca pretendentul din faţa lui să fi fost un tînăr care să-l fi mişcat, să-l fi îndemnat să-şi deschidă inima, inspirîndu-1 — aşa cum s-ar fi putut întîmpla — să-i dezvăluie, odată pentru totdeauna, toate lucrurile care trebuiau dezvăluite. Victor iubea onestitatea aşa cum iubea lumina ; şi, cu toate că detesta acuzaţia că nu prezintă lumii o faţă curată, cel mai mic semn de afecţiune l-ar fi determinat să-şi mărturisească toate păcatele pe loc.

Totuşi lipsurile spirituale ale lui Dudley

Sowerby erau contracarate de avantajele palpabile ale clasei sale, ale perspectivelor şi ale ireproşabilei sale conduite morale ; la care se adăugau şi manierele de gentilom. Victor oftă din nou de mila lui Fredi. Şi, aducîndu-i domnului Sowerby la cunoştinţă că alegerea trebuia lăsată în seama fetei, încercă regretele unui om conştient de puterea lui de convingere şi de felul cum ar fi putut aceasta să fie folosită, şi se mulţumi să-şi spună că, de fapt, alegerea o făcuse el.

Observaţi cum omul care ticluieşte un plan devine însuşi motorul planului : el încetează să mai fie un om cu gusturile sale şi principiile sale ; se înscrie, pur şi simplu, pe calea ferată care-1 duce la staţia terminus ; oricîte priviri nostalgice ar arunca în dreapta şi în stînga, e blestemat să meargă tot înainte, devorat de foamea după lucrul rîv- nit. Natura l-a blestemat să-şi piardă plăcerea de viaţă.

Tînărul Dudley a fost de acord că alegerea trebuia să-i revină domnişoarei Radnor ; făcu aluzie la virtuţile ei, la talentele ei. încerca să alunece spre fervoare. Adăugă că se aştepta să aibă rivali. Deodată îşi aminti că trebuia să comunice din partea mamei lui că aceasta, în cazul în care ar exista intenţia de a o prezenta pe domnişoara Radnor la Curte...

Victor puse capăt discuţiei cu o fluturare din mînă şi cu o expresie de parcă tocmai îşi scosese capul dintr-un cazan cu apă clocotită. Sacrifica onorurile curţii regale pentru necesităţile şi interesele lui, dar o făcea cu un surîs dispreţuitor.

— La Curte ! Fiica mea ? Dar arzătoarele îndatoriri ale Curţii sînt deocamdată suspendate, pentru sezonul de vară. Un prieten de-al meu spune că noi sîntem un popor democratic, care se lasă atras de seducţiile monarhiei. Fireşte, unei fete tinere i-ar putea plăcea să se numere, pentru

o zi, printre florile regatului, pe lista prezentărilor la Curte. Nimic rău în asta. Numai că avem destul timp. Prezentarea la Curte ameţeşte capetele multor fete, deşi nu mi-aş putea imagina că şi fiica mea şi-ar putea pierde capul. O să mai discutăm, o să vedem.

Dudley fu condus în biroul domnului Inchling şi prezentat persoanei din capul firmei „Inchling, Pennergate şi Radnor". Domnul Inchling era un comerciant respectabil din City şi Dudley îşi dădu seama, dintr-o privire, că putea fi socotit exact contrariul partenerului său. Auzise el observaţii întîmplătoare asupra negustorilor serioşi şi respectabili din City, de la Colney Durance. O scurtă privire analitică îl ajută să-şi facă o părere asupra forţei omului care-1 ţinea în picioare.

Domnul Inchling era un tip rotofei, amator de mese bune, descendent al unei ramuri de negustori din City ; trăsăturile lui distinctive ar fi fost uşor de identificat doar pentru o soţie. După cum se spune că ciobanii se deosebesc unii de alţii doar după rotunjimea pîntecelor oilor. în trecut fusese patronul firmei, iar acum, după repetate crize de răzvrătire, în care izbise nărăvaş cu copita, prezicând ruina băncii, devenise supusul cal de povara al lui Victor. Suspina după vremurile de odinioară cînd firma, asemenea păstrăvilor prinşi de curentul apei, nu avea de- cît să caşte gura pentru ca toată plevuşcă să pice în ea ca s-o îngraşe : o poveste a idilicei prosperităţi englezeşti, narată interj ecţional, cu tertipurile din City, şi aşteptînd doar maestrul care s-o transforme într-o epopee naţională. Domnul Inchling nu nega că i se serveau încă troacele cu ovăz de aur, ba chiar în mod constant. Soţia lui credea în Victor şi socotea că pierderea şovăielnicului Pennergate fusese un cîştig pentru firmă. După această tristă pierdere, domnul

Inchling care era, prin ironia împrejurărilor, un conservator al lumii comerciale, pornise în trap şi în galop oriunde fusese mînat, gonind zănatic împotriva voinţei sale ; plus că acum mai interveniseră şi naţiunile străine care forţau ritmul comerţului. Imediata vecinătate a unui om ce făcea speculaţii comerciale şi care, ca să vorbim deschis, trăia numai din agerimea minţii, îl împingea înainte tot înainte ; mereu codindu-se, muşcîndu-şi zăbala, mormăind, mirîndu-se într-o derutantă gratitudine, şi aşteptînd ca la colţul drumului să apară o întunecată Ne- mesis care să nimicească totul cu un bici la fel de şfi- chiuitor ca şi acest Victor Radnor. Nu-i iertase niciodată faptul că o enormă cantitate de bumbac din India, pe care el, Inchling, o refuzase, fusese acceptată de Victor. Domnul Inchling îşi data din această perioadă prima indigestie. Se arăta de acord cînd Victor era lăudat pentru geniul lui comercial, şi admitea beneficiile care-i reveneau ; dar inima lui refuza să-l ierte şi, în consecinţă, mintea lui refuza să acorde deplină încredere omului care-i răpise sentimentul siguranţei de altădată.

Adeseori, cînd se afla singur cu soţia lui, mulţumea cerului că el personal nu avea nimic de-a face cu minele şi terenurile de păşunat din America de Nord şi America

de Sud, sau cu minele de aur şi diamant din Africa de Sud. Şi o soţie e nevoită uneori să asculte, înfrîngîndu-şi comparaţiile pe care le face întruna mintea ei. Doctorul Schle- sien studiase şi meditase asupra acestui exemplu de energie insulară. Doamna Inchling nu-i prea îngăduia soţului ei să fie oaspetele casei Radnor din cauza frecventelor întîlniri cu Colney Durance. Umorul satiric al lui Colney îşi scotea întotdeauna ţepii la vederea acestui demn reprezentant al comerţului englezesc din City, „peste trupul căruia, spunea epitaful scris de Colney, nemţii disciplinaţi şi instruiţi nu calcă pentru a nu-şi devia marşul, iar americanii şmecheri şi aventuroşi îi aruncă o privire din mers şi-l ocolesc cu compasiune.“ Colney şi doctorul Schlesien se puneau de acord în privinţa domnului Inchling ; în timp ce acesta din urmă se ospăta copios la mesele companiilor mai bogate din City şi îşi menţinea înfăţişarea robustă.

Camera africană a lui Victor, conţinînd hărţi uriaşe ale regiunilor aurifere, fu inspectată de domnul Sowerby ; precum şi un alt birou, în care funcţionarii se ocupau de variate continente.

Dudley Sowerby spera că va putea cuceri fata.

El şi Victor plecară împreună în direcţia vest. De astă dată, nu trecură pe lîngă farmacia „Boyle şi Luckwort“. Dudley îşi exprimă părerea de rău că va trebui să lipsească de la următorul concert, întrucît îi promisese mamei sale să plece la reşedinţa familiei, lîngă Tunbridge Wells. Victor pomeni de rudele lui, domnişoarele Duvidney, care locuiau lîngă Wells. Măsurară distanţa dintre cele două reşedinţe, din Cronidge pînă în Moorsedge şi căzură de acord că era cam de o jumătate de oră, călare.

Cînd sosi acasă, Nesta îi spuse că fusese văzut braţ la braţ cu domnul Sowerby, discutînd

confidenţial cu acesta.

— Şi despre ce crezi tu că discutam ? o întrebă Victor.

' >.Nesta refuză să prindă micul fluture albastru al ghicitorii.

ÎN CARE SE VORBEŞTE DESPRE NATURĂ ŞI CIRCUMSTANŢĂ • DESPRE DISENSIUNILE DINTRE ELE ŞI DESPRE ATĂCURILE RĂUTĂCIOASE ALE UNUI UMORIST LA ADRESA PATRIEI SALE

In inimile oamenilor de acţiune se desfăşoară uneori un dialog dramatic între două străvechi antagoniste : Natura şi Circumstanţa. Dialogul are loc cînd misiunea celor două, care ar trebui să fie paşnic unitară, se divide cu ostilitate ; şi atunci, Doamna Natură se oţărăşte şi se răsteşte la progeniturea ei, Circumstanţa, întrebînd-o care-i motivul comportamentului său bizar ? De ce a împins-o în asemenea impas ? Şi ce cîştig are de pe urma acestui lucru ? Şi dacă progenitura nu e prea înstrăinată de buna ei mamă, atunci o să admită că s-a dat de partea unui mecanism ce urmăreşte s-o detroneze. Ostaşii, eroii, pînă şi cei cu galoane, pînă şi cei cu pană de cocoş la pălărie, cei care dobîndesc onoruri şi cei care-şi umflă buzunarele, cunosc cu toţii electrizanta elocinţă a naturii. Şi nu-i pot da nici un răspuns, în afară de un index la mecanismul care-i împinge tot mai departe, sub linia de foc a inamicului, unde cîştigă sau cununa de aur sau jerba mortuară ; dar în nici unul dintre cazuri nu-i mai ascultă glasul matern. îi glorifică înţelepciunea în timp ce mărşăluiesc împotriva ei, gata s-o nimicească. în felul ei, Natura e înţeleaptă. Dar antagonista ei ridică întrebarea : dacă ar fi să urmăm exclusiv natura, unde am ajunge, nici nu ne-am îndepărta măcar de punctul de plecare.

Ca să menţii un echilibru între aceste două bătrine vrăjmaşe, e o încercare grea atît pentru

bărbaţii cu experienţa vieţii, cit şi pentru tinerii descumpăniţi, stăpî- niţi încă de instincte. Şi, probabil, cînd omul va ajunge la realizarea acestui echilibru, va fi atins vîrsta de aur a pensionării din serviciul de bărbat.

„La ce bun să făureşti strategii ?" se întreba Victor. Spre deosebire de ostaşul erou, el îşi punea această întrebare în miezul realizării unui succes, dar după ce examinase calitatea lucrului dobîndit ; deşi acesta nu se schimbase cu nimic faţă de momentul cînd fusese mult rîvnit ; era, evident, acelaşi ; dar ce nuia uscată obţinuse drept plată în schimbul neîncetatei lui agitaţii, în schimbul pervertirii gusturilor sale naturale ! Poftim, iată-1 pe Dudley Sowerby, rezultatul direct al conceperii „Ţării Lacurilor", dacă nu cumva îi concepuse pe amîndoi laolaltă, adică pe Dudley şi „Ţara Lacurilor". Tînărul domn avea o înaltă moralitate, substanţă de bun cetăţean, poziţie, rang nobiliar, prespectiva moştenirii unui titlu ; şi .Victor îl ţinea în mîna lui, bine înşfăcat. Totuşi, se simţea atît de puţin fericit, încît auzindu-1, pe un satiric de profesie, de talia lui Colney Durance, vorbind despre buna cuviinţă şi decenţa puritană a omagiilor pe care Dudley le aducea Nestei, sub privirea aprobatoare a părintelui ei ce părea să întrebe pe fiecare din jur : „Nu găsiţi că voi fi un excelent tată de filistini ?" Victor simţea o împunsătură de ciudă la gîndul că Dudley îl împinge şi-l sileşte să fie bunic. Şi biata Fi'edi ! — în mod necesar, mamă ; osîndită de soartă să fie mîndră de pruncii ei filistini. Deşi femeile se împacă foarte curînd cu orice situaţie. Sau poate că nu ? Pe vremuri se împăcau. Dar dacă Fredi a lui se va dovedi una din tinerele astea moderne, îmbătate de felurite idei ? începu să mediteze asupra acestei ipoteze, privind-o ca pe un pericol. Alianţa cu Dudley părea să-l întoarcă din nou cu faţa spre trecut.

S-ar putea ca Durance să nu fi fost sub influenţa Na- taliei cînd îl ironiza pe Dudley, dar

Victor nu putea su- . porta figura ei cînd îşi stăpînea un rîs sarcastic, închizînd cu putere ochii, de parc-ar fi vrut să izgonească imaginea ridicolă a acestui tînăr decan al filistinilor.

Avea întruna senzaţia că Natura îl ia la întrebări şi-i reproşează că păşise pe un drum care-1 despărţea de iubita lui. O fisură infinitezimală. Şi totuşi, între doi amanţi, cea mai mică dintre fisuri e o despărţire ; şi aceasta poate deveni o rană mortală pentru viaţa lor împreună. De ce oare deşteptase o lume care somnola ? întrevedea imagini ale unei placide lumi adormite, cu o demodată scufie de noapte în cap, deşteptată cu lovituri de picior de înşişi favoriţii ei.

Era la fel de puţin dispus să se împotrivească acestei lumi, pe cît era de nedoritor să-şi oprească cursa spre ţinta lui. Totuşi, o ţintă cu profituri care nu-1 prea entuziasmau, nu-1 putea determina să săvîrşească, de dragul ei, un act umilitor. Socotea deci că nu era imperios necesar să-şi facă acum mărturisirile în faţa acestui uscat tînăr Dudley. Va veni şi ziua în care va vorbi.

Nataly era ocupată cu alegerea şi cumpărarea mobilei şi cu repetiţiile pentru concertul din august. Victor îi administra şi îi doza încurajările, pînă la limita ultimelor cuvinte murmurate de doctorul Themison, cu privire la sănătatea doamnei Burman, cuvinte de care se ferise alarmat, ca nu cumva să o paralizeze din nou : anume că pa- loarei acestei sărmane femei dragi devenise spectrală, ca o fantomă adăpostită dincolo de obrajii ei, gata să-şi facă apariţia.

Fenellan îl adusese pe Carling la ei la cină. Şi Themison fusese confirmat de Carling, cu dovezi şi exemple ; la rîndul lui, Carling fusese confirmat de Jarniman, de asemeni cu exemple. Dintre care unul era foarte bizar, sau aşa părea la prima vedere : Skepsey pretindea că amicul său Jarniman

îi povestise despre un vis al doamnei Burman, relatat de ea, anume că stafia ei îi va apărea lui Jarniman în noaptea de 29 august ; doamna Burman notase data pe calendarul de pe biroul lui Jarnimăn.

— Şi i-a dat întîlnire în camera de zi, nu în dormitor, raportă Skcpsey. A fost întotdeauna o doamnă care se respectă.

Bineînţeles că doamna Burman avea să se respecte şi în chip de stafie ; doar n-avea să-şi trădeze caracterul. Jarniman aştepta cu nerăbdare să verifice visul ; era o femeie care se ţinea de cuvînt. Jarniman bănuia că doamna avusese o revelaţie asupra apropierii evenimentului, iar el se pregătea pentru marea scenă.

Victor prefera să ţină sub tăcere acest lucru şi să discute, în general, cu Nataly despre situaţia lor ce părea să ia o întorsătură favorabilă. In timpul zilei, îl ajuta nesecata lui vivacitate. Dar Nataly îl auzea noaptea ge- mînd „Biata bolnavă !" şi, o dată, se intorsese brusc în pat spunînd cu glas tare : „Poate că s-a şi întîmplat !" Nataly se învăţase să-şi stăpînească respiraţia agitată.

Neputînd să-i împărtăşească deprimanta sursă de curaj pe care o deţinea el, Victor îşi inhibase sentimentele. Şi exclamaţiile lui nocturne erau consecinţa inhibiţiei. Un somn neliniştit însemna întotdeauna o pricină de serioasă îngrijorare în familia Radnor. Domnişoarele Duvidney, Dorothea şi Virginia, ar fi citat exemple ancestrale, demonstrînd că somnul tulburat însemna cea mai cumplită dintre prevestiri. Noaptea, zăcînd pe spate, strivit de povara întunericului, cu mădularele crispate, vizibil în beznă ca o pată de cerneală pe o foaie de hîrtie neagră, acuza

tenebrele din sufletul lui, pînă cînd mintea îi făgăduia să revadă întregul caz în lumina dimineţii. Plin de compătimire, apela la bunul simţ ca să-i ratifice sofismele ; înflăcăratul lui simţ de umanitate îl expunea la acuzaţia de inumanitate, pentru că se ruga ca doamnei Burman să i se întîmple lucrul cel mai bun pentru ea, care nu putea fi decît moartea. Simple sofisme, fabricate ca să răspundă nevoilor lui, purtînd însă ştampila bunului simţ. Il înviorau precum o adiere proaspătă într-o cameră îmbîcsită.

Şi asta tot pentru că nu-şi putea deschide sufletul în faţa Nataliei, din pricina slăbiciunii ci. Şi nici nu se putea simţi fericit că pusese, în sfîrşit, mîna pe tînărul Dudley. Mergea însoţit de el, în direcţia de vest a oraşului, şi avea senzaţia că tîrăşte un baston uscat. Din lemn foarte bun, fură îndoială, dar uscat şi lustruit doar pentru uzul convenţional. Sărmana Fredi va trebui să fie cununa acestui baston, asemenea coroniţelor pe băţ pe care le primea în prima zi de mai de la. puştii din Creckholt şi de la Craye Farm !

Dudley dorea ca marele negustor din City să-l aprecieze ca pe un sîrguincios cunoscător al problemelor comerciale : discutară despre rivalităţile dintre marile
bănci ; creditele acordate de străinătate şi împrumuturile municipale ; căile ferate americane şi argentiniene ; noi companii sănătoase sau putrede ; trusturi şi fundaţii ; fabrici de bere care inundă piaţa cu lături şi Anglia care se tăvăleşte pe lingă şanţuri, lipăind însetată să-şi ia partea de acţiuni. Dar cînd, aşa cum spunea Colney, Anglia recunoscătoare acordă berarului titlul de lord. acesta, recunoscător la rîndul lui, îşi cedează statului întreprinderea şi atît berarul cît şi statul

rămîn surzi la miorlăielile oştilor de acţionari. „Sîntem învinşi de germani pînă şi în fabricarea berei ! Doctorul Schlesien are tot dreptul să croncăne. Eram înaintea lor şi nemţii au venit la noi să ne studieze metodele, dar au studiat şi chimia ; iar noi ne-am culcat pe lauri şi am mers din jos în mai jos ; după aceea a trebuit să angajăm tineri specialişti de la ei, şi pe urmă a trebuit să importăm berea lor. Oare nemţii au mai multă minte decît noi, englezii ? Sîngele urcat la capul lui Victor îi bătea în creştet patrioticul răspuns negativ. Dar, aşa cum spune bătrînul Colney (fir-ar să fie, mereu se bagă ăsta !) cei încununaţi de succes au obiceiul de a se culca, ceea ce nu le odihneşte atît persoana cît le moleşeşte creierul. Prin urmare sîntem

depăşiţi ; abia acum am început să ne dăm seama că participăm la o cursă."

Victor marcă un punct în favoarea unuia dintre proiectele sale. Un ziar bine condus, care să reunească condeiele cele mai corozive, ar putea, cu sacrificiul unor sume de bani generos risipite, să le arate englezilor în ce măsură sporturile lor, şi ospeţele lor, şi împotrivirea lor la gîndire, şi timiditatea în faţa oricărei schimbări, şi ura faţă de orice critică adresată lor, şi adoptarea unanimă a criticii ca armă îndreptată exclusiv împotriva altora, constituie semnalele unei mult prea prelungite cuibăriri în culcuşul moale. Victor îşi dădea seama de acest lucru. Dar şi alţii vor reuşi să-l vadă, oare ? Era de acord cu Colney, trecînd cu vederea veninul satiricului : ziariştii ar trebui să se unească sub vergeaua redactorului şef şi să scrie toate aceste lucruri într-o engleză curajoasă, fără metafore, fără comparaţii, fără insubstanţialitate cu înfloriturî ; într-o saxonă onestă. Şi să repete lucrurile, chiar dacă se tem de reiterări ; să ciocănească în moalele capului englezesc, pînă cînd o să-i înveţe pe englezi, prin durere, să gîndească. Un jurnal — cu Colney Durance ca redactar şef ? — şi cu titlul Vîrful şfichiuitor ? De ce nu, dacă asemenea titlu redă întocmai semnificaţia jurnalului şi dacă ţara va învăţa că trebuie să ţintească spre vîrf ? Un titlu care exprimă o intenţie nu poate fi vulgar. Victor îşi aşternu, seara, proiectul pe hîrtie, numindu-1 pe Colney redactor şef, şi repartizînd o mare sumă de bani pentru publicare. După care, aruncă proiectul printre hîr- tiile de pe birou.

Tînărul Dudley manifesta o ciudată curiozitate în legătură cu Dartrey Fenellan ; fără îndoială, curiozitatea lui se datora faptului că Fredi reproducea sau imita romantica admiraţie a mamei ei pentru Dartrey. în descrierea pe care i-o făcu Victor urmări să stîrnească un pic gelozia

tînărului, presupunînd că şi omul ăsta uscat putea avea sentimente : Dartrey era fratele vitreg al lui

18 — Unul dintre cuceritorii noştri, voi. 1

Simeon Fenellan, mult mai tînăr decît acesta şi total diferit.

— Mama lui Dartrey a fost Lady Charlotte Kiltorne, din familia Clanconan. O femeie mai bună ca mamă decît ca soţie. Fără să doresc a-i face vreun reproş, Doamne fereşte ; numai că a tocat toţi banii soţului ei, generalul Fenellan. Şi ce-i curios — dacă crezi în ereditate — dintre cei doi fraţi, Simeon, a cărui mamă a fost o femeie foarte chibzuită, e cel mai risipitor. Dartrey s-a însurat cu una din fetele Hennen, toate puţin cam sărite, dar foarte frumoase. Am întîlnit-o o dată pe soţia lui. Colnev spunea despre ea că a venit pe pămînt cu o misiune din partea diavolului. Există femei care aţîţă instinctele animalice dintr-un om. cu sau fără voia lor, ştii.

Dudley îşi ţuguie buzele, remarcînd că el n-avea cum să ştie. Foarte bine pentru Fredi dacă nu ştia şi nu voia să ştie ! Dar era ca oamenii care se feresc de răceală în- fofolindu-se, în loc să-şi pună sîngele în mişcare.

— I-a jucat bietului Dartrey multe renghiuri înainte de a o fi îngropat. Dar el s-a purtat cavalereşte cu ea ; ceea ce spune multe, pentru că Dartrey e foarte iute la mînie. Am văzut cum i se umflă vinele, gata să i se spargă. E un gentleman însă ; şi pentru că era vorba de o femeie, niciodată nu şi-a dat drumul la mînie de faţă cu ea. Deşi avea motive, slavă Domnului ! îl înşela şi îl iubea : îl iubea cu pasiune, cred. Nu-i aşa că nu poţi înţelege femeile care, deşi îşi iubesc soţul, îl trag în mocirlă ?

Dudley nu le înţelegea. îşi subţie buzele într-o acră negaţie mută. ,

— Aţi spus că a îngropat-o ? E văduv ?

.— Nu am informaţii certe ; am să aflu cînd se întoarce, răspunse Victor cu mare grabă. O dată, într-o zi de paradă, generalul lui l-a făcut cu ou şi cu oţet pentru ţinuta nereglementară a unui ostaş — îi lipsea un nasture sau cartuşiera, sau nu mai ştiu ce — iar Dartrey al nostru s-a întors la baraca lui, şi-a frînt sabia în două şi

şi-a trimis demisia. O pierdere serioasă pentru armată. Eu, însă, nu mă pot plînge : a fost mîna mea dreaptă în Africa. Dar un om ca el trebuie să-şi controleze firea, mai cu seamă cînd e militar.

Dudley încuviinţă cu mare emfază.

— Mai rău decît impulsivitatea e faptul că Dartrey nu poate uita niciodată o insultă. Drept care, poartă pică întregii ţări. L-ai auzit pe Colney Durance cum înjură Anglia. Ei bine, la Colney e o chestie artificială, un exerciţiu literar. E lapte dulce pe lingă dispreţul lui Dartrey. El are convingerea că sîntem un popor mort$_v$ dacă ne mai putem măcar numi un popor : „trăim din propria noastră osînză", cum spune Colney.

— Nu cred că aşa arătăm, observă Dudley.

— Nu arătăm, încuviinţă Victor.

îl enerva tonul fastidios, de monumentală încredere, al tovarăşului său de drum, şi ar fi dorit nebuneşte ca Dartrey sau Simeon Fenellan sau Colney să-i fi fost alături în locul acestui ultrarespectabil cetăţean, care nu şi-ar fi putut închipui cită revoltă stîrnea în pieptul domnului ce se manifesta atît de cordial. Dar Dudley nu avea darul de a citi dincolo de cuvinte şi de aparenţe.

Se aflau în Hyde Park şi îşi croiau drum printre trăsuri ; aici îşi găsi tînărul Dudley să spună, pe un ton de lăudabil regret :

— Păcat că nu avem mijloace de a menţine parcurile noastre mai selecte.

Victor i-1 zvîrli în gît pe Simeon Fenellan, bine-înţeles în închipuire. îşi aminti de o fabulă a lui Fenellan, despre o Societate a celor Blagosloviţi, a căror mare plăcere era să descopere printre ei vreun intrus din păturile de jos ; excluderea acestuia le accelera şi le intensifica fervoarea cu care îşi înălţau imnurile.

— Ai văzut ceva care te-a ofensat ? întrebă Victor.

— Se pot vedea persoane cu faimă dubioasă; răs-

punse el.

Dudley vorbea de la înălţime ; „din podul lui friguros“, ar fi spus Fenellan.

Victor încuviinţă din nou ; cu sentimentul acela de gheaţă pe care-1 încearcă fiecare dintre noi cînd acceptă pentru prima oară să ia viaţa aşa cum e. îşi dădu seama şi de comicul situaţiei că trebuia să se resemneze la îmbrăţişarea părintească a cuminţeniei.

„Ţara Lacurilor“ îl cucerise cu repeziciune, şi acest tînăr Dudley era sîmburele „Ţării Lacurilor“. Dac-ar fi fost măcar ceva mai flexibil în principiile lui. Dar nu ! îşi purta moralitatea din creştet pîriă-n tălpi, aşa cum îşi purta un cavaler medieval armura. Trebuia să-l aprobi. Şi n-aveai cum să scapi de el. Avusese bunăvoinţa să rămînă în oraş pentru repetiţiile uverturii la concertul de amatori şi pentru duetul de flaut, deşi familia lui îl căuta pe la Tunbridge Wells ; şi, aproape zi de zi, Victor se ciocnea de el la cîte un colţ din Ştrand.

Uneori, Victor apărea la punctul de intercepţie înarmat cu Colney Durance; pe care-1 lua din Temple, ca mijloc de autoapărare, deşi Colney era de multe ori la fel de amar pentru gustul lui Victor ca şi pentru cel al lui Dudley. Dar în ultima vreme, amăreala devenise un tonic. Ne face plăcere să ne aflăm în prezenţa cuminţeniei, aşa sperăm cel puţin ; şi totuşi, prezenţa perpetuă a cuminţeniei personificate ne deprimă. Dudley îl împingea să-şi caute, consolarea la Colney. Şi-apoi, Nata- liei îi plăcea să-l aducă pe Colney acasă ; avea impresia că, în acest fel, Victor îl supunea pe Dudley unui examen critic înainte de a decide un anumit lucru de care sufletul ei se temea ca de moarte. Venirea lui Colney o liniştea. Şi încă ceva, Nataliei îi plăcea să-l ştie pe Victor alături de Colney pentru că acesta din urmă îl mai tempera ;. era ca un fel de diapazon pentru fanfara lui nebunească. Se părea că-i făcea bine şi pesimismul lui Cclney ; era reconfortant după ce asculta şi era nevoită să împărtăşească atîtea proiecte înaripate. în felul ei

ciudat, atît de feminin, o liniştea faptul că Victor suporta compania lui Colney — că putea îndura examenul la care-1 supunea acesta şi înţepăturile lui satirice.

Acum, graţie operaţiei Dudley care avusese loc în mintea lui, simţea şi Victor nevoia de Colney. Deşi prefera umorul facil al lui Fenellan, se simţea întărit de satira acidulată a lui Colney, care constituia un antidot împotriva lui Dudley, cu toate că, în mod abstract, îşi păstra întreaga opoziţie faţă de Durance.

Victor Radnor şi Colney Durance reprezentau Optimistul şi Pesimistul societăţii. Ar fi putut să se afle în fruntea acestor două triburi din ţara lor. Victor şi Colney fuseseră campionii duelului dintre trandafiriu şi mohorît încă de cînd primul slujea vesel pentru un salariu de nimic in acea City a visurilor lui, iar cel de-al doilea intrase în posesia unei moşteniri parcimonioase, care ii Îngăduise însă unui avocăţel fără procese să renunţe la banca lui amărîtă din tribunal. Fiecare dintre ei ii prezisese celuilalt un viitor care nu se împlinise ; şi fiecare pretindea că situaţia actuală a celuilalt era rodul prezicerilor lui. Conform acestora, Victor ar fi trebuit să fie de mult' ruinat, iar Colney prada femeilor singure şi rapace. Colney scăpase de harpiile lui, iar Victor era milionar, chiar mai mult de atît. Profeţiile fuseseră încununate doar de veninoasa dispepsie a lui Colney într-un caz, şi de instabilitatea situaţiei conjugale a lui Victor. Mila pe care o simţeau unul faţă de celălalt, calda consideraţie pe care şi-o purtau erau autentice. Numai - că temperamentele lor erau total opuse ; şi trebuie să ţinem seama că la majoritatea persoanelor respectabile şi dotate, calitatea sîngelui este aceea care dictează curentul de opinii.

Victor îl opunea pe Colney lui Dudley atît pentru satisfacţia lui personală cit şi pentru a o calma pe Nataly şi a o face să rîdă. Dar nu izbutea, aşa cum sperase, să-i mărturisească lui Colney toate gândurile

lui. Cu atît mai'mult cu cit optimistul, sub impulsul exuberantei lui încrederi anticipative, e un constructiv, face lucrurile ; în timp ce pesimistul este criticul oficial, un destructiv care desface lucrurile.

Iată-i pe cei trei plimbîndu-se în parc : concepţia luminoasă de viaţă, cea întunecată şi cea neutră — un trio comic. Sînt acele zile dogoritoare ca un cuptor neventilat, caracteristice Londrei la început de august. Victor suporta căldura cu aceeaşi nepăsare cu care suporta şi frigul ; tînărul Dudley era însă o adevărată secetă, iar Colney un medicament menit să-l învioreze. Şi de ce se cocea Victor în Londra ? Din pricina acestui tînăr Dudley, care semăna cu o Londră din acelea cu şosele prăfuite şi asfaltul încins de arşiţă şi cu blocuri de locuinţe greoaie ca nişte fortăreţe, printre care trece din cînd în cînd o căruţă stropitoare, scuipînd jeturi de apă clocotită ; sau cu o Londră a dineurilor de bun- râmas, la care hazosul consacrat al societăţii povesteşte pentru a zecea oară aceeaşi anecdotă cu barbă. De ce nu o scutea pe Nataly de turneele ei obositoare pentru cumpărarea mobilierului ? In momentul de faţă, ar trebui să se găsească cu toţii în Elveţia sau în Tirol. Nesta răsfoise de curînd un album despre Tirol, care-i devenise drag după ce făcuse, intr-un splendid august, o plimbare din Innsbruck pînă în Dolomiţi.

Victor revedea cu ochii memoriei glorioasele privelişti ale acelei ţări muntoase, privelişti care-i făceau semne îmbietoare să iasă din cuptorul Londrei : iată crestele calcaroase din Tirol, cu piscuri alburii şi vine de zăpadă adăpostite printre crăpăturile stîncilor ; faldurile de pădure de pin ondulîndu-se pe lingă clinele înzăpezite ce sticlesc profilate pe albastrul cerului : cîte o turlă de munte sumeţindu-se argintie peste pajiştile alpine de smaragd ; culmi avîntindu-se în înalturi ca spuma talazurilor spulberată de vînt, creste unduind peste imaculatul giulgiu de la poale ; încremenite într-o vibrantă

imobilitate ; o splendidă imagine a străduaniei spre înălţimi, cit mai sus, spre cununile victoriei. Şi văile lun-
guieţe, câmpurile legănate de porumb, viile şi turnurile verzi ale bisericilor !

Mergînd alături de tînărul Dudley, conversînd, stu- diindu-1, Victor urmărea în minte salturile şi şerpuirile unui rîuleţ de munte, străbătînd depresiuni, conducte şi canale eşafodate, pînă cînd apele ii erau captate pentru nevoile unei manufacturi. Auzea cîntecul muntenesc al apei zglobii : pitulice-prihor-sturz dansînd în jurul unui faun, pînă cînd era prinsă şi amuţită, talpa ei de argint lunecînd de-a lungul canalului, iute ca razele de lună prefirate printr-un nor, cu un aer de : „dacă vrei, fie şi aşa“ ; la fel de fericită să-servească unor scopuri utile, precum era şi în sălbatica ei libertate. Şi apoi curtea hanului, cu apa aceluiaşi rîuleţ săltînd zburdalnică în bazinul cu păstrăvi, unde se astîmpăra, supusă, pâstrîndu-şi însă vitalitatea pentru drumul ei, mai departe : datorii faţă de util, datorii faţă de plăcere ; îmbinarea acestora două, cea mai înţeleaptă cununie de pe pămînt. Cum ? Asta seamănă cu cineva pe care-1 cunoaştem, şi Nataly e cea care a făcut comparaţia. La prinz, forellen [1] — cuvînt care rimează cu Fenellan, îi spusese el Nataliei. Şi această amintire sporise parcă şi mai mult strălucirea zilei. Prietenul lui, Fenellan, era pe atunci un militar ruinat care trăia din roadele condeiului. Îşi amintea de glasul tandru al Nataliei : „Victor, dragule, n-ai putea să faci ceva pentru el ?“ — ceea ce arăta încrederea ei absolută în puterea lui de a izbuti orice. Şi, intr-adevăr, s-a gîndit. la biroul de asigurări pe care l-a înfiinţat de la bun început, pe baze prospere, cu Fenellan la conducere. Fenellan, care fusese pînă

1 Păstrăvi (germ.).

atunci cel mai neastîmpărat pîrîu de munte.

Dar ce rost avea să răscolească amintirile din vacanţe ; acum, „Ţara Lacurilor“ pusese stăpînire pe el.

Îşi aduse aminte de b vorbă a lui Colney : „Cu cit mai mari sînt succesele noastre, cu ătît mai mult de-

venim sclavii lor“.. „Dar trebuie să urmărim un scop. prietene, şi succesul trebuie să fie scopul scopurilor.“ „Ba nu, răspunsese Colney, trebuie să te bucuri cînd ai greşit ţinta, pentru că în felul ăsta nu te mai găseşti sub ameninţarea propriului tău glonte înfipt în centrul ei.“ „Eşti un om mort, bătrîne Colney, in ciuda aparenţelor." ..Asta înseamnă că sînt portdrapelul Libertăţii.“ „Amputîndu-ţi un braţ.“

Victor o acuza pe doamna Burman pentru că-i altera şi-i corupea cele mai nobile şi altruiste gînduri ; şi îşi făgădui că acest lucru o să înceteze în momentul cînd circumstanţa, pe care natura, în neglijenţa ei, n-o forţa să acţioneze cit mai rapid, îşi va fi făcut datoria. îşi dădea foarte bine seama de suferinţa care se ascundea sub obişnuita mască de totală supunere a Nataliei. Şi efortul ei de a-şi camufla groaza pe care i-o inspira perspectiva marii adunări de Ta „Ţara Lacurilor“ era jalnic.

In duminica din săptămîna ce preceda această adunare. doctorul Themison îi însoţi pe muzicienii amatori intr-o călătorie cu trenul la Wrensham, ca să asiste la „verificarea acusticii“ sălii de concert. Erau o companie veselă şi se amuzară în vagon ascultându-1 pe Colney descriind marea caracatiţă a maladiilor din Londra mondenă, care-i îngăduise doctorului Themison să se îndepărteze pentru un ceas, doar pînă la capătul celui mai lung dintre tentaculele ei, şi aplicîndu-i lipitori în acelaşi timp. Intr-adevăr, doctorul avea înfăţişarea unui om care evadase numai pe jumătate.

Victor observă felul în care doctorul o privea pe Nataly. O privire asemănătoare cu o uşă care se leagănă, ba lăsînd să se întrezărească, ba ascunzînd interiorul. Nataly nu era sau nu părea a fi frapată de privire ; poate că îl considera doar

un profesionist extrem de ocupat care-şi luase o mică vacanţă şi calcula orele pînă la sosirea trenului următor, ce avea să-l reintroducă sub jug. Nataly arăta din nou fermecătoare şi majestuoasă, sfi-

dînd parcă orice suspiciune, aşa cum era normal să arate în preajma unei mari încercări.

Interpretarea unui duet, împreună cu Nesta, îi atrase calde aplauze din partea doctorului Themison. O compară cu cele mai renumite voci conţralto. [v]

La masă, Colney făcu o figură mai bună decît Fe- nellan : o distră pe Nataly şi captă atenţia doctorului cu povestirea lui despre formidabila expediţie a emisarilor europeni, care au plecat la curtea împăratului Japoniei pentru a pleda cauza limbilor vorbite în diversele lor ţări ; o povestire satirică, în mai multe episoade, care lovea în stupiditatea ţărilor din Europa şi, firește, în cea a bătrînei Anglii. Nesta îl încurajă s-o istorisească. Chiar în momentul cînd Colney dădea să-şi înceapă naraţiunea, Nesta îl făcu pe tatăl ei să rîdă de entuziasmul cu care strigă : ..O, povestea cu Delphica !" Pentru că ştia foarte bine că Dudley Sowerby detesta povestea şi era dezgustat de purtarea domnişoarei Delphica.

Nesta ii prezentă doctorului Themison o schiţă preliminară a obiectivului marii întreprinderi — una din cele mai importante expediţii din lume ; demnă de a fi subiectul unei epopei ; deşi, din păcate, rolul nostru, al englezilor, nu-i menit să inspire un bard din partea europeană a Atlanticului. Toate onorurile aparţin, de la în- ceput pînă la sfîrşit, Americii.

Aşadar, Japonia hotărîse să renunţe la limba ei şi să adopte, la alegere, una din cele mai importante limbi europene. Japonia e vestită pentru transformările miraculoase prin care poate trece poporul ei la o simplă atingere de baghetă ; şi de ce n-ar fi engleza noastră cel mai preţios-şi mai puternic mijloc de exprimare al acestui popor ? Un trimis japonez a vizitat principalele lăcaşuri de cultură din Europa.

Manifesta o gravitate care nu putea fi egalată decît de solemnitatea insolitei şi uimitoarei sale misiuni. El însuşi un lingvist fluent, vorbind engleza cu un uşor accent american contractat în timpul unei şederi mai lungi în Statele Unite, s-a simţit îndemnat de patriotism să facă o vizită de expunere a planului său şi de invitare la curtea japoneză distinsului englez, doctor în teologie, Bouthoin.' Renumele de care se bucura doctorul Bout'hoin printre cărturarii japonezi a făcut ca invitaţia să-i fie adresată lui. Era un învăţat înzestrat cu o amplă cunoaştere şi o convingătoare elo- cinţă care-1 ajutau să citeze precum să şi ilustreze avantajele superioare pentru civilizaţie şi pentru Japonia, dacă aceasta din urmă ar fi îmbrăţişat cu dragoste filială materna limbă engleză. „Dealtfel e o chestiune, de predestinare", spuse fantasticul solicitant. „Da, vedem şi noi potrivirea", răspunse meditativul reverend doctor. „O insulă ca Anglia va putea realiza minuni în ce priveşte comerţul în apele noastre", adăugă cel dinţii. „Noi re gîndim la chestiuni mai importante", replică celălalt, cu o lucire de cunoaştere ecleziastică în ochi, şi în cea mai pură limbă saxonă.

Fonduri băneşti, cea mai convingătoare dintre acreditări, au fost puse la dispoziţia doctorului Bouthoin ; şi i s-a cerut numai ca, pentru moment, expediţia să fie ţinută în taină. „Mai bine aşa !" răspunse asul saxonei pure. într-o zi brevetată ca ultrasecretă, reverendul doctor Bouthoin, însoţit de ajutorul său, reverendul Mancate Semhians, împletícindu-se printre geamantane burduşite cu lexicoane şi dicţionare şi alte canale ale glasului lui Hermes, intrară în stăpînirea cabinelor lor de pe vasul Foliţem, îmbarcîndu-se, aşa cum ştiau amîndoi, pentru a trăi cea mai mare aventură în care s-au lansat

vreodată doi învăţaţi patrioţi, cu minţi inspirate şi elevate şi vorbind cea mai pură saxonă.

Colney, scuzîndu-se faţă de auditorii săi, evită obiceiul epocii noastre (denumită' realistă), de a spori credibilitatea povestirii stîrnind greaţă şi rău de mare în rîn- durile publicului. Aşadar, trecu sub tăcere contactul reverendului doctor cu forţele lui Neptun şi temporara prăbuşire fizică a părintelui Semhians. Preferă să prezinte comentariile celor doi înalţi misionari asupra curiozităţii manifestate de anumiţi pasageri străini aflaţi la bord ; le schiţă pe dată portretul învăţatului, demonstrativului, zdrobitorului, arogantului, pedantului, dog- maticului filolog german, doctor Grannius, exaltînd iz de profesor teutonic, aşa cum o carte de bibliotecă exală mirosul pielii în care e legată. Doctorul Grannius era însoţit de blonda şi inocenta sa fiică, Delphica. O pereche interesantă ca să-ţi omori timpul pe parcursul unei călătorii. Şi cit de plăcut modera fata irascibila incisivitate a tatălui ! Şi totuşi, discuţiile lor aveau un ton ciudat. Dar ce să mai spunem despre: politicosul, hazliul gal, Monsieur Falarique, care o antrena pe domnişoară în conversaţie ori de cîte ori domnul Semhians se străduia să spună şi el o vorbă. Sau de volubilul, explozivul, impulsivul domn Bobinikin, un mongol care avea forma, trăsăturile şi culoarea unei găluşte rotunde şi pufoase, aburind în oala în care a fost fiartă. Şi ce să mai spunem de un .altul, cu un nas coroiat ca de vultur, al cărui nume pare a fi Pisistratus Mytharetos. ll aude pe doctorul Bouthoin recitind cîteva versuri din Şomer, şi-l imploră să-i spună în ce limbă a declamat. în greacă ? Greaca vremurilor antice de la începuturile cinturilor poetice ? Doctorul Grannius se prăpădeşte de rîs. Doctorul Bouthoin face pe ofensatul. Domnul

Semhians deschide o jumătate de ochi şi întreaga gură. ,,Pe undeva, trebuie să fie un mister", îşi spun cei doi în tăcere. Delphica îl trage pe domnul Semhians deoparte. Roşind ca racul peste gulerul lui alb, domnul Semhians raportează doctorului despre o convorbire particulară avută cu ingenua blondă ; şi ea s-a arătat tot atît de nerăbdătoare ca şi el să audă incomparabila noastră engleză saxonă în gura tuturor raselor din lume. Dar, un lucru bizar ! Domnişoara Delphica bănuieşte că francezul, mongolul şi tăcutul grec au cu toţii aceiaşi destinaţie : curtea japoneză. Concurenţi ?

E posibil ? E nevoie să ne luăm la întrecere cu rivali ? Doctorul Bouthoin cere părerea doctorului Grannius. Acesta din urmă e uluit, nu şi-ar fi putut imagina una ca asta. „Dumneata ţi-ai fi închipuit ?" îl întreabă doctorul Grannius. Entomolog, botanist, paleontolog, filolog şi, la un sunet de goarnă, gata să-şi îmbrace uniforma de caporal, doctorul Grannius îşi poartă bunele maniere ca pe o pereche de papuci de baie, pentru a~l zeflemisi şi a-i trage un papuc în fund acestui bătrîn copil englez. Care, venerînd faima şi puterea celuilalt, îşi face un titlu de onoare din a fi ultraamabil ; deoarece el nu a fost instruit, nu are aliaţi şi relaţii, şi trebuie să fie diplomat, lai' germanul e un om puternic ; şi o rudă, în fond e vărul saxonilor, ca să spunem aşa. Dar germanul ăsta are obiceiul de a depăşi limitele politeţei şi de a-şi duce războiul de argumente pe .terenul inamicului ; e înconjurat din toate părţile de meterezele recentelor lor isprăvi vitejeşti şi trîmbiţează că e gata să pornească la altele noi, dacă i-ar trece .cuiva prin cap să-l atace. în faţa lui sîntem cu toţii ca nişte sărmane creaturi care şi-au lepădat cărapacele sau carcasele : neajutorată carne vie pentru pliscul său. Dar

sîntem în relaţii de rudenie.

Mai mult amuzat decît mirat, doctorul Grannius află de la „prostănacul de ţărănoi" cum il numeşte el faţă de fiica sa pe reverendul doctor, că acesta şi domnul Scmhians au pornit la grandioasa încercare fără să aibă nici un fel de sprijin din partea guvernului lor. Doi copilaşi care au rătăcit drumul în pădure ; încrezîndu-se în mila Domnului la fiecare cotitură primejdioasă unde ar fi fost nevoie de viclenie, şi neputincioşi să arate vreun semn sau simbol al puterii engleze care stă în spatele lor, oferindu-le reazim — şi asta cînd au pornit să cucerească cea mai mare răsplată naţională ! Cînd te gîndeşti]a oraţiunea văicăritoare pe care o vor prezenta în faţa unei curţi de oameni aleşi, de erudiţi ai unui popor inteligent, dar încă pe jumătate barbar ! erudiţi care vor

oscila între o elocinţă şi cea rivală, între o viclenie şi cea rivală. Oare englezii ăştia nu l-or fi citit niciodată pe Shakespeare de se dovedesc atît de neştiutori în ce priveşte natura umană, ca să nu mai vorbim de cea semi- barbară ? Prin această cunoaştere, noi, germanii, dovedim sau pretindem că sîntem fiii spirituali ai lui Shakespeare. Plin de dispreţ, doctorul Grannius îşi zvîrle masca : şi el e un concurent. Şi nu numai că a fost delegat, prin vot, de principalele universităţi din ţara lui, dar mai avea în spate, precum Achille pe zeiţa Atena, pumnul încleştat al Prinţului care stăpînea tunetul şi fulgerul în acele vremi. Germană va fi Japonia ! se jură el în faţa tuturor. Un surîs ciur crestează faţa domnului Falarique : două gropiţe apar în budinca de faţă a domnului Bobinikin ; domnul Mytharetos îşi trece un deget peste ciocul nasului : doctorul Bouthoin îşi pironeşte privirile pe un firicel de praf care dansează în soare. Acesta este efectul unei francheţi diplomaticecînd una din părţi îşi arată mina, celelalte părţi şi-o ascund.

Doctorul Bouthoin şi domnul Semhians se văd nevoiţi să suspecteze că sînt împresuraţi de rivali, susţinuţi cu toţii, pare-se, de guvernele respective. Bieţii domni care speraseră să pice drept în inima norocului, după buna tradiţie englezească. „Asta a fost întotdeauna soarta Angliei ! Vom izbuti,, neajutaţi de nimeni !“ exclamă reverendul doctor. E deşteptat din melancolie de glasul domnului Semhians care-i vorbeşte timid (domnul Semhians a publicat versuri) despre fosforescenta admiraţie a domnişoarei Delphica, cea cu cosiţe aurii, faţă de galaxia poeţilor britanici. Susţinut de domnul Semhians, doctorul începe să-şi imagineze că are, în persoana candidei blonde, o aliată care,

din veneraţie pentru poeţii noştri va sacrifica (trădîndu-şi tatăl, o nimica toată) limba ei guturală, înlesnindu-i lui (prin farmecele şi intrigile ei, altă nimica toată), să obţină aprobarea erudiţilor japonezi. Delphica joacă aceeaşi comedie cu fiecare dintre

rivali în parte. încă din momentul cînd marea flotă de vapoare (înţesate de ziarişti şi reporteri) a putut fi zărită de pe puntea vasului Polifem, Delphica şi-a dat seama că rivalul ei cel mai redutabil era Monsieur Falarique.

Aici Colney îşi întrerupse povestirea, promiţînd să le prezinte altă dată episodul următor al serialului.

Nesta îi aruncă o privire lui Dudley Sowerby. îi plăcea încruntarea dureroasă a acestuia cînd auzea de rolul pe care erau făcuţi să-l joace compatrioţii săi ; dar se ferea să-şi exprime indignarea. îl întrebă răutăcioasă :

— îţi place Delphica ?

— N-aş putea spune că-mi place, răspunse - el, cu evidentă sinceritate.

Oare domnul Semhians fusese croit după chipul şi asemănarea_lui Dudley ? „

— Fireşte, cînd avem de-a face cu Colney Durance, rr trebui să pariem pe german, îi spuse Victor doctorului Themison, conducîndu-1 să viziteze terenurile. de la ..Ţara Lacurilor".

— în orice caz autorul ne-a făcut să urmărim cu interes concurenţii. Aş vrea să ştiu cum se sfîrşeşte competiţia, răspunse doctorul.

— .Fiţi sigur că se va sfîrşi cu o satiră la adresa bă- trînei noastre Anglii. După Colney, noi nu excelăm în nimic.

— Eu nu cred că există o altă ţară care să poată oferi o după-amiază atît de încintătoafe ca aceasta pentru care vă sint îndatorat.

— Ah, prietene ! V-au plăcut vocile ? Aţi apreciat-o pe cea de contralto ?

— Superbă.

Doctorul Themison nu rostise numele Radnor.

— Putem conta pe prezenţa dumneavoastră la următoarea noastră seară de concert din Londra ? întrebă Victor.

Auzind menţionîndu-se cuvîntul „privilegiu“, ochii lui strălucitori se luminară, devenind aproape transparenţi.

— V-aţi dat seama care-i situaţia noastră, aici.

Pe ' dată începu să povestească ceea ce doctorul Themison bănuise, spunîndu-şi că ar putea ii cazul.

Doamna Burman Radnor scăpase cîteva aluzii cu privire la existenţa unui soţ şi la dorinţa ei de a-1 vedea pe acesta, în eventualitatea că va fi dată pe mina chirurgilor. Spusese că soţul ci era un om foarte talentat şi, rostind aceste cuvinte, clătinase din cap cu tristeţe. Mărturisirea ulterioară făcută de soţ clarificase totul. Şi felul omenesc în care vedea domnul Radnor lucrurile era mişcător. Nu avusese un ton de auto justificare şi nu fusese lipsit de sentimente umane cînd vorbise despre femeia mai bătrînă ; făcuse, în schimb, apologia celei mai tinere, care sfidase întreaga lume de dragul lui şi-i dăruise unicul lor scump copil. Victor luase toată vina asupra lui. „E necesar să cunoaşteţi adevărul“, îi spusese doctorului, cînd acesta căzuse pe gînduri ; şi îşi accentuase şi mai mult vina : un fulger trecuse prin pupilele lui. încercase să-l facă pe confidentul lui să înţeleagă uraganul prin care trecea un om răvăşit de pasiune ; explicîndu-i că a cere unui bărbat cu temperamentul lui Victor Radnor să se supună restricţiilor moralei, era ceva ce depăşeşte puterile omeneşti.

Doctorul Themison îl întrebă :

— Aţi fi de acord, în cazul că... fireşte, noi amînăm asta cît ne stă în putinţă, dar presupunînd că sărmana doamnă ar...

— înţeleg dorinţa ei. Sînt de acord.

Fermitatea răspunsului se reverberă, anulînd şovăiala întrebării.

Sîntem recunoscători cînd cineva ne scuteşte

de a duce pînă la sfîrşit o frază care a debutat cu o bîl-
bîială. Dac-ar fi numai pentru atît şi doctorul strînse călduros mina lui Victor.

— îmi îngăduiţi deci să-i comunic pacientei mele asigurarea că dorinţa ei va fi îndeplinită ?

— Nu are altceva de făcut decît să mă cheme, răspunse Victor, îndreptîndu-şi spatele.

CAPITOLULv

MAREA REUNIUNE DE LA „ŢARA LACURILOR“

Toţi vecinii de la „Ţara Lacurilor“ fuseseră informaţi de prezicerea domnului Victor Radnor că ziua în care se va organiza marea reuniune va fi însorită şi senină. Făcuse această profeţie în ciuda furtunii şi a vîntului de sud-vest, obişnuit în această lună de yachting. Şi, realmente, inspirase încredere în prezicerea lui ; unii presupuneau că îşi extrăgea siguranţa din experienţă acumulată, alţii preferau s-o atribuie luminii înaripate din ochii lui. Aşa gîndea Lady Rodwell Blachington ; şi tînăra doamnă Blathenoy ; şi doamna Fanning ; erau pur şi simplu înamorate de strălucirea ochilor lui. Şi cînd femeile sînt ambasadoarele speranţei, iar un bărbat mult îndrăgit reprezintă făgăduinţa, nimic nu poate dizolva asemenea uniune.

Cu o seai'ă înainte, o vijelie făcuse cerul ţăndări, încrederea Nataliei în plăcutul pronostic al lui Victor se clătinase rău sub tunete. Nataly nu avea puterea de a dori intens un lucru de care sufletul ei se temea. Vuietele şi bubuiturile furtunii o calmau, o alinau. Dar ar fi dorit ca iubitul ei să fie cruţat de o decepţie, gîndind că

Victor merita toate succesele din lume, mai ales acum cînd avea de înfruntat actuala ei apatie psihică şi fizică. Răceala ei faţă de Victor nu se datora unui sînge frigid sau

lipsei de afecţiune. Sentimentele tandre, înăbuşite de anumite privaţiuni impuse fără voia ei, deşi le împărtăşea cu bună ştiinţă, ii înecau toate gîndurile într-un soi de gratitudine, stîrniţă de revelarea unei noi faţete a lui Victor ; aşa cum se poate întîmpla, dar cum nu se în- tîmplă întotdeauna, ambilor parteneri ai unei uniuni conjugale ; un sentiment familiar femeilor ai căror bărbaţi se pliază în faţa delicatelor lor intuiţii şi stări de spirit. Nataly era oprimată de o imagine constantă, aproape vizibilă, a lucrului monstruos pe care îl dorea, pe care avea datoria de a nu-1 dori, pe care dorea să nu-1 dorească, şi care o umplea de remuşeări ; în consecinţă, spiritul ei devenise teatrul unui permanent conflict între senzaţiile fireşti şi acea dorinţă supusă la o mie de ipocrizii invocate să-i mascheze urîţenia şi meschinăria ; conflict care îi ţinea orice emoţie în suspensie. Ştia, ca luciditate, că o mîngîiere a lui Victor ar fi înmuiat-o, oferindu-i o vremelnică fericire. Dar cu aceeaşi luciditate ştia că, opunîndu-se şi îndepărtînd acea mîngîiere, îşi salva sufletul de o nouă înjosire. îi mulţumea. în inima ei, iubitului, pentru că ştia să fie un gentleman. Suferinţa comună ii lega dincolo de robia cărnii.

Noaptea, în pat, Victor îi vorbea ; doar cîteva fraze ; de cele mai multe ori, lucru neobişnuit la el, despre afacerile din City :

— Individul acela, Blathenoy, deţine o mulţime de acţiuni la bancă. Nevastă-sa-i drăguţă. Apropo, dacă SI vezi mîine pe lingă mine, laudă clima din Spania : nu uita. E în capul listei de subscripţii pentru acţiunile filantropice ale Lady-ei Blachington.

Victor î'îdea de semnele sceptice ale lui Colney în faţa furtunii, care părea să ţină isonul unui pesimist mohorît.

— Dacă bătrînul Colney m-ar fi ascultat pe mine

cînd s-a descoperit aur în India şi cînd pămîntul Africii de Sud a început să se umfle de minereu, ar fi fost azi un

?3S

om bogat... ha ! Ar fi devenit peste noapte un om vesel şi jovial. Mă rog, un om poate fi zgîrîie-brînză în ce priveşte banii ; dar trebuie să se adune şi să decidă de care parte se află, în loc să se repeadă la toţi compatrioţii lui, fără deosebire, şi să-şi atragă ura tuturor. In fine, nu ne-am putea imagina un Colney popular ; dar dacă ar fi avut prieteni şi ar fi primit lume la el, i s-ar mai fi diluat acidul. Trăieşte tot din şase sute şi ceva de lire pe an, ca atunci cînd şi-a început cariera de holtei. La care se mai adaugă şi drepturile mizerabile pe care le primeşte pentru eseuri. Literatură ! E şi natural că s-a acrit. Dar să nu mai aud de celibatari moralişti ! Stă la biroul lui din Temple şi clocește epigrame.. pretinde că are misiunea de critic.! E un băiat cinstit, atît cît îi îngăduie jalnica lui condiţie. Şi i-am spus că mîine va fi o zi frumoasă.

— De obicei tu nu te înşeli, dragule, spuse Nataly.

I se auzea respiraţia din ce în ce mai domoală.

Victor o îndemnă, cu tandreţe, să adoarmă : rugind cerul să o binecuvînteze şi susurîndu-i dulce în ureche, ca unui copilaş. îi strînse mîna, îi sărută buzele. Nataly îl auzi instalîndu-se la sinul nopţii pentru a suge laptele dulce al somnului, ca un băieţaş cuminte. Ar fi putut să se întoarcă spre el, să-i arate că şi ea se armoniza cu sfinţenia nopţii, cu iubirea universală, dar o împiedica teama de a nu stîrni masculul din el. O teamă care o îngheţa, prefăcînd-o în statuia funerară a unei doamne culcată lîngă domnul şi stăpînul ei, în nişa din biserică unde groaza populează tenebrele cu legiunile ei fantomatice. Şi, într-adevăr, stafia doamnei Burman se strecurase între ei doi.

Intre timp, soarele menit să confirme

popularitatea lui Victor Radnor se pregătea să urce pe firmament, deşi norii alergau minaţi iute de vînt, fagii delirau, stejarii mîrîiau şi îşi arătau colţii, iar pinii păreau să se surpe. „Mîine va fi frumos, cu certitudine !“ spusese
Victor. îndoiala îşi avea greutatea ei, dar balanţa înclina spre prezicerea domnului care devenise atît de popular : pentru că îşi atrăsese această popularitate cu atîta repeziciune, ca printr-o forţă vrăjitorească. Şi apoi prezicerile veneau de la un om în carne şi oase, nu dintr-un zodiac din alea presărate cu stele, care se vindeau cu cîţiva bănuţi bucata şi care o mai plesneau cîteod^tă cu ghiceala, deşi toată lumea rîdea de ele. Raţionamentele mergeau şi mai departe — dacă reuşise să devină atît de popular peste noapte, după ce adunase una dintre cele mai mari averi ale zilelor noastre, nu însemna că era înzestrat cu puteri supranaturale ? „Nimeni nu poate să prevadă vremea !" strigase un sceptic de crîşmă. Dar muncitorii care zidiseră „Ţara Lacurilor" îl asigurară că o prevăzuse în mai multe rânduri. Şi alte poveşti despre el veniră să-i amuţească pe scepticii de doi bani şi să sporească frenezia pe care-o provoca menţionarea numelui Radnor.

Cum de ajunsese însă atît de popular incit să aţîţe curiozitatea domnului Caddis, candidatul la deputăţie al districtului (despre care se spunea că are scaunul de deputat în buzunar) şi care dorea foarte mult să-i cunoască vederile politice ? Domnul Radnoi' era bogat, intr-adevăr ; dar în zilele noastre oamenii avuţi, însetaţi de .notorietate, nu se dovedesc întotdeauna fideli intereselor clasei lor. Unii dintre ei nu precupeţesc nimic ca să-şi atragă sufragiile maselor. Dacă domnul Caddis avea intr-adevăr scaunul de deputat în buzunar, acesta se datora

sprijinului unei clase_ care-şi pusese în el încrederea că-i va reprezenta interesele. El se putea bizui pe marii latifundiari, pe cler, pe comercianţii în retragere, din Wrensham, cu buzunarele bine căptuşite, pe prăvăliaşii mieroşi. în fiecare an îşi deschidea porţile reşedinţei, subscria pe listele de subscripţie, patrona, făcea tot ce era de aşteptat din partea lui. Şi totuşi nu era popular, ba chiar era nepopular. De ce ? De ce soarele acestei zile

de douăzeci şi nouă august începuse din zori să strălucească princiar peste oştirile de nori înregimentaţi şi disciplinaţi, mai agreabil după furtună decît în anemi- ca-i apariţie într-o zi melancolică şi reumatică de ianuarie, cu nas roşu şi ochi lăcrimoşi ? Neîndoielnic, Victor Radnor lisca să fie considerat profet.

Şi totuşi, popularitatea lui ar fi supravieţuit chiar dacă furtuna ar fi continuat ; chiar şi unui potop. Misterul acesta care-i neckimerea pe suspicioşi nu avea nici un element miraculos : în afară de o bunăvoinţă transparentă. Victor răspîndea în juru-i încredere ; siguranţa că avea o părere bună despre oameni pentru că şi ei aveau o părere bună despre ei înşişi, Ideea venise întîi de la constructorii casei : ,,E soi bun, nu unul de-alde ăia. ii place să te arăţi om/' Asemenea aprecieri pregătiseră terenul pe care putea încolţi pe loc orice sămînţă. Oameni aspri, din popor, înconjurau cu un nimb de glorie numele gentlemanului — un străin, dar prietenul lor, şi la un prieten nu te poţi gîndi niciodată ca la un străin — un prieten care izbuteşte să aducă sărbătoare în Wrensham şi în împrejurimi ; ca să poată şi ei, măcar o dată, să-şi arunce în aer ponosita pălărie a unei tremurătoare umilinţe şi să păşească în sunetele muzicii pe care a declanşat-o pentru ei.

— Zicea aşa : „E un concert filantropic ! Dar filantropia trebuie să înceapă la tine acasă, aşa zicea. Şi dacă vă salut în numele săracilor din Londra, îmi veţi da dreptul să mă ocup şi de sărăcii de prin părţile astea.“ Aşa a pus problema şi nimeni, nici un domn şi nici o cucoană n-au putut să-l refuze. Ţineţi minte cînd muncitorii zidari care au construit casa se luau într-una de antreprenori şi au intrat în grevă. Şi domnu

numai ce ia trenu, vine aici, le face o vorbire muncitorilor şi-i domoleşte pe toţi. Zece minute, cu ochii pe ceas, a durat ; şi s-a-ntors cu trenu următor la treburile lui din oraş. I-a îmbunat numai cu mintea şi cu inima lui ; şi

bieţii oameni n-au mai vrut nimic. Muncitoru', oride- unde ar fi, nu cere decît dreptate şi un pic de distracţie : vrea şi el puţină carne pe os.

Domnul Caddis, membru în Parlament, încercînd să dezlege dilema popularităţii care-1 irita şi îi repugna in aceeaşi măsură în care-1 atrăgea, ar fi putut- învăţa mai multe despre această temă dacă ar fi ascultat asemenea comentarii ale unor oameni simpli, mai eurînd decît pe cele din suita echipajelor aristocratice, printre care se găsi şi el la o oră mai tîrzie din acea după amiază. Remarcile celor tolăniţi pe perne moi şi purtaţi confortabil pe patru roţi, chiar dacă sînt elogioase pînă la extravaganţă, sint lipsite de consistenţă şi se evaporă repede ; în substanţa lor, nu sînt decît oase aruncate cinicilor.

Domnul Caddis auzi enumerări ale bogăţiilor domnului Radnor, care le eclipsau pe ale sale. Era comerciant, proprietar de mine, director al unei bănci foarte puternice, proiector de căi ferate, milionar şi hotărît să se bucure de mare popularitate. De ce ? Care era scopul acestui om ? în zilele noastre, niciodată nu poţi fi sigur de scaunul tău în Parlament, chiar dacă-1 ai în buzunar. Romanii ne-au lăsat maxime de aur cu privire la inconstanţa gloatei. Ne-a vorbit în sensul ăsta Horaţiu şi Juvenal, ba chiar şi Johnson al nostru. Şi în acest veac care se laudă că ar fi epoca raţiunii, sîntem totuşi la discreţia gloatei. Panevi et circenses '. Domnul Caddis repeta aceste cuvinte, după cum o făcuseră şi străbunii săi. Şi totuşi, nici străbunii săi şi nici el nu potoliseră voracitatea-originară a plebei. Era nevoie de legislatori plătiţi ca să astîmpere poftele maselor. Şi ăsta era unul din punctele legislaţiei sale : să ţină plebea în loc.

Cumpărătorii biletelor pentru concertul de binefacere se lăsau ademeniţi de momeala lui Radnor care le oferea

[1] Pîine şi jocuri de circ — Juvenal, *Satirae X.* **In** sensul de **a** oferi maselor pomeni, pentru a le distrage atenţia de **la** revendicări.

pîine unsă cu un pic de distracţie. Zvonuri pline de savoare străbăteau ţinutul. Că domnul Radnor ar ii împrumutat valeţi de la toate reşedinţele din jur. Fuseseră văzute care întregi încărcate cu alimente. Biletele de cinci şilingi fiecare erau cumpărate ca pachetele de la băcănie. Veştile despre pregătirile domnului Radnor erau o somaţie pentru sucurile gastrice, chiar şi ale celor care nu-1 cunoşteau.

In curtea casei fuseseră aşternute trei mese de o extraordinară lungime. La acestea poposiseră in special negustoraşii din vecinătate, ţăranii, copiii. Se ghiftuiseră preţ de două ceasuri plăcute, şi acum se ridicaseră. Erau cu toţii numai friptură de vacă şi budincă pe două picioare ; prin unele colţuri, berea se manifesta vesel, în sunetele unei fanfare militare. Băieţii, care se bîţîiseră atîta îneît creaseră spaţiu pentru o nouă înfruptare, se apropiară iar de cornul abundenţei pe care-1 părăsiseră cu regret în urmă cu un sfert de oră, şi îngropată în străfundurile lor noi porţii. Mesele erau încă garnisite din belşug : aşa sunase voia stăpînului.

Dar, resemnaţi, înarmaţi cil un comic stoicism, bogaţii trebuiră să-şi îndrepte atenţia spre programul de concert, care le fusese înmînat, odată cu biletul, la porţile parcului. Ei n-aveau dreptul să se gândească la gustări ; în fond, veniseră pentru concert, ea să fie filantropici, caritabili. Signora Bianca Luciani : despre care cei mai avertizaţi citiseră atîta, îneît aveau

impresia că o şi auziseră. Marele violonist Durandarte — oprit în preziua plecării spre America de cecul în alb pe care i-1 trimisese domnul Radnor ; dar şi de rugăminţile personale ale acestuia. Domnul Radnor e irezistibil ; el însuşi un mare muzician — care a adoptat stilul modern de interpretare. Se zice că vor cînta şi o serie de nobili englezi, la corn, la tobă. Să reconstituim pentru o după- masă bătrîna veselă Anglie, cu nobilii noştri în frunte !

Nobilii englezi, grupaţi într-o formaţie muzicală şi conducînd poporul care mărşăluieşte şi dansează, sugerau în mod fericit imaginea unei patriarhale ţări conservatoare care-şi menţine aristocraţii în posturi de vază, ce- rîndu-le făţiş să-şi facă datoria, slujind cu folos. Dacă distinşii lor strămoşi i-ar fi văzut, ar fi fost mulţumiţi de felul în care urmaşii lor au salvat onoarea aristocraţiei ; poate s-ar fi simţit chiar mîndri auzindu-i cum cîntau din flaut şi la tobă.

Dar membrii burgheziei de mijloc, care au plătit cinci şilingi pe un bilet ca să asculte muzică plăcută, şi nefiind siguri că vor avea şi ei acces la mesele cu bunătăţi pentru gloată, sînt adeseori înclinaţi să-şi trateze superiorii cu ironie ; în ţara asta, cel puţin, au înviorătoarea siguranţă că germenii concepţiilor democratice încolţite în sînul Ier pot face casă bună cu aristocraţia. Dar nu luaţi aminte la ce spun ei. Cînd vine vremea alegerilor, fiţi siguri că votează cu cine trebuie, dacă nu-s traşi cu forţa de partea cealaltă.

Constată în pragramul concertului numele Onorabilului Dudley Sowerby, care va interpreta un duet împreună cu domnul Victor Radnor, acompaniaţi la pian de domnişoara Nesta

Victoria. Ce să însemne asta ? ... doriţi să ascultaţi şuşotelile care să vă lămurească ce poate să însemne asta ? „Tatăl are o avere uriaşă ; mama e o femeie frumoasă, în floarea vîrstei. Şi, vezi bine, cîntă ; are o voce extra-ordinară. Uite puţin mai jos, cîntă un duet împreună cu fiică-sa... ia te uită, şi mai jos, viori şi clarinet ; ce interesant, e ceva unguresc ! Şi în partea a doua, Ave Maria de Schubert — O, bucata asta ne dă gata pe toţi ! Cică nevas- tă-sa a fost cîntăreaţă înainte de a se mărita cu el, dar de familie foarte bună, una dintre cele mai de vază familii din comitat. Dar avea talent, şi talentul nu poate fi ţinut în frîu — şi, cînd s-au cunoscut, a fost dragoste de la prima vedere. Cel mai desăvîrşit duet ! Ea a părăsit scena de dragul lui. Ştiţi doar că pe vremea aceea artiştii erau

priviţi cu dispreţ, nu li se acorda stima de azi. Aşa că el organizează concerte acasă, pentru plăcerea ei. E născută Fredericks — o veche familie englezească. Domnul Radnor o strigă Fredi pe fiica lor, aşa spune domnul Taplow, arhitectul: Le place muzica modernă, dar şi cea veche. Uite. Tcmnhăuser de Wagner, vezi. Dar şi Pergolesi. Şi un duet de flaut de Mercadante. A, uite aici, Durandarte ! Air Basque — variaţii, compusă de el. Ujte-1 încă o dată. Señor Durandarte cinta Mendelsohn-Bartoldi. Şi pe urmă a treia oară, execută o piesă englezească. E un omuleţ atîtica, nu dai doi bani pe el, un ostaş voinic l-ar putea ţine în palmă cele cincisprezece minute cît interpretează o bucată ; dar de cîte ori cîntă, sala-i plină şi cînd îl auzi, te unge pe inimă, te face să zbori, nu alta ; şi cîntă cu-o degajare de parc-ar discuta în şoaptă cu iubita lui din Andaluzia despre pasiunea amîndorura pentru şocolată. Aşa a scris criticul muzical de la Tirra-Lirra.“

Trenuri expres sosesc de la Londra din jumătate în jumătate de oră ; îşi fac apariţia toate notabilităţile oraşului. Şi domnul Radnor îi întîmpină cu o dezinvoltură regală. E cu totul alt om decît bogatul comerciant din City : tînăr, viguros, elegant, un om de gust, de înaltă cultură, vorbeşte cîteva limbi europene, patronează artele, un gentleman desăvîrşit. „Mama lui se trage din familia Montgomery, aşa zice domnul Taplow. Şi taică-su era generalul Radnor, un foarte distins ofiţer, înnobilat înainte de moarte. Dar domnul Victor Radnor a refuzat să accepte alt titlu decît cel de baron, şi numai cu dreptul de a-1 lăsa moştenire fiică-si."

Domnul Taplow spusese atît cît considerase domnul Radnor că e bine să spună.

Timp de un ceas, echipajele s-au tot perindat

unul după altul, iar cei veniţi pe jos formau un convoi lung, şerpuitor. Judecind după numărul participanţilor, concertul avea să fie un mare succes. Dar or să încapă cu toţii

în sală ? A fost un adevărat miracol : fiecare posesor de bilet a intrat şi s-a integrat in mulţimea spectatorilor Majoritatea au găsit chiar şi locuri pe scaune. Tinerii nobili, desigur, stăteau în picioare. O generozitate a şezutului — un sacrificiu voluntar şi inimos în favoarea sexului slab, pentru restaurarea echilibrului între sexe ; distribuirea lucrurilor bune şi plăcute trebuie făcută în favoarea reprezentantelor sexului frumos, cum li se şi cuvine ; cu un mic avertisment : pretenţia lor la emancipare şi la egalitate ar pune capăt tuturor acestor nepreţuite privilegii. Femeile care îşi atrag un asemenea avertisment trebuie să fie nebune ; din fericire, majoritatea doamnelor vădesc, cu supuşenie, că au mintea întreagă. Şi nu fac decît să exale miresme ameţitoare, întregul buchet de parfumuri al droghiştilor ; întregind astfel concepţia de femeie în nasul bărbatului. Iar pentru urechi, nu sînt decît foşnet de mătăsuri şi museline, o magică întreţesere de parfum şi foşnet, sau o mitologie, dacă preferaţi. Vedeţi-le, auziţi-le, mirosiţi-le, vor fi pentru dumneavoastră Junona. Venus, Hebe. Trebuie să le învăluim în poezie, altminteri ar însemna să le trimitem la tigaie. Nu poate exista printre cei de faţă vreun bărbat care să prefere imaginea şocantă a femeii emancipate, dure, care se înstăpîneşte pe senzaţiile şi pe visurile noastre, pietrificîndu-le de cum au dat în floare. Iată, colonelul Corfe este bărbatul potrivit ca să dezvolte asemenea subiect. Un colonel de salon. Femeile sînt distracţia omului monden din el, aşa cum armata britanică este distracţia războinicului. Un răsfăţat al femeilor, un fluture care zboară din floare în floare, un superb specimen dintr-o specie

foarte banală. Şi a tot fost legănat în poala cucoanelor un lung răstimp de ani ; făcînd necesară scînteierea unei concentrări tot mai dense a cristalelor de zahăr pentru a camufla înghesuirea anilor. Avea nevoie să fie permament fascinant, altminteri ar fi arătat vlăguit, năruit. E încadrat într-o parte de Lady Carmine şi în cealaltă de Lady Swanage ; doamne sădite în înfloritoarea

matui'itate a serelor englezeşti. Soţii domniilor lor (respectiv un conte şi un baron) fac parte dintre nobilii care frecventează City, încercînd să-şi însămînţeze titlul pc ntru a-şi mai spori veniturile subţiratice, şi care merită complimentaţi pentru că ştiu să accepte dispensele şi compensaţiile noului, păstrînd totodată multiplele avantaje ale imuabilului vechi. Şi astfel, materna bătrînă Anglie se descotoroseşte de grija lor.

Proiectori de întreprinderi, directori, fondatori, magnaţi ai căilor ferate, regi şi nobili ai vremurilor de azi (deşi vechea reverenţă faţă de aristocraţie nu se lasă convinsă să aducă omagiu cu aceeaşi ancestrală spontaneitate şi acestor personaje neîncoronate şi neblazonate), deţinători de acţiuni ale minelor de aur, ale petrolului din Africa, ale scînteietoarelor podoabe pe care frumoasele Angliei le poartă în urechi,-la gît, la încheietura mîinii ; bancheri şi soţii de bancheri. Vietor trecea nonşalant printre ei, aruncînd o remarcă în dreapta, o vorbă în stînga.

— Putem conta pe sosirea lui Durandarte ? îl întreabă Lady Carmine.

— Sigur sînt numai de Luciani, răspunse el.

Lady Carmine înţelege. Artiştii sînt o specie aparte, care-şi îngăduie libertăţi şi al căror spirit boem înlocuieşte strălucirea titlului nobiliar. Aşa cum strasurile pot trece drept diamante.

Victor dorea să o prezinte pe Nesta. Fata se afla pe podiumul orchestrei, unde Nataly îi arăta un sul de partituri.

Domnul Peridon, trist din pricina absenţei şi totodată cauza absenţei Louisei de Seilles, care fusese chemată subit în acea dimineaţă la Bourges, unde fratele ei zăcea accidentat în urma unui exerciţiu de artilerie, domnul Peridon era dirijorul

general al concertului. Dar Victor urma să dirijeze formaţia de amatori în vioaia uvertură la Zampa. Zări o uşoară agitaţie în grupul alcătuit din Nataly, Nesta şi Peridon. „Au sosit !“ îşi spuse el. Sări peste podium şi se grăbi să-i întîmpine pe Luciani şi pe Durandarte şi să-i conducă în camera de odihnă.

Dispariţia lui stîrni zvonul că se pegăteşte să mînu- iască bagheta dirijorală. Circula printre oaspeţii nobiliari o părere nerostită. Numele lui în duetul de flaut executat împreună cu Onorabilul Dudley Sowerby nu pricinuise nici un fel de rezervă. Ba chiar era drăguţ din partea lui să condescindă la aşa ceva ; sentimentul pe care-1 stîrnea nu era adumbrit defel de această apariţie pe podium. Dar actul de a dirija orchestra avea o coloratură prea ostentativă. Sufleul de sentimente era gata să se turtească la cea mai mică răsuflare. Sir Rodwell Blachington ar fi preferat ca Radnor să nu dirijeze şi nici să nu cînte. Colonelul Corfe şi domnul Caddis considerau că' asemenea comportament, la un om cu poziţia lui socială, era absolut neenglezesc... cu toate că acelaşi lucru făcuse şi alteţa sa regală care, oricum, era măcar parţial englez. Rostim cuvîntul parţial pe sub mustaţă, amintindu-ne de vechiul nostru ideal în ceea ce priveşte un gentleman englez, în opoziţie cu gusturile germane. Ce să-i faci, întreaga ţară se schimbă, decade !

Colonelul dori să afle părerea Lady-ei Carmine. Şi Lady Swanage ce gîndea ? Ambele distinse doamne se arătară de acord ca domnul Radnor să conducă începutul concertului. Femeilor le place să-şi vadă favoritul într-o poziţie proeminentă, atîta timp cît norocul îl poartă, nevătămat, sau mai bine zis nestrivit, pe creasta valului celui mai înalt. Şi apoi aceste doamne nu aveau, asemenea colo- nelului, rămăşiţe ale unui juvenil orgoliu englezesc al bărbăţiei adevărate, nici intoleranţa lui puerilă faţă de excentricitate, nici suspiciunea şi dispreţul lui faţă de o presupusă afectare, care nu era vizibil menită să cucerească sexul slab. Ori nu poţi dirija

un concert fără să dai impresia de afectare. Şi numai cu cinci ani în urmă unul din ciuturile londoneze cărora le aparţinea colonelul ex- clusese din rîndurile sale un compozitor englez, care pe atunci era sărac lipit pămîntului, şi care, ulterior, prin nu ştiu ce împrejurări misterioase, ajunsese să fie înnobilat şi să ciştige cincisprezece mii de lire pe an. „Un lăutar ?■' Nu ; un lăutar nu putea fi niciodată tratat la egalitate cu un gentleman. Numai cu cinci ani în urmă fusese dat afară din club ; şi acum te izbeşti de lăutari la tot pasul.

O minoritate dintre doamne declarară şi ele că ar fi fost bucuroase ca domnul Radnor să se fi vădit ceva mai exclusivist. Doctorul Schlesien auzi unele remarci asupra cărora mintea lui teutonică se lăsă cu o greutate zdrobitoare. Oare englezii ăştia nu sg sinchisesc de muzică nici cit negru sub unghie ? Nu ie pasă de nimic altceva decît de bunurile materiale ? Ceea ce individul ăla, Durance, numeşte ..berea lor, carnea lor de vită şi locul lor rezervat în eternitate“ ? în furia stîrnită de pălăvrăgelile lor meschine, doctorul Schlesien se încîoia că le mai pasă şi de altceva.

Şi totuşi le pasă. Arta are putere asupra lor. Plătesc pentru artă ; şi lucrul pe care-1 cumperi cu bani te tine în stăpînirea lui. Cu timpul o să le ajungă şi la inimă ; o să le înfrîngă gustul şi nostalgia feudalismului, care încă îi mai face să obiecteze cînd văd un gentilom în chip de conducător al unor muzicieni. E un popor cu reacţii lente, care se dezvoltă cu întindere, iar ţara lor nu prea are trăsături caracteristice, de cînd lumea s-a aflat într-o stare de tranziţie, ca o anumită specie de peşti marini ce înaintează rostogolindu-se, şi nu poţi distinge niciodată care-i capul şi care-i coada. Dacă poporul ăsta n-ar avea în compoziţia lui velşi, irlandezi, şi scoţieni, ar fi lipsit de drojdia care-1 face să fermenteze ; dar nu trebuie uitat că velşii, irlandezii şi scoţienii s-au integrat acum în mare măsură în rîndurile poporului englez ; şi odată cu ei

a pătruns gustul pentru eleganţa, pentru rostirea literară, pentru cîntec, ba chiar pentru idei, deşi, în ochii străinilor mag ales. acesta nu acopere întreaga suprafaţă zgrunţu- roasă. De pildă, în ochii unor străini ca doctorul Schlesien şi Louise de Seilles ; străini lipsiţi de ostilitate faţă de acest popor, pe care se simt obligaţi să-l critice însă, deşi sînt de acord că are în spate o mare istorie.

Cu toate acestea, acolo unde e putere, este şi speranţă. Şi dacă puterea nu se face simţită, satiricii şi ironiştii îţi sar în circă. S-au repezit cu zecile, băştinaşi şi străini, pe spinarea bietei bătrîne Anglii : un tribut adus calităţii, dar, în acelaşi timp, o iritantă năpastă. Ironiştii băştinaşi sînt mulţi la număr ; şi trebuie să mărturisim că ceea ce văd ei nu poate decît să le ascută pana satirică : potentatul, o apatică fiară a puterii, care nici nu-şi manifestă forţa dar nici nu curtează graţiile ; şi care pretinde că ar fi mult deasupra fiarei, mimînd, fără rezultat, manierele omului civilizat. Colney Durance îşi poate găsi scuză. Ţi- nîndu-şi vioara sub bărbie, priveşte de-a lungul sălii su- praticsite, care nu înseamnă pentru el decît o gigantică plăcintă naţională de sicofanţi, farisei, farsori, idioţi ; drojdia âdîncurilor şi spuma de la suprafaţă ; înclinîn- du-se în faţa celui mai mare ca să-l poată dispreţui pe cel mai mic ; instituind acţiuni filantropice pentru ca cei mai puţin bogaţi, care se gudură pe lingă ei, să-şi uşureze pungile, ajutîndu-i să arunce praf în ochii lumii şi ai divinităţii. Şi aşa mai departe, o tiradă obositoare. Dar cum în momentul de faţă nu-i ţîşnea de pe buze ci i se zbătea în stomac, să-l lăsăm să-şi învîrtească singur flaşneta. Prietenul lui, Victor, o declanşase : Victor avea aici lumea după care jinduia. Cum îşi mai bate joc succesul de ambiţie ! Şi pentru aşa ceva, primejduia fericirea femeii aceleia minunate pe care o iubea. O expunea miasmelor de mocirlă şi şerpilor veninoşi, care erau prezenţi, fără îndoială, şi în adunarea de faţă. Totul din cauza dorinţei lui

morbide de a fi dopul de plută care saltă pe coama valului.

Interjecţiile lăuntrice ale lui Colney se condensau în obişnuita sa înălţare din umeri în faţa nebuniei omeneşti cînd Victor, înfruntând privirea de gheaţă a colonelului

Corfe, ciocăni cu bagheta în pupitru şi orchestra lui atacă cele dinţii măsuri săltăreţe din uvertura la Zarnpa.

Şi curînd recunoscură cu toţii că domnul Radnor, oriunde s-ar fi aflat, era omul potrivit la locul potrivit. Zampa îşi luă avînt din primele clipe. Nu era vorba de un dirijor amator şi de o formaţie de muzicieni amatori : viorile, violoncelele, pianul : Peridon, Catkin, Yatt, Cor- myn, Colney, doamna Cormyn, Dudley, Sowerby ; iată-i înaripaţi, îmboldiţi, temperaţi, frînaţi, amuţiţi, redeşteptaţi, minaţi în galop, îmblînziţi, ţinuţi de mină, în ambele mîini. Seriozitate şi sinceritate, nu de suprafaţă, ci înăl- ţîndu-se din adîncuri ; nu un simplu conducător de orchestră, ci un conducător de oameni. Nimbul de milionar de pe creştet ne asigură că s-a produs o transformare în caracterul prinţilor comerţului englezesc. Omagiul pe care i-1 aducem ne flatează în primul rînd pe noi.

O uvertură încîntătoare, interpretată magistral ; prea curînd terminată ; din păcate, programul încărcat împiedică aplauzele prelungite. Domnul Radnor este unul din oamenii care fac orice treabă cu temeinicie şi nu se lasă pînă nu o duc la desăvîrşire. Şi ne munceşte presimţirea că această generoasă ofrandă de bunuri spirituale va fi urmată de nişte gustări substanţiale. Felul satisfăcut în care domnul Radnor dă din cap spre membrii orchestrei, rîsul lui, cuvintele elogioase pe care le adresează, ne sugerează, nu ştim în ce chip misterios, că urmează bunătăţi comestibile. La uşă, doamna Luciani şi domnul Durandarte 51 felicită căldui'os. Acum urmează domnişoara Priscilla Graves care va cînta un lied de Schumann. După care va interpreta un duet cu reverendul Septimus Barmby. N-avem de ce să ne ruşinăm cu ea în faţa unei cîntăreţe itălience de operă. După prima parte

a programului. îngheţată.

CUPRIN
S

Prefaţă ***1 1 1 1 1 '.} I I I*** ***V***

Tabel cronologic **XXXV**

PARTEA ÎNTtl

Capitolul I

Traversînd Podul Londrei ; 1 ; 1

Capitolul II

Plutind prin vag'către lucruri ii

Capitolul III

Old Vcuve 18

Capitolul IV

Cea de-a doua sticlă 28

Capitolul V

Direcţia spre vestul Londrei 40

Capitolul VI Nataiy 53

Capitolul VII

Intre un om de lume si un profesionist 65

Capitolul VIII

Cîtiva prieteni de familie 80

Capitolul IX

Vizita la „Ţara Lacurilor“ 91